μένην. δεύτερον, προσφέρουσιν Ἄνναν τὴν Ἀλεξιάδα, λέγουσαν περὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς τούτου τοῦ Ἀλεξίου ταῦτα, Πάσαις ταῖς ἐν Βενετίᾳ Ἐκκλησίαις χρυσίου ποσότητα ἱκανὴν ἐτησίως διανέμεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλικῶν ταμείων ἐκέλευσε, τῇ μέντοι ἐπ' ὀνόματι τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἀποστόλου Μάρκου Ἐκκλησίᾳ ὑποφόρους ἅπαντας τοὺς ἐκ Μέλφης, ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐργαστήρια κατέχοντας, πεποίηκε, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς παλαιᾶς Ἑβραϊκῆς Σκάλας μέχρι τῆς καλουμένης Βίγλας διήκοντα ἐργαστήρια, καὶ τὰς ἐντὸς τοῦ διαστήματος τούτου ἐμπεριεχομένας Σκάλας ἐδωρήσατο, καὶ ἑτέρων πολλῶν ἀκινήτων δωρεὰς ἔν τε τῇ βασιλευούσῃ καὶ τῇ πόλει Δυρραχίου, καὶ ὅπῃ ποτ' ἂν ἐκεῖνοι ᾐτήσαντο, βιβλίῳ ἕκτῳ. τρίτον λέγουσιν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς Ἰωάννης, ἤτοι ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλεξίου ἔπεμψεν εἰς τὴν Ῥώμην πρέσβεις, ζητῶν ποιῆσαι ἕνωσιν μετὰ τῶν Λατίνων. τέταρτον, ὅτι ὁ Βασιλεὺς Μανουὴλ πρὸς Κορράδον τὸν Βασιλέα τῶν Ἀλαμανῶν, κακῶς παθόντα ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, γράφει ταῦτα, Ἀνθρώποις, οἷς καὶ κατὰ βραχὺ τοῦ φρονεῖν μέτεστιν, οὐ σὺν ταῖς τύχαις τὰ πράγματα θεωρεῖν ἔθος, ἀλλ' αὐτὰ καθ' αὐτὰ περιπετείας ἔξω τινός, οὔτε τοίνυν εὐθυμουμένῳ σοι ὑπὲρ τὴν ἀξίαν προσφέρεσθαι ἔγνωμεν, ἀλλὰ νῦν γε μετρίως δυσπραγήσαντα, τοῖς αὐτοῖς καὶ πάλιν σε δεξιοῦσθαι οὐκ ὀκνήσομεν οἷς καὶ τὸ πρότερον, ὅσα καὶ ξυγγενῆ καὶ τηλικούτων ἐθνῶν Ἄρχοντας τιμᾶσθαι ἡμῖν διὰ σπουδῆς ἦν, ξυμβουλεύειν τε τὰ παριστάμενα τῶν εἰρημένων τε οὕνεκα; καὶ τοῦ ὁμοθρήσκους ἡμᾶς ἀλλήλοις εἶναι. ταῦτα Ἰωάννης Κίνναμος βιβλίῳ δευτέρῳ. πέμπτον, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Κιννάμου προσφέρουσι πρεσβείαν τινά, ἣν ἐποίησεν ὁ Ἐπίσκοπος Ῥώμης πρὸς τοὺς Στρατηγοὺς τοῦ Μανουὴλ, ἐν Ἰταλίᾳ ὄντας, καὶ πολεμοῦντας τῷ Ῥηγὶ Σικελίας. λέγει γοῦν ὁ Κίνναμος ταῦτα, Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγένετο, πρέσβεις πρὸς τοῦ Ῥώμης Ἀρχιερέως ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίων ἦλθον Στρατηγούς, ὃν Πάπαν Λατίνοις ὀνομάζειν ἔθος ἐστίν, ἐβούλετο δὲ αὐτοῖς ἡ πρεσβεία ἢ ἄμφω, ἢ τὸν ἕνα αὐτῶν ἐπὶ Ῥώμην ἐλθεῖν περὶ μεγάλων τῷ Ἀρχιερεῖ κοινωνησόμενον, ἤδη γὰρ ἔφασαν δυνάμεις ὡς πλείστας αὐτὸς ἠθροικώς, Ῥωμαίοις συμμαχήσειν ἐν παρασκευῇ γεγονέναι, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι Στρατηγοὶ πρὸς μὲν τοῦτο, γράμμασιν ἀπείπαντο, Βασιλάκιον δέ τινα ἐς τοὺς τοῦ Βασιλέως τελέσαντα ὑπογραμματεῖς, τότε σφίσιν ἑπόμενον καὶ αὐτὸν σὺν χρυσίῳ ἐφ' ᾧ ἱππέας ἐκεῖθεν μισθοῦ ἀγαγεῖν, ἔστελλον, βιβλίῳ τετάρτῳ. ἕκτον, προσφέρουσιν Ἰωάννην τινὰ Φωκᾶν ἐπικαλούμενον, ἐν ᾧ ἔγραψε περὶ τῶν ἁγίων τόπων, λέγοντα περὶ τοῦ Μανουὴλ, ἀνοικοδομήσαντος καὶ ζωγραφήσαντος τὸν μέγαν Ναὸν ἐν τῇ Βηθλεέμ, λέγει γοῦν, Ἀλλὰ καὶ τοῦτον τὸν περικαλλέστατον Ναὸν καὶ παμμέγαν ἡ τοῦ κοσμοσώστου μου Βασιλέως ἀνήγειρε φιλότιμος χεὶρ, καὶ ψηφῖσι κεχρυσωμένοις ὅλον τὸν Ναὸν κατεκόσμησεν, ἐφ' οὗ ὁ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ παρέθετος Λατίνων ποιμὴν τὸν Αὐτοκράτορα τάχα τῆς μεγαλοψυχίας ἀμειβόμενος, ἐν διαφόροις τόποις καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Θυσιαστηρίῳ τοῦ ἁγίου ὑπερθεν Σπηλαίου τὴν ὡραίαν ἐκείνου μορφὴν ἀνεστήλωσεν. ἕβδομον, προσφέρουσι Νικήταν τὸν Χωνειάτην, ἱστοροῦντα τὰ συμβάντα ἐπὶ τοῦ Μανουὴλ, τοῦ περὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐθνικοῦ κακῶς φρονοῦντος, καὶ ἀντικειμένης αὐτῷ τῆς ἱερᾶς Συνόδου οὔσης. λέγει γοῦν ὁ Χωνειάτης, Ὁ Βασιλεὺς ἀγανακτῶν κατὰ τῆς Συνόδου, διηπείλει τε μείζονος Συνόδου συγκρότησιν, καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ τοῦ Πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης τῶν προκειμένων ἐπώμνυτο διάσκεψιν, βιβλίῳ ἑβδόμῳ. ἐκ τούτων δὲ φασὶ γίνεται δῆλον, ὅτι καὶ οἱ τρεῖς Βασιλεῖς οὗτοι Λατίνοις συνεφώνουν περὶ τὴν πίστιν, καὶ ὁμοθρήσκους αὐτοὺς εἶχον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛʹ.

Περὶ ἐλέγχου ἑκάστης τῶν Λατινικῶν θέσεων, καὶ προφανεστάτης ἀποδείξεως, τοὺς ἀνωτέρω Βασιλεῖς σὺν τοῖς Ἕλλησι μὴ ὁμοθρήσκους ὑπάρξαι τῇ τῶν Λατίνων εἰς τὴν προσθήκην καὶ τὸ δόγμα καινοτομίᾳ ἀποδεικνυούσης.

Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι εἴρηται ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ περὶ τῶν ἐπιστολῶν τῶν Παπῶν καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τόποις ἀνωτέρω, ποίας μαρτυρίας δεχόμεθα ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι, καὶ ὅτι οὐ τὰς τυχούσας. δεύτερον, ὅτι εἰ αἱ ἀπὸ τοῦ Πάπα Ἀγάθωνος καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἐν Ῥώμῃ ἁγίας Συνόδου προσαχθεῖσαι χρήσεις τῶν πατέρων ἐξητάσθησαν ἐν τῇ ἕκτῃ Οἰκουμενικῇ, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου ἕκτου κεφαλαίῳ ὀγδόῳ, πῶς ἡ ἔν τινι βιβλίῳ παρασημείωσις, καὶ ὑπό τινος σημειωθεῖσα εἰς μαρτυρίαν δεκτή; τοῦτο ταὐτόν ἐστιν ἐκείνοις ἅπερ εἴπομεν βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου Παραγράφῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ. ὡς γὰρ ἐκεῖ μὴ δυνάμενοι οἱ παπισταὶ ἀντιστῆναι τῇ ἀληθείᾳ, ἢ βεβαιῶσαι τὰς ψευδολογίας αὐτῶν, σοφιζόμενοι, ἔφερον εἰς μαρτυρίαν ὅσα ἐκεῖ εἴπομεν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τόποις διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν φέρουσι βεβαιωτάς τινας ἀποστάτας γραικολατίνους, καὶ τέως τὸν Βέκκον καὶ τοὺς Μετοχίτας, οἵτινες ὁποίου φρονήματος καὶ ὁποίας ὑπολήψεως ἦσαν, εἰρήκαμεν ἐν τῷ ἐνάτῳ βιβλίῳ. τρίτον, ἐν ποίῳ καιρῷ καὶ ἐν ποίῳ τόπῳ ἐγένετο ἡ τοιαύτη Σύνοδος; καὶ πόσοι καὶ ποῖοι ἦσαν οἱ ἐν αὐτῇ πατέρες; καὶ ποῖοι ἦσαν οἱ ἐν αὐτῇ ἐξάρχοντες; καὶ ποῖα τὰ πρακτικὰ αὐτῆς; ὁμοία ἐστὶν ἡ ἄθροισις τῆς Συνόδου ταύτης ταῖς σφιγξὶ καὶ τοῖς τραγελάφοις, καὶ τοῦτο μόνον ἔχουσι τὸ καύχημα οἱ παπισταί, ὅτι εὐλαβούμενοι τὰ δίκαια τοῦ ὄντος, περὶ τῶν μὴ ὄντων μὲ ὄντα προσφέρουσιν εἰς βεβαίωσιν. τέταρτον, ψεύστας λαμπροὺς ἀποδείκνυσι τόν τε Μετοχίτην καὶ αὐτοὺς τοὺς παπιστὰς τὰ γεγονότα ὑπὸ Ἀλεξίου καὶ ἐπὶ Ἀλεξίου κατ' αὐτῶν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω.

πρὸς

Πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ῥητέον, ὅτι οἱ Ἀρειανοὶ ἀνεθεματίσθησαν ὑπὸ τῆς Οἰκουμενικῆς πρώτης Συνόδου, καὶ ὑπὸ μερικῶν Συνόδων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐν Ῥώμῃ, ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Ἱσπανίᾳ, καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ κατεκρίθησαν καὶ λόγοις καὶ συγγράμμασι καὶ ἐπιτιμίοις ὑπὸ τῶν τότε ἐγκρίτων πατέρων ἔν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ Δύσει, Ἄρκτῳ καὶ Μεσημβρίᾳ. ἀλλ' οἱ ὀρθόδοξοι βλέποντές πως αὐτοὺς ὑποκρινομένους, ἐχρῶντο οἰκονομίᾳ, καὶ εἶχον αὐτοὺς συγκοινωνούς, καὶ ἦσαν μετ' αὐτῶν μία Ἐκκλησία, καὶ τὸ αἴτιον πρόδηλον, ἤλπιζον γὰρ τὴν ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον κάλλος τῆς ὀρθοδοξίας αὐτῶν ἐπανέλευσιν. γενομένης ὅμως τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, οἱ τῆς Συνόδου πατέρες ἰδόντες αὐτούς, ἤτοι τοὺς Ἀρειανοὺς λίαν ἀναισχυντοῦντας καὶ ἀνιάτως ἔχοντας, ἀπέβαλον αὐτοὺς τῆς κατὰ μέρος ὀρθοδόξου κοινωνίας, οὐ γὰρ ἔκρινον τοῦ λοιποῦ κοινωνεῖν ἁπλῶς τοῖς διόλου ἀκοινωνήτοις. οὕτω καὶ ἐν τῇ συμβάσει παρατροπῇ τῶν Λατίνων, εἰ καὶ ἀπεκόπη τὸ μνημόσυνον τοῦ Πάπα ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Σεργίου, καὶ ἡ ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία κατεκρίθη συνοδικῶς ἐπὶ τοῦ Μονομάχου διὰ τὸ ἀποδεχθῆναι αὐτὴν σωρὸν ἀτοπημάτων, ὅμως ἐπιμελῶς καὶ ἀγαπητικῶς συνωμίλουν αὐτοῖς, καὶ πᾶσι τρόποις διελέγοντο μετ' αὐτῶν οἱ Ἀνατολικοί, οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν παρόντων Βασιλέων, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα, καίτοι γὰρ καὶ ἐν τῇ ἐν Νικαίᾳ ἐπὶ Γερμανοῦ τοῦ νέου, καὶ ἐν τῇ κατὰ τοῦ Βέκκου, καὶ ἐν ταῖς κατὰ Βαρλαὰμ καὶ Ἀκινδύνου, καὶ ἐν ἄλλαις Συνόδοις ἀπεκήρυξαν αὐτοὺς ὡς ἀλλοτριόφρονας. ἀλλὰ πάλιν ἐκοινώνουν αὐτοῖς κατά τι καὶ διαφόρως, καὶ ἀδελφικῶς διελέγοντο μετ' αὐτῶν, ἐλπίζοντες τὴν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν αὐτῶν ἐπαναστροφήν. γεγομένης ὅμως τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου, καὶ φανερᾶς γενομένης ἐπ' ὄψεσι τῆς οἰκουμένης πάσης τῆς παρατροπῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, γενναίως καὶ ἐξολοκλήρου ἀπεστράφησαν αὐτήν. ἐντεῦθεν δὲ δῆλον ἐστί, τίνος χάριν ἐπὶ τούτων τῶν Βασιλέων τῶν τελευταίων ἐγίνετο μερικὴ συναναστροφὴ χριστιανικὴ τῶν ὀρθοδόξων μετὰ τῶν Λατίνων· ὅθεν ὡς λέγει ἡ Ἀλεξιάς, ἐπειδὴ ἐβοήθησαν τῷ Αὐτοκράτορι Ἀλεξίῳ κατὰ τοῦ Ῥομπέρτου οἱ Βενέτικοι, ἐτίμησεν ὁ Βασιλεὺς τὸν Δοῦκα τῷ Πρωτοσεβάστου ἀξιώματι, καὶ ἐδωρήσατο ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Βενετίας προσόδους καὶ βοηθείας, καὶ οὐ διότι ἐνόμιζεν, ἢ εἶχε τοὺς Λατίνους ὁμοπίστους. πρὸς δὲ τὸ τρίτον ῥητέον, ὅτι ὁ Ἰωάννης ἔστειλεν εἰς τὴν Ῥώμην πρέσβεις περὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων, καθὼς πολλοὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν Αὐτοκράτορες, τοῦ δὲ Πάπα οὔτε ἐμνημόνευσέ ποτε, οὔτε τῇ Ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ ἡνώθη, ἀλλ' ἦν ὅμοιος πάντοτε τῇ ἀληθείᾳ, καὶ τῷ ἰδίῳ πατρί, ᾧτινι ἀπεβίους συγχωρεῖται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν πρωτοτόκων, τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν Οὐρανοῖς. πρὸς δὲ τὸ τέταρτον ῥητέον, ὅτι τὸν Κορράδον εἶπεν ὁ Μανουὴλ ὁμόθρησκον κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον, καθ' ὃν ἔδωκεν ὁ Ἀλέξιος προσόδους ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Βενετίας, καὶ κατὰ τὴν λεκτικὴν συνήθειαν, καθ' ἣν λέγομεν Χριστιανοὺς καὶ τοὺς Σχισματικοὺς καὶ Αἱρετικούς, ὁμωνύμως μέντοι καὶ κατὰ μόνην τὴν λέξιν. δεύτερον, διὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς εὐσεβείας συγγένειαν, καθ' ὃν τρόπον ἔλεγεν ὁ Φίλων, ὅτι ὁ Μωϋσῆς τοὺς διαφθείραντας τοὺς Μαδιανίτας Ἰσραηλίτας προστάξει Θεοῦ ἐκαθάρισε τοῦ μύσους, Ἀριθμῶν κεφαλαίῳ τριακοστῷ πρώτῳ, στίχῳ εἰκοστῷ τετάρτῳ. καὶ ὁ μέγας Βασίλειος τοὺς ἐν πολέμῳ κτείναντας ὀρθοδόξους Στρατιώτας ὑπὸ Κανόνα βούλεται μετανοίας εἶναι, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου δεκάτου ἐνάτου Παράγραφον ἕβδομον. πρὸς δὲ τὸ πέμπτον ῥητέον, ὅτι ὁ Πάπας οὐκ ἐζήτει τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὴν Ῥώμην ἵνα βοηθήσῃ ὡς ὁμοθρήσκοις, ἀλλ' ἵνα ἀπατήσῃ ὡς ἀλλοτριόφρονας, ὅθεν οὐδὲ ἐδυνήθη ἀπατῆσαι αὐτούς. ὅτι δὲ οἱ τότε Πάπαι ἐγίνωσκον ἀκοινώνητον γεγενημένην τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς, δῆλον ἐστὶ καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Κιννάμου, Κοντοστέφανον γὰρ τὸν Στρατηγὸν τοῦ Αὐτοκράτορος Μανουὴλ μαχόμενον περὶ Ῥήγιον Σικελίας δεξαμένων τινῶν Ἰταλιωτῶν, καὶ βοηθούντων αὐτῷ, λέγει ὁ Κίνναμος, ὅτι ἐφ' οἷς χαλεπήνας ὁ Ἀρχιερεύς, ὃ μόνον εἶχεν ἐπιτιμίῳ τὸν δῆμον καθυποβάλλει, μηδὲν μέτρον εἶναι λέγων Ῥώμῃ τῇ νεωτέρᾳ πρὸς τὴν πρεσβυτέραν, πάλαι ἀπερραγεισῶν, χρὴ δὲ μᾶλλον τῷ Σικελῶν ἀμύνειν δυνάστῃ, μέλει γὰρ αὐτῷ ὄντι, εἶτα κακῶς παθόντι τῇ πρὸς πολὺ αὐτοῦ κρείττονα διαγωνίσει, μὴ βεβοηθηκέναι, ἀνόσιον. τούτου δὲ τὸ ἐπιτίμιον εὐλαβηθεὶς ἤδη τις, ἀφίσταται μὲν τῶν τὰ Βασιλέως περιεπόντων, εἰς δὲ τὸν Ἀρχιερέα παλιμβόλῳ μετετίθετο γνώμῃ, ἀλλ' οἱ τὰ Ῥωμαίων πρεσβεύοντες, τοῦτον μὲν βίᾳ πολλῇ ἐκεῖθεν ἀπέσπασαν, ὡς δὲ τὴν ἀπιστίαν αὐτῷ ἐπηλιτεύσαιεν, βάρβαρόν τινα τρόπον καὶ ἀπειροκαλίας οὐ πόρρω τινὸς τὴν παντευχίαν καὶ τὸν ἵππον ἐπὶ ξύλου τινὸς ἠρτημένα, ἀπὸ καλωδίων ἀφῆκαν φέρεσθαι, ἐπί τε τὸν Ἀρχιερέα ἐμφανῶς ἤδη συστάντες, ἄκοντα τῶν ἐπιτιμίων ἀνεῖναι τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπεισαν, βιβλίῳ τετάρτῳ. Ἐν τούτοις σημείωσαι, ὅτι μόνος ὁ Πάπας εἶπεν ἐπ' αὐτοφώρῳ, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως εἰσὶ διακεχωρισμέναι. δεύτερον, ὅτι τῷ ἀποστάτῃ καὶ τυράννῳ δυνάστῃ ἐβοήθει, τῷ δὲ γνησίῳ Αὐτοκράτορι ἐπεβούλευε. τρίτον, ὅτι ἀφώρισε τοὺς βοηθοῦντας τῷ Βασιλεῖ. τέταρτον, ὅτι βιασθεὶς ὁ νομίζων ἑαυτὸν εἶναι ὑπὲρ τοὺς Βασιλεῖς, μετέβαλε τὸ ἐπιτίμιον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἱστορεῖ ἡ Ἀλεξιάς, ὅτι ἐνοχλούμενος ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ Βαϊμούνδου, καὶ πολεμῶν αὐτῷ, εἶχε καὶ Σκύθας εἰς βοήθειαν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, ἐξ αὐτῶν δὲ συλλαβὼν τινας ὁ Βαϊμοῦνδος, προσήγαγε τῷ τότε Πάπᾳ εἰπών, ὅτι βαρβάρους ὁ Ἀλέξιος κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐμισθώσατο, ὁ δὲ Πάπας ὁμογνωμονήσας αὐτῷ, τὴν ἐπὶ τὸ Ἰλλυρικὸν ἐπέτρεψε περαίωσιν, βιβλίῳ δωδεκάτῳ. ἐξ οὗ δείκνυται, ὅτι οἱ τότε Πάπαι ἦσαν συνεργοὶ τοῖς τυράννοις κατὰ τῆς βασιλείας τῶν Ῥωμαίων, καὶ περὶ τὴν πίστιν ἑτερόδοξοι,

καὶ

καὶ ἀπερριμμένοι. πρὸς δὲ τὸ ἕκτον ῥητέον, ὅτι ὁ Μανουὴλ ἀνῳκοδόμησε τὸν ἐν τῇ ἁγίᾳ Βηθλεὲμ ναὸν, καὶ δὴ καὶ ἐζωγράφησεν (ὃν σαθρωθέντα, ἡμεῖς ἐλέει Θεοῦ ἀνεκαινίσαμεν ὡς ῥηθήσεται) εἰ δὲ καὶ ἐπὶ Μανουὴλ κατεῖχον οἱ παπισταὶ τὸν ἅγιον ἐκεῖνον τόπον, ἀλλὰ πάντοτε ἅγιος ἦν, καὶ ἐστὶ, καὶ ἔσται, ὅθεν ὁ Βασιλεὺς ὡς κληρονόμος τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Ἰουστινιανοῦ τῶν μεγάλων, ἀνεκαίνισε τὸ ὑπ᾽ ἐκείνων κτισθὲν, καὶ ὁ τότε Ἐπίσκοπος εἰ καὶ Λατῖνος ἦν, ἀλλ᾽ ἐζωγράφησε τὸν εὐεργέτην, οὐ διὰ τὸ ὁμόδοξον εἶναι, ἀλλὰ διὰ τὸ προσδοκᾶν καὶ ἄλλην βοήθειαν παρ᾽ αὐτοῦ, οὐ διὰ τὸ λατινικὸν δόγμα, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ τόπου διηνεκῆ ἁγιότητα. πρὸς δὲ τὸ ἕβδομον ῥητέον, οὐκ ἔστι θαυμαστὸν, ἵνα ὁ λέγων τὸν μὴ ὄντα Θεὸν Θεὸν ἀληθινὸν, καὶ τὸν ἐγκαυχώμενον εἶναι Θεὸν ἐπὶ γαίης καλέσῃ εἰς Σύνοδον τῆς πεισμονῆς αὐτοῦ, καὶ μάλιστα ἔχων παράδειγμα τὸν Μακεδόνα Βασίλειον, ὃς φονεὺς ὢν τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ, διὰ τὸ ἐκκλησιαστικῶς καὶ κανονικῶς ἐλεγχθῆναι ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου Φωτίου, ἐζήτησε συναίτιον ἐπ᾽ ἀδικίᾳ καὶ βλασφημίᾳ τὸν Πάπαν Ἀδριανὸν καὶ τοὺς ψευδοτοποτηρητὰς τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὡς καὶ Λέων ὁ σοφὸς διὰ τὴν ἀθέμιτον τετραγαμίαν βοηθὸν ᾔρετο τὸν Πάπαν Θεόδωρον. πλὴν σημειωτέον, ὅτι παρελθόντων τῶν καιρῶν τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας, ὁ μὲν διὰ μείζονος καὶ ἁγίας Συνόδου ἀποκατέστησε τὸν σεβασμιώτατον Φώτιον εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ, ὁ δὲ νόμον ἔθετο, κωλύοντα τοῦ λοιποῦ τὴν ἀθέμιτον τετραγαμίαν, ὡς καὶ ὁ παρὼν Μανουὴλ, εἰ καὶ νικηθεὶς ὑπὸ ἀκαίρου φιλοτιμίας, διηπείλησεν ἕνεκα τοῦ αὐτοῦ δόγματος ἀθροῖσαι μείζονα Σύνοδον, ἐν ᾗ παρεῖναι εἶπε καὶ τὸν Ἐπίσκοπον Ῥώμης, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς μονάρχην, ἢ ἄκρον Ἀρχιερέα, ἢ ἀναμάρτητον Ἄγαλμα, ἀλλὰ μέρος τῆς Συνόδου, καὶ οὐδὲν πλέον. φανερὸν οὖν ἐγένετο καὶ ἐκ τούτων τὸ ἐν ἀρχῇ βεβαιωθὲν, ἤτοι τὸ, ὅτι καὶ οἱ τρεῖς Αὐτοκράτορες οὗτοι διΐσταντο κατὰ τὸ σέβας τῶν Λατίνων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζʹ.

Ὅτι οἱ Λατῖνοι ἐκ τῆς πρὸς Βασίλειον Θεσσαλονίκης ἐπιστολῆς τοῦ Πάπα Ἀδριανοῦ, καὶ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν, τὸ εἶναι πρόβατον τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν μόνου τοῦ Ῥώμης συνάγοντες, ἐλέγχονται ἐνταῦθα ἐκ τοῦ νοήματος τῆς τοῦ Θεσσαλονίκης ἐπιστολῆς, κατὰ τοῦ παπισμοῦ μάλιστα οὔσης, καὶ περὶ τοῦ ποσαχῶς οἱ Χριστιανοὶ πρόβατά τινος Ἐπισκόπου λέγονται, καὶ ποσαχῶς ὁ Ἀρχιποίμην.

Ὁ Πάπας Ἀδριανὸς, ὁ τοιούτῳ ὀνόματι τέταρτος Ἐπίσκοπος Ῥώμης, ὁ Πατριαρχεύσας ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑκατοστῷ πεντηκοστῷ τετάρτῳ, πέμψας δύο πρέσβεις πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Μανουὴλ τὸν Κομνηνὸν, ἔγραψε καὶ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης Βασίλειον τὸν Ἀχριδινὸν, σοφὸν καὶ ἐπ᾽ ἀρετῇ διαβόητον ὄντα, ἥντινα ἐπιστολὴν λαβὼν ὁ Βασίλειος, ἀντέγραψεν αὐτῷ κατὰ τὸ εἰκός. λέγουσιν οὖν οἱ Ῥωμάνοι, ὅτι ὁ Βασίλειος οὗτος ὁμολογεῖ ἐν ταύτῃ τῇ πρὸς τὸν Πάπαν Ἀδριανὸν αὐτοῦ ἀντιγράφῳ ἐπιστολῇ, πρῶτον, ὅτι αὐτὸς καὶ οἱ Κωνσταντινουπολῖται εἰσὶ πρόβατα τοῦ Πάπα. δεύτερον, ὅτι τὸν Πάπαν λέγει Ἀρχιποίμενα. τρίτον, ὅτι λέγει, ὁ εἷς λόγος κηρύττεται, καὶ ὁ αὐτὸς ἀμνὸς θύεται ἐν ταῖς δυσὶν Ἐκκλησίαις Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως. τέταρτον, ὅτι λέγει, βραχέα προσκόμματα ἐστὶ τὰ ποιήσαντα τὸ ἓν δύο, ἤτοι τὰς δύο Ἐκκλησίας, αἵτινας οὔσας ἡνωμένας εἰς ἓν, ἔσχισαν ἀπ᾽ ἀλλήλων καὶ ἐποίησε δύο. πέμπτον, ὅτι ὁ Πάπας εἰκὼν ὢν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀφομοίωμα διὰ τὸν θρόνον, διὰ τὴν γνῶσιν καὶ διὰ τὴν τοῦ βίου λαμπρότητα, δύναται συνάψαι τὰ δύο, ὥστε γενέσθαι ἓν, ὡς ἦσαν καὶ πρότερον. ἕκτον, ὅτι εἰ τοῦτο βουληθείη ὁ Πάπας ποιῆσαι, ἕξει σύμπνουν καὶ συνεργὸν τὸν Αὐτοκράτορα Μανουὴλ, ᾧ καὶ ἡμεῖς ὑπείξομεν καὶ ὑπηρετήσομεν ὡς δοῦλοι τῷ Δεσπότῃ. ταῦτα οὖν λέγων ἐν τῇ ἐπιστολῇ ὁ Βασίλειος, δείκνυσι, φασὶν, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης μονάρχης ἐστὶν ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, ὅπερ καὶ ὁ Ἀδριανὸς βεβαιοῖ ἐν ταύτῃ τῇ πρὸς τὸν Βασίλειον ἐπιστολῇ, λέγων, Πάντων τῶν Ἐκκλησιῶν τὰ πρωτεῖα ἁπλῶς τὴν ἁγίαν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν ἔχειν ἐκέλευσαν οἱ ἅγιοι πατέρες, καὶ πρὸς τὴν αὐτῆς γνώμην πάντων τὴν κρίσιν τετυπώκασιν ἀναφέρειν. ταῦτα οἱ παπισταί. Ἀλλὰ ῥητέον, πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι ὁ Βασίλειος ὀρθόδοξος ὢν καὶ σοφὸς, καὶ γράφων πρὸς τὸν Ῥώμης τὰ αἴτια τοῦ σχίσματος, καὶ παρακαλῶν περὶ ἑνώσεως, πρῶτον μὲν ἐξ ὧν εἶπεν ὁ Πάπας, ἐξ ἐκείνων ἐπεχείρει. δεύτερον, μὴ ἔχων σκοπὸν προφανοῦς ἐλέγχου, ἀλλ᾽ εἰρήνης, ἐπῄνει, ἐνεκωμίαζε, καὶ ἐτίμα τὸν Πάπαν. τρίτον, τὰ καινοτομήματα τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς ἐν τῇ ἐπιστολῇ μέμψεις, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὰς λοιδορίας τοῦ Πάπα κατὰ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸ ἀκαινοτόμητον περὶ τὴν πίστιν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ταπεινῶς ἔλεγε καὶ σωφρόνως, δ᾽ οὖν διὰ τούτων πάντων σπουδάζων ποιῆσαι τὸν Πάπαν, ἵν᾽ ἴσως ὠφέλεια ταῖς Ἐκκλησίαις προξενηθῇ, ἀλλ᾽ οὐκ ἔδωκαν, ἢ ἐμαρτύρησαν ἡ ταπείνωσις καὶ ἡ σωφροσύνη, καὶ τέως ἡ οἰκονομία τοῦ Βασιλέως προνόμιον μοναρχίας τῷ Πάπᾳ. οὕτως ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἐν τῇ στάσει τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ μακαρίου Παύλου, ὁ Ἰουδαῖος Ἀλέξανδρος διαλεγόμενος τοῖς Ἐφεσίοις, καὶ σπουδάζων καταπαῦσαι τὴν στάσιν, ἔλεγε δημηγορῶν, Τίς γάρ ἐστιν ἄνθρωπος, ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν Νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης Θεᾶς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς; κατὰ δὲ τοῦτον

τὸν

τὸν λόγον οὐκ ἐφρόνησεν ὁ Ἀλέξανδρος εἶναι τὴν Ἄρτεμιν μεγάλην Θεάν, ἢ ὅλως Θεάν, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ἐλάλησε, καὶ οὕτω ποιήσας αὐτοὺς εὔνους, καὶ ἐπομένως πειθηνίους, ἔπαυσε τὴν στάσιν, Πράξεων κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἐνάτῳ. κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον εἶπεν ὁ μακάριος Παῦλος τοῖς εἰδωλομανοῦσιν Ἀθηναίοις, Ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, Πράξεων κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἑβδόμῳ. καὶ ὁ Νεεμὰν εἶπε προσκυνεῖν ἐν τῷ οἴκῳ Ῥεμμάν, ὡς εὐσεβὴς γενόμενος ἐν τῷ Εἰδωλείῳ, καὶ οὐκ ἐκώλυσεν αὐτὸν ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος, ἀλλ' εἶπεν αὐτῷ, πορεύου εἰς εἰρήνην. καὶ οἱ Θεολόγοι τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Ἐκκλησίας διαλεγόμενοι μετὰ Αἱρετικῶν καὶ μετὰ διόλου ἀπίστων, προσηνῶς διελέγοντο καὶ εὐφήμως. καὶ ἡ ἁγία γραφὴ ἔσθ' ὅτε περί τε τῶν Εἰδώλων καὶ αὐτῶν τῶν Δαιμόνων εὐφήμως λαλεῖ, καὶ Θεοὺς ἀδιαφόρως ὀνομάζει. εἶτα εἴρηται ἀνωτέρω, ὅτι ἕως τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς διορθώσεως οἱ Ἀνατολικοὶ περιεποιοῦντο τοὺς Δυτικούς, καὶ ἐτίμων σχεδὸν ὑπερφυῶς, καὶ πολλάκις ἀγωνιζόμενοι, παρῃτοῦντο τὸ ἀκριβές, ὡς πεποίηκεν ἐνταῦθα ὁ Βασίλειος. τέταρτον, ὁ ταῦτα λέγων Βασίλειος, κατωτέρω ἀποβάλλει τὸ εἶναι τοὺς Ἀνατολικοὺς πρόβατα τινὸς ἑτέρου, ἀλλ' ἢ μόνον τοῦ Χριστοῦ· ὅθεν ἔλεγε τῷ Πάπᾳ, μὴ οὕτως οἴου περὶ ἡμῶν, ἤτοι ὅτι ἐσμὲν δραχμὴ ἀφανισθεῖσα, ἢ νεκρὸς ἐντάφιος κείμενος πολυήμερος, ἢ πρόβατα πλανηθέντα, οὔτε γὰρ θεμέλιον ἄλλον εἴδομεν παρὰ τὸν κείμενον. πέμπτον, ὅτι πρόβατα λέγονται εἶναι οἱ εὐσεβεῖς τινὸς Ἐπισκόπου διττῶς, ἢ οἱ ὑπὸ τὴν Ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ὡς λέγει ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ ὁ Βασίλειος τῷ Πάπᾳ, Τὰ αὐτά σοι πρεσβεύομεν καὶ διδάσκομεν ἐγώ τε καὶ πάντες οἱ τοῦ μεγάλου καὶ ἀποστολικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου, καὶ εἷς ἐν ἀμφοτέραις ταῖς Ἐκκλησίαις ὁ λαλούμενος λόγος τῆς πίστεως, καὶ ὁ αὐτὸς ἀμνὸς θύεται ἔν τε τοῖς κατὰ Δύσιν Ἀρχιερεῦσι τοῖς ὑπὸ τὴν σὴν τελοῦσι κορυφαίαν ἀκρότητα, καὶ ἡμῖν τοῖς ἐξ Ἡλίου ἀνίσχοντος τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου δεχομένοις τὰς τῆς ἱερωσύνης αὐγάς. ἐν τούτοις ὁ Βασίλειος τινὰς ὑποκεῖσθαι λέγει τῷ Πάπᾳ, καὶ τινὰς τῷ Κωνσταντινουπόλεως, ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου ὀγδόου Παράγραφον πέμπτον. ἢ πάντες οἱ Χριστιανοὶ λέγονται πάντων τῶν Ἐπισκόπων πρόβατα, καὶ σχεδὸν οἱ Ἐπίσκοποι Ἐπισκόποις πρόβατα, ὅθεν ὁ Κυπριανὸς γράφων πρὸς Στέφανον Ῥώμης φησίν, ὡσαύτως καίπερ πολλοὶ ἐσμὲν Ποιμένες, μίαν ποίμνην ὅμως βόσκομεν, καὶ ἅπαντα τὰ πρόβατα, ἃ ὁ Χριστὸς ἐν τῷ αἵματι καὶ τῷ πάθει αὐτοῦ ἐζήτησεν, ἀγαγεῖν καὶ διατηρεῖν χρεωστοῦμεν, ἴδε κατωτέρω βιβλίου δεκάτου μέρους πέμπτου κεφάλαιον πρῶτον. ἐκ τούτων οὖν γίνεται δῆλον, ὅτι ὁ Βασίλειος οὐκ εἶπεν ἑαυτὸν πρόβατον τοῦ Πάπα, ὥστε εἶναι τὸν μὲν Πάπαν γενικὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ποιμένα, τοὺς δὲ Ἐπισκόπους πρόβατα ὡς παραλογίζονται ἑαυτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι, ἀλλ' οἰκονομικῶς εἶπεν ὅπερ ἔδει ποιῆσαι. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ῥητέον, ὅτι τὸ Ἀρχιποίμην λέγεται διττῶς, ἢ γὰρ λέγονται οἱ Μητροπολῖται ἀναφερόμενοι πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους, ἢ οἱ Πατριάρχαι ἀναφερόμενοι πρὸς τοὺς Μητροπολίτας καὶ Ἐπισκόπους, ὅπερ οὐδὲ μιᾶς ἀποδείξεως δεῖται, καὶ τοῦτο διὰ τὴν τάξιν, ἢ λέγονται Ἀρχιποίμενες πολλοὶ τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων διὰ τὸ ἀκραιφνὲς καὶ σύντονον τῆς διδασκαλίας, καὶ ἴδε κατωτέρω βιβλίου δεκάτου μέρους τρίτου κεφάλαιον ἕβδομον. πρὸς δὲ τὸ τρίτον ῥητέον, ὅτι τὰ αὐτὰ πρεσβεύει ἡ Ῥωμαϊκὴ καὶ ἡ Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησία, καὶ ὁ αὐτὸς λόγος κηρύττεται περί τε τῆς ἁγίας Τριάδος, τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας καὶ τῶν Μυστηρίων, καὶ ὁ αὐτὸς Ἀμνὸς θύεται ἐν ταῖς δυσὶν Ἐκκλησίαις, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἐκαινίσθη γὰρ παρὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἐν μὲν τῇ Τριάδι ἡ διαρχία καὶ οἱ καταληπτικοὶ τρόποι γεννήσεως καὶ ἐκπορεύσεως, καὶ ἡ ἀντίθεσις, καὶ ἐν τοῖς Μυστηρίοις πολλά, ὧν τὰ μὲν εἴρηται ἀνωτέρω, τὰ δὲ ῥηθήσεται κατωτέρω, εἰς δὲ τὴν Θυσίαν ἐκαινίσθη πολλά, ἐν οἷς καὶ τὰ Ἄζυμα, περὶ ὧν, ἤτοι περὶ τῶν καινοτομιῶν ὁ Βασίλειος ἐλέγχων ἠρέμα τὸν Πάπαν, ἀντιγράφει αὐτῷ, Ἑστήκαμεν Θεοῦ χάριτι ἐπὶ τῇ τοῦ μακαρίου Πέτρου ὁμολογίᾳ ἀσφαλῶς τε καὶ ἀκλινῶς, καὶ ὃν ἐκεῖνος ὡμολόγησε καὶ ἐκήρυξεν, ὁμολογοῦμέν τε καὶ κηρύσσομεν, μὴ καινίζοντές τι τῶν τοῖς ἁγίοις πατράσι συνοδικῶς δεδογμένων, μὴ προστιθέντες τοῖς εὐαγγελικοῖς καὶ ἀποστολικοῖς λόγοις, ἄχρι καὶ μιᾶς κεραίας ἢ ἰῶτα ἑνός, ἐμάθομεν γὰρ οἷον ἐστι παρὰ τῷ κήρυκι τῶν ἐθνῶν βαρὺ τὸ ἐπικρεμασθὲν ἐπιτίμιον τοῖς τὰ τοιαῦτα τολμῶσι, κἂν γὰρ ἐγώ, φησιν, ἢ Ἄγγελος ἐξ Οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. τοῦτο φοβούμενοι, καὶ τὴν ζωοποιὸν καὶ ἀναίμακτον θυσίαν ὡς ὁ παραλαβὼν ἀπὸ τοῦ Κυρίου παρέδωκεν ἡμῖν οὕτως ἐπιτελοῦμεν, τὴν μὲν Ἰουδαϊκὴν ταπεινότητα καὶ τὴν τοῦ Νόμου σκιὰν ὑπεραναβαίνοντες, εἰς δὲ τὸ ὑπερῷον τῆς ὑψηλῆς χάριτος μετὰ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἀναβαίνοντες, καὶ ἄρτον ἐσθίοντες, οὐχὶ τὸν τῆς κακώσεως ὡς ὁ Νόμος φησίν, ἀλλὰ τὸν τῆς εὐφροσύνης, καὶ ὄντως καρδίαν στηρίζοντα. ταῦτα ὁ Βασίλειος, ἐν οἷς σημείωσαι, ὅτι οὐ συγκατάθεσις ἐστὶ ταῦτα πρὸς τὰ νεωτερίσματα τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἀντίστασις καὶ ἀποκήρυξις αὐτῶν προφανής. πρὸς δὲ τὸ τέταρτον ῥητέον, ὅτι βραχέα προσκόμματα εἶπε τὰ καινοτομήματα τῶν Ῥωμαίων ἕνεκεν δύο τινῶν, ἑνός, ὅτι ἔναγχος ἤρξαντο τὰ προσκόμματα καὶ ἡ ἀποβολὴ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς καθολικῆς, ἀφ' οὗ ἐγένετο σχεδὸν ἑκατὸν ἔτη παρεῤῥύη, ἡ γὰρ ἐπὶ τοῦ Κηρουλαρίου Σύνοδος ἐγένετο ἐν ἔτει χιλιοστῷ πεντηκοστῷ τρίτῳ, ὁ δὲ παρὼν Ἀδριανὸς ἐπατριάρχευσεν ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑκατοστῷ πεντηκοστῷ τετάρτῳ, τὸ δὲ μὴ παγιωθὲν καὶ τῷ μακρῷ χρόνῳ ἐθισθέν, εὐκόλως ἴσως διαλύεται. καὶ ἑτέρου, ὅτι ὁ Πάπας ἐποίησε τὰς καινίσεις καὶ τὰ προσκόμματα, αὐτὸς οὖν δύναται ἀνακαινίσαι τὰ ἀρχαῖα, καὶ

τὰ προσκόμματα διάῤῥαι ἐκ μέσου, αὐτὸς ἐποίησε τὸ ἓν δύο, παραιτησάμενος τὸ εἶναι ἓν καὶ μόνον θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας τὸν Χριστὸν, καὶ εἰσπηδήσας ὥσπερ τις δυνάστης καὶ τύραννος ἐπὶ τῷ ἑνὶ θεμελίῳ, καὶ λυμηνάμενος τὴν ἄμπελον ἣν ἐφύτευσεν ὁ Χριστὸς ὡς ὗς ἐκ δρυμοῦ, καὶ κατανέμας αὐτὴν ὡς μονιὸς ἄγριος, ὁ αὐτὸς δύναται μεταποιῆσαι, καὶ τὰ δύο εἰς ἓν συνάψαι, καὶ τὰ διανενεμημένα καὶ διεῤῥηγμένα συῤῥάψαι, ἀφαιρούμενος ἑαυτὸν τοῦ θεμελίου, καὶ ἀφεὶς θεμέλιον μόνον τὸν κείμενον, ὃν ὁ ἀρχιτέκτων Παῦλος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Ἀπόστολοι ἐνέθηκαν, εὐλαβούμενος τὸ ἀνάθεμα τοῦ καινοῦ καὶ δευτέρου Εὐαγγελίου, καὶ μάλιστα ὅτι δύναται τοῦτο ποιῆσαι, ἐπειδὴ πείθονται αὐτῷ ὡς τῷ Χριστῷ οἱ Δυτικοὶ Χριστιανοὶ καὶ διὰ τὸν θρόνον, ὅτι νομίζουσιν αὐτὸν εἶναι τοῦ Πέτρου καὶ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ διάδοχον, καὶ διὰ τὴν γνῶσιν, ἤτοι τὴν σοφίαν, καὶ διὰ τὴν λαμπρότητα τῆς ζωῆς, ἤτοι τὴν ἐνάρετον ζωὴν αὐτοῦ τοῦ Ἀδριανοῦ, καὶ γὰρ νομιζομένῳ τῷ Πάπᾳ εἶναι εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀφομοίωμα, ὃν τρόπον ψάλλει ἡ Ἐκκλησία περὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου λέγουσα, Εἰκὼν τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα πέφηνε, σὺ δὲ τοῦ Πνεύματος ὦ Βασίλειε ἀκηλίδωτον ἔσοπτρον. καὶ ἔχοντι καὶ σοφίαν καὶ βίου λαμπρότητα, πάντως οὐδεὶς αὐτῷ τῶν Δυτικῶν ἀντερεῖν δύναται. εἰ γάρ τις εἴπῃ ὅτι οὐ δύναται, γελοῖόν τι λέγει καὶ ἀηδὲς, καὶ κατὰ τοὺς Λατίνους ἀσεβές. πῶς γὰρ σχίσαι καὶ διαιρῆσαι καὶ καινοτομῆσαι καὶ προσθῆναι ἴσχυσε, συναγαγεῖν δὲ, ἑνῶσαι ἢ ἀνακαινίσαι ἢ ἀφαιρῆσαι οὐ δύναται; ὡς ἔλεγε καὶ Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδῳ, Εἰ οὖν ὁ Πάπας ἑνῶσαι θελήσει, χρεία, ἵνα καὶ ἐν πάσῃ τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ ἡ ἕνωσις γνωσθῇ, ὅπερ ἵνα γένηται, χρεία Συνόδου Οἰκουμενικῆς, ἵνα κοινῇ ψήφῳ γένηται τὸ κοινότατον ἀγαθὸν, καὶ ἕξει εἰς τοῦτο ὁ Πάπας σύμπνουν καὶ συνεργὸν τὸν κραταιότατον Αὐτοκράτορα Μανουὴλ, τὸν μέγιστον ἐν Βασιλεῦσι καὶ ἀκρότατον τὴν εὐσέβειαν, καὶ κατὰ τὴν ἰσχὺν ἀπρόσμαχον, καὶ τὴν φρόνησιν ἀνυπέρβλητον, καὶ ἐν ἅπασι τοῖς καλοῖς πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος θαυμαζομένων ὀνομαστότατον, καὶ πάντως τοιοῦτος ὢν, φροντίσει τὰ περὶ τῆς Συνόδου, ᾧ ὅ, τε Πάπας καὶ ἐγὼ ὁ Θεσσαλονίκης ὑπεξόμεθα εἰς τὴν συνέλευσιν, καὶ ὡς δοῦλοι τῷ Δεσπότῃ ὑπηρετήσομεν, ποιοῦντες τὰ καθήκοντα κατὰ τὴν ἀνέκαθεν ἐκκλησιαστικὴν καὶ κανονικὴν συνήθειαν, καὶ παράδοσιν τῶν ἀθροιζομένων πατέρων ἐν ταῖς νομίμοις καὶ κανονικαῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις πρὸς τελειοτάτην ἕνωσιν τῶν ἀποῤῥαγεισῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. οὗτος ἐστὶν ὁ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Βασιλέως σκοπὸς, καὶ ὁ ἀγὼν ἐπὶ κριταῖς πᾶσι τοῖς ὁπωσοῦν ἐν τῇ οἰκουμένῃ ἀφιλοπροσώπως καὶ ἐπὶ Θεῷ ἐπόπτῃ κρίνουσι τὰ θεῖα Χριστιανοῖς, καὶ μένει ὁ λόγος τῶν παπιστῶν μάταιος, ἤγουν ὅτι ὁ Βασίλειος ἁπλῶς ὡμολόγησεν ἑαυτὸν μὲν πρόβατον, τὸν δὲ ῥωμαϊκὸν Ἐπίσκοπον Ἀρχιποίμενα, ἤτοι μονοκράτορα, ὡς ἀπαυθαδιασάμενος ἔγραψε καὶ ὁ Ἀδριανὸς εἰπών· Πάντων τῶν Ἐκκλησιῶν τὰ πρωτεῖα ἁπλῶς τὴν ἁγίαν καὶ ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν ἔχειν ἐκέλευσαν οἱ ἅγιοι πατέρες, καὶ πρὸς τὴν αὐτῆς γνώμην πάντων τὴν κρίσιν τετυπώκασιν ἀναφέρειν, ὅπερ οὐ μόνον τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ συκοφαντία προφανὴς κατὰ τῶν ἁγίων πατέρων, οἵτινες οὐ τῷ Πάπᾳ τὴν πάντων κρίσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους τετυπώκασιν ἀναφέρεσθαι. ἐπισημειωτέον δὲ, ὅτι εἰ οἱ πατέρες τετυπώκασι τοῦτο, ψεῦδος ἄρα ὅτι ὁ Χριστὸς τετύπωκεν αὐτὸ, καὶ δῆλον ὅτι εἴτι ἔχει ὁ ῥωμαϊκὸς θρόνος ὀρθοδόξων προνόμιον, παρὰ τῶν ἁγίων ἔχει πατέρων, καὶ οὐ παρὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Πέτρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Περὶ τῶν ἐπὶ τῶν Βασιλέων Ἀλεξίου, Ἀνδρονίκου καὶ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένων, καὶ τῆς ἐξορίας καὶ εἶτα ἐπανακλήσεως καὶ ὑπαντῆς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Θεοδοσίου, οὗ τοὺς πόδας ὁ Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ἠσπάσατο. περὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Καματηροῦ Βασιλείου, καὶ σφαγῆς Ἀλεξίου Βασιλέως ὑπὸ τοῦ ἰδίου θείου Ἀνδρονίκου, καὶ τῆς Ἀνδρονίκου ὑπὸ Ἰσαακίου, καὶ τῆς ἐν τῷ Παλατίῳ ἁρπαγῆς, ἐν ᾗ ἀπώλετο ἡ πρὸς Αὔγαρον ἐπιστολὴ τοῦ Κυρίου, καὶ ὧν εἰργάσαντο Γουλίελμος ὁ Σικελίας Ῥὴξ κατὰ Ἀνδρονίκου καὶ οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ Γουλιέλμου ἐπὶ Ἰσαακίου.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μανουὴλ ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξιος, ἀλλὰ ἠσχολεῖτο εἰς κυνηγέσια καὶ ἱππηλασίας, ἔχαιρε δὲ καὶ παιδαρίοις παίζων, καὶ ὅλως εἰπεῖν τὸ ἦθος αὐτοῦ κακῶς ἐτυποῦτο, οἵ τε συγγενεῖς ἀντοφθαλμοῦντες τὴν βασιλείαν, οἵ τε περὶ αὐτὸν Ἄρχοντες ἀφορῶντες εἰς τὸ κερδαίνειν, οὐκ ἔμελεν αὐτοῖς περὶ αὐτοῦ. ὕστερον δὲ κατῆρε καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ Ἀνδρόνικος ἀπὸ τοῦ Ἰνέου, καὶ παρεδυνάστευσε βιαίως, καὶ ἐπίτροπος καὶ Βασιλεὺς καλούμενος. πρὸ τοῦ ἐλθεῖν δὲ τὸν Ἀνδρόνικον, περιορίζεται ὑπό τινων τῶν Ἀρχόντων ἐξ αἰτίας πλασώδους ὁ Πατριάρχης Θεοδόσιος εἰς τὸν Παντοκράτορα, ἀλλ' ἀναγόμενος πάλιν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ὑπαντᾶται ὑπὸ τοῦ δήμου παντὸς καὶ τῶν Ἀρχόντων, καὶ εὐφημεῖται τόσον,

ὥστε

ὥστε καὶ ὑπεστρώσαν αὐτῷ τὴν ὁδὸν μετὰ ἀνθέων καὶ μύρων, καὶ ἐκάπνισαν τὸν ἀέρα ξυλαλόῃ ἀμετρήτῳ. ὅτε δὲ ἦλθεν ὁ τύραννος Ἀνδρόνικος εἰς τὸ Σκούταρι, ἀπῆλθεν ὁ Θεοδόσιος εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ. ἐξελθὼν δὲ ὁ Ἀνδρόνικος τῆς σκηνῆς, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον καὶ προσεκύνησεν αὐτὸν, καὶ ὕστερον ἐφίλησε καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ. καὶ σημείωσαι κατὰ παπιστῶν, προβαλλόντων τινὰς τοιούτους φιλήσαντας τοὺς πόδας τοῦ Πάπα, ὡς δῆθεν μονάρχου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. σημείωσαι ἔτι, ὅτι Νήφωνός τινος ἐξύρισε τὴν γένην καὶ ἐδέσμευσεν αὐτὸν ὁ Πατριάρχης Μιχαὴλ, ὑποπτευθεὶς μὴ ὀρθῶς ἔχειν αὐτὸν περὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, καὶ ἴδε τὸ δεύτερον βιβλίον τοῦ Χωνειάτου περὶ τοῦ Μανουήλ. θέλοντος δὲ τοῦ Ἀνδρονίκου δοῦναι τῷ Ἀλεξίῳ γυναῖκα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἑλένην, ἣν ἐγέννησεν αὐτῷ Θεοδώρα ἡ ἀπ' ἐξαδέλφου αὐτοῦ πρώτου ἀνεψιά, καὶ γὰρ ἦν καὶ ἀθεμιτόγαμος ὁ τύραννος, ἀπαγορεύει τὴν ἀθεμιτογαμίαν ἡ Σύνοδος. Θεοδόσιος δὲ ὁ Πατριάρχης φεύγει εἰς τὴν Νῆσον Τερέβινθον καὶ ἡσυχάζει, μὴ δυσωπηθεὶς οὔτε Σύγκλητον, οὔτε τὴν ἄνομον Σύνοδον, οὔτε μὴν τὰς κολακείας καὶ ἀπειλὰς τοῦ Ἀνδρονίκου. ποιεῖ ὅμως τὸ συνάλλαγμα ὁ Βουλγάρων Ἀρχιεπίσκοπος παρὼν εἰς τὴν πόλιν, καὶ προβάλλεται Πατριάρχης ὁ Βασίλειος ὁ Καματηρὸς, ὃς καὶ ὑπωπτεύετο συνευδοκεῖν τῷ Βασιλεῖ εἰς τὸν ἄθεσμον γάμον. σφάττει ὅμως ὕστερον τὸν Ἀλέξιον, καὶ τυραννεῖ τῆς βασιλείας ὁ Ἀνδρόνικος. οὗτος τὴν Εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος, ἥτις ὡς ᾄδεται λόγος ἐλάλησε μετὰ τοῦ Βασιλέως Μαυρικίου, πολυτελεῖ κόσμῳ ἐστόλισε, καὶ τὴν Εἰκόνα τοῦ μακαρίου Παύλου κατακοσμήσας, ἀνέθηκε τῷ ἀνακαινισθέντι ὑπ' αὐτοῦ Ναῷ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα. ἰδὼν δὲ ὁ Ἁγιοχριστοφορήτης Στέφανος τὴν Εἰκόνα δακρύουσαν (ἣν καὶ ἀπεμάξατο μετὰ καθαροῦ πανίου, ἀλλ' ἐκείνη πάλιν ἔρρεεν ὡσεὶ πηγὴ) εἶπε τὸ γεγονὸς τῷ Ἀνδρονίκῳ. ἐκεῖνος δὲ ὡς ἡδόμενος ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Ἀποστόλου, ἐνόμισεν ἀγαπᾶσθαι ὑπὸ τοῦ ἁγίου, ὡς δῆθεν φανεροῦντος αὐτῷ κακὸν περιιόντος αὐτῷ ἐχθροῦ, ἐσφάγη ὅμως, μὴ ὠφεληθεὶς ὑπὸ τῶν πρὸς τοὺς ἁγίους τιμῶν, θυσία γὰρ ἀσεβῶν, βδέλυγμα Κυρίῳ. Σὺ δὲ σημείωσαι, ὅτι ἐν τῇ ἀναγορεύσει τοῦ Ἰσαακίου κινηθὲν τὸ πλῆθος κατὰ τοῦ Ἀνδρονίκου, ἥρπασαν πᾶν ὅπερ εὗρον καὶ ἀπὸ τοῦ μεγάλου Παλατίου, καὶ ἁρπαγὸν ᾤχετο καὶ τὸ σκεῦος ὅπερ εἶχεν ἔνδον τὴν ἱερὰν ἐπιστολὴν ἣν ἔστειλεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν Αὔγαρον Τοπάρχην Ἐδέσσης. ἐβασίλευσε δὲ ὁ Ἀνδρόνικος ἔτη τρία. Ἐκινήθη Γουλίελμος ὁ Ῥὴξ τῆς Σικελίας κατὰ τοῦ Ἀνδρονίκου τούτου, καὶ ἥρπασε τὸ Δυρράχιον, καὶ αὐτὴν τὴν Θεσσαλονίκην, ποιήσας πολλὴν κάκωσιν καὶ ἀσχημοσύνην κατὰ τὸν Νικήταν εἰς τὸ χρονικὸν αὐτοῦ, ὥστε τὴν ἔχθραν ἐπιπλασιάσαι μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν, καὶ μὴ μεῖναι πλέον οὔτε σπινθῆρα περὶ ἑνώσεως. ἀλλὰ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι οὐκ ἀφῆκαν τοὺς Σικελοὺς ἀνεκδικήτους, ἔδραμον γὰρ κατ' αὐτῶν, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς χείρονα ὧν ἐποίησαν οἱ Σικελοὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου, καθὼς εἶπε τοῦτο εἰς τὴν μονῳδίαν αὐτοῦ ὁ Ἀθηνῶν Μιχαὴλ, ὅστις διὰ τὸ εἰρηνικὸν ἀνεχώρησεν ὅπου γε ἂν εἶχε δυνάμεως.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ καταλύσεως τῆς ἀρχῆς τῶν Ἀράβων ὑπὸ Σαλαδίνου Σουλτάνου Βαβυλῶνος, τοῦ καταδραμόντος Συρίας καὶ Παλαιστίνης, καὶ πρεσβείας τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Λατίνων χάριν βοηθείας πρὸς τοὺς τῆς Δύσεως Αὐθέντας.

Εἴπομεν ἀνωτέρω, ὅτι οἱ Σαρακηνοὶ ἔλαβον τὴν Ἔδεσσαν, ἀλλ' ᾐχμαλώτισαν καὶ τὴν Λαοδίκειαν τῆς Συρίας, κατακόπτοντες τοὺς Χριστιανοὺς ὡσεὶ ἄρνας, καὶ αὐτὸν ὁμοίως τὸν Σολομῶντα τὸν Ἀρχιερέα αὐτῶν, ὡς βεβαιοῖ τοῦτο ὁ Χωνειάτης. ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Παλαιστίνην κατέστησαν τὰ πράγματα τῶν Χριστιανῶν πάντα εἰς τὸ χεῖρον, καθότι ὁ Σαλαδῖνος ὁ Σουλτάνος τῆς Βαβυλῶνος πολεμήσας τὴν Αἴγυπτον, κατέλυσε τὴν ἀρχὴν τῶν Ἀράβων, καὶ συνῆψεν εἰς μίαν ἀρχὴν Βαβυλῶνα καὶ Αἴγυπτον, καὶ κατέδραμε Συρίας καὶ Παλαιστίνης, καὶ πάντοτε ὥδευεν εἰς τοὔμπροσθεν καὶ ἐνίκα. ὅθεν ἀπόφασιν ἐποίησαν οἱ ἐκεῖ Μεγιστᾶνες παπισταὶ ἐκκλησιαστικοί τε καὶ λαϊκοὶ πέμψαι πρεσβείαν πρὸς τοὺς Αὐθέντας τῆς Δύσεως χάριν βοηθείας. ἀπεστάλη γοῦν μετὰ τῶν ἄλλων Ἀποκρισιαρίων καὶ ὁ λατινοπατριάρχης, καὶ Γουλίελμος ὁ Τύριος, ὅθεν ἔπαυσεν ὁ Πατριάρχης οὗτος Λατῖνος γράφειν τὴν ἱστορίαν τῆς Ἱερουσαλήμ. ἦν δὲ ἡ ἀπόφασις πρὸς τὸν Λατινοπατριάρχην, ἵνα ἀπέλθῃ πρὸς τὸν Ῥῆγα τῆς Φράντζας καὶ πρὸς τὸν Λούκιον Πάπαν Ἀποκρισιάριος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ ἁλώσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ Σαλαδίνου τοῦ Σουλτάνου, καὶ ἀναιρέσεως τοῦ Ῥηγὸς Ῥαϊμούνδου.

Ὁ συγγραφεὺς Ῥογέριος ἱστορεῖ, ὅτι τότε ὑπέστρεψεν ἄπρακτος ὁ Λατῖνος Πατριάρχης ἀπὸ τῆς Δύσεως χωρὶς τινὸς βοηθείας, ὅθεν οἱ εἰς τὴν Παλαιστίνην Χριστιανοὶ ἔτρεμον ὡσεὶ κάλαμοι ὑπὸ τοῦ φόβου αὐτῶν. καὶ μάλιστα ὅτε ἔμαθον ὅτι εἷς Τεμπλάριος ἀπέδρα εἰς τὸν Σαλαδῖνον ὡς προδότης,

ὅστις ἐδήλωσε τῷ Σαλαδίνῳ τὴν πλείστην ἀδυναμίαν ἣν εἶχεν ἡ Ἱερουσαλήμ, οὗτινος τοῖς λόγοις πιστεύσας ὁ Βαβυλώνιος Σαλαδῖνος, ἐκινήθη κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ νενικημένος ὑπέστρεψεν ἐν ὑστέροις. ἐπαναστρέψας ὅμως εἰς τὸν ἐρχόμενον χρόνον κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ λαβὼν τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ τὰ πέριξ τῆς Τιβεριάδος, περιεκύκλωσε τὴν Τύρον, καὶ ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἕως τῆς Γάζης ἦσαν ἀναρίθμητοι Σαρακηνοί, ὅθεν οὐδὲν ἐνέμεινεν ἡμῖν, ἀλλ' ἢ μόνον ἡ ἐλπιζομένη θεία χάρις ἄνωθεν ἔγραφε τῷ Τεμπλαρίῳ ὁ Ἀρχηγός, οὗ τοὔνομα Τέρικος. ὁ δὲ Ἀμέρικος διηγεῖται, ὅτι εἰς τοὺς χιλίους ἑκατὸν ὀγδοήκοντα ἑπτά, τῇ τετάρτῃ τοῦ Ἰουλίου μετὰ πλείστου Στρατεύματος ἐλθὼν ὁ Σαλαδῖνος, ἐνίκησε τὸ χριστιανικὸν Στράτευμα, καὶ συλλαβὼν τὸν Ῥῆγα τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν Ῥαϊμοῦνδον φονεύσας, ᾐχμαλώτευσεν ὅσην ἤθελεν αἰχμαλωσίαν, καὶ κορεσθεὶς τῶν αἱμάτων τῶν Λατίνων, ἔλαβε καὶ Ἀκκαρών, καὶ Καισάρειαν, καὶ Ἰόππην, καὶ Ναζαρέτ, καὶ Σεβαστήν, καὶ Νεάπολιν, καὶ Λύδδαν, καὶ Ῥέμπλι, καὶ Ἀσύρ, καὶ Χεβρών, καὶ Βηθλεέμ, καὶ τέλος πάντων τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑκατοστῷ ὀγδοηκοστῷ ἐνάτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δʹ.

Περὶ ὧν ἔπραξεν ἐν Ἱερουσαλὴμ κατὰ τοῦ Σταυροῦ ὁ Σαλαδῖνος, καὶ περὶ τῆς Πατριαρχείας Δοσιθέου ἢ Θεοδοσίου ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ ὧν λέγει ὁ Βενάρδος, καὶ ὧν ὁ Ἰσαάκιος τῇ πρὸς Σαλαδῖνον φιλίᾳ ἐνήργησεν ἐν Ἱερουσαλήμ.

Τὸ πρῶτον ἔργον ὃ ἐποίησεν ὁ Σαλαδῖνος εἰσερχόμενος εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἦν, ἵνα ἐκβάλῃ ἀπὸ τοῦ ἁγίου τάφου τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, ὃς ἦν ἄνωθεν τῆς Ἐκκλησίας ἐμπεπηγμένος, καὶ εἰς πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτὸν παραδειγματίσῃ, καὶ μαστιγώσῃ. Διηγεῖται ὁ Βενάρδος εἰς τὴν πεντηκοστὴν ἕκτην ἐπιστολὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Κυρτώνης, ὅτι μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐσπάρθη λόγος εἰς τὴν Δύσιν, ὅτι ἐγγίζει τὸ τέλος τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι ἔφθασεν ὁ καιρὸς τοῦ Ἀντιχρίστου. ἀλλ' ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντινουπόλεως Ἰσαάκιος ἄγγελος οὐκ ἐφοβήθη τὸν Ἀντίχριστον, ἀλλὰ φιλιωθεὶς μετὰ τοῦ Σαλαδίνου, ἐνήργησε πολλὰ καλὰ εἰς τοὺς ἁγίους τόπους, ὡς προφέρονται. τότε ἐχειροτονήθη Πατριάρχης εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὁ Δοσίθεος, ὁ δὲ Μαλαξὸς Μανουὴλ λέγει τοῦτον Θεοδόσιον. ὅτι δὲ ὁ Δοσίθεος ἦν ἄνθρωπος θεοφιλής, μαρτυρεῖ τοῦτον τὸ Συνοδικόν, τὸ ἀναγινωσκόμενον εἰς τὴν Κυριακὴν τῆς ὀρθοδοξίας. Ἤκουσε τὸ δυστυχὲς τοῦτο μήνυμα, ἤτοι τὴν αἰχμαλωσίαν αὖθις τῆς Ἱερουσαλὴμ ὁ Ῥώμης Οὐρβανός, καὶ ἀνέστη ὁ ἴδιος, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὰς Βενετίας, ὡς ἂν κατασκευάσῃ νῆας, καὶ πλεύσῃ ἐκεῖθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, πλὴν κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς Φεράρας ἀρρωστήσας ἐξέψυξεν, ὅτι ἔβλεπε καὶ τοὺς Χριστιανοὺς λίαν ὀκνηροὺς καὶ ἀμελεῖς πρὸς τὸν ἱερὸν τοῦτον λεγόμενον πόλεμον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Εʹ.

Ὅτι ἡ Λυσιανοῦ Ῥηγὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ Ῥαϊμούνδου Κόντε Τριπόλεως ἔρις, αἴτιον τοῦ ἀφανισμοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ γέγονε.

Ὁ ἀφανισμὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ ἦν ἡ ἔρις καὶ ἡ μῆνις, ἡ ῥιζωθεῖσα μεταξὺ τοῦ Λυσιανοῦ τοῦ Ῥηγὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τοῦ Ῥαϊμούνδου τοῦ Κόντε τῆς Τριπόλεως, διότι ἐν ταύταις ὄντων τούτων ταῖς φιλονεικίαις καὶ ἔχθραις, ἦλθεν ὁ Σαλαδῖνος, καὶ μετὰ τὸ καταφθεῖραι, ὥς φασι, διακοσίας χιλιάδας λαόν, συνέλαβε καὶ τὸν Ῥῆγα εἰς τὴν Τιβεριάδα, καὶ τὰ καμπαναρεῖα ὅλα κατεκρήμνισε, ἐάσας μόνον ἐκεῖνο τοῦ Ἱεροῦ καὶ τοῦ ἁγίου τάφου, ὡς διηγεῖται τοῦτο καὶ ὁ Σιμωνέτας εἰς τὸ πέμπτον αὐτοῦ βιβλίον, κεφαλαίῳ ὀγδοηκοστῷ δευτέρῳ, ὅστις θέλει τὸν Σαφαντῖνον (ἢ Σιεραφαντῖνον) διαφθεῖραι καὶ πάντα τὰ ὑπόλοιπα ἅπερ ἀφῆκεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὁ Σαλαδῖνος. ὅθεν Γρηγόριος ὁ Πάπας ὁ ὄγδοος προσέταξε γίνεσθαι συντόνους νηστείας καὶ μεγάλας ἐγκρατείας πανταχοῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰς συμβεβηκυίας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὧν ἕνεκα ἐπανέστησαν τὰ τόσα δυστυχήματα, λέγει ὁ ἴδιος εἰς τὸ δίπλωμα αὐτοῦ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ϛʹ.

Περὶ βουλῆς Κλήμεντος Ῥώμης συνωθικῆς τῶν Δύσεως Βασιλέων πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ περὶ τῶν ὀνομάτων καὶ ὀνοριῶν αὐτῶν.

Ἐγένετο Κλήμης ὁ τρίτος Πάπας, ὅστις ἠβουλήθη ἑνῶσαι τοὺς Βασιλεῖς πρὸς τὴν ἀνάκτησιν τῆς ἁγίας Ἱερουσαλήμ, δηλαδὴ τὸν Ῥῆγα τῆς Φράντζας, καὶ τὸν Ῥῆγα τῆς Ἐγκλιτέρας, καὶ οὕτως οὖν ὁ Φρειδέρικος ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Δύσεως μετὰ τοῦ Φιλίππου τοῦ Ῥηγὸς τῆς Φράντζας, μετὰ τοῦ Ῥικάρδου τῆς Ἐγκλιτέρας, μετὰ τοῦ Γουλιέλμου τῆς Σικελίας, μετὰ τοῦ Ὄθωνος Δουκὸς τῆς Μπουργουντίας, μετὰ τοῦ

Φιλίππου

Φιλίππου Κόντε τῆς Φλαύτρας, καὶ πολλοὶ ἄλλοι Ἀρχηγοὶ καὶ Μεγιστᾶνες τῆς Φράντζας συνεφώνησαν ἆραι Σταυρὸν ὑπὲρ τῶν Ἱεροσολύμων, ἀκούοντες ὅτι ἄλλα κάστρα οὐκ ἀπέμειναν εἰς ταῖς χεῖρας τῶν δυτικῶν, παρὲξ τῆς Τύρου, τῆς Τριπόλεως καὶ τῆς Ἀντιοχείας μετὰ τῶν περιχώρων αὐτῆς, ὡς ἱστορεῖ τοῦτο ὁ Παλμέριος.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἔχθρας τῶν Δύσεως Βασιλέων, καὶ ἁλώσεως τῆς ὑπὸ τὸν Ἰσαάκιον Κύπρου ὑπὸ τοῦ Ἐνρίκου.

Ὁ Ῥὴξ τῆς Φράντζας ἤρξατο ἐχθρωδῶς διακεῖσθαι τῷ Ῥηγὶ τῆς Ἐγκλιτέρας, οἱ Πισᾶνοι μετὰ τῶν Βενετικῶν κρίνεσθαι, μόνον ὁ Ἐνρίκος ἔφθασεν εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, ἐκβαλὼν τὸν Αὐθέντην αὐτῆς τὸν Ἰσαάκιον τὸν Κομνηνὸν (ἐπειδὴ ὡς εἴρηται ὁ κυρίως σκοπὸς τοῦ τοιούτου πολέμου οὐκ ἦν κατὰ Σαρακηνῶν, ἀλλὰ κατὰ Ῥωμαίων) καὶ ἀφιερώσας αὐτὴν τὴν Νῆσον τῆς Κύπρου τῷ τῆς Ἱερουσαλὴμ βασιλείᾳ, ἐποίησεν αὐτὴν καθέδραν διηνεκῆ τοῦ Βασιλέως τῶν Ἱεροσολύμων, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο ὁ Νικήτας.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Η'.

Περὶ τῆς τελευτῆς Ἀθανασίου Ἱεροσολύμων, καὶ Πατριαρχείας Λεοντίου, καὶ τῆς πρὸς Γεώργιον Κερκύρας ἐπιστολῆς τοῦ Ἀθανασίου τούτου.

Ἐτελεύτησεν ὁ Ῥωμαῖος Ἀθανάσιος ὁ Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐχειροτονήθη ὁ Λεόντιος. εὕρηται δὲ μία ἐπιστολὴ τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου πρὸς τὸν Μητροπολίτην τῆς Κερκύρας Γεώργιον ἀμοιβαία, ἧς ἡ ἀρχὴ φαίνεται τοιαύτη, Ἱερουσαλὴμ, Ἱερουσαλὴμ (θέλω γὰρ μιμηθῆναι τὸ προοίμιόν σου ὦ θειοτάτη μου κεφαλὴ) ἥν ποτε καὶ αὐτὴ τετειχισμένη καὶ ἡγιασμένη, ἀλλὰ νῦν ἔρημος καὶ ὡς ὀπωροφυλάκιον. ὢ, ἕνεκεν τῶν ἀναριθμήτων μου ἁμαρτημάτων καὶ ἀμετρήτων ὁ θρόνος οὗτος κατεπατήθη, καὶ ἡ ἁγία Σιὼν κατῃχμαλωτίσθη, καὶ ὁ ἅγιος τάφος, ἀφ' οὗ ἔρχεται ὁ φωτισμός μου, ἐσμικρώθη. ἀσπάζομαί σε κατὰ τὸν Παῦλον ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἀλλ' ἄγε δὴ ἔλθωμεν εἰς τὴν σειράν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Περὶ τῆς μεταθέσεως Δοσιθέου Ἱεροσολύμων εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, παρὰ Κανόνας εἶναι πρὸ τοῦ γενέσθαι δοκούσης, καὶ γενομένης διὰ Κανόνος, εὑρεθέντος μὲν ὑπὸ τοῦ Βαλσαμῶνος ὑπὲρ ἑαυτοῦ, μεταχειρισθέντος δὲ ὑπὸ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου ἐν τῷ Δοσιθέῳ.

Γράφει ὁ Νικήτας περὶ τοῦ Δοσιθέου, ὅτι μετατεθεὶς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐποίησε πιστωθῆναι τὸν Ἰσαάκιον Βασιλέα, ὅτι ὁ Φρεδέρικος (ὅστις ἤρχετο μετὰ ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδων στρατοῦ ὡς ἱστορεῖ τοῦτο ὁ Ἀββᾶς Ἀρνόλδος) οὐκ ἀπήρχετο τόσον εἰς τὸ λαβεῖν τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὅσον εἰς τὸ κυριεῦσαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ εἰς τοῦτο ἀληθεῦσαι δοκεῖ ὁ Δοσίθεος, ὡς καὶ αἱ περὶ ταύτης τῆς ὕλης ἱστορίαι διασαφοῦσι τὸν τρόπον. ἦν δὲ ὁ ῥηθεὶς Δοσίθεος ἐν τῇ Μονῇ τῶν Στουδίων ἀσκητεύων, τὸ δὲ γένος αὐτοῦ κατήγετο ἀπὸ τῆς Βενετίας, προεβλήθη δὲ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων μετὰ Νικηφόρον, ἀλλ' ὁ Ἰσαάκιος ἐκβαλὼν τῆς Πατριαρχείας τὸν Καματηρὸν Βασίλειον, καὶ μετάθεσιν βουλόμενος ποιῆσαι τοῦ Δοσιθέου εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, διὰ δὲ τὸ φαίνεσθαι εἶναι παρὰ Κανόνας τὴν μετάθεσιν, διὸ καὶ ἐκωλύετο, ἀπατᾷ τὸν Ἀντιοχείας Θεόδωρον τὸν Βαλσαμῶνα, νομικὸν ὄντα τοῦ εὑρεῖν Νόμου κεφάλαιον, ἵνα γένηται νόμιμος ἡ μετάθεσις, καὶ ποιήσῃ αὐτὸν Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλ' ὅτε ηὗρε τὸ κεφάλαιον ὁ Θεόδωρος, τότε ὁ Ἰσαάκιος προέβαλε τὸν Δοσίθεον, καὶ ἔμεινε μετὰ μόνης τῆς ἁμαρτίας ὁ Βαλσαμὼν, ὁ Δοσίθεος ὅμως τί ἔπαθεν, ἴδε τὸ δεύτερον βιβλίον τοῦ Χωνειάτου περὶ τοῦ Ἰσαακίου.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ι'.

Περὶ τῆς ἀποστασίας καὶ ἀρχῆς εἰς Βουλγαρίαν τοῦ Ἀσάνη, τοῦ νικήσαντος τὸν Ἰσαάκιον, καὶ ἁλώσεως τοῦ Βασιλικοῦ Σταυροῦ, ἐν ᾧ ἦν γάλα καὶ μέρος τῆς ἁγίας ζώνης τῆς Θεοτόκου, καὶ ὧν ἐποίησαν ὅ,τε Ἀσάνης καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Πέτρος καὶ Σκυλοϊωάννης κακώσεων καὶ φόνων τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ αἰχμαλωσιῶν πόλεων, καὶ ὧν εἶπον, καὶ ὅπως ἀπωλέσθησαν, καὶ περὶ τῆς ἀποτομίας καὶ κακουργίας καὶ τυφλώσεως Ἰσαακίου Βασιλέως, καὶ βασιλείας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου.

Ἀσά-

Ἀσάνης τὶς Βούλγαρος αὐταρσίαν ποιήσας κατὰ τοῦ Ἰσαακίου, γίνεται Ἀρχηγὸς τῶν Βουλγάρων, ὄντων ὑποκειμένων Ρωμαίοις ἀπὸ Βασιλείου τοῦ βουλγαροκτόνου. στρατεύσας δὲ ὁ Ἰσαάκιος κατ' αὐτοῦ, δειλιαθεὶς ἔφοδον εἶναι Σκυθῶν, νικᾶται, καὶ ἁλίσκεται παρὰ τῶν Βουλγάρων ὁ βασιλικὸς Σταυρὸς, ἐν ᾧ ἦν γάλα τῆς Παναγίας, καὶ τῆς ἁγίας αὐτῆς ζώνης μέρος, καὶ μέρος τιμίου ξύλου. ἱστορεῖ δὲ ὁ Γεωγράφος Στράβων εἰς τὸ ἕβδομον βιβλίον, ὅτι ὁ Σκύθης Ζάμολξις μυηθεὶς παρὰ Πυθαγόρου, καὶ εἰς Αἴγυπτον ἀφιχθεὶς, καὶ ὕστερον ἀναχθεὶς εἰς Γέτας, ὑπεκρίνετο προφητεύειν, καὶ δὴ καὶ εἰς σπήλαιόν τι οἰκῶν, ἐδόκει Θεὸς, ὡς ἐκ Θεοῦ τὰ προστάγματα ἐκφέρων, ἤτοι συμβουλὴ Θεοῦ, ὅθεν καὶ Θεὸς ὠνομάσθη, ἦν δὲ τὸ ἄντρον εἰς τὸ ὄρος Καγαίωνος. οὕτως ἐποίησαν καὶ Ἀσάνης καὶ Πέτρος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ οἱ ἀποστάται. ἔκτισαν Ναὸν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, καὶ ἔβαλον ἐκεῖ τινὰς ἐνθεοφοροῦντας, δαιμονιζομένους, καὶ πλάνους, καὶ ἔλεγον εἰς τοὺς Βουλγάρους καὶ Βλάχους, ὅτι ὁ Θεὸς ἀπέβαλε τοὺς Ρωμαίους, ὅθεν καὶ τὸν ἅγιον Δημήτριον ὥρισε μηκέτι εἶναι εἰς Θεσσαλονίκην, ἀλλ' εἰς Βλάχους καὶ Βουλγάρους, καὶ λοιπὸν ὁρίζει ὁ Θεὸς, ἵνα οἵ τε Βούλγαροι καὶ Βλάχοι ἐπαναστάντες ἀποκτείνωσι τοὺς Ρωμαίους, καὶ μηδενὶ τρόπῳ αὐτῶν φείδωνται, οὔτε αὐτοὺς αἰχμαλωτίζωσιν, ἀλλ' ὅλους πανοικεὶ κατασφάττωσι, καὶ τόσα κακὰ ἐποίησαν οἱ Βούλγαροι καὶ Βλάχοι τοῖς Ρωμαίοις, ὥστε λέγοντός τινος ταῦτα, εἰσὶ σχεδὸν ἄπιστα, ἐπειδὴ ὑπερβαίνουσι πᾶσαν ἀπανθρωπίαν τῶν ἀπ' αἰῶνος τυράννων. φορεῖ λοιπὸν βασιλικὰ ἐνδύματα ὁ Πέτρος, ἀλλ' ἀποκτείνεται μὲν ὁ ἄθεος Ἀσάνης παρὰ Ἰβάγκου τινὸς, ὕστερον δὲ καὶ ὁ Πέτρος, καὶ γίνεται Ἀρχηγὸς Βουλγάρων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωάννης, ὅστις Σκύθαις χρώμενος, ἔφθειρε τὰ Ρωμαίων ἐσχάτως, καὶ εἰς Ἀδριανούπολιν κτείνει τὸν γενόμενον Κωνσταντινουπόλεως Βασιλέα μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Λατίνων ἅλωσιν Βαλδουῖνον, εἶτα κατασκάπτει Φιλιππούπολιν, Ἡράκλειαν, Πανίον, Ραιδεστὸν, Χαριούπολιν, Τραϊανούπολιν, Μάκρην, Κλαυδιούπολιν, Μοσυνόπολιν, Περιθεώριον, καὶ τοὺς Ρωμαίους ἄρας ἀπ' αὐτῶν, οἰκίζει παρ' Ἴστρον, ὠνομάσθη δὲ ἀπὸ τῆς ἀσεβείας αὐτοῦ Σκυλοϊωάννης, καὶ θνήσκει θεομηνίᾳ εἰς Θεσσαλονίκην, καὶ ἴδε εἰς πλάτος τὰ περὶ Βουλγάρων εἴς τε τὸν Χωνειάτην καὶ Γρηγορᾶν καὶ Φραντζῆν, ὅτι Βουλγαρικὸν ἱστορικὸν οὐκ ἐδυνήθημεν εὑρεῖν, καὶ τόσα γινώσκουσι καὶ Τριβαλλοὶ καὶ Βούλγαροι περὶ αὐτῶν, ὅσα καὶ μόνα ἱστοροῦσιν οἱ Ἕλληνες. ἦν δὲ ὁ Ἰσαάκιος ἀπότομος ἄνθρωπος. ὅθεν καὶ εἰς ἐννέα χρόνους τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἓξ Πατριάρχας ἤλλαξεν εἰς Κωνσταντινούπολιν χωρὶς κανονικῆς ἢ ὅλως νομικῆς κρίσεως, ἀλλ' οἰκείῳ καὶ μόνῳ θελήματι, ὡς ἱστορεῖ Μεθόδιος, καὶ μάλιστα ὅτι πάντες ζῶντες ἦσαν. ὁ δὲ Ἐφράμιος καὶ διὰ στίχων ἐσημείωσε τὴν ἀποτομίαν τοῦ Ἰσαακίου, εἰπών,

Ἐκκλησίας ἔθιμα καινουργῶν φύρων,
Ὃν μὲν καθίσας Πατριαρχῶν εἰς θρόνον,
Ὃν δ' ἐξάγων αὖ, καὶ μόνῃ προαιρέσει.

ὅσα δὲ εἰργάσατο κατά τε θείων Ναῶν καὶ Εἰκόνων, καὶ ἄλλων θείων πραγμάτων, ἄλλοι λεγέτωσαν. τυφλοῦται ὅμως, καὶ βασιλεύει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξιος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τοῦ Μυστηρίου τῆς ἁγίας Εὐχαριστίας, καὶ Βερεγγαρίου καὶ Βασιλείου Διακόνων, καὶ Μιχαὴλ ἐξηγητοῦ τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ τῆς μεταξὺ αὐτῶν ἔχθρας, καὶ Αἱρέσεως περὶ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ συνοδικῆς αὐτῶν καθαιρέσεως, καὶ μετανοίας τοῦ Μιχαήλ.

Παρέδωκεν ὁ Κύριος τὸ Μυστήριον τῆς Εὐχαριστίας, ἐν ᾧ ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος μεταβάλλεται εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου ἀληθῶς καὶ κυρίως, ἤτοι οὐσιωδῶς, καὶ πάρεστιν ὁ Χριστὸς εἰς τὸ Μυστήριον πραγματικῶς καὶ οὐσιωδῶς, καθὼς καὶ τὸ Εὐαγγέλιον διδάσκει, καὶ οἱ Ἀπόστολοι παρέδωκαν, καὶ ἡ Ἐκκλησία παρέλαβε, καὶ οἱ πατέρες ἑρμήνευσαν, καὶ ἡ πρᾶξις τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας διδάσκει ἕως καὶ τῆς ὥρας ταύτης. ἀλλὰ ἱστορεῖ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος, ὅτι τινὲς τῶν ἀρχαίων Αἱρετικῶν κακῶς ἐφρόνησαν περὶ τοῦ Μυστηρίου, ὡς ἦσαν καὶ Μανιχαῖοι καὶ Ἐβιωνῖται καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι, καὶ ὕστερον οἱ Βογόμιλοι, πλὴν συναπεσβέσθη μετ' ἐκείνων καὶ ἡ βλασφημία αὐτῶν. εἰς δὲ τὴν ἑβδόμην Σύνοδον κατηγοροῦνται οἱ Εἰκονομάχοι, εἰκόνα τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ εἰπόντες τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον, καὶ διορίζει ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ὅτι μετὰ τὸν ἁγιασμὸν ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος σῶμα κυρίως καὶ αἷμα Χριστοῦ λέγονται, καὶ εἰσὶ, καὶ πιστεύονται, συμφώνως τοῖς ἁγίοις πατράσι, λέγουσιν, ὅτι οὐκ ἔστι τύπος ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος τῆς Εὐχαριστίας, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου. ἐπὶ δὲ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ εἰς τὴν Ἰταλίαν Βερεγγάριός τις Ἀρχιδιάκονος μετὰ ἄλλων βλασφημιῶν ὧν εἶπεν, ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ὅτι ἔστι ψιλὸς τύπος ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. ὅθεν καὶ ἐκάθηρε καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐτὸν πολλάκις συνοδικῶς πᾶσα ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία καθάπαξ, καθὼς ἔπαθε καὶ ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ὁ τῶν Βογομίλων Αἱρεσιάρχης Βασίλειος, ὁ πρὸς ταῖς ἄλλαις βλασφημήσας καὶ εἰς τὸ θεῖον τοῦτο

Μυσή-

Μυστήριον. Ἐπὶ δὲ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ ἱστορεῖ Ἰωάννης ὁ Κίνναμος καὶ Νικήτας ὁ Χωνειάτης, ὅτι εἰς τὸ Βυζάντιον ἦν τις Διάκονος ὀνόματι Βασίλειος, ἐξηγητὴς εἰς τὸ κοινὸν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ μακαρίου Παύλου, κατεφρόνει δὲ διδασκάλων τινῶν ἀντικειμένων αὐτῷ, καὶ μάλιστα Μιχαὴλ τινος ἐξηγητοῦ τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, οὗτινος μαινομένου κατὰ τοῦ Βασιλείου, συνέβη εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεολόγου Ἰωάννου τὸν εἰς προάστειον κείμενον ἔξω εἰς τὸ Ἕβδομον, διδάσκειν τὸν Βασίλειον καὶ ἑρμηνεύειν εὐαγγελικὸν ῥητὸν, ἐν ᾧ εἶπεν, ὅτι ὁ αὐτὸς καὶ εἷς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γέγονε θῦμα, καὶ σὺν τῷ Πατρὶ τὴν θυσίαν ἐδέξατο. ὁ δὲ Μιχαὴλ τὸν λόγον ἐμέμφετο λέγων, ὅτι ὁ Βασίλειος εἰσάγει δύο ὑποστάσεις εἰς τὸν Χριστὸν, ἐπειδὴ λέγει τὸ μὲν αὐτοῦ τυθῆναι, τὸ δὲ τὴν θυσίαν δέξασθαι. συνηγόρησαν πολλοὶ εἰς τὴν μοῖραν ταύτην τῷ Μιχαὴλ καὶ συνεφρόνησαν, καὶ συνέπαθον ἐν τῷ ῥηθέντι δόγματι καὶ Νικηφόρος ὁ Βασιλάκης Διδάσκαλος τῶν ἐπιστολῶν, καὶ Εὐστάθιος Μητροπολίτης Δυῤῥαχίου, καὶ Σωτήριχος ὁ Παντεύγενος ὑποψήφιος τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἀντιοχείας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀντιοχείας Εὐθυμίου, ἄνδρες πολλοὶ τὴν σοφίαν καὶ παντοδαποὶ τὸν λόγον ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ κυροῦ Μανουήλ. ὁ δὲ Σωτήριχος διάλογον συνέταξε κατὰ Πλάτωνα, πολλὰ ἐν αὐτῷ συμφορήσας ἄτοπα, ἀλλὰ τοῦ Μανουὴλ συνοδικῶς ἐξετάσαντος τὸ πρόβλημα, καὶ γινομένου τῆς κρείττονος καὶ ἀληθοῦς μοίρας, καθαιρέσει ὑποβάλλεται ὁ Σωτήριχος, καὶ ὑστερεῖται τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας, συγκαθαιρεῖται δὲ καὶ Εὐστάθιος ὁ Ἐπιδαμνίων καὶ Μιχαὴλ ὁ ῥήτωρ ὁ εἰρημένος, καὶ αὐτὸς ὁ Βασίλειος, φωραθεὶς ἀτόπων πρεσβεύειν ἐσμόν. ἦν δὲ ἐς τὴν Σύνοδον ὁ Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνος, καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Ἰωάννης προεξάρχοντες. ἠθροίσθη δὲ ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ τετάρτῳ. σημείωσαι ὅτι ὁ Μιχαὴλ οὗτος μετημελήθη, ἔστι δὲ ἡ μετάνοια αὐτοῦ αὕτη, Μιχαὴλ τοῦ Θεσσαλονίκης τοῦ Μαΐστορος τῶν Ῥητόρων Διδασκάλου τῶν Εὐαγγελίων, καὶ Πρωτεκδίκου τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἡ περὶ τὴν τελευτὴν ἐξομολόγησις, ἐφ' οἷς προσέπταισε καὶ καθῃρέθη διὰ τὸ λέγειν ὅτι, Ὁ μέγας καὶ πρῶτος ἀρχιθύτης Χριστὸς προσφέρων μὲν καὶ προσφερόμενός ἐστιν, οὐ προσδεχόμενος δὲ καὶ προσλαμβάνων ὁ αὐτὸς τὸ θῦμα, ἀλλὰ προσδεχόμενος, ἤτοι προσλαμβανόμενος παρὰ τοῦ Πατρὸς, καὶ τοιαῦτα ἕτερα, ἅπερ ἡ Ἐκκλησία ἀπεβάλετο. ἡ οὖν ἐξομολόγησις ἔχει οὕτω, Περὶ τοῦ ὑπὸ ζήτησιν πεσόντος δόγματος ἐξ ἐμῆς ἀφροσύνης καὶ κακοντρεχείας. οὕτω γὰρ ἔχει τὸ ἀληθὲς, καὶ ἐξ αὐτῆς ἀρχῆς συνεπειθόμην οὕτως ἔχειν, ὡς ἡ ἁγία Σύνοδος ἐδογμάτισε, καὶ ὅτε ἐπράττετο ἡ κατὰ τὸ Πατριαρχεῖον πρᾶξις ἐρωτηθεὶς ἀπεκρινάμην, ὅτι καθὼς φρονεῖ ἡ ἁγία Σύνοδος, οὕτω φρονῶ, καὶ ἐξ ἐκείνου Θεοῦ χάριτι ἐν τῷ ὑγιεῖ ἡδραζόμην λόγῳ, οὗ τὸ δεύτερον κυρωθέντος καὶ ἐν τῷ Παλατίῳ, ἀναθεματίζω καὶ καταναθεματίζω καὶ ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι μὴ φρονοῦσι συνῳδὰ τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ, καὶ ἐπὶ τούτῳ τῆς προσαγωγῆς τῷ δόγματι, καὶ δέομαι, καὶ πικρὸν ὀλοφύρομαι συγχωρηθῆναί μοι παρὰ τῆς ὑμῶν ἁγιότητος εἴτι διὰ φιλαυτίαν καὶ ἐπήρειαν καὶ ζημίαν ἀνθρώπου τὴν οἰκουμένην σχεδὸν ἐσάλευσα ὁ ἀνάξιος τοῦ κόσμου παντός· ναὶ, Χριστιανοὶ Δεσπόται συγχωρήσατέ μοι, καὶ αἰτήσασθε ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μὴ λόγους ἀπαιτηθῶ καὶ ὑπὲρ τούτου μεγάλους. Ἡ Ὑπογραφὴ, Ὁ ἀνάξιος Διάκονος τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας Μιχαὴλ ὁ Πρωτέκδικος. σημείωσαι πρῶτον, ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Μανουὴλ ἔπεμψεν εἰς πόλεις καὶ χώρας τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ταύτης, καὶ Νικόλαον τὸν σοφώτατον Ἐπίσκοπον Μεθώνης στηρίζοντα τοὺς πιστοὺς πρὸς τὴν εὐσέβειαν. σημείωσαι δεύτερον, ὅτι ἡ παροῦσα Σύνοδος ἐξέθετο κεφάλαια τρία περὶ τοῦ Μυστηρίου, ἅτινα κεῖνται καὶ ἀναγινώσκονται ἐν τῷ Συνοδικῷ τῆς πρώτης Κυριακῆς τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ Σικιδίτου τινὸς ἀρχηγοῦ Αἱρέσεως, ἆρα φθαρτὸν ἢ ἄφθαρτον ἐν τῷ Μυστηρίῳ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου λέγοντος, καὶ τῆς διὰ τοῦτο Συνόδου, καὶ τῶν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Εὐτυχίου διὰ τὴν μυστικὴν ἱερουργίαν σφραγῖδος καὶ φωνῆς παραδειγμάτων.

Ἀλεξίου ἀδελφοῦ τοῦ Ἰσαακίου βασιλεύοντος, Μοναχός τις Σικιδίτης ὀνόματι ἀρχηγὸς Αἱρέσεως ἐγεγόνει, ἔλεγε γὰρ, Ἆρα ἄφθαρτον ἐστὶ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου εἰς τὸ Μυστήριον καθὼς ἦν μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν, ἢ φθαρτὸν καθὼς ἦν πρὸ τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου; καὶ οἱ μὲν ὀρθὰ φρονοῦντες, ἀπό τε Κυρίλλου, Χρυσοστόμου, Εὐτυχίου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ καὶ Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, ὅτι τὸ ἐν τῷ Μυστηρίῳ σῶμα Χριστοῦ ἐστὶν ἄφθαρτον ἔλεγον, ἐπειδὴ ἐστὶν ἐκεῖνο τὸ μετὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ ἀπαθὲς, οὐ τὸ παθητὸν καὶ πρὸ τοῦ πάθους, καὶ ὅστις λαμβάνει μέρος τοῦ ἄρτου εἰς τὸ Μυστήριον, ὅλον τὸν Χριστὸν λαμβάνει, καὶ μετέχει ξένως θείας θεουργίας εἰς ζωὴν αἰώνιον. ἔλεγον δὲ καὶ παραδείγματα, ὅτι εἰς ὅλους ὁ αὐτὸς Χριστὸς δίδοται, καὶ ἐν πᾶσιν ὁ αὐτὸς πάρεστιν, ὡς καὶ μία σφραγὶς πολλὰ ἐντυποῖ, καὶ οὔτε φθείρεται, οὔτε ἀλλοιοῦται, ὁμοίως καὶ ἡ φωνή. τινὲς δὲ ἔλεγον τὰ ἐναντία, βλασφημοῦντες. ὁ δὲ Πατριάρχης Ἰωάννης ὁ Καματηρὸς, ὅπου γε ἔδει ἀναθεματίσαι τὸν Αἱρεσιάρχην Σικιδίτην, καὶ ἑρμηνεῦσαι τὰ τοῦ Μυστηρίου ἐκκλησιαστικῶς, αὐτὸς ἐχρῆτο λογικαῖς μεθόδοις, καὶ ἀποδείξεσι, καὶ συγκαταθέσεσι τῶν μὴ δεομένων τέχνης, ἀλλὰ πίστεως, ὡς καὶ νῦν ποιοῦσιν οἱ Λουτεροκαλβῖνοι ἐναντιούμενοι τῇ μετουσιώσει. ὁ Βασιλεὺς ὅμως διὰ Συνόδου ἐτρά-

ἐτράνωσε τὸ ἀληθές, καὶ τὸ ψεῦδος κατήλεγξε. τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Εὐτυχίου οἱ λόγοι εἰσὶν οὗτοι, ὡς σημειοῖ ὁ Νικήτας, Ὅλως οὖν ἅπαν τὸ ἅγιον σῶμα καὶ τὸ τίμιον αἷμα τοῦ Κυρίου δέχεται, κἂν ἀμερὲς τούτων δέξηταί τις· μερίζεται γὰρ ἀμερίστως ἐν ἅπασι διὰ τὴν ἔμμιξιν, καθὼς καὶ σφραγὶς μία πάντα τὰ ἐκτυπώματα αὐτῆς καὶ μορφώματα τοῖς μεταλαμβάνουσι μεταδίδωσι, καὶ μία μένει καὶ μετὰ τὴν δόσιν, οὐκ ἐλαττουμένη οὐδὲ ἀλλοιουμένη πρὸς τὰ μετέχοντα, κἂν ὦσι τῷ ἀριθμῷ πλείονα, ἢ ὡς καὶ μία φωνὴ ὑπό τινος προαχθεῖσα, καὶ εἰς ἀέρα χυθεῖσα, καὶ ἐν τῷ ταύτην φερομένῳ πᾶσα μένει, καὶ ἐν τῷ ἀέρι γενομένη πᾶσα ταῖς ἀκοαῖς πάντων ἐναπετέθη, οὐδενὸς πλεῖον, ἢ ἔλαττον τοῦ ἑτέρου τῶν ἀκουσάντων εἰσδεχομένου, ἀλλὰ ὅλη ἐστὶν ἀδιαίρετος καὶ ὁλόκληρος παρὰ πᾶσι, κἂν μύριοι τὸν ἀριθμὸν, ἢ πλείους ὦσιν οἱ ἀκούσαντες, καίτοι σῶμα ὑπάρχουσα, οὐδὲ γὰρ ἕτερόν ἐστι φωνὴ, ἢ πεπληγμένος ἀήρ. μηδεὶς οὖν ἀμφιβολίαν ἐχέτω, τὸ ἄφθαρτον μετὰ τὴν μυστικὴν ἱερουργίαν καὶ τὴν ἁγίαν ἀνάστασιν καὶ ἀθάνατον καὶ ἅγιον καὶ ζωοποιὸν αἷμα τοῦ Κυρίου τοῖς ἀντιτύποις ἐντιθέμενον διὰ τῶν ἱερουργιῶν ἔλαττον τῶν προειρημένων παραδειγμάτων τὰς οἰκείας ἐναπομόργνυσθαι δυνάμεις, ἀλλ᾽ ὅλον ἐν ὅλοις εὑρίσκεσθαι. ταῦτα ὁ Εὐτύχιος.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Ὅτι ἡ Μετουσίωσις λέξις οὐκ ἐφεύρεμα Λατίνων, ἀλλὰ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὡσαύτως καὶ ἡ καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσις, καὶ τὸ Ὁμοούσιον σὺν ἄλλοις.

Λέγουσιν οἱ νέοι Αἱρετικοὶ, ὅτι ἡ ΛΕΞΙΣ ΜΕΤΟΥΣΙΩΣΙΣ Λατίνων ἐστὶν ἐφεύρεμα. Ἀλλὰ ῥητέον πρῶτον, ὅτι οὐκ ἔστι τῶν Λατίνων ἡ λέξις, ἀλλὰ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰ ἦν τῶν Λατίνων καινοτομία, οἱ Ἀνατολικοὶ αὐτὴν οὐκ ἐδέχοντο, καθὼς καὶ ἄλλα πολλὰ νεωτερίσματα αὐτῶν ἀποβάλλουσι. δεύτερον, ὅτι ἐπειδὴ οἱ Αἱρετικοὶ κατὰ τὸ ἴδιον αὐτῶν χρῶνται ὁμωνυμίαις, καὶ ἄλλα μὲν λέγουσιν, ἄλλα δὲ ἐννοοῦσιν, ἡ μήτηρ Ἐκκλησία καθὼς ηὗρε τὴν ΟΜΟΟΥΣΙΟΣ ΛΕΞΙΝ κατὰ τῶν βλασφήμων τῆς Θεότητος Υἱοῦ καὶ Πνεύματος, καὶ τὴν ἙΝΩΣΙΝ ΚΑΘ᾽ ὙΠΟΣΤΑΣΙΝ κατὰ τῶν ἐπηρεαζόντων τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Μονογενοῦς, ηὗρε τὴν μετουσίωσιν ἵνα ἀποβάλλῃ τὰ κατὰ τοῦ Μυστηρίου τῶν Αἱρετικῶν σοφίσματα. τρίτον, ὅτι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Παμφίλου Εὐσεβίου ἡ λέξις ΟΜΟΟΥΣΙΟΣ ἐῤῥέθη ὑπό τινων τῶν πατέρων καὶ πρὸ τῆς πρώτης Συνόδου, ἀλλ᾽ ἡ πρώτη Σύνοδος αὐτὴν ᾠκειώθη. οὕτως ἄγε καὶ οἱ Λατῖνοι τὴν λέξιν ἐφεῦρον, ἐπειδὴ εἰς τὸ σημαινόμενον συμφωνοῦσι τῇ ἄκρᾳ τοῦ Μυστηρίου ἀληθείᾳ, ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ᾠκειοποιήθη, ὡς καλῶς καὶ ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰρημένην. οὐ γὰρ ὅσα οἱ Λατῖνοι εἶπον κατὰ τῶν Αἱρετικῶν, διὰ τὸ αὐτοὺς εἰπεῖν αὐτὰ, κακά εἰσι, μάλιστα ἐν οἷς καλῶς ἠγωνίσαντο κατὰ Λουτέρου καὶ Καλβίνου καὶ τῶν ἄλλων νεωτέρων Αἱρετικῶν, οὐ μόνον ἀποδεχόμεθα αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ χάριν αὐτοῖς ὁμολογοῦμεν, μόνα δὲ ὅσα τῇ κοινῇ δόξῃ τῆς Ἐκκλησίας προσετέθηκαν, ἢ ἀφήρησαν αὐτοῖς ἐγκαλοῦμεν, ἐλπίζοντες, ἵνα ποτὲ διορθωθέντες, ἑνωθῶσι τῇ ὑγιαινούσῃ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ. εἶτα Ἡ ΜΙΑ ΦΥΣΙΣ ΣΕΣΑΡΚΩΜΕΝΗ, ΛΕΞΙΣ, τοῦ Αἱρετικοῦ Ἀπολιναρίου ἐφεύρεμα ἦν πρὸς βοήθειαν τῆς Αἱρέσεως αὐτοῦ. ἀλλ᾽ ὁ μακάριος Κύριλλος μετεχειρίσθη αὐτὴν κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου. τέταρτον, κατὰ τοὺς ἁγίους ἡμεῖς οὐ μαχόμεθα περὶ λέξεων, ἐν οἷς οὐκ ἔστι τῆς ἁγίας γραφῆς ἢ οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀπόφασις μὴ ἐναλλάττεσθαι, ἀλλὰ τὰ πράγματα ζητοῦμεν. ῥητέον δὲ δύο Θεολόγους ὀνομαστικῶς, τὸν Ναζιανζηνὸν λέγοντα πρὸς Ἀρειανοὺς, Δότε τὴν δύναμιν τῆς Θεότητος, καὶ δώσομεν ἡμεῖς τῆς φωνῆς τὴν συγχώρησιν, καὶ τὸν Βασίλειον φάσκοντα, Οὐδὲ γὰρ ἐν ῥήμασιν ἡμῖν εἶναι τὴν σωτηρίαν μᾶλλον, ἢ ἐν πράγμασι. πιστευέτωσαν λοιπὸν οἱ Αἱρετικοὶ περὶ τοῦ Μυστηρίου ὀρθῶς, καὶ συγχωροῦμεν αὐτοῖς μὴ λέγειν μετουσίωσιν, ἀλλὰ μεταβολὴν, μεταῤῥύθμισιν, μετασκευὴν, μεταστοιχείωσιν, καὶ ὅπως ἄλλως πως βούλοιντο. τῶν εἰρημένων εἰσὶ μάρτυρες, γραφὴ, Ἐκκλησία, πατέρες, παράδοσις, καὶ εὑρήσεις ταῦτα εἰς τοὺς ἰδίους τόπους, καὶ εἰς τὸ ἡμέτερον κατὰ Καλβίνων ἐγχειρίδιον.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Δ΄.

Περὶ Συμεὼν καὶ Ἰωάννου Ἱεροσολύμων τῶν κατὰ Ἀζύμων γραψάντων, καὶ μαρτυριῶν Λατινικῶν τῆς δι᾽ ἐνζύμου λειτουργίας αὐτῶν, καὶ περὶ τοῦ διὰ τοὺς Ἐβιωνίτας ῥητοῦ τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου, οὗ οἱ Λατῖνοι ὡς ἰσχυροῦ ἐπιχειρήματος ἐπιλαμβάνονται.

Ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς ἦσαν Συμεὼν καὶ Ἰωάννης Ἱεροσολύμων Πατριάρχαι, οἱ γράψαντες κατὰ ἀζύμων, οἵτινες ὅτι ὀρθῶς ἔλεγον, μάρτυς ἡ Ἐκκλησία, καὶ ἀρχαία παράδοσις ἡ βεβαιοῦσα, ὅτι δι᾽ ἐνζύμου ἄρτου ἐποίησεν ὁ Κύριος τὸ Μυστήριον. ὅτι δὲ οἱ Λατῖνοι ἐκαινοτόμησαν, παρόντας εἰπεῖν τινὰ, ἐξ ὧν ἔγραψαν οἱ ἀρχαῖοι πατέρες, δέον ἐστὶν εἰπεῖν ποσοῦτον, ὅτι περὶ τούτου μάρτυρες πάλιν οἱ Λατῖνοι ἀρκοῦσιν, ἡ γὰρ παρὰ τῶν ἀντικειμένων μαρτυρία ἀξιοπιστοτέρα ἐστί. τοίνυν λέγει ὁ Πλάτινας, ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ Πάπας, ὃς ἦν εἰς τὸ ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατοστὸν εἰκοστὸν, πρῶτος ἤρξατο ποιεῖν δι᾽ ἀζύμων τὴν

μυσταγω-

μυσαγωγίαν. ἰδοὺ λοιπὸν, ὅτι οὐκ ἦν ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλ᾽ ἐστὶ καινοτομία παπική. ὅτι δὲ καὶ ὁ Πλάτινας σχισματικὸς ὢν, συκοφαντεῖ τὸν Πάπαν Ἀλέξανδρον, καὶ προθυμεῖται δεῖξαι τὸ νεωτέρισμα ἀρχαιότερον, μάρτυς ὁ Καρδινάλις Βόνας, ὅς ἀποδείκνυσιν εἰς τὸ περὶ λειτουργικῶν πραγμάτων, βιβλίῳ πρώτῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τρίτῳ, ὅτι ὅλη ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία Ἀνατολική τε καὶ Δυτικὴ προσέφερον εἰς τὸ Μυστήριον ἄρτους ἐνζύμους, εἶτα καταστρέχει τῶν νομισάντων ἄζυμον τὴν προσφορὰν, ἣν ἔπεμπον πρὸς κοινωνίαν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ Μιλτιάδης καὶ Γινοκούλιος οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Ῥώμης, καθότι ἦν ἔνζυμος, καὶ οὐχὶ ἄζυμος. ὅπερ δὲ οἱ σχισματικοὶ συκοφαντοῦντες τὸν μακαρίτην Ἀλέξανδρον τὸν πρῶτον λέγουσι, πρῶτον δηλαδὴ αὐτὸν δεῖξαι τὰ ἄζυμα, ἔχει ὁ Βόνας τοῦτο ὡς μῦθον καὶ φλυαρίαν. ἐξηγεῖται τρίτον ὁ Βόνας τὸ ῥητὸν τοῦ Ἐπιφανίου, ὅπερ οἱ Ἀζυμῖται προβάλλουσιν ὡς ἰσχυρὸν ἐπιχείρημα, διὰ τὸ λέγειν τὸν Ἐπιφάνιον περὶ τῶν Ἐβιωναίων ἐν τῇ κατ᾽ αὐτοὺς Αἱρέσει, Μυστήρια δὲ δῆθεν τελοῦσι κατὰ μίμησιν τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ ἀζύμων, καὶ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ Μυστηρίου δι᾽ ὕδατος μόνου. καὶ οἱ μὲν Ἀζυμῖται, ἤτοι οἱ παπισταὶ λέγουσιν, εἰ κατὰ μίμησιν τῶν ἁγίων ἐποίουν οἱ Ἐβιωναῖοι τὸ Μυστήριον, ἰδοὺ δὴ καὶ οἱ ἅγιοι δι᾽ ἀζύμου ἐπετέλουν τὸ Μυστήριον. ἀλλ᾽ ὁ Βόνας φησὶν, οὐκ ἐννοεῖ ὁ Ἐπιφάνιος διὰ τὴν ὕλην τοῦ Μυστηρίου, ἀλλὰ διὰ τὸν τρόπον, ὅτι οὐκ ἐλειτούργουν εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, καὶ μετὰ τὸν δεῖπνον, καθώς τινες ἄλλοι Αἱρετικοὶ, ἀλλ᾽ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, φανερὸν, ἐπεὶ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ Μυστηρίου ἐπετέλουν δι᾽ ὕδατος μόνου, ὅπερ οὐκ ἐστὶ μίμησις τῶν ἁγίων, ἀλλὰ αἱρετικῆς φρενοβλαβείας ἐφεύρεμα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Ὅτι κατὰ τὸν Σουάρες, τὸν οὔτε τὴν ἄρσιν τῶν ἀζύμων, οὔτε τὸν ἀνακομίσαντα Πάπαν Λέοντα παρὰ τῷ Θωμᾷ εὑρεῖν λέγοντα, καὶ κατὰ τὸν ἰησουΐτην Ἐνρῖκον, τὸν ἀπ᾽ ἀρχῆς τὰ ἔνζυμα μαρτυροῦντα, δείκνυνται οἱ Λατῖνοι καινοτόμοι.

Ὁ δὲ Θωμᾶς μετὰ τῶν Σχολαστικῶν, τετάρτῃ τῶν γνωμῶν, διαιρέσει ἑνδεκάτῃ, ἀριθμῷ δευτέρῳ, ζητήματι τρίτῳ, λέγουσιν, ὅτι εἰς ἀναίρεσιν τοῦ Αἱρεσιάρχου Ἐβίωνος ἀφῆκεν ἡ Ἐκκλησία τὸ ἄζυμον εἰς πολὺν καιρὸν, ὅπερ ἀνεκόμισεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Λέων ὁ Πάπας, καίπερ σημειοῖ ὁ Σουάρες Τόμῳ τρίτῳ, μέρει τρίτῳ, διαλέξει τεσσαρακοστῇ τετάρτῃ, τμήματι τρίτῳ, ὅτι μήτε ὁ Θωμᾶς ἐσημείωσε τοῦτο, μήτε αὐτὸς ἐδυνήθη εὑρεῖν ποῖος ἦν αὐτὸς ὁ Λέων ὁ Πάπας. ἀλλὰ καὶ Ἐνρῖκος ὁ Ἰησουΐτης μάρτυς διὰ πολλῶν, ὅτι ἀπ᾽ ἀρχῆς δι᾽ ἐνζύμου ἐπετέλει τὸ Μυστήριον καὶ ἡ Ἀνατολικὴ καὶ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς'.

Ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς ἐν Τβὶν Συνόδου τῶν Ἀρμενίων, δείκνυται ἡ περὶ τὰ ἄζυμα καινοτομία.

Σὺ δὲ σημείωσαι, ὅτι καὶ οἱ Μονοφυσῖται, ἤτοι οἱ Ἀρμένιοι εἰς τὴν ἐν Τβὶν Σύνοδον, ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνι ἀθροισθεῖσαν, καινοτομήσαντες τὰ ἄζυμα, οὐκ εἶπον, ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἔχει τὰ ἔνζυμα, ἡ δὲ Ῥωμαίων τὰ ἄζυμα, ἀλλ᾽ ἁπλῶς ἐκινήθησαν κατὰ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας. φανερὸν οὖν, ὅτι νεωτερισμός ἐστιν ἀναμφίβολος τὰ ἄζυμα, καὶ μάλιστα ἔναγχος ἐξευρημένος, ἐπὶ γὰρ τοῦ Φωτίου οὐκ ἦσαν, ἐπειδὴ εἰ ἦσαν, ἤλεγξεν ἂν ταῦτα ἐκεῖνος, καὶ μόνον ὀλίγον πρὸ τοῦ Κηρουλαρίου εἰσήχθησαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅθεν καὶ ἐκεῖνος καὶ ὁ Ἀντιοχείας Πέτρος πρῶτοι κατήλεγξαν τὴν καινοτομίαν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Ὅτι καὶ ἐκ τοῦ ὅτε ἔλαβον τὴν πόλιν οἱ Λατῖνοι εὑρεθέντος ἐν τοῖς βασιλείοις μέρους ἐνζύμου ἄρτου ἐκ τοῦ μεταδοθέντος ὑπὸ τοῦ Κυρίου τοῖς Ἀποστόλοις, δέδεικται ἡ τοῦ ἐνζύμου ἄρτου δόξα.

Νικόλαος ὁ Ὑδροῦντος λέγει ἐν τῷ κατὰ τῶν ἀζύμων, ὅτι ὅτε ἔλαβον οἱ Φράγγοι τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐσύλησαν ὅλα τὰ ἱερὰ σκεύη, καθώς ποτε ὁ Ναβουζαρδὰν τὸ ἱερὸν, εὗρον εἰς τὸ βασιλικὸν Σκευοφυλάκιον τὰ ἅγια ξύλα, τὸν ἀκάνθινον στέφανον, τὰ σανδάλια τοῦ Σωτῆρος, καὶ ἕνα ἧλον, ἅτινα εἶδε λέγει καὶ αὐτὸς αὐτοψεί. εὗρον ὅμως καὶ ἄρτον, ἐξ οὗ ὁ Χριστὸς μόνος αὐτὸς εἰς τὸν Δεῖπνον τὸν μυστικὸν διένειμε τοῖς Ἀποστόλοις, ἐν ἑνὶ σκεύει χρυσῷ λιθοκολλήτῳ καὶ μαργαριτοκολλήτῳ. ἦν δὲ ἐν τῷ σκεύει καὶ ἐπιγραφὴ διὰ γραμμάτων ἑλληνικῶν, λέγουσα, Ἐνθάδε κεῖται ὁ θεῖος Ἄρτος, ὃν ὁ Χριστὸς τοῖς Μαθηταῖς ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ Δείπνου διένειμεν, εἰπὼν, Λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. οἱ εὑρόντες

δὲ

δὲ ἦσαν ὁ Ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρίας, καὶ ὁ Βηθλεὲμ ὑποψήφιος, καὶ ἐβουλήθησαν αὐτὸν κρύψαι (τυχὸν διότι ἦν ἔνζυμος) ἀλλὰ Θεοῦ εὐδοκίᾳ οὐκ ἐδυνήθησαν. ὅθεν καὶ λαμπρῶς ἐδείχθη καὶ ἐκ τούτου ἡ δόξα ἡ περὶ τοῦ ἐνζύμου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Ὅτι ἐκ τῶν συγγραφέντων τριῶν λόγων κατὰ Λατίνων περὶ ἐνζύμων καὶ ἀζύμων ὑπὸ Νικολάου τοῦ Ὑδροῦντος, δείκνυται πρόσφατα καὶ σαφὴς νεωτερισμὸς ἐν τῇ δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ ἄζυμα.

Ὁ Νικόλαος οὗτος ἔγραψε τρεῖς λόγους διαλογικῶς κατὰ Λατίνων, ὧν ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ταῦτα φησί, Φέρε λοιπὸν τὸν διάλογον ἐκ συλλογισμῶν τῶν παρὰ τῶν θείων καὶ φιλοσόφων ἀνδρῶν καλῶς συντεθέντων συλλέξαντες εἰς μέσον προθῶμεν, καὶ ἅμα μάλιστα ἐνωτίσθημεν παρὰ τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀθήναις σοφωτάτων καὶ ἱερῶν ἀνδρῶν, τῶν μετὰ τοῦ κυροῦ Βενεδίκτου Καρδηνάλεως καὶ Τοποτηρητοῦ τότε καθεστηκότος τοῦ Ῥώμης προέδρου Ἰννοκεντίου τοῦ τρίτου διαλεχθέντων συνεγραψάμεθα, ἐν μνήμῃ θέμενοι ταῦτα, ἅτινα τῇ παραγγελίᾳ ἐκείνου ἐν λατινικῇ ἐξ ἑλληνίδος μετεστρέψαμεν γλώττης, καὶ γὰρ τότε διερμηνευτὰς ἀναμεταξὺ Γραικῶν καὶ Λατίνων ὑπείχομεν. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ φησὶν, ὥσπερ καὶ ὁ ῥηθεὶς ἱερὸς Βενέδικτος, ὃς τοῦ Πάπα Ῥώμης Ἰννοκεντίου τοῦ τρίτου Τοποτηρητὴς ὢν ποτε, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει σταλεὶς διά τινων πραγμάτων, τῶν ἀναμεταξὺ Γραικῶν καὶ Λατίνων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰσφρησάντων, οἷς καὶ συνέβη περί τε ἐνζύμου καὶ ἀζύμου ἄρτου λόγος γενέσθαι, ὅπερ ἐγὼ ἑρμηνεύς, ὡς ἔφθην εἰπὼν, ἐχρημάτιζον. ἀλλ' ὁ ῥηθεὶς καρδηνάλις οὐδὲ πρὸς βραχύ τι ἀποκρίνασθαι περὶ τοῦ τοιούτου ζητήματος ἠβουλήθη, καίτοι λόγιος ὢν, καὶ τῇ θείᾳ ἐντεθραμμένος γραφῇ, ἀλλ' οὐδὲ τῆς ἔξω παιδείας ἄμοιρος, εἰ μὴ καὶ ταῖς τῆς διαλεκτικῆς ἀποδείξεσιν ἑτοιμότατος. Ἐν τούτοις σημείωσαι τὸ αὐτὸ, ἤτοι διὰ τὸ εἶναι ὀλίγον τὸν καιρὸν ἀφ' οὗ ἐκαινοτομήθη τὰ ἄζυμα, ἐγίνοντο συχναὶ διαλέξεις περὶ τούτων. δεύτερον, ὁ Καρδηνάλις, καίτοι σοφὸς ὢν, οὐκ ἐδυνήθη ἀντειπεῖν τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' ἐσιώπησεν εὐλαβούμενος τὴν ἧτταν καὶ τὴν ἑπομένην αἰσχύνην. τρίτον, ὅτι διὰ τὸ εἶναι τὰς Ἐκκλησίας κεχωρισμένας, ἐγίνοντο αἱ διαλέξεις, ποτὲ μὲν περιεχόντων τὰς αἰτίας τῶν Ἑλλήνων, ποτὲ δὲ τῶν Λατίνων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς συγγραφῆς Γεωργίου τοῦ Κερκύρας, δείκνυται ἔνζυμον ἄρτον ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων τῇ Ἐκκλησίᾳ παραδεδόσθαι.

Εἰ καὶ ἀνωτέρω ἐμαρτύρησε Νικόλαος Ὑδροῦντος, ὅτι εὑρέθη ἐν Κωνσταντινουπόλει μέρος ἄρτου ἀπὸ τοῦ κυριακοῦ Δείπνου, ὃν ἐποίησε δηλονότι αὐτὸς ὁ Κύριος, μαρτυρεῖ ὅμως τοῦτο καὶ Γεώργιος Μητροπολίτης Κερκύρας, ὃς ἤκμαζε περίπου τὸ χιλιοστὸν ἑκατοστὸν τεσσαρακοστὸν ἕκτον ἔτος, καὶ παρῆν ἐν τῇ γεγονυίᾳ Συνόδῳ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, περὶ ἧς εἴρηται ἀνωτέρω κεφαλαίῳ δεκάτῳ Παραγράφῳ τετάρτῳ, καὶ ἔγραψε κατὰ Λατίνων, ἐν οἷς καὶ ταῦτα φησὶν, Ἀρχὴ ἐπισημειώσεων πρὸς ἅπερ ἐρωτήθημεν κατακείμενοι ἀσθενῶς ἐν τῇ ἁγίᾳ Μονῇ τῶν Κασούλων παρὰ τῶν λεγομένων Φρατομινουρίων, οἵτινες παραδιδάσκουσι καὶ παραδειγματίζουσιν εἶναί τι πῦρ καθαρτήριον, ἐν ᾧ οἱ τελευτῶντες ἐν ἐξαγορεύσει, μήπω δὲ φθάσαντες ἀποκλύσασθαι τὰ οἰκεῖα πλημμελήματα ἀπάγονται, καὶ καθαίρονται πρὸ τῆς τελευταίας κρίσεως, ἅμα προϊστῶντες σύμμαχον τοῦ τοιούτου λόγου καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Γρηγόριον τὸν Διάλογον. καὶ ἡ μὲν πεῦσις τοῦ Λατίνου, ἐκαλεῖτο δὲ οὗτος Βαρθολομαῖος, τοιάδε τις ἦν, Θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν τῶν Γραικῶν. καὶ κατωτέρω τοῦ αὐτοῦ δεύτερον σύνταγμα περὶ θείας κοινωνίας, ἐν ᾧ καὶ ἡ ἀπόδειξις ἁπλῶς ἐκ τῶν θείων γραφῶν, ὅτι ἔνζυμος ἄρτος τῇ Ἐκκλησίᾳ παρεδόθη παρὰ τῶν Ἀποστόλων προσφέρεσθαι, ὃς καὶ μέχρι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου τῇ Ῥώμης προσεφέρετο Ἐκκλησίᾳ. γράφει δὲ καὶ τὴν περὶ τούτου ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένην διάλεξιν, καὶ ὅτι ἀντειπεῖν οὐκ ἠβουλήθησαν οἱ Λατῖνοι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπῄνεσαν τὸν θεῖον ἄρτον τὸν ἔνζυμον, καὶ ὅτι εὑρεθείσης καὶ μερίδος ἐκείνου τοῦ ἄρτου, ὃν ὁ Χριστὸς ἔδωκε τοῖς Μαθηταῖς ἐν τῷ Δείπνῳ, ἐν τῷ τοῦ μεγάλου Παλατίου σκευοφυλακίῳ, πᾶσα πρόφασις ἤρθη ἐκ μέσου. ἐν τούτοις σημείωσαι τὸ ἀνωτέρω εἰρημένον περὶ τοῦ μέρους τοῦ κυριακοῦ Δείπνου. καὶ δεύτερον, ὅτι καὶ τὸ περὶ τοῦ καθαρτηρίου δόγμα καινότατον ἦν, ὅθεν ὁ Γεώργιος δυσηρέστησεν ἀκούσας τῶν Φρατόρων περὶ τούτου λεγόντων, καὶ ἀκολούθως ἔγραψε κατὰ τοῦ καθαρτηρίου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι'.

Μαρτυρία Λατίνων, ὅτι ἕως Φωτίου οὐκ ἦσαν ἄζυμα ἐν τῇ δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τελειώσεως τοῦ Μυστηρίου Λατίνους προσοίσομεν μάρτυρας. Τοίνυν ἱερεὺς Ῥιχάρδος ὁ Σίμων ἐν ταῖς σημειώσεσι Γαβριὴλ τοῦ Φιλαδελφείας περὶ Μυστηρίων ταῦτα, ἅτινα καὶ ἐτυπώθη ἐν Παρισίῳ ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ ἕκτῳ. Φαίνεται πρᾶγμα πιθανὸν, ὅτι ἕως τοῦ καιροῦ τοῦ Φωτίου οὐκ ἦν ἐν τῇ λατινικῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ χρῆσις τῶν Ἀζύμων, ὁ γὰρ Φώτιος ὁ κατήγορος τῶν Λατίνων μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν μικροτάτων, οὐκ ἐποίησεν ἐνθύμησιν ἥνα περὶ τούτου. πολλὰ ἔθνη Ἀνατολικὰ, τὰ λαβόντα τὴν πίστιν ἀπὸ τῶν Γραικῶν, ποιοῦσι τὸ Μυστήριον εἰς ἄρτον Ἔνζυμον, Ἰακωβῖται δηλαδὴ καὶ Νεστοριανοὶ, ἐξόχως οἱ αὐτοὶ Νεστοριανοὶ, ὧν εἰς τὰς Λειτουργίας μάλιστα φαίνεται καὶ ὁ τρόπος, καθ᾽ ὃν προετοιμάζουσι τὴν ζύμην, ἣν εὐλογεῖ καὶ ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ χερσὶ ζυμοῖ ὁ Ἱερεὺς εἰς τόπον διατεταγμένον ἔνδον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, οἵτινες εὔχονται καθὼς φαίνεται εἰς τὴν αὐτὴν Λειτουργίαν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΑ'.

Ὅτι κατὰ τὰς διαφόρων γενῶν Λειτουργίας, εἰδικὸν αἴτιον τοῦ Μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας ἐστὶν ἡ ἐπίκλησις τοῦ Ἱερέως.

Διηγεῖται Θωμᾶς ὁ ἀπὸ Γεζοῦ, ἤτοι ὁ ἀπὸ Ἰησοῦ βιβλίῳ ἑβδόμῳ, πρῶτον, περὶ τῆς Λειτουργίας τῶν Νεστοριανῶν, ᾗ χρῶνται οἱ ἐν Βαβυλῶνι Χαλδαῖοι, παρ᾽ οἷς εἰσὶ δύο Λειτουργίαι, μία τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων, παραδοθεῖσα παρὰ τοῦ κυρίου Ἀδαίου καὶ κυρίου Μαραίου, καὶ ἑτέρα τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ ἑρμηνευτοῦ, ὅτι εἰς ἑκατέραν τὸ εἶδος τοῦ Μυστηρίου φαίνεται ἡ ἐπίκλησις τοῦ ἁγίου Πνεύματος. δεύτερον, τῇ Λειτουργίᾳ τοῦ Νεστορίου, τῇ οὔσῃ πλατυτέρᾳ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων, μετὰ τὰ κυριακὰ λόγια ἀκολουθοῦσι πέντε φύλλα, καὶ ὕστερον ἡ ἐπίκλησις τοῦ ἁγίου Πνεύματος. τρίτον, ἐν Σερβώνῃ εὑρίσκεται χειρόγραφον, καὶ ἔστι τοῦ ἁγίου Ἰακώβου ἡ Λειτουργία, ὀλίγον μικροτέρα τῆς καθ᾽ ἡμᾶς λεγομένης Λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, ἐν ᾧ χειρογράφῳ μετὰ τὰ κυριακὰ λόγια ὁ ἱερεὺς μεγαλοφώνως λέγει, Εἰσάκουσον Κύριε, καὶ ὁ λαὸς, Κύριε ἐλέησον, καὶ οὕτως εὐλογεῖ τὸν ἄρτον, ὁμοίως καὶ ἐν τῷ ποτηρίῳ. τέταρτον, τὸ αὐτὸ ἀπαραλλάκτως φαίνεται ἐν ταῖς δυσὶ Λειτουργίαις τῶν Μαρωνιτῶν, ὧν ἡ μία λέγεται Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, ἡ δὲ ἄλλη τοῦ ἁγίου Διονυσίου. πέμπτον, ἐν τῇ Λειτουργίᾳ τῶν Ἀρμενίων, τῇ τυπωθείσῃ ἐν τῇ Ῥώμῃ μετὰ τῶν τύπων τῆς ἱερᾶς συνάξεως ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ, καὶ ἐν ἑτέρᾳ Λειτουργίᾳ Αἰθιοπικῇ ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἐνάτῳ τὸ αὐτὸ λέγεται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΒ'.

Μαρτυρίαι πολλῶν ἐγκρίτων ἁγίων, ὅτι τὸ εἰδικὸν αἴτιον τοῦ Μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας ἐστὶν ἡ ἐπίκλησις τοῦ Ἱερέως.

Ἰουστῖνος ὁ μάρτυς ἐν τῷ τέλει τῆς δευτέρας ἀπολογίας λέγει, Τὴν δι᾽ εὐχῆς λόγου, καὶ τὰ ἑξῆς. Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον τῆς παιδαγωγίας, τὸ αὐτό. Ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος εἰς τὸ τέταρτον βιβλίον κατὰ Αἱρέσεων κεφαλαίῳ τριακοστῷ τρίτῳ λέγει, Ἄρτος δεχόμενος τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Θεοῦ. Ὠριγένης εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον ἐπ᾽ ἐκείνων τῶν λογίων, Οὐχὶ τὸ εἰσερχόμενον διὰ τοῦ στόματος καὶ τὰ ἑξῆς, Τὸ ἁγιαζόμενον βρῶμα διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως. Κύριλλος Ἱεροσολύμων κατηχήσει μυσταγωγικῇ πρώτῃ, Τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον τῆς Εὐχαριστίας πρὸ τῆς ἁγίας ἐπικλήσεως τῆς προσκυνητῆς Τριάδος ἄρτον εἶναι καὶ οἶνον λιτὸν, ἐπικλήσεως γινομένης, ὁ μὲν ἄρτος γίνεται σῶμα Χριστοῦ, ὁ δὲ οἶνος αἷμα Χριστοῦ. Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ κατηχήσει τρίτῃ Βασίλειος ὁ μέγας περὶ ἀγράφων νομίμων, Τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τοῦ ἄρτου τῆς Εὐχαριστίας, καὶ τὰ ἑξῆς. Χρυσόστομος εἰς τὸ ἕκτον βιβλίον περὶ ἱερωσύνης, Ὅτε δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καλεῖ, καὶ τὴν φρικωδεστάτην ἐπιτελεῖ θυσίαν, καὶ τὰ ἑξῆς. Ἴδε τὸν Καβάσιλαν ἐν τῇ ἐξηγήσει τῆς Λειτουργίας κεφαλαίῳ εἰκοστῷ ἐνάτῳ, πῶς ἐξηγεῖται τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν δεύτερον λόγον περὶ προδοσίας τοῦ Ἰούδα. Πρόκλος περὶ παραδόσεως τῆς θείας Λειτουργίας, Διὰ τοιούτων τοίνυν εὐχῶν τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος προσεδόκων, ὅπως τῇ αὐτοῦ θείᾳ παρουσίᾳ τὸν προκείμενον εἰς ἱερουργίαν ἄρτον καὶ οἶνον ὕδατι μεμιγμένον, αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποφήνῃ τε καὶ ἀναδείξῃ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΓ'.

Μαρτυρία τοῦ Ἀρεοπαγίτου καὶ Χρυσοστόμου, ὅτι τὰ κυριακὰ λόγια οὐκ αἴτιον εἰδικὸν, ἀλλὰ ποιητικόν.

 Ἀνάγνωθι

Ἀνάγνωθι Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον περὶ ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας, Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν εἰς τὸ τέταρτον βιβλίον περὶ ὀρθοδόξου πίστεως διηγούμενον τὰ λεγόμενα παρὰ τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν αὐτόθι λόγον περὶ προδοσίας τοῦ Ἰούδα, ἔνθα φαίνεται φανερὰ ἡ γνώμη τοῦ Χρυσοστόμου, ὅτι τὰ κυριακὰ λόγια ἀναφέρεται εἰς τὸ αἴτιον ποιητικὸν τοῦ Μυστηρίου, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὸ εἰδικὸν, καθὼς ἑρμηνεύει καὶ ὁ Καβάσιλας, ἀκολουθῶν τῇ γνώμῃ τοῦ Δαμασκηνοῦ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΔʹ.

Ὅτι Ἱερώνυμος, Αὐγουστῖνος, Ἀμβρόσιος, καὶ ὁ Θεολόγος καὶ Ἰννοκέντιος ὁ τρίτος ταῖς εὐχαῖς τῶν ἱερέων τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου τελεσιουργεῖσθαι θέλουσι.

Ἀνάγνωθι τὸν Συγουρόπουλον εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου τμήματι δεκάτῳ. Ἱερώνυμος γράφων πρὸς Εὐάγγελον περὶ Πρεσβυτέρων λέγει οὕτω, Πρὸς ὧν ταῖς εὐχαῖς τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ τελεσιουργεῖται. Ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος εἰς τὴν πεντηκοστὴν ἐνάτην ἐπιστολὴν πρὸς Παυλῖνον. Ὁ αὐτὸς εἰς τὸ τρίτον βιβλίον περὶ Τριάδος κεφαλαίῳ τετάρτῳ. Ἀλλ᾽ ἐκεῖνο τέως λέγομεν σῶμα Χριστοῦ, ὅπερ ἐκ τῶν καρπῶν τῆς γῆς λαμβανόμενον, καὶ μυστικῇ εὐχῇ ἱερουργηθὲν, μεταλαμβανόμενον πρὸς πνευματικὴν σωτηρίαν. Ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος εἰς τὸ ἕκτον κεφάλαιον περὶ τῶν μυουμένων τὰ Μυστήρια ἀναφέρει τὸ εἶδος τοῦ Μυστηρίου πρὸς τὴν εὐλογίαν, ἃ δὲ λέγει μετέπειτα συνῳδὰ τῷ Χρυσοστόμῳ, πρὸς τὸ ποιητικὸν αἴτιον ἀναφέρονται, μάλιστα ὁ μέγας Γρηγόριος λέγει, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐποίησαν τὸ Μυστήριον μόνῃ τῇ εὐχῇ τῆς ἀναφορᾶς. Σημείωσαι, ὅτι ἡ γνώμη τῶν νεωτέρων Λατίνων οὐκ ἤρεσεν Ἰννοκεντίῳ τῷ τρίτῳ, οὗ ἐν τῷ καιρῷ ἐγένετο ἡ τετάρτη Σύνοδος ἡ ἐν Λατερανῷ κατὰ Ἀλμερίκου τινὸς ἐκ Γαλλίας, ἔτει χιλιοστῷ διακοσιοστῷ δεκάτῳ πέμπτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΕʹ.

Ὅτι ἐκ τῶν Διαλέξεων Ἀμβροσίου τοῦ Καθαρινοῦ, δείκνυται εἶναι μὲν τὴν εὐχὴν τοῦ ἱερέως εἶδος τοῦ Μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας, ἀρχηγὸν δὲ τῆς νῦν ἐν τῷ Μυστηρίῳ τούτῳ γνώμης τῶν Λατίνων Θωμᾶν τὸν Ἀκινάτην.

Ἀμβρόσιος ὁ Καθαρινὸς, οὗ τὰ ποιήματα εἰσὶ τετυπωμένα εἰς τὴν Ῥώμην ἔτει χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ πεντηκοστῷ δευτέρῳ μετὰ ἐπιστολῆς ἀφιερωτικῆς πρὸς Ἰούλιον τρίτον, ἔγραψε δύο Διαλέξεις ἐπὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, ἐν αἷς λέγει πολλὰ περὶ τούτου, καὶ μάλιστα ἐπαινεῖ τὸν αὐτόθι Ἰννοκέντιον τρίτον, λέγων, ὅτι ταύτης τῆς γνώμης τῶν Λατίνων ἀρχηγὸς ἐχρημάτισε Θωμᾶς ὁ Ἀκινάτης, καθ᾽ οὗ καὶ γράφει καὶ λέγει πολλά. πρῶτον μὲν, ὁμολογεῖ αὐτὸς μεθ᾽ ὅρκου, ὅτι συνομιλῶν πολλοῖς Θεολόγοις καὶ εὐσεβέσι, οὐ μέμνηται κεχρηματικέναι τινὰ ἄλλως δοξάζοντα. δεύτερον, ὅτι αὕτη ἡ γνώμη, δηλαδὴ τὸ εἶδος τοῦ Μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας εἶναι τοῦ ἱερέως τὴν εὐχὴν, ἐπεκράτησεν αὐτόθι καὶ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἕως τοῦ καιροῦ τούτου, καὶ ὅτι ἐν ταῖς ἄγαν περιφήμοις Ἀκαδημίαις Θεολόγοι καὶ εὐσεβεῖς καὶ περίφημοι ἡρμήνευσαν αὐτὴν, καὶ ἐδίδαξαν καθὰ καὶ ἄλλας ἀληθινὰς καὶ κοινὰς προτάσεις τῆς σχολαστικῆς Θεολογίας. τρίτον, ὅτι αὐτὸς περὶ τούτου ἔγραψεν εἰς τὴν Σύνοδον τὴν ἐν Τριδέντῳ, καὶ οὐ δυσηρέστησαν οἱ σοφώτεροι πατέρες. λέγει λοιπὸν ὅλη ἡ Διάλεξις τούτου τοῦ Ἀμβροσίου τούτοις τοῖς ῥήμασι, Γίνεται οὖν ἡμῖν σῶμα Χριστοῦ διὰ τῆς προλεγομένης εὐχῆς καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως τῆς συνθήκης, συνθήκην ἐνταῦθα ἐπινοεῖ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, καὶ τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙϚʹ.

Ὅτι καὶ ἐκ τῆς κατὰ Βερεγγαρίου ῥωμαϊκῆς Συνόδου, καὶ ἐκ τῆς περὶ φωνῆς ἀντιτύπου κρίσεως τῆς ἐν Νικαίᾳ δευτέρας Συνόδου, καὶ πολλῶν Διδασκάλων καὶ Σχολαστικῶν, οὓς φέρει μάρτυρας ὁ Καισαρείας Ἐπίσκοπος τοῦ τάγματος τῶν Μινόρων ὁ Γουεράλης, δείκνυται τὸ μὲν Μυστήριον τῆς Εὐχαριστίας ταῖς εὐχαῖς τοῦ ἱερέως τελεῖσθαι, τὸ δὲ παρὰ Λατίνοις νυνὶ εἶδος τοῦ Μυστηρίου νόθον.

Ὁ Καισαρείας Ἀρχιεπίσκοπος Γουεράλης ὅλου τοῦ τάγματος τῶν Μινόρων Δεκάπιτε Φόντζιουμ τὰ αὐτὰ βεβαιοῖ ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ πονηθέντι αὐτῷ περὶ ἀναγκαίας διορθώσεως τῆς σχολαστικῆς Θεολογίας, καὶ ἀφιερωθέντι ὑπ᾽ αὐτοῦ Σίκστῳ πέμπτῳ, καὶ ἐν ἑτέρῳ βιβλίῳ, ὅπερ ἐποίησε περὶ τῆς τάξεως, ἣν ἐφύλαξεν ὁ Χριστὸς ἐν τῇ ἐπιτελέσει τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ. οὗτος λοιπὸν λέγει πρῶτον, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐτέλεσε τὸ Μυστήριον τῆς Εὐχαριστίας πρὶν ἢ εἰπεῖν, Λάβετε φάγετε. ἄλλως γὰρ τὸ Μυστήριον οὐκ ἂν εἴη ἄλλο, ὡς δοξάζει ὁ Λούθηρος, ἀλλ᾽ ἡ λῆψις καὶ δόσις. ὅπερ λέγει ὅτι φαίνεται καλῶς εἰς αὐτὴν τὴν εὐαγγε-

λικὴν

λικὴν ἱστορίαν, εἰς τὸ, εὐλόγησε δηλαδὴ, καὶ τὰ ἐπίλοιπα. δεύτερον, ὅτι οἱ πατέρες οἱ συναχθέντες εἰς τὴν Σύνοδον τὴν ῥωμαϊκὴν τῷ καιρῷ Γρηγορίου ἑβδόμου κατὰ Βερεγγαρίου, ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑβδομηκοστῷ ἐνάτῳ, τὸ εἶδος τοῦ Μυστηρίου ἀναφέρουσιν εἰς τὴν εὐχὴν καὶ δέησιν τοῦ Ἱερέως. τρίτον, φέρει ἐκεῖνο, ὅπερ ἔκριναν οἱ πατέρες εἰς τὴν Σύνοδον τὴν δευτέραν τὴν ἐν Νικαίᾳ περὶ τῆς ΑΝΤΙΤΥΠΟΝ φωνῆς, ὡς φαίνεται εἰς τὴν Λειτουργίαν τοῦ Βασιλείου. τέταρτον, προσίθησι πολλοὺς Διδασκάλους Σχολαστικοὺς, τὸν Σκότον δηλαδὴ Ἄγγλον ἐν τῇ Ἀγγλικῇ συνόψει περὶ Εὐχαριστίας, Ῥαδοῦλφον, Πέτρον Τεάκβιλαν Πελβάρτον ἐν τῷ Ῥοζαρίῳ τῆς Θεολογίας, Ματθεῖνον Οὐρέτζιον, ὅλους Διδασκάλους Σχολαστικοὺς, ἄνδρας μεγάλης φήμης παρὰ τοῖς Λατίνοις καὶ πᾶσι τοῖς Σχολείοις ὀνομαστοὺς, οἵτινες πάντες θέλουσιν, ὅτι τὰ ῥήματα, ΤΟΥΤΟ ΕΣΤΙ ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΟΥ, μὴ ἀρκεῖν, ἀλλὰ ἀναγκαίως δεῖ ταῦτα διορίζεσθαι ὑπὸ τῆς δεήσεως τοῦ Ἱερέως. πέμπτον, προσίθησι Νικόλαον Δορβέλλης, Πέτρον Ταρταρέτον Διδασκάλους ἐκ Κολωνίας κατὰ Λουθήρου, οἵτινες εἰς τὸ βιβλίον λεγόμενον Ἀντιδίδαγμα, τετυπωμένον εἰς τὸ Παρίσιον ἔτει χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἐνάτῳ, λέγουσιν οὕτως, Ἐνταῦθα ἐπιζητεῖ ἡ ἀνάγκη σημειῶσαι ἡμᾶς ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ ἀγνωσία τῶν νομιζόντων ἐπιτελέσαι τὸ Μυστήριον τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἄνευ τῆς καθολικῆς Εὐχῆς, ἣν Κανόνα ὀνομάζομεν, καὶ χωρὶς τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Κυριακοῦ ὀνόματος ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα. ἕκτον, προσίθησι καὶ Λινδανὸν μέγαν ὑπερασπιστὴν τοῦ λατινικοῦ δόγματος, ὅστις τὸ νομιζόμενον παρὰ τοῖς Σχολαστικοῖς νῦν Θεολόγοις εἶδος τοῦ Μυστηρίου καλεῖ νόθον, νέον, καὶ ἐναντίον ταῖς ἀποστολικαῖς παραδόσεσι καὶ τῷ ἔθει τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. τέλος πάντων, μέμνηται καὶ τοῦ Ἀϋμονος ἐν τοῖς τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἁγίου Παύλου σχολίοις λέγοντος τὴν εὐλογίαν καὶ τελείωσιν τοῦ Μυστηρίου ἄρχεσθαι ἀπὸ τούτων τῶν λογίων, Σὲ τοίνυν εὐσπλαγχνικώτατε πάτερ, καὶ τὰ ἑξῆς (καθὼς ἐστὶ εἰς τὴν Λειτουργίαν τῶν Λατίνων) ὅπερ συνειθίζετο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἦν εἰς τοὺς καιροὺς Καρόλου Μάγνου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΖ'.

Ὅτι καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν Λατινικῶν Λειτουργιῶν τῶν διαφερουσῶν τῶν νέων, δείκνυται ἡ τοῦ Ἱερέως ἐπίκλησις.

Ἐν ταῖς Λειτουργίαις αἷς χρῶνται οἱ νῦν Λατῖνοι κατὰ τὸ τέλος τοῦ λεγομένου παρ' αὐτοῖς Κανόνος εἰσὶ ταῦτα τὰ λόγια, Αὕτη ἡ ἕνωσις καὶ ἱερουργία τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γένοιτο τοῖς μεταλαμβάνουσιν ἡμῖν εἰς ζωὴν αἰώνιον. ἐν δὲ ταῖς παλαιοτέραις Λειτουργίαις οὕτως, Αὕτη ἡ ἕνωσις καὶ ἡ ἱερουργία γένοιτο τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μάλιστα αὐτὸς Ῥιχάρδος Σίμων ὁμολογεῖ ἔχειν μίαν παλαιοτάτην Λειτουργίαν λατινικὴν, ἥντινα ἐχρῶντο ποτὲ οἱ Ἱερεῖς τῆς Γαλικῆς Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ οὕτως ἀναγινώσκεται, Αὕτη ἡ ἕνωσις καὶ ἱερουργία γένοιτο σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου, καὶ τὰ ἑξῆς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΗ'.

Ὅτι κατὰ τὸ ἔθος τοῦ ἑβραϊκοῦ Πάσχα ἐτέλεσεν ὁ Χριστὸς τὸ μυστικὸν Πάσχα.

Ὅλον τοῦτο ὅπερ εἴπομεν, βεβαιοῦται ἀπὸ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐπιτελοῦσι τὸ Πάσχα οἱ Ἰουδαῖοι. οὗτοι εὐλογοῦν, προσηύχοντο, εὐχαριστοῦν, καὶ μετέπειτα ἀπτόμενοι αὐτῶν τοῦ Ἀζύμου ἄρτου, ἔλεγον ὁ Οἰκοδεσπότης, Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος, καὶ τὰ ἑξῆς (Ἐξόδου κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τετάρτῳ) ταύτην τὴν συνήθειαν ἐμιμήθη ὁ Χριστὸς εἰς τὸ μυστικὸν αὐτοῦ Πάσχα, ὅπερ ἐποίησεν εὐλογῶν, εὐχαριστῶν, καὶ μετὰ τὴν Εὐχὴν καὶ εὐχαριστίαν ἔδειξεν αὐτὸ ἤδη τετελειωμένον, ὅτε εἶπε, Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου. ἴδε καὶ Μιχαὴλ τὸν Γλυκᾶν πρὸς Ὀλύμπιον Μοναχὸν αὐτὸ τοῦτο, ὅτι συμπίπτει τὰ ἡμέτερα τῇ ἀρχαίᾳ τῆς παλαιᾶς Διαθήκης Ἐκκλησίᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ τῆς ἀρχαιολογίας τῶν Σέρβων, τῶν καὶ Τριβαλλῶν λεγομένων.

Τῶν Σέρβων, οἵτινες καὶ Τριβαλλοὶ λέγονται, τὴν ἀπὸ Ἰονίου κόλπου κατὰ Ῥωμαίων κίνησιν, ἡγουμένου Στεφάνου, λέγει ὁ Λαόνικος εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον. ζητοῦντες δὲ ἡμεῖς μαθεῖν αὐτὴν ἀπὸ τῶν

σερβικῶν ἱστορικῶν, οὐδὲν τι πλεῖον εὕρομεν, ἀλλ' ἢ μόνον ἀπὸ ἑνὸς ἐκκλησιαστικοῦ βιβλιδίου, ὃ εἶχεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Πεκίου, ἐμάθομεν τὰ παρόντα, ἅτινα εἰ καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἔχουσι τὸ μυθῶδες, ὅμως ἐνομίσαμεν εὔλογον ταῦτα σημειῶσαι. λέγουσι λοιπὸν, ὅτι Λικίνιος ὁ Βασιλεὺς ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου Κωνσταντίας γεννᾷ υἱὸν, ὄντινα, διὰ τὸ ὑπάρχειν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ λευκὰς, ὠνόμασαν λευκότριχα. ἐγέννησε δὲ καὶ θυγατέρα ὁ Λικίνιος ὀνόματι Εἰρήνην, ἣν χριστιανίσασαν αἰκίζοντος πολλὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς Λικινίου, ἵππος λυθεὶς ἀφ' ἁμάξης συνέτριψε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἰάτρευσε δὲ αὐτὴν ἡ Εἰρήνη, ἥτις καὶ ἄλλα πολλὰ θαύματα ἐξετέλεσεν, εὑρισκομένων τῶν γεννητόρων αὐτῆς εἰς Ἀμάσειαν. ἐπειδὴ δὲ κατεπολεμήθη ὁ Λικίνιος ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ λευκόθριξ φυγὼν εἰς γῆν Γότθων, μετωνομάσθη Μπελορούσης, εἶτα ἀπῆλθεν εἰς γῆν Σέρβων, καὶ ἦρξεν Ἐπαρχίας τινὸς, φυγαδευθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως αὐτῶν, κατῴκησεν εἰς Ζέταν πολίχνιον παραθαλάσσιον τῆς Δαλματίας, καὶ λαβὼν εἰς γυναῖκα Ἄνναν θυγατέρα Ἄρχοντός τινος λατίνου, ἐγέννησεν υἱοὺς δύο, Τεχομὶλ, καὶ δεύτερον Κοντομὶλ, οἵτινες ἔκτισαν ἐκεῖ Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Στεφάνου, καίτοι ἑλληνικῶς ζῶντες, ὅθεν καὶ εἰρωνικῶς ὠνομάσθησαν ὑπὸ τοὺς ἐντοπίους ὁ μὲν Κοντομὶλ, Ἐπίσκοπος, ὁ δὲ Τεχομὶλ, παπᾶς. ἐγένοντο δὲ ἀπόγονοι αὐτῶν ἀδελφοὶ τέσσαρες, Ζεβίντας, Στρακόμηρος, Περβόσλαβος, καὶ Στέφανος ὁ ἐπιλεγόμενος Νεμάνιας, καθότι μέγας γεγονὼς, μέγα τι ἐννοήσας εἶναι τὸ εἰς Χριστὸν σέβας, ἐβαπτίσθη, ἐβαπτίσθη δὲ εἰς χώραν Ῥάσκαν, κειμένην εἰς τὸ Σταρηβλάχι, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Πέτρου καὶ Παύλου, ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Λεοντίου, τριακονταετὴς ὤν.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Περὶ τῆς κατὰ τῶν Ῥωμαίων ἀνταρσίας τοῦ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγοῦ Στεφάνου, καὶ ὅπως ἐμόνασε, καὶ ποῦ ἐτελεύτησε, καὶ περὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, Στεφάνου, Σάββα καὶ Βόλκου, καὶ τῆς Ἀρχιερατείας τοῦ Σάββα ἐν Βουλγαρίᾳ, καὶ ὧν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χιλανταρίῳ καὶ ἐν τοῖς γάμοις τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Στεφάνου μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Βασιλέως Ἀλεξίου, καὶ ὧν ἐποίησε χειροτονιῶν Ἐπισκόπων καὶ ἐθῶν ἐν Βουλγαρίᾳ.

Ἀνταρσίαν ποιήσας κατὰ Ῥωμαίων ὁ Στέφανος, ἔλαβε τὴν γῆν Ζέταν, καὶ ἄλλους τόπους τῶν Ῥωμαίων, ὡς ἱστορεῖ ὁ ῥηθεὶς Λαόνικος εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ. ἦρξε δὲ χρόνους τριακονταεπτὰ, εἶτα ἐμόνασεν εἰς τὸ Μοναστήριον Στουδενίτζας, μετονομασθεὶς Συμεὼν ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Καλλινίκου, ἔνθα μείνας δύο ἔτη, ἀπῆλθεν εἰς τὸ ἅγιον ὄρος εἰς τὸ Βατοπέδιον, καὶ ἔμεινε χρόνον ἕνα, εἶτα εἰς τὸ Χιλαντάριον μῆνας ὀκτὼ, ὅπου καὶ ἀπέθανε. νομίζουσι δὲ αὐτὸν οἱ Σέρβοι ἅγιον, ἔζησε δὲ ὅλους χρόνους ὀγδοηκονταέξ. ἦν δὲ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνταρσίας αὐτοῦ ἀπὸ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, εἰ καὶ ὁ Χωνειάτης μέμνηται αὐτοῦ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ. εἶχε δὲ υἱοὺς δύο, Στέφανον καὶ Σάββαν, καίτοιγε ὁ Χωνειάτης λέγει ὅτι εἶχε καὶ Βόλκον υἱόν. ἐγένετο δὲ διάδοχος αὐτοῦ ὁ Στέφανος. ὁ δὲ δεύτερος κυνηγῶν, καὶ λαθὼν τὸ πλῆθος, ἔφυγεν εἰς τὸ δάσος, καὶ ἀπελθὼν ἐμόνασεν εἰς τὸν Ἄθω, μετονομασθεὶς Σάββας. εὑρομένων δὲ αὐτὸν τῶν παρὰ τοῦ πατρὸς ἀποσταλέντων περὶ αὐτοῦ, δείξαντα τὸ σχῆμα ἀπέλυσεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἀνελθὼν δὲ οὗτος ὁ Σάββας εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔλαβε τὸ Μοναστήριον Χιλαντάριον διὰ βασιλικοῦ Χρυσοβούλλου εἶναι τοῖς Σέρβοις δῶρον αἰώνιον. εἶτα ἀνελθὼν καὶ δεύτερον ἀπὸ τοῦ Ἄθωνος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐπιγαμβρεύει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Στέφανον τῇ θυγατρὶ τοῦ Βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ ἀδελφοῦ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου. ἐπὶ δὲ Θεοδώρου τοῦ Λασκάρεως τοῦ συγγαμβροῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Στεφάνου, καὶ Ἀρσενίου Πατριάρχου, ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ, προχειρίζεται Ἀρχιεπίσκοπος Σερβίας, ἀπελθὼν δὲ ἐκεῖ, χρίει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Στέφανον, καὶ ὀνομάζει μέγαν Ζουπάνον Σερβίας, χειροτονεῖ δὲ καὶ Ἐπισκόπους, πρῶτον Ζαλούμης εἰς Μοναστήριον Παναγίας. δεύτερον, εἰς γῆν Διοκλητείας εἰς Ἐκκλησίαν Μιχαὴλ τοῦ Ἀρχαγγέλου. τρίτον, Τεμπρὲ εἰς ἅγιον Νικόλαον. τέταρτον, Μπουτουμλίας εἰς ἅγιον Γεώργιον. πέμπτον, Βαρασίου εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους εἰς τὸ Σταρηβλάχι. ἕκτον, Φόσνας εἰς τὴν Παναγίαν εἰς τὴν Στουδενίτζαν. ἕβδομον, Πρισζρένου εἰς Παναγίαν. ὄγδοον, Οὐχακιανίτζης εἰς Παναγίαν. ἔνατον, Οὐτομπλίτζης εἰς ἅγιον Νικόλαον. δέκατον, Οὐμπρανιτζέβου εἰς ἅγιον Νικόλαον. ἑνδέκατον, Βελεγραδίου εἰς Παναγίαν. δωδέκατον, Μοραβίας εἰς ἅγιον Ἀχίλλειον. τούτους τότε ἐχειροτόνησεν, καίτοιγε εἰς τὸν ὕστερον κατάλογον καί τινα ὀνόματα ἠλλάχθησαν, καὶ εἰσὶ καὶ Ἐπίσκοποι πλείονες. εἶχον δὲ τότε οἱ τοιοῦτοι Ἐπίσκοποι ὀνόματα Μοναστηρίων, ἐπειδὴ οἱ Σέρβοι Ἐπίσκοποι οὐ κατοικοῦσιν εἰς τὰς πόλεις, ἀλλ' εἰς τὰ Μοναστήρια, ὅθεν καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἔχει δύο Μοναστήρια, ἓν εἰς τὴν Ζίτκιαν, καὶ ἕτερον εἰς τὸ Πέκιον, κεῖται δὲ ἡ Ζίτκια ἀναμεταξὺ Βελεγραδίου καὶ Πεκίου, κατῴκει δὲ πρῶτον εἰς τὴν Ζίτκιαν, μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν ἅλωσιν, εἰς τὸ Πέκιον. φυλάττουσι δὲ τὴν παλαιὰν συνήθειαν ἕως καὶ τῆς σήμερον, καὶ συνάγονται ὅλοι οἱ Ἀρχιερεῖς κατ' ἔτος ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἑορτῇ εἰς τὸ Μοναστήριον εἰς τὸ Πέκιον, καὶ ποιοῦντες τοπικὴν Σύνοδον, θεωροῦσι τὰ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν ἀναγκαῖα.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ τοῦ δευτέρου ἀρχηγοῦ Βουλγάρων Στεφάνου υἱοῦ τοῦ πρώτου Στεφάνου, καὶ τοῦ κατὰ Λατίνων ἀγῶνος αὐτοῦ, καὶ ὧν ἐγέννησεν αὐτῷ υἱῶν ἡ Βασιλὶς, τῷ αἰτίᾳ πάθους αὐτὴν ἐκδιώξαντι, καὶ ὧν αὐτὴ ἐμίγη ἀνδρῶν, καὶ τῶν μετὰ Στέφανον ἀρχηγῶν μέχρι τοῦ Ῥώση, ἐν ᾧ ἔληξαν οἱ ἀπὸ τοῦ πρώτου Στεφάνου ἀρχηγοὶ, καὶ ἀρχῆς Βουλκασίνου.

Ὁ Στέφανος αὐτὸς ὁ δεύτερος ἠγωνίσατο κατὰ Λατίνων τῶν καταδραμόντων τότε τῆς Σερβίας· προσέλαβε δὲ καὶ τινας Ἐπαρχίας παρὰ τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐξουσίασε Διοκλητείας, Δαλματίας, Τραγωνίας, καὶ Ζελχιμίας, ἥτις ἐστὶ τὸ Δυῤῥάχιον. ἐγέννησε δὲ ἀπὸ τῆς Βασιλίδος γυναικὸς υἱοὺς τέσσαρας, Ῥαστόσλαβον, Βλατίσλαβον, Στέφανον καὶ Πρινδίσλαβον, ὅστις καὶ ἐγένετο Μοναχὸς, καὶ τρίτος Ἀρχιεπίσκοπος, μετὰ γὰρ Σάββαν ἐγένετο Ἀρσένιος, εἶτα οὗτος ὁ Πρινδίσλαβος, μετονομασθεὶς καὶ αὐτὸς Σάββας. ἦρξε δὲ ὁ Στέφανος ὁ δεύτερος οὗτος ἔτη τεσσαράκοντα ἐννέα. ἦν δὲ ἡ γυνὴ αὐτοῦ θυγάτηρ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ τοῦ ἀδελφοῦ Ἰσαακίου τοῦ ἀγγέλου, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ἥντινα ἀσθενήσασαν ὑπὸ γαλλικοῦ πάθους, εὗρον αἰτίαν καὶ ἐδίωξαν εἰς Δυῤῥάχιον γυμνὴν, καὶ ὕστερον ἔλαβεν αὐτὴν εἰς γυναῖκα Δούκας ὁ Μουρτζοῦφλος βασιλεύσας, ἣν, ἀπελθόντος τοῦ Μουρτζούφλου φυγάδος πρὸς Ἀλέξιον φυγάδα καὶ αὐτὸν ὄντα, καὶ τυφλωθέντος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀλεξίου, μετὰ τὴν ἅλωσιν εὑρισκομένην εἰς Θετταλίαν, ἔλαβεν εἰς γυναῖκα Λέων ὁ Σγουρὸς, ὁ τυραννήσας Κόρινθον καὶ Ναύπλιον μετὰ τὴν ἅλωσιν, ἐλέγετο δὲ Εὐδοκία. ἐξεβλήθη δὲ τῆς Σατραπείας αὐτοῦ ὁ Στέφανος οὗτος, ὅμως πάλιν ἀνέλαβεν αὐτὴν, μετὰ δὲ αὐτὸν ἦρξεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ῥαδόσλαβος ἔτη ἕνδεκα, καὶ ἐκβληθέντος αὐτοῦ, ἦρξεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Βλαντίσλαβος, ὃς ἔκτισε τὸ Μοναστήριον Μιλωσαὰβ, εἶτα ἦρξεν ὁ Ῥαδόσλαβος ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ὅστις τῷ υἱῷ αὐτοῦ Μιλωτίνι συζεύξας τὴν θυγατέρα Βλαντισλάβου Κράλη Οὐγγρίας, ὑπέσχετο αὐτῷ μετὰ τὸν γάμον καὶ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν, ἀθετήσαντος δὲ αὐτοῦ τὰ συμπεφωνημένα, στρατεύει κατ' αὐτοῦ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ τοῦ Κράλη, καὶ λαμβάνει τὴν ἀρχὴν τῶν Σέρβων, ὁ δὲ πατὴρ φεύγει εἰς Ζαχαλμίαν, ἔνθα καὶ ἀποθνήσκει. ὁ Μιλωτὶν δὲ πεσὼν ἀφ' ἵππου, καὶ μετανοήσας διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα αὐταρσίαν, ἐμόνασε, μετονομασθεὶς Θεόκτιστος, καὶ ἡγεμόνευσεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς Μιλωτὶν, ὅστις εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ Σινᾶ ἔστειλε πολὺ ἔλεος καὶ βοήθειαν, ἦρξε δὲ χρόνους τεσσαρακονταδύο, ἔχων δὲ υἱοὺς δύο Κωσταντῖνον καὶ Στέφανον, καὶ ἔχων εἰς ὑποψίαν τὸν Στέφανον, ἐτύφλωσεν αὐτὸν, καὶ ἔστειλεν εἰς φυλακὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα ἰαθεὶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ τοῦ ἁγίου Νικολάου, καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὴν Σερβίαν, ἦρξε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ χρόνους δεκαεννέα, ἔκτισε δὲ καὶ τὸ Μοναστήριον Ντεκιάνη ἐγγὺς Πεκίου. εἶχε δὲ τρεῖς υἱοὺς, Ντούσμαν, Ντόσιαν, καὶ Συμεών. ὁ Ντούσιμαν δὲ τὸν πατέρα ἀποπνίξας, ἦρξε, καὶ στρατεύσας εἰς Σέῤῥας ἐχρίσθη ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Σεῤῥῶν Ζουπάνος. ἄρξας δὲ ἔτη εἰκοσιτέσσαρα, ἐτελεύτησεν ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ τετάρτῳ, καὶ ἕως τότε οἱ Ζουπάνοι Σερβίας ηὐθέντησαν κατὰ διαδοχὴν εἰς τὴν ἡγεμονίαν Στεφάνου τοῦ Νεμανία. τοῦ Ντούσιμαν δὲ καταλείψαντος διάδοχον υἱὸν νεώτατον, Ῥώσην λεγόμενον, ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ πέμπτῳ, εἰς τοὺς ἑκκαίδεκα χρόνους τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ Βουλκασῖνός τις Ἔπαρχος αὐτοῦ ἀποκτείνας αὐτὸν κυνηγετοῦντα, ἐποίησεν ἐκλιπεῖν ἐκ τῆς ἀρσενικῆς διὰ τοῦ Νεμανία διαδοχῆς τοῦ Λικινίου τὸ γένος.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ὅτι ὁ Βουλκασῖνος ἐξ ὧν ἔπραξεν, ἐπιβάτης ἦν καὶ ὑβριστής.

Ὁ Βουλκασῖνος οὐ μόνον ἐγένετο ἐπιβάτης τῆς Σέρβων ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ὑβριστὴς κατὰ τῆς βασιλείας τῶν Χριστιανῶν, ὅτι ἐφήμισεν ἑαυτὸν Βασιλέα, καὶ τὸν Οὔγκλεσαν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὠνόμασε Καίσαρα, καί τινα Γόηκον κατεῖπε Δεσπότην, καθὼς ἐποίησε καὶ ὁ παράνομος Μιχαὴλ εἰς τὴν Ἤπειρον.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Περὶ τῆς ἐκ τοῦ θήλεος γένους Λικινίου Βασιλέως διαδοχῆς τῶν Ἀρχηγῶν Βουλγάρων ἀπὸ Βούλκου υἱοῦ τοῦ πρώτου Στεφάνου μέχρι Μηλίτζας τῆς γυναικὸς Λαζάρου, Κνέζη Σερβίας γενομένου μετὰ τὸ φονευθῆναι τὸν Βουλκασῖνον ἐν τῷ μετὰ τοῦ Σουλτὰν Μουράτ πολέμῳ, καὶ ὧν ἔπαθον ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν οἱ Σέρβοι, καὶ περὶ τῶν υἱῶν Λαζάρου.

Ἐρχόμεθα δὲ εἰς τὸν πρῶτον Στέφανον τὸν καὶ Νεμάνιαν καὶ Συμεὼν, ἵνα εὕρωμεν τὴν δι' αὐτοῦ διαδοχὴν τοῦ Λικινίου ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ θήλεος. εἶχε λοιπὸν οὗτος καὶ ἕτερον υἱὸν ὀνόματι Βόλκον, ὃς γεννᾷ

Στέφα-

Στέφανον, καὶ ἕτερος Δημήτριον, καὶ ἕτερος Βάτκον, ὅς γεννᾷ Μίλιτζαν, ἥτις συζεύγνυται τῷ Κνέζη Λαζάρῳ, καὶ πολεμοῦντος τοῦ εἰρημένου Βουλκασίνου μετὰ τοῦ Σουλτὰν Μουράτ, τετάρτου ἀρχηγοῦ τῶν Ὀθωμανῶν, πίπτει ἀναμεταξὺ τοῦ ποταμοῦ Μαρίτζας καὶ Φιλιππουπόλεως, καὶ γίνεται Ζουπάνος Σερβίας ὁ Κνέζης Λάζαρος, ὅστις ἄρξας χρόνους δεκαεπτά, καὶ πολεμῶν μετὰ τοῦ Σουλτὰν Μουράτ, ἀπέκτεινεν αὐτόν, καὶ εὐθὺς αὐταρχήσας ὁ υἱὸς τοῦ Σουλτὰν Μουράτ, ἀπέκτεινεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν Λάζαρον, καὶ θάπτεται εἰς τὴν Ῥαβονίτζαν ἐγγὺς Βελεγραδίου. εἶχε δὲ ὁ Λάζαρος οὗτος υἱοὺς τρεῖς, ἐξ ὧν ἐν ἑξακισχιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ ἐνενηκοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει ἦρξεν ὁ εἷς ὁ Στέφανος, ὅστις τέθνηκεν ἐν ἑξακισχιλιοστῷ ἐννακοσιοστῷ τριακοστῷ πέμπτῳ ἔτει, καὶ διεδέξατο αὐτὸν Γιουράκης ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ. καὶ ἐν ἑξακισχιλιοστῷ ἐννακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει ἀφεὶς τὴν δεσποτείαν, ἔφυγεν εἰς Οὔγγρους. εἶχε δὲ υἱοὺς δύο εἰς Ἀδριανούπολιν ὅμηρα, οὓς παρασπονδήσας ὁ Σουλτὰν Μουράτ, ἐτύφλωσεν, ἐξ ὧν εἷς ἦν ὁ Στέφανος, ὅστις ὡς τυφλὸς ἀπολυθείς, καὶ ἀπελθὼν εἰς τὸ Στρέμι, ἐξουσιαζόμενον τότε ὑπὸ τῶν Οὔγγρων, γεννᾷ Ἰωάννην καὶ Γιουράκην τὸν μετονομασθέντα Μάξιμον, καὶ γενόμενον Ἀρχιερέα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς'.

Περὶ τοῦ αἰτίου, δι' ὃ ὑπὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀφωρίσθησαν ὅ, τε Ἀρχιεπίσκοπος Πεκίου καὶ οἱ Σέρβοι.

Αὐτὸ δὲ ὅπερ ᾄδεται, ὅτι ἡ Ἐκκλησία Πεκίου ἐστὶν ἀφωρισμένη ὑπὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, οὐκ ἔστιν ἐκεῖνο ὅπερ λέγουσιν οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Ἀχρίδος, ὅτι διὰ τὸ εἶναι τὸν τόπον τοῦ Πεκίου Ἐπαρχίαν αὐτῶν, καὶ ἀφαιρεθῆναι δυναστικῶς ὑπὸ τῶν Σέρβων, ἀφώρισεν αὐτοὺς ἡ Ἐκκλησία, ἀλλ' ὅτι ἐπειδὴ τὸν τύραννον Βουλκασῖνον ἔστεψε Βασιλέα ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Πεκίου, καθὼς ἐποίησεν ὁ ἐναγὴς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀχρίδος, στέψας ὁ ἐπάρατος εἰς Αὐτοκράτορα τὸν παράνομον Μιχαήλ, καίτοι γε καὶ ὁ Γρηγορᾶς βιβλίῳ ἑνδεκάτῳ λέγει, ὅτι ὁ Ἀχρίδος τὸν Ἄγγελον φόβῳ ἔστεψε Βασιλέα, ἔγραψαν οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἀφώρισαν, καὶ ἀνεθεμάτισαν καὶ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ ὅλους τοὺς Σέρβους, ὕστερον δὲ ὁ εἰρημένος Κνέζης Λάζαρος ἡγεμονεύσας, καὶ χριστιανικώτατος ὤν, ἐδεήθη τοῦ Αὐτοκράτορος Ῥωμαίων καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ συνεχώρησαν αὐτοῖς, οἷς καὶ παρήγγειλαν τοῦ λοιποῦ γινώσκειν τὰ ὅρια αὐτῶν, καὶ μένειν ἐν αὐτοῖς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Περὶ τῆς λήξεως τῆς ἀπὸ τοῦ γένους Λικινίου ἀρχῆς ἐν τοῖς Βουλγάροις, καὶ ἀρχῆς Γεωργίου, τοῦ βοηθοῦ τοῖς Ὀθωμανοῖς κατὰ τῶν Ῥωμαίων.

Μετὰ τὸν τυφλωθέντα Στέφανον ἐξέλιπε καὶ ἀπεδόθη τῇ λήθῃ τὸ γένος τοῦ Λικινίου. Γεώργιος ὅμως ὁ μέγας Λογοθέτης λέγει εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ τετάρτου βιβλίου τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἦν ἐπὶ τῆς ἁλώσεως Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τοῦ Σουλτὰν Μωαμὲτ Ἡγεμὼν τῶν Σέρβων Γεώργιος, καὶ θέλοντος τοῦ Κράλου Οὐγγρίας βοηθῆσαι τοῖς Ῥωμαίοις, ὁ Γεώργιος ἐκίνει πόλεμον κατ' ἐκείνου, ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν βοήθειαν. λέγει δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ Σέρβοι ἔδωκαν ἀργύρια καὶ ἀνθρώπους τοῖς Ὀθωμανοῖς εἰς βοήθειαν κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ μόνοι ἔλεγον τοῖς Ῥωμαίοις, ὅτι ἦν καὶ Σέρβοι μετ' αὐτῶν εἰς τὴν ἅλωσιν. τέθνηκε δὲ καὶ ὁ ἐπάρατος ἐκεῖνος Γεώργιος εἰς τὸ χιλιοστὸν τετρακοσιοστὸν πεντηκοστὸν ἕβδομον ἔτος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Περὶ τῆς μέχρις Ἴστρου καὶ Μακεδονίας καταδρομῆς τοῦ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγοῦ Στεφάνου, καὶ ὧν κατέστησεν ἀρχηγῶν ἐν ταῖς ἐκεῖ πόλεσι, καὶ τῆς φθορᾶς αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ περὶ τοῦ συνοδικῶς ἀποσπασθέντος τῆς Ἀχρίδος Πεκίου καὶ τῶν αὐτοῦ Ἐπαρχιῶν.

Ὁ δὲ Χαλκοκονδύλης, περὶ οὗ εἴρηται, λέγει εἰς τὸ πρῶτον αὐτοῦ βιβλίον, ὅτι ὁ Στέφανος καὶ Σέρβοι κατέδραμον μέχρις Ἴστρου καὶ Μακεδονίας, πλὴν τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ πολλοὺς ἄλλους τόπους τῶν Ῥωμαίων κατέφθειραν. κατέστησε δὲ ὁ Στέφανος καὶ Ἄρχοντας, Ζάρκον μὲν εἰς τὴν περὶ τὸν Ἄξιον (Βαρδάρι) ποταμὸν Ἐπαρχίαν, ἀπὸ δὲ Ἀξίου ἕως Φερρῶν, Μπόγδανον, ἀπὸ δὲ Φερρῶν ἕως Ἴστρου, δύο ἀδελφούς, περὶ δὲ τὸν Ἴστρον Βοῦλκον, εἰς δὲ Τρίκκην καὶ Καστορίαν, Νικόλαον, περὶ δὲ Αἰτωλίαν, Πρεποῦλη, εἰς δὲ τὴν Ἀχρίδα, Πλακίδην. καὶ ὅτε ὁ Στέφανος ἐτελεύτησε, πάντες εἶχον τὰ ἴδια, καὶ πάντες ἐξ ἴσου Ἕλλησιν ἐμάχοντο, ἕως οὗ ἡ ῥάβδος τοῦ Θεοῦ ἠσθένησε, ὁ Σουλτὰν Μωαμὲτ πάντας κατέφθειρεν

φθερον· ὑπόκεινται δὲ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Πεκίου νῦν Μητροπολῖται μὲν ὁ Μπουντμίου, ὁ Βελεγραδίου, ὁ Ποζαρεύτζας, ὁ Μπελοτζέρκοβ, ὁ Γρατζανίτζας, ὁ ἁγίου Ἀχιλλέου, ὁ Ῥασίσκης, ὁ Ῥουστινίσκης, ὁ Σκοπίων, ὁ Πελτζινίσκης, ὁ Φουσαύσκης, ὁ Πόσνας καὶ ὁ Χερσέσκης. Ἐπίσκοποι δὲ, ὁ Νύσσης, ὁ Κιοστενδήλ, ἤτοι Μπαίας, ὁ Ντουμπνίσκης, ὁ Τζετζινίσκης, ὁ Ποζέσκης, ὁ Γιουλίσκης, ὁ Βρισέσκης, ὁ Τιμισφαλέου, ὁ Μπάτζηκας, ὁ Σβυρνίσκης καὶ ὁ Σιουτερέσκης. ἐν οἷς σημείωσαι, ὅτι οἱ τοιοῦτοι Ἀρχιεπίσκοποι Ἐπισκόπους εἶχον ὑποκειμένους, Μητροπολίτας δ' ἐποίησαν ὕστερον τινὰς Ἐπισκόπους οἱ Ἀρχιεπίσκοποι, μὴ ἔχοντες τοὺς ἐξετάζοντας διὰ τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ὀθωμανῶν. δεύτερον, ἀπεσπάσθη τὸ Πέκιον καὶ αἱ ὑποκείμεναι αὐτῷ Ἐπαρχίαι ἀπὸ τοῦ Ἀχρίδου συνοδικῶς καὶ βασιλικῶς ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ, καὶ οὐ δυναστικῶς, ὡς λέγουσιν οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Ἀχρίδος, προβάλλοντες σιγίλλια πεπλασμένα, καὶ διόλου ψευδῆ. τρίτον, περὶ τῶν Σέρβων ἰδέτω ὁ βουλόμενος τὸν Κίνναμον λέγοντα περὶ αὐτῶν πλεῖστα, οὓς καὶ Δαλμάτας καλεῖ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Περὶ ὧν πάσχουσι κακώσεων ὑπὸ τῶν Γιεζουϊτῶν οἱ ὑπὸ τοὺς Γερμανοὺς Σέρβοι διὰ τὴν ὀρθοδοξίαν.

Ἦσαν δὲ οἱ Σέρβοι μετὰ τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ὀθωμανῶν εἰς ἄνεσιν τινά, ἀλλὰ κινηθέντος τοῦ πολέμου ἀναμεταξὺ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ τῶν Γερμανῶν ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ τρίτῳ, ἠπατήθησαν ὅσοι ἦσαν πέραν τοῦ Δανούβεως καὶ τοῦ Σάββα τῶν ποταμῶν, καὶ ἀπῆλθον εἰς βοήθειαν τῶν Γερμανῶν μετὰ τῶν ἵππων καὶ ἐξόδων αὐτῶν. γενομένης δὲ μετὰ τοὺς πολλοὺς πολέμους τῆς ἀγάπης τῶν δύο Βασιλέων, ἔμειναν ἐν τοῖς Γερμανοῖς τὰ μέρη τὸ πέραν Δανούβεως καὶ Σάββα, ὁ δὲ Βασιλεὺς τῶν Γερμανῶν ὑποσχεθεὶς μετὰ μυρίων ὅρκων δοῦναι τόπον τοῖς Σέρβοις εἰς κατοικίαν, καὶ εἶναι αὐτοὺς ἀφορολογήτους, καὶ πρὸς τούτοις ἀβιάσους εἰς τὴν θρησκείαν, οὐδὲν ὧν ὑπέσχετο ἐποίησεν, ὅθεν καὶ εἰς τὴν θρησκείαν βιάζονται πολλαχῶς, καὶ εἰ καὶ παρέχει ὁρισμοὺς μὴ ἔχειν αὐτοὺς παρά τινος ἐνόχλησίν τινα, ἀλλὰ διάγειν ἐν βαθυτάτῃ εἰρήνῃ, οἱ Γιεζουΐται ὅμως φάσκοντες τὸν Βασιλέα ἐξουσιάζειν μόνων τῶν πολιτικῶν, τὰ δὲ ἐκκλησιαστικὰ εἶναι τοῦ Πάπα, ἐνοχλοῦσιν αὐτοὺς τὰ μέγιστα. ὁ δὲ Θεὸς ὁ ἅγιος ὄμματι εὐσπλάγχνῳ ἐπ' αὐτοὺς ἐπιβλέψας, κατοικτειρήσαι αὐτούς, καὶ ἀπαλλάξαι τοῦ παπικοῦ μύσους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων, καὶ τῶν δι' ἃς ἑάλω διαφόρων αἰτιῶν, καὶ φυγῆς Ἀλεξίου Βασιλέως.

Ἀφ' οὗ ἀπέθανεν ὁ Κομνηνὸς Μανουήλ, συναπέθανε σχεδὸν καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματα, καθότι αἱ ἀναμεταξὺ μάχαι τῶν Ῥωμαίων, καὶ τῶν ἐχθρῶν αἱ ἄπαυστοι καταδρομαὶ οὐδὲν κακὸν εἴασαν ὃ μὴ ἐπήγαγον τῇ βασιλείᾳ ἕως οὗ καὶ ἔφθειραν αὐτήν, ἦν δὲ αἰτία μάλιστα φθορᾶς αἱ προσβολαὶ καὶ ἔφοδοι τῶν Λατίνων, αἵπερ ἐγίνοντο αἰτία τοῦ ἰσχύειν τὰ ἔθνη. ὁ τοίνυν Ἀλέξιος καταβαλὼν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰσαάκιον Ἄγγελον, καὶ τυφλώσας, οὐκ ἐτήρει αὐτὸν ὡς ἔδει, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλέξιον ἐκβαλὼν τῆς φυλακῆς, εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ ἐλεύθερον. πέμπει δὲ ὁ Ἰσαάκιος πρέσβεις εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἑλένην, ἣν εἶχεν εἰς γυναῖκα ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀλαμανίας Φίλιππος, ζητῶν βοήθειαν πρὸς κατάλυσιν τοῦ Ἀλεξίου, ποιεῖ δὲ ἀποδρᾶναι καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλέξιον εἰς Σικελίαν, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὸν γαμβρὸν Φίλιππον, ὃν ἐκλιπαρήσασα ἡ Ἑλένη, ἐκίνησε κατὰ Ῥωμαίων. τρίτον, ὁ Ἀλέξιος ἐτίμα πλεῖον τῶν Βενετίκων τοὺς Πισαίους, καὶ ἠγανάκτουν οἱ Βενέτικοι. τέταρτον ὁ Βασιλεὺς Μανουὴλ ἔλαβεν εἰκοσιπέντε κεντηνάρια χρυσίου ἀπὸ τῶν Βενετίκων, καὶ ἔμειναν μερικὰ τούτων ὀφειλόμενα ἀποδοθῆναι αὐτοῖς παρὰ τῶν Βασιλέων, ὁ δ' Ἀλέξιος οὐκ ἀπεδίδου αὐτά. πέμπτον, ὁ Δοὺξ τῆς Βενετίας Ἐνρῖκος Δάνδουλος, ἄνθρωπος ὑπερήφανος, κακότροπος καὶ φθονερώτατος, ἦν φύσει ἐχθρὸς τῶν Ῥωμαίων, καὶ κατέστησεν ὁμογνώμονας καὶ τοὺς λοιποὺς Βενετίκους. ἕκτον, ἦσαν καὶ μερικοὶ Αὐθένται τῆς Δύσεως εἰς Βενετίαν ἕτοιμοι ἀπελθεῖν εἰς προσκύνησιν τοῦ ἁγίου τάφου μετὰ νηῶν, ἤτοι γαλουνίων ἑβδομήκοντα. ἕβδομον, ὁ τοῦ Ἰσαακίου υἱὸς Ἀλέξιος ὑπεσχέθη εἶναι παπιστής, ὅθεν οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ Ἀλαμανικοῦ Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ τότε Πάπα τῆς Ῥώμης Ἰννοκεντίου τοῦ τρίτου φέρει γράμματα εἰς τοὺς Αὐθέντας, οἳ ἦσαν εἰς τὴν Βενετίαν διὰ τὴν Ἱερουσαλήμ, ἵνα ἀπέλθωσι κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. ὄγδοον, ὑπισχνεῖται αὐτοῖς αὐτὸς ὁ Ἀλέξιος μεγάλα καὶ πολλὰ δωρήματα. ἔνατον, ὑπόσχεται αὐτοῖς δοῦναι ἱκανὴν βοήθειαν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν. πείθεται οὖν ὁ Στόλος, καὶ

καὶ μετὰ τὰ πολλὰ ἅπερ ἐνήργησε καθ᾽ ὁδὸν, φθάνει εἰς Βυζάντιον. ὁ δὲ Βασιλεὺς Ἀλέξιος μὴ δυνάμενος ἐναντιωθῆναι τοῖς Λατίνοις, ἀφῆκε τὴν πόλιν καὶ ἀπέδρα διὰ τὴν οὐτιδανότητα αὐτοῦ, βασιλεύσας ἔτη ὀκτὼ, μῆνας τρεῖς καὶ ἡμέρας δέκα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Περὶ τῆς βασιλείας αὖθις Ἰσαακίου Ἀγγέλου τοῦ τυφλοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου, τῶν παραδόντων τοῖς τῶν Λατίνων Ἡγεμόσι πάντα τά τε βασιλικὰ τά τε ἐκκλησιαστικὰ κειμήλια, καὶ ὧν ἐποίησαν οἱ Λατῖνοι συντριβῶν Εἰκόνων διὰ τὸν ἐν αὐταῖς χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ ἀτιμιῶν καὶ ἁρπαγῶν καὶ πυρπολήσεων, καὶ παντὸς εἴδους κακίας ἔν τε τῇ πόλει καὶ ταῖς πέριξ κωμοπόλεσι, καὶ δεινῶν φορολογιῶν, καὶ περὶ τοῦ πνιγμοῦ Ἀλεξίου, καὶ βασιλείας Μουρτζούφλου, καὶ φυγῆς, καὶ τελείας ἁλώσεως τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων.

Ἀναγορεύεται πάλιν Βασιλεὺς ὁ τυφλὸς Ἰσαάκιος Ἄγγελος, καὶ συμβασιλεύει καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξιος. ἦλθον δὲ εἰς τὰ βασίλεια καὶ οἱ τῶν Λατίνων Ἡγεμόνες, καὶ οἱ παρ᾽ ἐκείνοις ἐπίσημοι, καὶ συγκάθηνται τοῖς Βασιλεῦσιν ἐν θρόνοις, οὓς περιεποιεῖτο ὁ Ἰσαάκιος ὡς σωτῆρας, καὶ ὅσα εὗρον εἰς τὴν Εὐφροσύνην τὴν γυναῖκα τοῦ Ἀλεξίου (ἐκεῖνος γὰρ μόνον ἀπέδρα) καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ βασίλεια, πάντα ἔδωκεν αὐτοῖς, ἀλλὰ οὐκ ἔφθασαν αὐτοῖς ὡς ἱκανὰ ὄντα. ὅθεν ἔλαβε καὶ ἀπὸ τῶν Μοναστηρίων καὶ Ἐκκλησιῶν ὅσα καὶ εἶχον, ὥστε καὶ τὰς Εἰκόνας συνέτριβεν, ἀφελόμενος εἴτε εἶχον χρυσίον, ἢ ἄργυρον, καὶ αὐτοὺς τοὺς δίσκους καὶ τὰ ποτήρια, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς. εἶτα ἐλεηλάτησαν οἱ Λατῖνοι καὶ τοὺς Τούρκους, οἳ ἦσαν ἐκεῖ χάριν πραγματείας, καὶ τελευταῖον ἔβαλον πῦρ καὶ ἐκάη ἡ πόλις ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ συνεκάησαν ὅλα τὰ περίβλεπτα Παλάτια, καὶ τὰ Ἀγάλματα τὰ ἀρχαῖα, καὶ πᾶς κόσμος τῆς πόλεως, καὶ ὅ,τι ἔμεινεν ἄκαυστον, συνέτριψαν οἱ Λατῖνοι, ὅσα δὲ Ἀγάλματα ἦσαν χάλκινα, ἐχώνευσαν αὐτὰ, καὶ ἔλαβον τὸν χαλκὸν, παρεκτὸς μόνων δύο ἵππων, οὓς ἐφύλαξαν καὶ ἐκόμισαν εἰς τὴν Βενετίαν, ἔπειτα ὅσα Μοναστήρια ἦσαν εἰς τὸ Στενὸν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἕως τῶν Κυανέων ἐλεηλάτησαν, ἁρπάσαντες ὅ,τι ἦν χρυσὸς ἢ ἄργυρος ἐν αὐτοῖς, κατέθραυσαν δὲ καὶ τὰς ὡραίας οἰκοδομὰς, μὴ αἰδεσθέντες οὐδ᾽ ὅλως τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἁγίους. πρὸς τούτοις ἐξῆλθον εἰς τὰς πέριξ κωμοπόλεις καὶ ἐφορολόγουν, καὶ εἴ τι κακὸν ἐδύναντο ἐποίησαν, καὶ ἐν πᾶσι τούτοις ἐμάχετο ὁ Ἰσαάκιος τῷ υἱῷ αὐτοῦ περὶ μοναρχίας. οἱ οὖν πολῖται εὑρισκόμενοι ἐν τοσούτοις κακοῖς, καὶ βλέποντες ὅτι τέλος οὐκ ἔχουσι, συνήχθησαν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, καὶ μετὰ τὰ πολλὰ, ψηφίζονται Βασιλέα τινὰ νέον Κανωβὸν ὀνόματι, ὕστερον δὲ Ἀλέξιον Δούκαν τὸν Μούρτζουφλον, ἰσχύει ὅμως καὶ μένει ὁ Μούρτζουφλος, ὃς καὶ τὸν Ἰσαακίου υἱὸν ἀποπνίξας, ἔπεμψεν εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. ὁ γὰρ Ἰσαάκιος μικρὸν πρότερον τέθνηκεν. ἀλλὰ μετὰ δύο μῆνας καὶ ἡμέρας ἕξ, πολεμούντων τῶν Λατίνων τὴν πόλιν, ἀποδιδράσκει καὶ ὁ Μούρτζουφλος, καὶ ἁλοῦται ἡ πόλις κατακράτος ὑπὸ τῶν Λατίνων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Περὶ ὧν εἰργάσαντο μυρίων κακῶν τοὺς πολίτας οἱ Λατῖνοι τοῦ φανερῶσαι αὐτοῖς τὸν πλοῦτον τῆς βασιλείας καὶ τῶν Ἀρχόντων, καὶ ὧν ἐποίησαν ἱεροσυλιῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ, καὶ καταπατήσεων ἱερῶν Εἰκόνων καὶ ἀτιμιῶν καὶ ἁρπαγῶν καὶ χλευῶν καὶ ὕβρεων ἐν τοῖς θείοις Ναοῖς, καὶ ἐν πάσῃ ἡλικίᾳ ἀνθρώπων.

Ἁλούσης τῆς πόλεως, λέγει ὁ Μαλαξὸς Μανουὴλ, ὅτι οἱ Κωνσταντινουπολῖται ἔπαθον μυρία κακὰ ἕνεκεν τοῦ φανερῶσαι τὸν βίον τῆς βασιλείας καὶ τῶν Ἀρχόντων, ὃν μὴ εὑρίσκοντες οἱ Λατῖνοι, ἱεροσύλησαν τὸν Ναὸν τῆς ἁγίας Σοφίας, ὡς φαίνονται τινὰ τῶν ἐκείνης καὶ ἕως τῆς σήμερον ἐπισυνηγμένα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου. ἄκουε δὲ τί γράφει εἷς τις περὶ τῆς ἁλώσεως ταύτης. Καὶ ᾐχμαλωτίσθη, καὶ δούλη γέγονεν ἡ κυρία, καὶ παντάπορος ἡ πολύολβος, καὶ ἐβεβηλώθησαν, οἴμοι, οἴμοι, τὰ ἅγια, αἱ ἅγιαι Εἰκόνες κατεπατήθησαν· ἱπποστάσια γεγόνασιν οἱ θεῖοι Ναοὶ, δι᾽ ὀλίγων εἰπεῖν, τὸ πᾶν ἐγκατελήφθη, καὶ ἡ θυγάτηρ Σιὼν ὡς σκηνὴ ἐν ἀμπελῶνι, ἔρημος παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ πλήρης παντοίων κακῶν ἐγεγόνει. σὺ δὲ ἴδε τὸν Χωνειάτην εἰς τὸ βιβλίον περὶ Δούκα Μουρτζούφλου, ἵνα ἐπιγνῷς τὰ κακὰ ἅπερ ἐποίησαν οἱ Λατῖνοι, ἃ εἰσὶν ἥττονα ὧν ἐποίησαν ἄλλοι τύραννοι. τοὺς ἵππους αὐτῶν ἔδησαν εἰς τὰς Ἐκκλησίας, καὶ ἱερὰς Εἰκόνας κατεπάτησαν. ὅπου ἐπετελεῖτο ἡ Λειτουργία ἐκεῖ εἶχον τὸ μαγειρεῖον. τοὺς τάφους ἀνώρυττον τῶν τεθνηκότων Βασιλέων, καὶ ἄλλων τιμίων. τὰ θεῖα ἥρπαζον καὶ διένεμον Στρατιώταις, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τοὺς ἐθνικοὺς οἱ Λατῖνοι, ὅτι ἐκεῖνοι ὅτε ἔλαβον ἀπὸ τῶν Λατίνων τὴν Ἱερουσαλὴμ, οὔτε γυναῖκα οὔτε παιδίον οὔτε ἄλλον ἄνθρωπον ἐξύβρισαν, ἀλλὰ μεθ᾽ οὗ ἕκαστος ἐδύνατο βαστάσαι ἀφῆκαν αὐτοὺς ἀναχωρῆσαι. οἱ Λατῖνοι δὲ τόσα ἐποίησαν, ὅσα οὔτε ὁ Διάβολος αὐτὸς πεποίηκεν, ὅπου γε καὶ γυναῖκα πόρνην ἐκάθισαν εἰς τὸ ἱερὸν συνθρόνιον τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ ἐχλεύαζον αὐτό. οὕτως οὖν ἐποίησαν,

ἐποίησαν, ὅτι ἀρχαῖον αὐτῶν ἔργον τὰ τοιαῦτα, καὶ ἴδε τὸν Πολύβιον εἰς τὸ ὄγδοον βιβλίον αὐτοῦ, ἵνα γνῷς ἐκεῖνος πῶς θρηνεῖ τὴν καταστροφὴν τῆς Κορίνθου ὑπὸ τῶν Λατίνων ἐπὶ Ἰουλίου Καίσαρος. ὅτι ἐτόλμησαν κατὰ τῶν ἱερῶν Εἰκόνων καὶ Ἀγαλμάτων, καὶ πίνακας εἶχον οἱ Στρατιῶται παίζοντες ἐπ' αὐτῶν χαρτία, καὶ τὰ μνήματα τῶν ἀνθρώπων κατέσκαψαν ζητοῦντες χρήματα. τὸν ἅγιον τάφον ἔλεγον δῆθεν λαβεῖν ἀπὸ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἡ κρύφιος αὐτῶν βουλὴ ἦν ἡ ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως. καὶ ἴδοις αὖ πῶς τὰς πύλας καὶ τὰ ἱερὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐποίουν ἱματισμοὺς ταῖς Παλλακαῖς αὐτῶν. κάτω τὴν Εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἐτίθουν ὡσεὶ ἁπλῶς σανίδα, καὶ ἐκάθηντο ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἠρήμωσαν Μοναστήρια καὶ Παρθενῶνας, καὶ ἐξύβρισαν εἰς πᾶσαν ἡλικίαν, καὶ διήρπασαν ὡς λύκοι ἀραβικοὶ πᾶν ὅτι οὖν τῶν ὀρθοδόξων, οὐκ ἠδέσθησαν οὔτε ἱερέα, οὔτε γέροντα, οὔτε πνευματικὸν καὶ ἅγιον ἄνθρωπον. χείρονα τοῦ Ναβουχοδονόσορ εἰργάσαντο οἱ ἀπάνθρωποι τὴν Κωνσταντινούπολιν. ἀλλ' οὔτε τὸν Πάπαν Στέφανον ηὐλαβήθησαν οἱ παπισταὶ εἰπόντα κατὰ τὸν Πλάτινα, τὰ ἄμφια οὔτε τοὺς ἱερεῖς μεταχειρίζεσθαι εἰς ἐξωτερικὰς χρείας. μήτε Βονιφάτιον τὸν πέμπτον, εἰπόντα, ἐν παντὶ καιρῷ ἀναθεματίζεσθαι τοὺς ἱεροσύλους.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Περὶ τῆς ἡμῶν ἀπολογίας πρὸς τὸν Πάπαν Ἰννοκέντιον τὸν τρίτον, διὰ τὸ μὴ πάθεσθαι τοὺς Ῥωμαίους τῷ Πάπᾳ, παθεῖν τὰ τοιαῦτα ἀπόντα, καὶ ὅτι ταυτόν ἐστι τῷ ψεύδει τὸ πάθεσθαι τῷ Πάπᾳ.

Εἰς ταῦτα ὁ τότε Πάπας τῆς Ῥώμης Ἰννοκέντιος τρίτος ἀναιδεστάτῳ προσώπῳ ἐφλυάρει, ὅτι διὰ τὸ μὴ πάθεσθαι τῷ Πάπᾳ οἱ Ῥωμαῖοι ἔπαθον τὰ τοιαῦτα. ἀλλ' ὢ τῆς ἀληθείας. καὶ λοιπὸν οἱ Προφῆται καὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Μάρτυρες, καὶ ἁπλῶς οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ ἄτιμοι διὰ τὸ κεκοπιακέναι, διωχθῆναι, τυραννηθῆναι, καὶ πολυτρόπως πεπονθέναι διὰ τὸν Θεόν. οὗτοι κακοί, ὅτι ἔπαθον ὑπὸ τῶν ἀθέων καὶ τυράννων κακῶς, καὶ οἱ δυνάσται καὶ τύραννοι καλοὶ τῷ Θεῷ. εἶτα ὅτε οἱ ἐθνικοὶ ἔλαβον Παλαιστίνην, Αἴγυπτον, Λιβύην, Συρίαν, Μεσοποταμίαν, οὐκ ἦσαν αἱ Ἐκκλησίαι ἡνωμέναι; ναί. καὶ τίνος τότε κατάρα ἔφθασεν, ὅτε ὑμᾶς τοὺς Λατίνους ἐδίωξαν οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τῆς πόλεως, οἱ Ὀθωμανοὶ ἀπὸ τοῦ Καφᾶ, Ἀμάστριδος, Νήσων καὶ τῆς Κύπρου καὶ Κρήτης, καὶ πρότερον ἀπὸ Συρίας καὶ Παλαιστίνης, καὶ κατέκοψαν ὑμᾶς ὡς χόρτα; τίνος Πάπα κατάρα ἔφθασεν, ὅτε ἡ ἡμίσεια Φράντζα καὶ ὅλη ἡ Φιλαύτερα καὶ Ἐγκλιτέρα καὶ Σφαντζία καὶ Γότθοι καὶ Βάνδαλοι καὶ Δανοὶ καὶ Οὔγγροι, καὶ τὸ πλεῖον μέρος Γερμανίας καὶ Λεχίας γεγόνασι Καλβῖνοι, Λουτερᾶνοι, Ἀρειανοί, Εὐαγγελισταί, Ἀνταδαμῖται, καὶ ἄλλως Αἱρετικοί; καὶ εἰς τὰ ἐρημωμένα βασίλεια πάντα, τὰ γελῶντα τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, καὶ χλευάζοντα τὰ ἤθη αὐτῆς, τὰ βλασφημοῦντα καὶ περιπαίζοντα τὸν Πάπαν ὑμῶν καὶ λέγοντα αὐτὸν γοῦν, Μονιόν, Ἀντίχριστον, ἀποστάτην, τίνος κατάρα ἔφθασε; τοῦ Πάπα. καὶ πῶς ἡ κατάρα τοῦ Πάπα ἔφθασε καὶ εἰς τοὺς παπιστάς; γελοῖος εἶ Λατῖνε ἀναιδέστατε, οἱ γὰρ Ἀνατολικοὶ πάσχουσιν ὑπὲρ Χριστοῦ, εἰ δὲ καὶ δι' ἁμαρτίας, ἀλλ' οὐχὶ διὰ τὸν Πάπαν, ὅτι αἱρετώτεροί εἰσιν ὅλοι οἱ πειρασμοὶ τοῦ κόσμου, καὶ ὅλαι αἱ δουλεῖαι καὶ τὰ βάσανα τῆς πρὸς τὸν Πάπαν ὑποταγῆς, τὸν πατέρα τῶν Αἱρέσεων, τὸν φθορέα τῆς γραφῆς, τὸν καταφρονητὴν τῶν ἁγίων πατέρων, τὸν ἀντιλέγοντα καὶ ἀντιπράττοντα εἰς πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν γνώμην καὶ παράδοσιν. οἱ γὰρ πειρασμοὶ ἔχουσι μισθόν, ὑπομένομεν γάρ, ἵνα συμβασιλεύσωμεν, πάσχομεν, ἵνα συνδοξασθῶμεν, τὸ δὲ ὑποταχθῆναι τῷ πάπᾳ, ταυτόν ἐστι τῷ ὑποταχθῆναι τῷ ψεύδει, οὗ τὸ τέλος ἐστὶν ἡ αἰώνιος κόλασις. οὕτω λοιπὸν τὰ πολλὰ συμβούλια τῶν Παπῶν καὶ δυτικῶν διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἱερουσαλήμ, γεγόνασιν αἴτια τῆς καταστροφῆς τῆς χριστιανικῆς βασιλείας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Περὶ τοῦ ψευδολατινοπατριάρχου ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τῶν τοὺς πολίτας βιαζόντων παπίσαι Λεγάτων τοῦ Ῥώμης, καὶ Μοναχοὺς κρεμώντων, καὶ τὰς Ἐκκλησίας κλειόντων, καὶ ψευδοπατριάρχας Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων πλαττόντων, καὶ περὶ τῶν πρὸς Λάσκαριν ἐν Νικαίᾳ φυγόντων.

Ἐποίησαν οἱ Λατῖνοι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ψευδοπατριάρχην Θωμᾶν Βενέτικον, ψαλιδωτὰ φοροῦντα, καὶ τὸ γένειον χεῖρον δρώπακος ἐξυρισμένον ἔχοντα. ἔστειλε καὶ ὁ Πάπας Λεγάτον τινὰ Πελάγιον ὀνόματι, ἐρυθροβαφῆ καὶ ἀλλόκοτα ἱμάτια ἐνδεδυμένον, καὶ ἐβίαζε τοὺς πολίτας παπίσαι, ἐκρέμα τοὺς Μοναχούς, ἐδέσμευε τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς Ναοὺς τοὺς ἁγίους ἔκλειε, ἵνα ὁμολογήσωσι τὸν παπισμόν. ὅθεν ἑτοιμαζομένων φυγεῖν τῶν πολιτῶν, Ἐρρῆς ὁ Βυζαντίου τότε Βασιλεὺς τὸ ἀπότομον τοῦ Λεγάτου ἐκώλυσε, καὶ ἤνοιξε καὶ τὰς Ἐκκλησίας. πολλοὶ ὅμως καὶ Μοναχοὶ καὶ Κληρικοὶ καὶ Ἄρχοντες πρὸς τὸν Λάσκαριν ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Νίκαιαν διὰ ταῦτα, ὡς φησιν ὁ Ἀκροπολίτης. ἀλλὰ καὶ ἐν ὅσῳ ὥρισαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, Ἀντιόχειαν καὶ Ἱερουσαλήμ, ἐχειροτόνουν οἱ Λατῖνοι ἐκεῖ ψευδοπατριάρχας αὐτῶν. εἶχον ὅμως καὶ

ἐχειρο-

ἐχειροτόνουν καὶ αἱ Ἐκκλησίαι Πατριάρχας τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καίπερ καὶ ἐπεβούλευον αὐταῖς, καὶ ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἐκώλυον, καθὼς ἐσημείωσε τοῦτο καὶ ὁ Βαλσαμὼν Θεόδωρος, ὃν οὐκ εἴων οἱ Λατῖνοι ἀπελθεῖν εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ τὴν Ἀντιόχειαν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛ΄.

Ὅτι τῶν Λατίνων διανειμαμένων ψιλῷ μόνῳ λόγῳ ἑαυτοῖς τὰ τῆς Οἰκουμένης κλίματα, καὶ Πελοποννήσου, καὶ τινων μερῶν καταδραμόντων, ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Βασιλεὺς αὐτῶν Βαλδουῖνος ἁλοὺς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, κακῷ θανάτῳ ἐξεδόθη.

Σημειοῖ δὲ ὁ Ἀκροπολίτης, ὅτι λαβόντες οἱ Λατῖνοι τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐνόμισαν ἐγγίσαι μέχρι τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ ἵπτασθαι μετὰ τοῦ Πηγάσου. ὅθεν ὡς ἱστορεῖ ὁ Χωνειάτης, διένειμαν Αἴγυπτον, Λιβύην, Ἰνδίαν, Γάδειρα, Ἀφρικήν, Πέρσας καὶ Ὑρκανοὺς, Ἴβηρας καὶ Ἀσσυρίους, καὶ τὰ βόρεια μέρη. ἔρριψαν δὲ εἰς τοὺς κλήρους, καὶ ἐποίησαν ἐξαλλάξεις, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐκωμῴδησαν, πλὴν ἐκ τούτων οὐδὲν ἠκολούθησεν ἕτερον, ἀλλ' ἢ ὅτι ἐξῆλθον καὶ κατέδραμον ἕως Πελοποννήσου καὶ Ἀδριανουπόλεως, καὶ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν, ἐν οἷς εἶχον καὶ τοὺς Ἀρμενίους, οἵτινες ἦσαν κάτοικοι εἰς τὴν Τρῳάδα, καὶ ὁδηγοὺς καὶ συμμάχους, αἰχμαλωτίζοντες, πυρπολοῦντες, λεηλατοῦντες, ἀποκτένοντες, καὶ τέως ἐν πᾶσι καὶ κατὰ πάντα ὑπερασεβοῦντες. ἀλλὰ κατεπολεμήθησαν ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Λασκάρεως καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ. οἱ δὲ εἰς Θρᾴκην γράψαντες ὑπέρογκα τοῖς Βουλγάροις, κατεπολεμήθησαν ὑπό τε τῶν φυγόντων Ῥωμαίων καὶ τῶν Βουλγάρων καὶ Βλάχων, οἵτινες εἶχον καὶ τοὺς Σκύθας συμμάχους, ὥστε καὶ Βαλδουῖνος ὁ γενόμενος Βασιλεὺς Κωνσταντινουπόλεως συλληφθεὶς ἐν Ἀδριανουπόλει παρὰ Ἰωάννου τοῦ ἀρχηγοῦ Βουλγάρων, ἀπήχθη εἰς Τέρνοβον, καὶ πρῶτον μὲν ἐβλήθη εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν λιμοκτονούμενος, μετὰ δὲ καιρὸν ἔκοψεν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης πελέκει τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, εἶτα καὶ κεφαλῆς ἔρριψεν αὐτὸν εἰς ἕνα κρημνὸν, τοὺς δ' ἄλλους διαμερισθέντας ἀπὸ Βυζαντίου ἕως Πελοποννήσου, καὶ ἐνεργοῦντας ἀνδραποδισμοὺς, φθορὰς γυναικῶν, Ἐκκλησιῶν ἱερῶν, καὶ πάντα ποιοῦντας τὰ αἴσχιστα καὶ ἀσεβῆ καὶ παράνομα, μετ' οὐπολὺ ἐδίωξαν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ μόνη ἔμεινεν αὐτοῖς στήλη ἀνάγραπτος ἡ κακία, καὶ ἡ ἐν πᾶσιν ὠμότης καὶ ἐσχάτη ἀσέβεια.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ΄.

Ὅτι ἐπὶ μισθῷ συμμαχίας τὰ πέριξ τῆς Κωνσταντινουπόλεως χωρία τοῖς Σκύθαις ὑπὸ τῶν Βουλγάρων δοθέντα, καὶ ἰδιοποιούμενα ὑπὸ Λατίνων Σκυθῶν καὶ Βουλγάρων, ἔπαθον κακῶς καὶ ὑπὸ τῶν τριῶν τούτων γενῶν.

Οἱ Βούλγαροι ἐφάνησαν βοηθοὶ κατά τι τοῖς Ῥωμαίοις, ὅμως ἦσαν ἀπὸ καρδίας ἐχθροὶ, καὶ πρὸς τούτοις ὁρῶντες ὅτι προέκοπτον οἱ Ἕλληνες, πάλιν διὰ τοῦτο ἐφθόνουν αὐτοῖς, ὅθεν πρὸς τοῖς κακοῖς οἷς ἐποίησαν ἁρπάζοντες καὶ θανατοῦντες πολυτρόπως τοὺς Ῥωμαίους, καὶ διαφθείροντες, καὶ κατασκάπτοντες ἐκ θεμελίων αὐτῶν κάστρα καὶ χώρας, ἔδωκαν δῆθεν μισθὸν τοῖς Σκύθαις, οὓς εἶχον συμμάχους, τὰ χωρία, ἅπερ ἦσαν περὶ τὸ Βυζάντιον, καὶ ὑπήκοον τοῖς ἐν τῷ Βυζαντίῳ Λατίνοις, ἅτινα οἱ Σκύθαι πᾶσι τρόποις καταφθείραντες καὶ αἰχμαλωτίσαντες, καὶ πολλὰς γυναῖκας τύψαντες ἀνηλεῶς, ἔθυσαν ὕστερον τοῖς θεοῖς αὐτῶν, καθότι τότε οὐκ ἔτι ἦσαν δεδεγμένοι τὴν θρησκείαν τῶν Ὀθωμανῶν, ἀλλὰ καὶ ἔτι ἔμενε πόλισμα ἢ χωρίον, εἰ μὴ ἐπάθοντο τοῖς Λατίνοις, οἱ Βούλγαροι ἐξηφάνιζον αὐτοὺς ἕως νηπίων, ὡς δῆθεν ἐχθρούς, εἰ δὲ οὐχ ὑπήκοοι Βουλγάροις, εἰργάζοντο αὐτοὺς τὰ ὅμοια οἱ Λατῖνοι, ὡς δῆθεν ἀντικειμένους αὐτοῖς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η΄.

Περὶ τῆς βίας τῶν παπιστῶν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους τοῦ παπίσαι, καὶ τοῦ ἔτους καθ' ὃ ἡ πόλις ὑπὸ τῶν Λατίνων ἑάλω, καὶ καθ' ὃ ἐλήφθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, καὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ Πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Καματηροῦ ἐν Διδυμοτείχῳ, καὶ τοῦ ψεύδους Γενεβράρδου, τὸν κατὰ Σαρακηνῶν Στόλον τῶν Λατίνων λάθρα τοὺς Ῥωμαίους κωλύειν εἰπόντος.

Οἱ Λατῖνοι, ὡς εἴρηται, πάλιν χείρονα πάντων τῶν ἐθνικῶν καὶ τῶν Τυράννων Βασιλέων εἰργάζοντο ἐν Κωνσταντινουπόλει τοὺς Ῥωμαίους ἵνα παπισταὶ γενήσωνται, καὶ μὴ ὦσι Χριστιανοὶ, καὶ δὴ καὶ τὰς Ἐκκλησίας ἔκλεισαν, καὶ ἄλλα ἀνόσια καὶ ἄθεα ἔργα ἔπραξαν. ἑάλω ἡ πόλις ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ δωδεκάτῳ, ἀνελήφθη δὲ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ἐνάτῳ. ἦν δὲ τότε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννης ὁ Καματηρὸς, ὃς καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς τὸ Διδυμότειχον, καὶ ἐκεῖ ἀνεπαύθη ξένος ἐν ξένοις καὶ πτωχὸς ὁ πολύολβος. ἱστορεῖ ὁ Γενεβράρδος, ὅτι οἱ Βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων ἐκπεπτωκάσι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθότι κρυφίως ἐκώλυον τὸν λατινικὸν Στόλον ἀπερχόμενον

μένον κατὰ τῶν Σαρακηνῶν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὥπερ καὶ τότε ἠκολούθησε καὶ ὁ Τζιγαρᾶς. ἀλλὰ ψεύδονται, ὅτι μὲν γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι συνέδραμον τοῖς Λατίνοις, καὶ ὅτι πάντοτε οἱ Λατῖνοι ἦσαν ἐπίβουλοι τοῖς Ῥωμαίοις, ἐστὶ φανερὸν ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕʹ.

Περὶ τοῦ χειροθέντος εἰς Βασιλέα Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τοῦ τρίτου Ὀνωρίου, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ συμβάντων κακῶν ὑπὸ τῶν Λατίνων, καὶ περὶ τοῦ ἔτους τῆς ἐκστρατείας τῶν δυτικῶν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὧν εἰργάσαντο αὐτὴν κακῶν αὐτοί τε καὶ οἱ Ἄραβες.

Σημειωτέον, ὅτι ὁ Πάπας Ὀνώριος ὁ τρίτος ἠξιώθη ἀπολαῦσαι τοῦ λίαν ἐπιθυμητοῦ τοῖς πρὸ αὐτοῦ Πάπαις, τοῖς ἐπιθυμήσασιν ὑποτάξαι καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ δὴ ἔχρισε τὸν εἰρημένον Ῥομπέρτον τοῦ Πέτρου τὸν υἱὸν παπόστεπτον Αὐτοκράτορα Κωνσταντινουπόλεως. καὶ ὅτι περίπου τὰ χίλια διακόσια εἴκοσιν ἔτη ἀπῆλθον εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ πολλὰ πλήθη τῶν δυτικῶν, ἔδοξε δὲ εὔλογον τοῖς ἀπελθοῦσι σπεῦσαι λαβεῖν τὸ Ταμιάθι, ἐπὶ ἀκόλως ἐκράτουν τῆς Ἱερουσαλὴμ, εἴγε αὐτὸ ἐλάμβανον, ὃ καὶ ἐν στενῷ εἶχον. φοβηθεὶς οὖν μήπως οἱ Λατῖνοι κυριεύσωσιν αὐτὸ ὁ υἱὸς τοῦ Σουλτάνου, καὶ εἶτα ᾖν αὐτῷ δύσκολον κρατεῖν τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐκρήμνισεν ὅλα τὰ τείχη τῆς ἁγίας πόλεως, καὶ μόνον ἀφῆκε τὸν πύργον τοῦ Δαβὶδ, τὸν δὲ ἅγιον τάφον καὶ τὸν Ναὸν αὐτοῦ ἀφῆκεν ἀνενόχλητον δεήσει τοῦ τότε ὀρθοδόξου Πατριάρχου καὶ τῶν ἐκεῖ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν. ἐν τούτοις τοῦ Πάπα μαχομένου τῷ Φριδερίκῳ Δύσεως Βασιλεῖ, καὶ ἀφορίζοντος αὐτὸν, ἔμαθε τοῦτο ὁ Αἰγύπτιος, καὶ κατεπολέμισε τοὺς Λατίνους, οἵτινες ἀνεχώρησαν μετὰ συνθηκῶν. ἐγένετο ὅμως καὶ τότε τοῦ Πάπα καὶ τῶν Λατίνων κατόρθωμα, τοῦ κατακρημνίσαι τοὺς Σαρακηνοὺς τὸ κάστρον τῆς Ἱερουσαλήμ. ὑπέστρεψε καὶ ὁ Βορέννιος Ἰωάννης μόνον ψιλῷ ὀνόματι Ῥὴξ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὕστερον δὲ ἐποίησε γαμβρὸν τὸν Φριδέρικον, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ προῖκα τὸ βασίλειον τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὑπεσχέθη μετὰ τοὺς γάμους ἀπελθεῖν εἰς τὸ κυριεῦσαι αὐτῆς, καὶ δοῦναι αὐτὴν αὐτῷ. ἀλλ' ὁ μὲν Ἰωάννης οὐκ ἀπῆλθον, ἀπῆλθε δὲ ὁ Φριδέρικος, καὶ χωρὶς τοῦ ἐκχέαι αἷμα, μόνον ψιλαῖς τέχναις ἔλαβε τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τοῦ Σουλτάνου εἰς τὰ χίλια διακόσια τριάκοντα ἔτη, καὶ ἔβαλεν εὐθὺς καὶ Ῥομπέρτον τινὰ ψευδοπατριάρχην εἰς Ἱερουσαλήμ. ταχέως ὅμως ἔλαβον οἱ Σαρακηνοὶ πάλιν τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐποίησαν τοῖς ἐκεῖ Χριστιανοῖς πολλὰς αἰχμαλωσίας καὶ ζημίας, καὶ τὸν ζωοδόχον τάφον ἐχλεύασαν διαφόροις ὕβρεων εἴδεσι, καὶ ἔμειναν οἱ Σικελοὶ μόνον ψιλῷ τίτλῳ τῆς Ἱερουσαλὴμ Ῥῆγες. κατώρθου δέ τι καὶ ἄξιον ἐν τῇ Παλαιστίνῃ καὶ ὁ Φριδέρικος καὶ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ Ἰωάννης, ἀλλὰ οἱ πόλεμοι οἱ ἀσβέστατοι καὶ ἀνεδέστατοι τοῦ ἐνάτου Γρηγορίου καὶ τοῦ Φριδερίκου Βασιλέως τῆς Δύσεως καὶ αὐτοὺς ἐκώλυσαν, καὶ τὴν Ἰταλίαν κατέφθειραν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙϚʹ.

Ἐς πόσα διεμερίσθη ἡ τῶν Ῥωμαίων βασιλεία μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Λατίνων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ περὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ βασιλείας Θεοδώρου τοῦ Λασκάρεως.

Ἀλούσης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Λατίνων, ὁ γαμβρὸς Ἀλεξίου τοῦ Ἀγγέλου Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις ἀπῆλθον εἰς τὴν Νίκαιαν, καὶ ἔστησε τὴν Βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων ἐκεῖ. Ἀλέξιος δὲ ὁ Κομνηνὸς (εἶχε γὰρ ὁ τύραννος Ἀνδρόνικος υἱὸν Ἐμμανουὴλ, οὗ τινος υἱοὶ ἦσαν Ἀλέξιος καὶ Δαβὶδ, ὅστις Δαβὶδ ἦρξε Παφλαγόνων, ἀλλὰ καθεῖλεν ἐκεῖνον ὁ Λάσκαρις μετὰ τοὺς συνεχεῖς καὶ πολλοὺς πολέμους) ἀπῆλθον εἰς τὴν Τραπεζοῦντα, καὶ ἐποίησε βασιλείαν Πόντου, Λαζικὴν, Ἴβηρας, Ἀβασγοὺς, Τζερκέτας, καὶ τὰ πέριξ ἐκεῖνα ἔθνη, ὡς δηλοῖ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ αὐτοῦ, κειμένη εἰς τὰ χρυσόβουλλα τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Σουμελᾶ, λέγουσα, Ἀλέξιος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ Βασιλεὺς πάσης Ἀνατολῆς Ἰβήρων καὶ Περατίας (Ἀβασγῶν Τζερκετῶν) ὁ μέγας Κομνηνός. ἡ δὴ ἢ εἰς Θετταλίαν ηὐθέντησεν ὁ Ἄγγελος Μιχαὴλ, ὀνομάσας αὐτὴν παλαιὰν Ἤπειρον. εἶτα τὴν Ἀτάλειαν ἕτερος ἐτυράννησεν, ἀλλὰ καθῃρέθη ὑπὸ τοῦ Λασκάρεως. ὅσοι δὲ ἐδυνήθησαν φυγεῖν τὰς χεῖρας τῶν Λατίνων ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἕως Αἵμονος, ὑπέκυψαν τῷ Λασκάρει καὶ τοῖς

διαδό-

διαδόχοις αὐτοῦ, οἳ ἐβασίλευσαν εἰς τὴν Νίκαιαν. διεμερίσθη λοιπὸν ἡ Χριστιανικὴ αὐταρχία ὡς σῶμα ὁσίερος, ὅθεν καὶ ἡ τοιαύτη διαίρεσις ἐγένετο αἰτία αὐξηθῆναι πάντας τοὺς ἀντικειμένους, καὶ εὐκόλως λοιπὸν τὰ Ῥωμαίων καταφθεῖραι πράγματα. τοῦ Θεοδώρου Λασκάρεως τούτου ἐστὶ ποίημα ὁ Κανὼν τῆς Παναγίας, Τῶν λυπηρῶν ἐπαγωγαί. ἐφάνη δὲ φοβερὸς εἰς τοὺς ἀντικειμένους, καὶ ἴδε ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τοῦ Γρηγορᾶ. σημείωσαι δὲ, ὅτι γράφει Γεώργιος ὁ Ἀκροπολίτης, Ἐπειδὴ ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Βασιλεὺς Ῥομπέρτος οὐκ ἔφθασε συζυγῆναι γυναικὶ, παράνομόν τι πρᾶγμα βεβούληται ὁ Βασιλεὺς διαπράξασθαι ἐπὶ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ Εὐδοκίᾳ, καὶ προσλαβέσθαι τουτονὶ γαμβρὸν ἠρετίσατο, ἐνθεῦτοι καὶ ἔρις ἐκ τοῦ τότε πατριαρχοῦντος Μανουὴλ τῷ Βασιλεῖ ξυμβεβήκει, μηδ᾽ ὅλως τῇ τοιαύτῃ ἀθεσμογαμίᾳ συγκατανεύοντος. ἀλλ᾽ οὐκ ἔφθασεν ὁ Βασιλεὺς τέρματι δοῦναι τὸ θέλημα, μήπω γὰρ στείλας ταύτην εἰς Κωνσταντινούπολιν ὡς ηὐτρέπιζε, καταλύει τὸν βίον. καὶ σημείωσαι ὅτι καὶ ἡ τότε Ἐκκλησία ἑτεροθρήσκους εἶχε τοὺς Λατίνους καὶ ἑτεροδόξους.

ΠΑΡΑ΄ΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Περὶ τοῦ Θεοδώρου ἀδελφοῦ Μιχαὴλ τοῦ ἀγγέλου, τοῦ στεφθέντος εἰς Βασιλέα Θετταλίας ὑπὸ τοῦ Ἀχρίδος Δημητρίου, καὶ τὸν Θεσσαλονίκης ἐξορίσαντος, καὶ ἀναιρεθέντος ἐν τῷ κατὰ Βουλγάρων πολέμῳ.

Ἀλλὰ καὶ Μιχαὴλ ὁ ἄγγελος ἀποθνήσκει εἰς τὴν Ἤπειρον, καὶ μένει διάδοχος αὐτοῦ Θεόδωρος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ ποιεῖ καὶ αὐτὸς, ὡς ὁ Σέρβος Βουλκασῖνος μετέπειτα ἐποίησεν, ἐπειδὴ ἑλὼν τὴν Θεσσαλονίκην, ἐζήτει στεφθῆναι Βασιλεύς. ὀνειδισθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Θεσσαλονίκης Κωνσταντίνου, ἐξώρισεν αὐτὸν, καὶ χρίεται παρὰ τοῦ Ἀχρίδος Δημητρίου Βασιλεὺς, στρατεύσαντα ὅμως κατὰ Βουλγάρων, ὁ υἱὸς τοῦ πρώτου Ἀσάνη Ἰωάννης ὁ ἀποκτείνας Βορίλαν τὸν υἱὸν τοῦ Σκυλοϊωάννου, καὶ ἐπανασώσας τὴν πατρικὴν αὐτοῦ ἀρχὴν, Σκύθας προσεταιρισάμενος, συνέλαβεν αὐτὸν καὶ ἐτύφλωσε, καὶ ἔδωκε δίκην τῆς πρὸς τὴν βασιλείαν ὕβρεως. σημείωσαι, ὅτι ὁ ῥηθεὶς Δημήτριος Ἀχρίδος ἔλεγεν ἑαυτὸν εἶναι αὐτόνομον, καὶ μηδενὶ εὐθύνας ὀφείλοντα.

ΚΕΦΑ΄ΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

Περὶ τῆς ἐν Λατερανῷ τετάρτης Συνόδου, καὶ τῆς δι᾽ ἣν ἠθροίσθη αἰτίας.

Ἐν ἔτει χιλιοστῷ διακοσιοστῷ δεκάτῳ πέμπτῳ, ὄντος Πάπα Ἰννοκεντίου τρίτου, ἠθροίσθη Σύνοδος Λατινικὴ εἰς τὴν Ῥώμην εἰς τὸ Λατερανὸν, ἦσαν δὲ οἱ συνελθόντες πλῆθος πολὺ, εἰ καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν διαφέρονται οἱ χρονογράφοι. ἠθροίσθη δὲ, καθὼς λέγουσιν οἱ Λατῖνοι, ἵνα ἀγάγῃ εἰς συμφωνίαν τοὺς Αὐθέντας τῆς Δύσεως χάριν τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν Ἀσίαν κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ κατὰ τῶν Σαρακηνῶν τῶν λαβόντων πάλιν τὴν Φοινίκην καὶ Παλαιστίνην, ἀλλὰ μὴ συνθεμένων τῶν Αὐθεντῶν τῇ βουλῇ, ἴσχυσεν ἡ Σύνοδος τὸ οὐδέν.

ΠΑΡΑ΄ΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Περὶ τοῦ ματαίου διορισμοῦ τῆς παρούσης Συνόδου εἰς τοὺς ὄντας καλῶς διωρισμένους Πατριάρχας, καὶ ὅτι τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον καὶ καθεξῆς ἐπὶ τῶν Πατριαρχῶν, κατὰ μόνην τὴν τάξιν λέγεται.

Ἐν τῷ πέμπτῳ αὐτῆς Κανόνι διορίζει εἶναι τὸν Ῥώμης πρῶτον, τὸν Κωνσταντινουπόλεως δεύτερον, τὸν Ἀλεξανδρείας τρίτον, τὸν Ἀντιοχείας τέταρτον, τὸν Ἱεροσολύμων πέμπτον. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι πρῶτος καὶ δεύτερος Ἐπίσκοπος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οὐκ ἦν, ἀλλ᾽ ὅτε ἡ δευτέρα Οἰκουμενικὴ εἶπε τὸν Κωνσταντινουπόλεως δεύτερον, καὶ μετὰ τὸν Ῥώμης, ἔμεινεν εἶναι τὸν Ῥώμης πρῶτον. τὰ αὐτὰ εἶπεν ἡ τετάρτη Οἰκουμενικὴ, καὶ ἡ ἑκατοστὴ τριακοστὴ πρώτη Νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ῥητῶς δὲ ἡ ἐν Τρούλλῳ Κανόνι τριακοστῷ ἕκτῳ εἶπε πρῶτον τὸν Ῥώμης, δεύτερον τὸν Κωνσταντινουπόλεως, τρίτον τὸν Ἀλεξανδρείας, τέταρτον τὸν Ἀντιοχείας, καὶ πέμπτον τὸν Ἱεροσολύμων, ἐννοοῦσαι καὶ Σύνοδοι καὶ Νεαραὶ τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον καὶ τρίτον καὶ τὰ ἑξῆς κατὰ μόνην τὴν τάξιν, καὶ οὐ κατά τι ἀξίωμα, καὶ τοὺς Πατριάρχας ὡς μονάδας διὰ τὴν τάξιν ἀπαριθμουμένας καὶ οὐ δι᾽ ἄλλο τι. εἰ οὖν ἦσαν διωρισμένοι οἱ τόποι τῶν Πατριαρχῶν, ἡ δὲ παροῦσα Σύνοδος τὰ διωρισμένα καὶ κεκυρωμένα διώρισε, μάταιον ἔργον ἐποίησε, καθὼς ἐποίησε καὶ ἔργον παράνομον, διορίσασα Κανόνι πεντηκοστῷ κατὰ τῶν ἀρχαίων διορισμῶν καὶ βαθμῶν τῶν γάμων, ὡς ἡ Τάρχα διαμαρτύρεται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Περὶ τῶν ματαίως καὶ ἐκθέσμως πεπραγμένων ὑπὸ τῆς Συνόδου ταύτης, Πάλλιον Πάπα Πατριάρχας ὑποτάσσον, καὶ Πατριάρχαις οὓς αὐτοὶ χειροτονοῦσιν Ἐπισκόπους, καὶ Ἔκκλητον ἐπὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας τῷ Πάπᾳ, καὶ ἑτέρας ἐρεσχελίας φλυαρούσης.

Ἡ κατὰ Φωτίου Σύνοδος, ἣν οἱ Λατῖνοι ἁγίαν ἔχουσι, λέγει Κανόνι ὀγδόῳ, Ἦλθεν εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν, ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι Πατριάρχαι χειρόγραφον ποιεῖν ἀπαιτοῦσι πρὸς ἴδιον συνασπισμόν. ἔδοξεν οὖν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ μηδαμῶς ἀπὸ τοῦ νῦν γίνεσθαι τοῦτο, πλὴν τοῦ κατὰ τύπον καὶ συνήθειαν ὑπὲρ τῆς εἰλικρινοῦς πίστεως ἡμῶν ἀπαιτουμένου κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῶν Ἐπισκόπων χειροτονίας. καὶ ταῦτα μὲν ἡ Σύνοδος ἐκείνη. ἡ δὲ παροῦσα ὑποκρίνεται ὅτι φροντίζει τοῦ φυλάξαι τὰ ἀρχαῖα, ἔπειτα ἱεροσυλοῦσα τὰ Πατριαρχικὰ προνόμια, καὶ καινοτομοῦσα ἀσεβῶς, λέγει ταῦτα ῥητῶς. Τὰ παλαιὰ τῶν πατριαρχικῶν θρόνων προνόμια ἀνανεοῦντες, τῆς ἱερᾶς Οἰκουμενικῆς Συνόδου βεβαιούσης, ἀποφαινόμεθα, ἵνα μετὰ τὴν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις Θεοῦ εὐδοκοῦντος ἐπὶ πάσας τὰς λοιπὰς τῆς κοινῆς ἐξουσίας κατέχει τὴν ἡγεμονίαν, ὡς μήτηρ ἁπαξαπάντων τῶν πιστῶν καὶ διδάσκαλος, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει δευτέρα, ἡ Ἀλεξανδρινὴ τρίτη, ἡ Ἀντιοχείας τετάρτη, ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις πέμπτη, φυλαττομένης ἔτι τῆς ἰδίας ἀξίας οὕτως, ἵνα μετὰ τὸ λαβεῖν αὐτοὺς τοὺς Πατριάρχας τὸ Πάλλιον ἀπὸ τοῦ πάπα τῆς Ῥώμης, ὅπερ ἐστὶ τοῦ πληρώματος τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπαγγέλματος ἡ σφραγίς, διδομένου αὐτῷ παρὰ τοῦ ὅρκου τῆς πίστεως καὶ τῆς ὑπακοῆς, ἐξῇ εἰς τὸ ἑξῆς καὶ αὐτοῖς τοῖς ὑπ᾽ αὐτοὺς δωρεῖσθαι τὸ Πάλλιον, καὶ λαμβάνειν ὑπὲρ αὐτῶν τὸ κανονικὸν ἐπάγγελμα, καὶ ὑπὲρ τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ὑπακοῆς. τοῦ δὲ κυριακοῦ Σταυροῦ τὴν σημαίαν πανταχοῦ αὐτῶν προπορεύεσθαι, πλὴν μόνης τῆς Ῥώμης, καὶ ὅπου ἂν ὁ ἄκρος Ἀρχιερεὺς παρὼν ᾖ, ἢ καὶ ὁ παρ᾽ αὐτοῦ ἀπεσταλμένος, τῆς ἀποστολικῆς ἐξουσίας χρώμενος τοῖς σημείοις, ἐν πάσαις ὅμως ταῖς Ἐπαρχίαις ταῖς τῇ αὐτῶν δικαιολογίᾳ ὑποκειμέναις, οὔσης χρείας, πρὸς αὐτοὺς προσκαλείσθωσαν Ἔκκλητον, πλὴν τῶν Ἐκκλήτων τῶν ἀνηκουσῶν τῷ θρόνῳ τῷ ἀποστολικῷ, καὶ γὰρ μετὰ ταπεινότητος αὐτῷ μόνῳ τῷ θρόνῳ τὰ ἑαυτῶν ἀναφέρειν ὀφείλουσιν ἅπαντες οἱ Χριστιανοί.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ΄.

Ὅτι οὔτε ἀπὸ τῆς γραφῆς, ἢ τῶν Συνόδων καὶ πατέρων ὁ τὰ ἀνωτέρω νομοθετῶν τρίτος Ἰννοκέντιος ἀποδεῖξαι ἔχων, δείκνυται σὺν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ ἀποβεβλημένων καὶ ἀναθέματι καθυποβεβλημένων νομοθέτης, καὶ ἐναντίος τῷ Θεῷ.

Ὁ λέγων ταῦτα, ἐστὶν Ἰννοκέντιος Πάπας ὁ τρίτος. ἐκ ποίας ὅμως γραφῆς ἢ Συνόδου Οἰκουμενικῆς, ἢ ἐκ ποίων ἁγίων πατέρων κατέχει ὁ Ῥώμης τὴν ἡγεμονίαν καὶ κοινὴν ἐξουσίαν ἐπὶ πάσας τὰς Ἐκκλησίας; καὶ πῶς οὐ λέγει τοὺς Κανόνας τοὺς δεδωκότας αὐτῷ τὴν τοιαύτην ἐξουσίαν; καὶ ποῖον ἐστὶ τὸ Πάλλιον; καὶ πότε οἱ Ἐπίσκοποι Ῥώμης ἔδωκαν τοῖς Πατριάρχαις τὸ Πάλλιον; καὶ πότε ἀπῆλθον οἱ Πατριάρχαι εἰς τὸν Πάπαν, ἢ εἰς τὴν Ῥώμην; καὶ πότε γέγονε τοῦτο εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἢ Δύσιν, ἢ Ἀφρικήν, ζητεῖν δηλαδὴ τοὺς Ἐπισκόπους παρὰ τῶν ὑπ᾽ αὐτῶν χειροτονουμένων Ἐπισκόπων ὑποταγὴν εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν; καὶ πῶς, εἰ οἱ Λεγᾶτοι τοῦ Ῥώμης προτιμῶνται τῶν Πατριαρχῶν, φυλάττονται τὰ ἀρχαῖα προνόμια; καὶ εἰ ὁ Ῥώμης ζητῶν τὴν Ἔκκλητον ἐπετιμήθη καὶ εἰς τὴν Καρθαγένην ὑπὸ τοῦ Κυπριανοῦ καὶ Αὐρηλιανοῦ, καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν ὑπὸ τοῦ Πολυκράτους, καὶ πολλάκις ὑπὸ τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν, πῶς νῦν πάλιν ζητεῖ ταύτην; τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως πρεσβεύει καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ποῦ δὲ ἐρρέθη, καὶ πότε, ὅτι πᾶς Χριστιανὸς ἔχει χρέος πείθεσθαι τῇ ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ, ἤτοι τῇ μερικῇ; ὅπερ ἐστὶν ἄρνησις τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ταὐτὸν εἰπεῖν ἀθεϊσμός. ἡ κατὰ Φωτίου Σύνοδος κανονίζει, παρὰ τῶν Ἐπισκόπων μὴ ζητεῖσθαι ὑπόσχεσιν, πλὴν τῆς συνηθισμένης, ἥτις ἐστὶν ἀποδοχὴ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ οὐχ ὑπακοὴ εἰς τὸν Ῥώμης. ἐνταῦθα ὁ Ἰννοκέντιος ἐκείνῃ ἀντινομοθετεῖ, καὶ πῶς οὐκ ἔστιν αὕτη προφανὴς παράνομος, τὰ ἀπηγορευμένα καὶ ἀποβεβλημένα καὶ ἀναθέματι ὑποβεβλημένα νομοθετοῦσα; ὁ γὰρ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Διάλογος λέγει, Ὅστις νομίζει ἔχειν γενικὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν, ὅπερ ἐστὶ ταὐτὸν τῷ ἔχειν ἡγεμονίαν ἐπὶ πάσας τὰς Ἐκκλησίας, οὗτος περιποιεῖται ἀντιχριστιανικὸν ὄνομα καὶ διαβολικὴν λῆψιν, τουτέστιν Ἀντίχριστος χεδόν ἐστι καὶ Διάβολος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Ὅτι τὸ τὸν Πάπαν τὴν εἰς αὐτὸν παπολατρικὴν ὑπακοὴν ἀπὸ τῶν χειροτονουμένων ζητεῖν, ἀπὸ τῆς νομοθεσίας τῆς Συνόδου ταύτης ἐπεκράτησεν, ὡς ὁ τῶν ἐν Κύπρῳ γενομένων τρόπος παρίστησιν.

Ἀπὸ ταύτης τῆς νομοθεσίας ἐπεκράτησεν ἵνα καὶ εἰς τὸ μετέπειτα ζητῶσιν οἱ παπολάτραι παρὰ τῶν χειροτονουμένων τὴν εἰς τὸν Πάπαν ὑπακοήν, καθὼς καὶ οἱ Κυπρίων Ῥωμαῖοι Ἐπίσκοποι, τῆς Κύπρου κατεχομένης ὑπὸ τῶν Λατίνων, χειροτονούμενοι, λέγει Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος, πρὸ τῆς χειροτονίας ἀπῃτοῦντο ὑπὸ τῶν παπιστῶν τὴν ὑπόσχεσιν οὕτως, ὁ Λατινοεπίσκοπος ἐπηρώτα τὸν Ὑποψήφιον, Ὑποτάσσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ῥώμης, καὶ ὁμολογεῖς τὸν Πάπαν ἅγιον, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης ἁγίαν καὶ καθολικὴν Ἐκκλησίαν; Ὁ Ὑποψήφιος, Ἐγὼ ὁ δεῖνα Ἐπίσκοπος ἀπὸ ταύτης τῆς ὥρας καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ὑποτάσσομαι τῷ θρόνῳ τῆς ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησίας, ὁμολογῶ τὸν Πάπαν ἅγιον, καὶ ὑποτάσσομαι τῷ κυρίῳ μου, καὶ πάντων ὁρώντων, ὄμνυμι εἰς τὰ ἅγια Εὐαγγέλια. τοῦτο δὲ ὅτι Αἱρετικῶν ἐστὶν ἴδιον, μάρτυς Γεώργιος ὁ Σύγκελλος γράφων, ὅτι Ναυάτος ὁ Αἱρετικὸς διδοὺς τὴν προσφορὰν τοῖς ὀπαδοῖς αὐτοῦ ἔλεγεν, Ὤμοσόν μοι κατὰ τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μηδέποτέ με καταλιπεῖν, καὶ ἐπιστρέψαι πρὸς Κορνήλιον, τὸν Ἐπίσκοπον Ῥώμης δηλονότι, καὶ ὁ ἄθλιος ἄνθρωπος οὐ πρότερον γεύεται, εἰ μὴ πρῶτον ἑαυτῷ καταράσηται, καὶ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἐν τῷ λαμβάνειν τὸν ἄρτον ἐκεῖνον τό, ἈΜΗΝ, οὐκ ἔτι ἀνήξω πρὸς Κορνήλιον λέγει. ταῦτα γράφει καὶ ὁ Κορνήλιος πρὸς Φάβιον, ὡς γράφει ὁ Εὐσέβιος βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ τεσσαρακοστῷ τρίτῳ ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. ὅτι δὲ ἀλήθεια λέγει ὁ Ἰωσήφ, φανερόν ἐστιν, ὁ γὰρ Πάπας Ἀλέξανδρος τέταρτος, ὃς ἐπεσκόπησεν ἐν ἔτει χιλιοστῷ διακοσιοστῷ πεντηκοστῷ τετάρτῳ, διώρισεν εἶναι ἐν τῇ Κύπρῳ μόνους τέσσαρας Ἐπισκόπους, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Γερμανόν, τὸν Σωλέας, τὸν Καρπάσου, καὶ τὸν Λευκάρων, ἐπειδὴ τόσοι ἦσαν καὶ Λατῖνοι, καὶ ἵνα, θανόντος Ἐπισκόπου Ῥωμαίου, ψηφίζωνται ἕτεροι οἱ Κληρικοί, καὶ βεβαιοῖ αὐτὸν ὁ πλησιέχωρος Λατινοεπίσκοπος, χειροτονεῖσθαι ὅμως τοῦτον ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων Ῥωμαίων, καὶ ὁ μέλλων χειροτονεῖσθαι διδόναι γράμμα ὑποσχετικόν, Ἐγὼ ὁ δεῖνα Ἐπίσκοπος ὑποτάσσομαι τῷ ἁγίῳ Πέτρῳ ἐν τῷ θρόνῳ τῆς ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησίας, καὶ τῷ κυρίῳ μου τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Λευκωσίας (τῷ Λατίνῳ) σωζομένης τῆς τάξεως τοῦ πατρίου μου ἀξιώματος, καὶ ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ μηκέτι εἶναι Ἀρχιεπίσκοπον Ῥωμαῖον, μόνον τὸν Μητροπολίτην Λατῖνον, καὶ εἶναι οὕτω τοὺς Σύρους ὡς καὶ τοὺς Ῥωμαίους. ὑπέγραψαν δὲ εἰς τὸ δίπλωμα ὀκτὼ Καρδινάλεις, Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι. ταῦτα ὁ Γρηγόριος. ἔμενεν οὖν καὶ ἕως τοῦ Βρυεννίου ἡ τοιαύτη τάξις εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἦσαν οἱ ἐν Κύπρῳ Ῥωμαῖοι κοινωνοῦντες Λατίνοις, καὶ διὰ τοῦτο καὶ Σύροις, οἵτινες εἰσὶν Ἰακωβῖται, ἤτοι Μονοφυσῖται. καὶ διὰ τοῦτο πρεπόντως ἐκώλυεν ὁ Διδάσκαλος τὴν μετὰ τῶν τοιούτων ἕνωσιν κατὰ τοὺς διαγορεύοντας ἱεροὺς Κανόνας, Μὴ κοινωνεῖν τοῖς ἀκοινωνήτοις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛʹ.

Ὅτι Γραικοὺς Πατριάρχας ἐν αὐτῇ ἡ παροῦσα Σύνοδος παρεῖναι λέγουσα, ψεύδεται, καὶ περὶ τῶν ἐν Νικαίᾳ Πατριαρχῶν καὶ Βασιλέων, καὶ τοῦ κατ᾽ αὐτοὺς καιροῦ τῆς ἀθροίσεως ταύτης τῆς ἐν Λατερανῷ Συνόδου.

Εἰς τὸν τέταρτον αὐτῆς Κανόνα περιφανῶς ψεύδεται λέγουσα, αὐτομολῆσαι εἰς αὐτὴν τοὺς Γραικούς, ἀλλ᾽ οὐ λέγει ποῖοι. ὥστε ἐπειδὴ οὐ μόνον αἱρετικὴ καὶ ἀγέρωχος οὖσα, ἀλλὰ καὶ ψευδεπίπλαστα λέγουσα καὶ ὅλως ἀνύπαρκτα, οὐκ ἔστι Σύνοδος ἁγία, ἀλλὰ Σύνοδος πονηρευομένων, καὶ γὰρ ὁ παπισμὸς οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ᾽ ἢ οἶκος ὑπερηφάνων, πονηρίᾳ τεθεμελιωμένος, καὶ καυχήσει ἐστηριγμένος, εἰ μήπου τις κατά τι αὐτὴν ἀληθεύουσαν βούλεται εἰπεῖν, ἐπειδὴ ὁμολογεῖ ἐν αὐτῷ τῷ Κανόνι, ὅτι οἱ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἔνθα ἐλειτούργουν οἱ παπισταί, εἰ μὴ ἐποίουν καθάρσιον δι᾽ ἁγιασμοῦ, οὐκ ἐλειτούργουν· καὶ ὅτι τοὺς Λατίνους προσερχομένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ, ἀνεβάπτιζον οἱ Ἀνατολικοί, ἴσως μὴ ἔχοντες διὰ βάπτισμα ἅγιον τὸ μὴ γινόμενον κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἁγίων πατέρων, ἑπόμενοι τῇ ἁγίᾳ γραφῇ καὶ τῇ ἀποστολικῇ ἐπιταγῇ. ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ γίνωσκε φανερῶς, ὅτι ἐψεύσθη Διονύσιος Γιεζουβίτης ὁ Πατάβιος, εἰπὼν περὶ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν ἐν Λατερανῷ τετάρτην ταύτην Σύνοδον, ὅτι οἱ Ἕλληνες λατινοφρονήσαντες, ἐπανῆλθον εἰς τὸ πρῶτον σχίσμα, ἐπειδὴ ἐκεῖ οὐδεὶς ἦν Ἕλλην ὀρθόδοξος, μήτε μὴν ἦν τις ἀπεσταλμένος ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, πρῶτον, ὅτι τοῦτο οὐδεὶς εἶπε, μήτε αὐτὸς ὁ Πατάβιος. δεύτερον, ὅτι ὁ ῥηθεὶς τέταρτος Κανὼν ταύτης τῆς Συνόδου λέγει ῥητῶς, Εἰ καὶ τοὺς Γραικοὺς τοὺς αὐτομολήσαντας, ὡσεὶ ἔλεγεν, ἦσαν ἐκεῖ τινὲς αὐτοκάλεστοι καὶ λατινόφρονες, οἱ δὲ τοιοῦτοι ἀποστατήσαντες Ἑλλήνων, ἀκούουσιν, οὐχ Ἕλληνες. καὶ δὴ καὶ ὁ Βίνιος ψεύδεται, λέγων τὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν Ἱεροσολύμων ἀπελθεῖν εἰς Ῥώμην, ἐπειδὴ ἦσαν οἱ Λατινοπατριάρχαι, οἱ γὰρ γνήσιοι καὶ ὀρθόδοξοι Πατριάρχαι ἦσαν εἰς Νίκαιαν, τοῦ Καματηροῦ μετὰ τὴν ἅλωσιν ἀναχωρήσαντος εἰς Διδυμότειχον, ὡς λέγει ὁ Χωνειάτης, κἀκείνου κοιμηθέντος, οἱ μετ᾽ ἐκεῖνον ἦσαν εἰς Νίκαιαν, οὓς ἀριθμεῖ ὁ Ἀκροπολίτης καὶ ὁ Ἐφραίμ, λέγοντες, ὅτι εἰς τὴν Νίκαιαν γεγόνασι πρῶτος Μιχαὴλ Αὐτορειανὸς σοφὸς ἀνήρ, εἶτα Θεόδωρος ὕπατος τῶν φιλοσόφων, εἶτα Μάξιμος Ἡγούμενος Μονῆς τῶν Ἀκοιμήτων, εἶτα Μανουὴλ φιλόσοφος καὶ αὐτός,

εἶτα Γερμανὸς ὁ νέος, εἶτα Μεθόδιος Ἡγούμενος Μονῆς τοῦ Ὑακίνθου, εἶτα Μανουὴλ ὁ Πρωτοπαπᾶς, εἶτα Ἀρσένιος, εἶτα Νικηφόρος Ἐφέσου, εἶτα πάλιν Ἀρσένιος ἐν τῇ ἁλώσει τῆς πόλεως ὑπὸ Ῥωμαίων. ἐγένετο δὲ ἡ παροῦσα ἐν Λατεράνῳ Σύνοδος, ὄντος Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχου ἐν τῇ Νικαίᾳ τοῦ Θεοδώρου.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Περὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ βασιλείας μετὰ Θεόδωρον Ἰωάννου Βατάτζη, καὶ τῆς ἀγχιστείας αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἄρχοντος Βουλγάρων, καὶ αὐτονομίας τῆς Τουρνόβου ἐπὶ Γερμανοῦ Πατριάρχου.

Ἰωάννης Βατάτζης ὁρμώμενος ἀπὸ Διδυμοτείχου, ἐγένετο διάδοχος τοῦ Θεοδώρου ὡς γαμβρὸς αὐτοῦ, ἔλαβε δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Θεόδωρον Ἑλένην τὴν θυγατέρα Ἀσάνη Ἄρχοντος Βουλγάρων, καὶ γίνονται οἱ γάμοι εἰς τὴν Χερρόνησον, ὅτε καὶ ἡ Τούρνοβος ὑπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν τελοῦσα, αὐτονομίαν ἔλαβε βασιλικῷ καὶ συνοδικῷ γράμματι κατὰ τὸν Λογοθέτην τὸν Ἀκροπολίτην δεήσει τοῦ Βουλγάρου, ὅτι ἦν ἀρχαία κατοικία τοῦ ἔθνους αὐτοῦ. ἦν δὲ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ Γερμανός.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τῆς ἐξ Ἀλαμανίας δευτέρας γυναικὸς τοῦ Βασιλέως Ἰωάννου Βατάτζη, καὶ τῆς θεραπαίνης αὐτῆς, ᾗ συνεμίγνυτο ὁ Βασιλεύς, τούτου τῇ ὀρθοδοξίᾳ προσετεθέντων ἱερέων τῆς Βασιλίσσης, καὶ τῆς τελευτῆς τοῦ Βασιλέως.

Οὗτος ὁ Ἰωάννης ἔλαβε δευτέραν γυναῖκα ἐκ τῆς Ἀλαμανίας ὀνόματι Ἄνναν, εἶχε δὲ ἡ βασίλισσα θεραπαινίδα ὀνόματι Μαρκεσίναν, καὶ συνεφθείρετο ταύτῃ ὁ Βασιλεύς. ἀπελθούσης δὲ τῆς Μαρκεσίνης προσκυνῆσαι εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Βλεμμύδους, ἔκλεισεν ἐκεῖνος τὸ Μοναστήριον, καὶ ἐδίωξεν αὐτὴν ἀκοινώνητον, ὡς γράφει μάλιστα μόνος αὐτὸς ὁ Βλεμμύδης ἔν τινι ἐπιστολῇ. ἡ δὲ Μαρκεσίνα ὑπέστρεψεν εἰς τὸν Βασιλέα ἐγκαλοῦσα καὶ κλαίουσα. ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς οὐδὲν τοῦ Βλεμμύδους κατεῖπεν, ἐθρήνει δὲ περὶ ἑαυτοῦ, ὅτι ἐμίανε τὴν κοίτην αὐτοῦ μόνος. εἶχε δὲ ἡ Ἄννα καὶ Λατίνους Ἱερομονάχους, Μάρκον Νεκτάριον καὶ Ἰσαάκιον, οἵτινες ἐπειδὴ ἀφῆκαν τὸν παπισμόν, καὶ προσετέθησαν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὁ Πατριάρχης Μανουὴλ ἐδέξατο αὐτούς, οἳ καὶ συνελειτούργησαν αὐτῷ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ὑακίνθου, καὶ ἴδε τὴν κειμένην συλλογὴν ἐν τῷ μεγάλῳ Νομίμῳ τοῦ Ἐπισκοπείου Κωνσταντινουπόλεως. ἀριστεύσας δὲ ὁ Ἰωάννης ἐν τῷ κατὰ τῶν Ἠπειρωτῶν πολέμῳ, θνήσκει ὢν ἐτῶν ἑξήκοντα, καὶ θάπτεται εἰς τὴν Μονὴν τῶν Σωσάνδρων, ἣν αὐτὸς ἐδείματο εἰς τὴν Νίκαιαν.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς νίκης, ἣν ἐποίησε κατὰ τοῦ κινηθέντος κατὰ τῶν Ῥωμαίων δευτέρου Βασιλέως τῆς Κωνσταντινουπόλεως Βαλδουίνου ὁ Βατάτζης, καὶ ὧν ἐποίησε τῷ τοῦ ψευδοβασιλέως Θεοδώρου υἱῷ, παραλαβὼν καὶ τὸ Μελένικον καὶ ἐνδύσας τὸν ἐπὶ τὸν Στρατὸν καββάδιον. ὃ καὶ τοῖς Ὀθωμανοῖς ἔθος ποιεῖν ἐν τοῖς ἀξιωματικοῖς.

Ἀλλὰ καὶ Βαλδουῖνος ὁ δεύτερος Βασιλεὺς Βυζαντίου ἀπελθὼν εἰς τὸν Ῥῆγα Φραγγίας συγγενῆ αὐτοῦ, καὶ φύσει ἐχθρὸν Ῥωμαίοις ὄντα, ἤθροισεν ἑξήκοντα χιλιάδας Στρατόν, καὶ ἤρχετο ἀφανίσαι πᾶσαν Ῥωμαίων ἀρχήν, ἔδωκαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ Βούλγαροι δίοδον δῆθεν ἀκουσίως αὐτῶν, ἀλλὰ συμβαλὼν αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, ἐτροπώσατο σὺν Θεῷ καὶ ἐκεῖνο τὸ λατινικὸν πλῆθος, εἶτα ἐπιδημήσας εἰς Θεσσαλονίκην, λέγει ὁ Ἀκροπολίτης Γεώργιος ὁ Λογοθέτης, εὗρεν ἐκεῖ τὸν τυφλωθέντα ψευδοβασιλέα Θεόδωρον, καὶ Ἰωάννην τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὃν Ἰωάννην ἐβιάσατο, καὶ ἀφῆκε μεθ' ὅρκων τὸ λέγεσθαι Βασιλεύς, καὶ τὰ βασιλικὰ σημεῖα, ἅτινα ἦσαν κόκκινα πέδιλα, σκιάδειον πεποικιλμένον διὰ μαργάρων ἔχον καὶ λίθον πολύτιμον. ἀφεὶς οὖν ταῦτα ὁ Ἰωάννης, ἔμεινε λέγεσθαι μόνον Δεσπότης, ἦν δὲ μεσίτης καὶ πρεσβευτὴς εἰς τὸ ἔργον αὐτὸς ἐκεῖνος μόνος ὁ καινοτομήσας τὰ τοιαῦτα Θεόδωρος. λέγουσι δὲ περὶ τούτου τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοδώρου Ἰωάννου, ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθός, καθότι Μοναχοῖς ἀεὶ καὶ εὐχαῖς καὶ στάσεσι παννυχίοις προσεῖχε, καὶ ὅτε οὐκ ἦν ἀσθενής, ὁσημέραι ἐβάδιζεν εἰς ἀκρόασιν Λειτουργίας. ἐγένετο δὲ ταῦτα τῷ ἑξακισχιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ πρώτῳ ἔτει. λαβὼν δὲ τότε τὸ Μελένικον ὁ Βατάτζης ἀπὸ τῶν Βουλγάρων, ἐφόρεσεν Ἰωάννην τὸν Δραγόταν χλαῖναν χρυσοΰφαντον. καὶ σημείωσαι ὅτι τὴν χλαμίδα, ἤτοι τὸ κοινῶς λεγόμενον Καββάδιον, ὅπερ φοροῦσι νῦν οἱ Ὀθωμανοὶ τοὺς τιμωμένους ὑπ' αὐτῶν, ἐστὶν ἀρχαία συνήθεια.

ΠΑΡΑ'-

ΠΑΡΑ´ΓΡΑΦΟΝ Δ΄.

Περὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, καὶ τῆς αἰτίας δι' ἣν ἠθροίσθη ἐπιμελείᾳ τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ, καὶ περὶ τοῦ ἁλωθέντος, καὶ ἐλευθερωθέντος, καὶ τῆς Κύπρου βασιλεύσαντος Ἰσαακίου ἀνεψιοῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ καθειρχθέντος ὑπὸ τοῦ τῆς Ἐγκλιτέρας Ῥηγὸς Ἴγκλητερ, τοῦ τοῖς Λατίνοις ἀπεμπολήσαντος τὴν Κύπρον.

Ἐπὶ τῆς παρούσης βασιλείας ἦν Γερμανὸς ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις ἦν ἀπὸ τοῦ Ἀνάπλου τοῦ Βυζαντίου, περὶ οὗ λέγει ὁ Γρηγορᾶς ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ κεφαλαίῳ πρώτῳ, ὅτι ἦν ἀνὴρ συνετὸς καὶ ἀρετῇ καὶ λόγῳ τὸν βίον κεκοσμημένος, γέγονε δὲ Πατριάρχης ἐν ἔτει χιλιοστῷ διακοσιοστῷ εἰκοστῷ, κατήχθη δὲ τοῦ θρόνου χιλιοστῷ διακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ, καὶ ἀνεκλήθη χιλιοστῷ διακοσιοστῷ πεντηκοστῷ τετάρτῳ, ἐν ᾧ καὶ ἀπέθανε, καὶ ἔμεινεν ὁ θρόνος ἄνευ Πατριάρχου τῷ ἑξῆς ἔτει, ὅτε καὶ Θεόδωρος ὁ νέος ἐβασίλευσεν. οὗτος ἐστὶν ὁ ἀοίδιμος Γερμανὸς ὁ νέος. οὗτος οὖν ἐπιμεληθεὶς, ἤθροισε Σύνοδον ἐν Νικαίᾳ ἐν ἔτει χιλιοστῷ διακοσιοστῷ τριακοστῷ τρίτῳ, ἐν μηνὶ Ἀπριλλίῳ. εἶχε δὲ ἡ ἄθροισις τῆς Συνόδου τὴν αἰτίαν ταύτην. Εἴρηται ἐν τῷ ἀνωτέρω κεφαλαίῳ ὅσα κακὰ ἐποίησαν οἱ παπισταὶ τοῖς ὀρθοδόξοις τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐν ἄλλοις τόποις, ἀλλ' εἰς σαφεστέραν κατάληψιν λέγομεν ἐνταῦθα πλατύτερον, ὅτι Νεόφυτος Ἱερομόναχος ἔγκλειστος ἐν Κύπρῳ, οὗτινος καὶ ὁμιλίαι τινὲς εὑρίσκονται βραχεῖς εἰς τινὰς κυριακὰς καὶ ἑορτάς, γράφων περὶ τῶν ἐν Κύπρῳ σκαιῶν πρός τινας, λέγει, ὅτι ὁ μακαρίτης Αὐτοκράτωρ Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς ἔπεμψε τινὰ ἀνεψιὸν αὐτοῦ Ἰσαάκιον ὀνόματι φύλακα πρὸς τὰ ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ βασιλικὰ φρούρια, ὅνπερ Ἰσαάκιον συνάψαντα πόλεμον μετὰ τῶν Ἀρμενίων συνέλαβον οἱ Ἀρμένιοι καὶ ἐπώλησαν αὐτὸν Λατίνοις, οἵτινες κατεῖχον αὐτὸν ἐν δεσμοῖς, ἦν δὲ τεθνηκὼς ὁ Μανουήλ, ἀναιρεθέντος δὲ καὶ τοῦ Ἀλεξίου τοῦ υἱοῦ Μανουὴλ ὑπὸ τοῦ Ἀνδρονίκου, δυσωπηθεὶς ὁ Ἀνδρόνικος παρὰ τῆς Συγκλήτου, ἔστειλε πολύ τι χρῆμα καὶ ἐξηγόρασε τὸν Ἰσαάκιον ἀπὸ τῶν Λατίνων, ὁ δὲ Ἰσαάκιος κακοτροπώτατος ὢν, παρεγένετο εἰς Κύπρον καὶ ἐφημίσθη Βασιλεύς, καὶ ἐκράτησεν αὐτῆς, ἦν δὲ ἐκεῖνος ὁ καιρὸς καθ' ὃν ἔλαβε τὴν Ἱερουσαλὴμ ὁ Σαλαδῖνος ἀπὸ τῶν Λατίνων. τόσα δὲ κακὰ εἰργάσατο τοὺς ἐν τῇ Κύπρῳ ὁ Ἰσαάκιος, ὅσα σχεδὸν εἰργάσατο ὁ Σαλαδῖνος τοὺς ἐν τῇ Παλαιστίνῃ. κινηθέντων δὲ τότε τῶν Δυτικῶν εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς Ἱερουσαλήμ, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παραγράφῳ ἑβδόμῳ, ἦν ἐν αὐτοῖς ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀλαμανίας Κόρραδος, ὃ μετὰ ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδων, ὡς εἰρήκασί τινες, ἀλλὰ μετὰ ἐννακοσίων χιλιάδων, λέγει ὁ Νεόφυτος. ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦ Ῥηγὸς τῆς Ἐγκλιτέρας Ἴγκλητερ ἔχοντος καράβους μεγάλους, ἤτοι γαλένια, καὶ ἐλθόντες εἰς Κύπρον, φεύγοντες οἱ Κύπριοι τὸν Ἰσαάκιον, ἀπῆλθον εἰς αὐτὸν, μὴ εἰδότες ὅτι ἔφυγον λύκον, καὶ ὑπέπεσον ἄρκτῳ. ὁ οὖν Ἴγκλητερ τὸν μὲν Ἰσαάκιον ἔδησεν, καὶ ἔν τινι πολίσματι τῆς Φοινίκης Μαρκάππῳ λεγομένῳ καθεῖρξε, τὴν δὲ Κύπρον ἐσκύλευσε, καὶ ἐδήωσεν ὡς λίαν ἀπάνθρωπος καὶ αἱμοβόρος λύκος, καὶ εἶτα ἀπῆλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπειδὴ οὐκ ἐδυνήθη ποιῆσαί τι ἔργον ἄξιον κατὰ τοῦ Σαλαδίνου, ὑπέστρεψεν ἄπρακτος, πωλήσας δὲ τὴν Κύπρον τοῖς Λατίνοις, καὶ λαβὼν διακοσίας λίτρας χρυσίου, ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἴδια, ὀλολυγμὸν ἀφόρητον καὶ καπνὸν πεπυκνωμένον ἀφεὶς τοὺς Λατίνους ἐν τῇ Κύπρῳ. τῆς μὲν γὰρ θαλάσσης ἀγριουμένης ὑπὸ κλύδωνος καὶ καταιγίδος, γαλήνη ἐκδέχεται τὴν ἀγριότητα αὐτῆς, ἐν τῇ Κύπρῳ δὲ ὁ κλύδων τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς ὠμότητος τῶν Παπιστῶν καθ' ὥραν ἐπαύξει, καὶ τὸ ῥαγδαῖον αὐτοῦ τέλος οὐκ ἔχει, εἰ μήπου ὁ Θεὸς ἐλεήσῃ, καὶ παύσῃ τὰ μέγιστα καὶ ἄρρητα κακὰ τῶν Λατίνων. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ὁ Νεόφυτος.

ΠΑΡΑ´ΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Περὶ τοῦ εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον ἐλθόντος Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Ἡσαΐου ἐπὶ Μανουὴλ Πατριάρχου, καὶ συγχωρηθέντος εἰς ἃ μεθ' ὅρκου βιαίου ὡμολόγησε παπίζειν.

Ἐν τῷ ἀνωτέρω κεφαλαίῳ ἐρρέθησαν αἱ βίαι καὶ οἱ ὅρκοι τῶν παπιστῶν πρὸς τοὺς ἐν Κύπρῳ ὀρθοδόξους, νῦν δὲ λέγομεν ὅτι ἐπὶ Μανουὴλ τετάρτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ Νικαίᾳ, ἦλθεν εἰς Νίκαιαν ὁ Κύπρου Ἀρχιεπίσκοπος Ἡσαΐας, καὶ ἐζήτησεν ὑπὸ τῆς ἐκεῖσε Συνόδου συγχώρησιν, διὰ τὸ ὁμολογῆσαι πρὸς καιρὸν τὴν πρὸς τὸν Πάπαν ὑποταγὴν, εἰ καὶ βιαίως, καὶ διὰ τοὺς ὅρκους οὓς ἐποίησαν οἱ Κύπριοι ἵνα μένωσιν εἰς τὸν παπισμὸν, καὶ ἔτυχον τῆς αἰτήσεως, καὶ ἴδε ταῦτα εἰς πλάτος ἐν τῇ νομικῇ συναγωγῇ τοῦ Ἐπισκοπείου Κωνσταντινουπόλεως.

ΠΑΡΑ´ΓΡΑΦΟΝ Ϛ΄.

Περὶ τριῶν ὑποτακτικῶν τῷ Πάπᾳ ζητημάτων, ἃ οἱ παπισταὶ παρὰ τῶν ἐν Κύπρῳ ὀρθοδόξων ᾔτουν, καὶ τῆς πρὸς τοὺς διὰ ταῦτα σταλέντας παρὰ τῶν Κυπρίων ἀποκλείσεως τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου.

Ἐπειδὴ

Ἐπειδὴ πάλιν τὰ αὐτὰ κακὰ ἐγένοντο ἐν τῇ Κύπρῳ, καὶ γὰρ οἱ Λατῖνοι τὰ αὐτὰ ἐποίουν τῷ τετάρτῳ θηρίῳ τοῦ Δανιήλ, ἐσθίοντες καὶ λεπτύνοντες τὸ ἐν Κύπρῳ Ἱερατεῖον, καὶ τοὺς ὑπολοίπους ὀρθοδόξους τοῖς ποσὶν αὐτῶν συμπατοῦντες, ἐπειδὴ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου Νεόφυτον, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ὀρθοδόξους ἐβίαζον πείθεσθαι τῷ Πάπᾳ, καὶ ἠνάγκαζον αὐτοὺς ὅρκους ποιεῖν ἵνα μένωσιν εἰς τὸν παπισμὸν ἀπαράτρεπτοι, ὥστε καὶ τὸν γνήσιον τοῦτον Ἀρχιεπίσκοπον Νεόφυτον, καὶ πολλοὺς τῶν δοκίμων ἐδίωξαν, οἵτινες εὑρισκόμενοι εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς, ἔπεμψαν εἰς τὴν Νίκαιαν τὸν Σωλέας Ἐπίσκοπον Λεόντιον, καὶ τὸν Ἡγούμενον Μονῆς τῶν Ἀψινθίων Λεόντιον καὶ αὐτόν. φαίνεται δὲ εἰς τὸ εἰρημένον Νόμιμον, ὅτι ἦλθε μετὰ ταῦτα καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Νεόφυτος εἰς τὴν Νίκαιαν, κατὰ τὸ παρὸν ὅμως οἱ δύο Λεόντιοι στάντες ἐπὶ Συνόδου, εἶπον ὅτι ἐδίωξαν οἱ Λατῖνοι τὸν Νεόφυτον, καὶ πᾶν τὸ ἱερατικὸν πλήρωμα, καὶ ὅτι εὑρίσκονται εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς, εἶπον δὲ, ὅτι ἐζήτουν παρ' αὐτῶν οἱ Λατῖνοι τρία τινά, πρῶτον, ἵνα ἐμβάλλωσιν οἱ ὀρθόδοξοι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐν ταῖς χερσὶ τῶν Λατίνων, καὶ οὕτως ὑποσχεθῶσι τὴν πρὸς τὸν Πάπαν ὑποταγήν. δεύτερον, ὅτε γίνεται Ἐπίσκοπος ὀρθόδοξος, ἵνα γίγνηται καὶ μετὰ εἰδήσεως τοῦ Λατινοεπισκόπου, ὅπερ ἐπράττετο δι' αἰσχροκέρδειαν. τρίτον, ἵνα κρινομένων τινῶν ὀρθοδόξων εἰς τὸν ἴδιον Ἐπίσκοπον, εἰ τὸ ἓν μέρος ἀπαρέσκεται τῇ κρίσει, καὶ θελήσει ἀνακληθῆναι εἰς τὸν Λατινοεπίσκοπον, μὴ κωλύηται, ὅπερ καὶ αὐτὸ ἐγίνετο αἰσχροκερδείας χάριν. ἡ Σύνοδος οὖν τὰ δύο τελευταῖα συνεχώρησε γίνεσθαι, ἐπειδὴ δυνατόν ἐστι τοὺς ὀρθοδόξους διδόναι χρήματα καὶ εἶναι ἐλευθέρους. τὸ πρῶτον ὅμως ἔκρινε κατὰ πάντα τρόπον μὴ εἶναι συγκεχωρημένον γίνεσθαι, ἐπειδὴ οὐδεμία οἰκονομία συγχωρεῖ κοινωνεῖν τοῖς ἀκοινωνήτοις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Περὶ τῆς πρὸς τὸν Πάπαν ἐπιστολῆς τοῦ ἐν Νικαίᾳ Πατριάρχου Γερμανοῦ, καὶ ὧν περιέχει παπικῶν νεωτερισμῶν, καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἐν Κύπρῳ τυραννουμένους ἐπὶ τὸ παπίσαι δευτέρας αὐτοῦ ἐπιστολῆς.

Τῶν Κυπρίων πάλιν οὐ μόνον βίαις, ἀλλὰ καὶ σοφιστείαις καὶ ἀπάταις πολεμουμένων ὑπὸ τῶν Λατίνων, τινὲς τῶν Ἀρχιερέων καὶ Ἱερέων ἐξέκλινον τῆς εὐθείας ὁδοῦ. ὅθεν οὗτος ὁ ῥηθεὶς Κωνσταντινουπόλεως ὁ νέος Γερμανὸς ἔγραψεν ἐπιστολὴν συνοδικὴν δευτέραν εἰς τὴν Κύπρον, ἐν ᾗ σφοδρῶς κατατρέχει τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης, ὅτι τυφούμενος νομίζει οὐ μόνον τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν εἶναι κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀναιρεῖν μὲν τὴν ἰσότητα τῶν πέντε Πατριαρχικῶν θρόνων, ἑαυτὸν δὲ ἀποθρασυνόμενον ἀφομοιοῦν τῷ ὑψίστῳ, ὥσπερ ποτὲ δηλονότι περὶ ἑαυτοῦ ἐνόμιζεν ὁ Διάβολος. σφάλμα δὲ πρῶτον τῶν Ἰταλῶν λέγει, ὅτι ἐστὶν ἡ ἐν τῷ Συμβόλῳ προσθήκη, ἣν ὁ δεχόμενος, ἔστω ἀνάθεμα κατὰ τὴν ὑποτύπωσιν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ τῆς ἑπτὰ ἐν τῷ τέλει τοῦ πρώτου Κανόνος αὐτῆς. ὑπογράφων δὲ τὸ σχίσμα καὶ τὴν Αἵρεσιν τῶν Λατίνων, λέγει, Ἐπειδὴ ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις ἦσαν καὶ οἱ τῆς Ῥώμης Ἀρχιερεῖς, οὓς καὶ αὐτοὺς οἱ νῦν Πάπαι ἀθετοῦσιν, ὥστε εἶναι τοὺς νῦν Ἰταλοὺς νέας πίστεως δογματιστὰς καὶ ἑτέρων Κανόνων ἐφευρετάς, λοιπὸν ζητείτωσαν ἕτερον Χριστὸν, καὶ ἑτέρους Ἀποστόλους, ἐπειδὴ οἱ πατέρες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων οὐ πεπιστεύκασιν εἰς Πνεῦμα ἅγιον ἐκ δύο προσώπων τὴν ὕπαρξιν ἔχον, ἀλλὰ τῷ Χριστῷ εἰπόντι, ὅτι ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται. ταῦτα εἰπὼν ὁ Γερμανὸς, νουθετεῖ τοὺς Κυπρίους λέγων, ὅτι μέγα ἐστὶ κακὸν τὸ ὑποτάσσεσθαι ταῖς ἰδιορυθμίαις τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης. δεύτερον, οἱ λαϊκοὶ ἵνα φεύγωσιν ἀπὸ τῶν Ἱερωμένων τῶν γενομένων κοινωνῶν τοῖς παπισταῖς. τρίτον, ὅστις ὁπωσδήποτε ὡμολόγησε τὸν Πάπαν εἶναι Ἀρχιερέα, μὴ ἔχειν συγχώρησίν ποτε, ἐὰν μὴ τοῦτο ἀρνήσηται ἐνώπιον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῶν Λατίνων. τέταρτον, ὅσοι Ἱερεῖς ὑπετάγησαν τῷ Πάπᾳ, καὶ ἀφορίζουσι τοὺς ὀρθοδόξους τοὺς μὴ πειθομένους τῇ Ἐκκλησίᾳ Λατίνων, μὴ δεδιέναι τοὺς Χριστιανοὺς τὸν ἀφορισμὸν αὐτῶν, ὅτι ἐστὶν ἄκυρος, καὶ ἐπιστρέφει εἰς τοὺς ἀφορίσαντας ὡς ἐπιβάτας τῶν ἁγίων Κανόνων καὶ Ἀλλοτριοεπισκόπους. εἰ δὲ καὶ λέγουσιν, ὅτι φυλάττουσι τὰ λοιπὰ πάτρια ἔθη, ὅμως οἱ θεῖοι Κανόνες ἀφορίζουσι τοὺς κατεπεμβαίνοντας τῶν ἀλλοτρίων ἐνοριῶν, καὶ τοὺς καινοτομίαν εἰσάγοντας εἰς τὴν ἀμώμητον πίστιν ἀναθεματίζουσι. πέμπτον, ἵνα, εἰ καὶ θλίψεις ἔχουσι κοσμικὰς καὶ ζημίας, νομίζωσιν αὐτὰς κέρδη, καὶ μόνον σπουδάζωσιν ἔχειν τὸν τῆς πίστεως θησαυρὸν, καὶ πρὸς τούτοις ἐλέγχειν τοὺς προδότας τῆς πίστεως. ταῦτα ὁ Γερμανός.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Περὶ τῶν τιμωριῶν καὶ φόνων ὧν εἰργάζετο τοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἰκήτορας ἐπὶ τὸ παπίσαι ὁ τοῦ Πάπα Λεγάτος Ἀρχιερεὺς Πελάγιος.

Οὐ μόνον τὰ εἰρημένα ἔφλεγον τὴν καρδίαν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Γερμανοῦ γινόμενα, καὶ ἐφρόντιζε ποιῆσαί τινα εἰρήνην, ἵνα ἔχωσιν οἱ ὀρθόδοξοι ἄνεσίν τινα ὑπὸ τῆς φατρίας τοῦ Πάπα, ἀλλὰ καὶ τὰ γεγονημένα ὡσαύτως ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ἀνωτέρω ἐρυθρόποδος Πελαγίου. γράφει γὰρ ὁ

Ἀκροπο-

Ἀκροπολίτης ταῦτα, Τούτου δὲ τοῦ Ἐῤῥὲ τῆς Κωνσταντίνου κατάρχοντος, ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Πάπα πρὸς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων Ἀρχιερεύς, ὃν καὶ Λεγάτον αὐτοὶ φασί, τοὔνομα Πελάγιος, ἅπαντα τὰ προνόμια τοῦ Πάπα φέροντος, ἐρυθροβαφῆ καὶ γὰρ ὑπεδέδετο πέδιλα, ἐκ τῆς αὐτῆς δὲ χροιᾶς καὶ τὰ ἐνδύματα εἶχε, καὶ ἡ ἐφεστρὶς δὲ τοῦ ἵππου καὶ τὰ χαλινὰ τῷ τοιούτῳ ἐβάπτοντο χρώματι. ἤθους δὲ τυχὼν ἀγερωχοτέρου, καὶ ἀλαζονείᾳ χρώμενος, πολλὰ δεινὰ ἐνεδείξατο ἐπὶ τοῖς Κωνσταντίνου οἰκήτορσι, καὶ ἡ σκῆψις ὡς εὔλογος, ἠνάγκαζε καὶ γὰρ τοὺς πάντας τῇ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ὑποταγῇ ὑποκύψαι. ἐντεῦθεν καθείργνυντο Μοναχοί, Ἱερεῖς ἐδεσμοῦντο, καὶ Ναὸς ἅπας ἐκέκλειστο, καὶ ἦν ἐν αὐτῷ δυοῖν θάτερον, ἢ ὁμολογῆσαι τὸν Πάπαν πρῶτον Ἀρχιερέα, καὶ τούτου τὴν μνήμην ἐν ἱεροτελεστίαις ποιεῖν, ἢ θάνατον εἶναι τῷ μὴ διαπραξαμένῳ τοῦτο, τὸ ἐπιτίμιον.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Περὶ ὧν ἐποίουν τυραννιῶν καὶ πολυειδῶν θανάτων τοῖς ὀρθοδόξοις λαϊκοῖς καὶ Ἀρχιερεῦσιν ἐπὶ τὸ παπίσαι οἱ παπισταὶ ἔν τε Βυζαντίῳ καὶ Κύπρῳ καὶ Ἀντιοχείᾳ καὶ Νήσοις ἀπὸ Μανουὴλ τοῦ Πορφυρογεννήτου ἕως Ἰωάννου Βατάτζη, ἐφ' οὗ, καὶ ἐπὶ Γερμανοῦ Πατριάρχου Φρεμενουρίους ὡς ἐγκαθέτους ἀπέστειλεν ὁ Πάπας εἰς Νίκαιαν, τῷ Γερμανῷ ὡς ὑπ' αὐτοῦ προσειπόντας, καὶ λόγους ἑνώσεως λαλήσαντας, καὶ περὶ τῆς πρὸς Γρηγόριον τὸν ἔνατον ἐπιστολῆς τοῦ Γερμανοῦ, καὶ τῆς καὶ διὰ πρέσβεων ἀποκρίσεως τοῦ Γρηγορίου, καὶ περὶ τῆς ἐν Νυμφαίῳ Συνόδου, καὶ διαλέξεως, καὶ ἀπράκτου τέλους ἑκατέρων τῶν μερῶν.

Οὐ μόνον λοιπὸν ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπιγινόμενα ἐν Κύπρῳ παίδευμα ἦν. λέγει γάρ τις εὐλαβὴς καὶ σοφὸς ἀνὴρ ταῦτα, Ἀπὸ δὲ τῆς βασιλείας κυροῦ Μανουὴλ τοῦ πορφυρογεννήτου ἕως τῆς βασιλείας κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Βατάτζη μόνον ἐπόρθουν τὰς πόλεις καὶ τὰς Νήσους μανικῶς, καὶ ὅσας ἐδυνήθησαν ἑλεῖν, ἐδίωκον ἐκεῖθεν τοὺς ὀρθοδόξους Ἀρχιερεῖς, καὶ ἀντ' ἐκείνων ἐποίουν Καρδηνάλεις ὁμόφρονας αὐτῶν, ἤγουν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὴν Κύπρον, εἰς τὴν μεγάλην Ἀντιόχειαν, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς χώρας ἃς εἶχον. οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸν λοιπὸν λαόν, τούς τε Ἱερεῖς καὶ μονάζοντας τυραννικῶς ἐξεβίαζον εἰς τὸ ὁμοφρονεῖν καὶ συγκοινωνεῖν αὐτοῖς, καὶ μνημονεύειν τοῦ Πάπα. καὶ ὅσοι μὲν ἐπείθοντο τοῖς δόγμασιν αὐτῶν, τούτοις φιλονείκως διετίθεντο, ὅσοι δὲ ἤλεγχον αὐτοὺς ὡς Αἱρετικούς, καὶ τὴν κοινωνίαν αὐτῶν παντῃ ἀπεστρέφοντο, ἐκόλαζον φανερῶς, καὶ μαρτυρίαν ἴσων κατὰ τοὺς πάλαι Βασιλεῖς καὶ τυράννους τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, καὶ μαρτυροῦσι τῷ λόγῳ οἱ ἐν τῇ Κύπρῳ ἀθλήσαντες ἅγιοι μονάζοντες, οὕστινας διὰ τὸ μὴ καταδέξασθαι συγκοινωνῆσαι τούτοις, τριετίαν φυλακίσαντες, καὶ πᾶν εἶδος κολάσεως αὐτοῖς ἐπαγαγόντες, ὕστερον ὡς οὐκ ἔπειθον αὐτοὺς κἂν διὰ στόματος ὁμολογῆσαι τό, καλῶς κρατεῖτε, ἐκμανέντες, οὓς μὲν δήσαντες ἐν ταῖς οὐραῖς τῶν ἑαυτῶν ἵππων, ἐν τραχέσι καὶ δυσβάτοις τόποις σύραντες ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ περιλειπομένους αὐτῶν πυρκαϊὰν ἀνάψαντες μεγίστην κατέκαυσαν, ὁ δὲ καθηγούμενος τούτων Ἀββᾶς Ἰωάννης καλούμενος μέχρι πολλοῦ ἐφαίνετο τοῖς πᾶσιν ἐν μέσῳ φλογὸς ἱστάμενος, καὶ προσευχόμενος, ἐμμανὴς δὲ γενόμενος εἷς ἐξ αὐτῶν τῶν Λατίνων καββαλλάριος, ἀκοντίσας κατ' αὐτοῦ ῥόπαλον, καὶ κρούσας αὐτόν, μέσον τῆς φλογὸς ἔῤῥιψε, καὶ οὕτως ὁ ὅσιος τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ψυχὴν τῷ Θεῷ παρέδωκε. ἐκμαρανθείσης δὲ τῆς πυρκαϊᾶς ἐκείνης, εὑρόντες τὰ λείψανα σῶα οἱ τοῦ Χριστοῦ διῶκται παπολάτραι, ὀστέα παντοδαπῶν ζώων καὶ μιαρῶν θηρίων ἐπισωρεύσαντες, προσέθηκαν ἐπὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων. καὶ δευτέραν πυρκαϊὰν πάλιν ἀνάψαντες ἐπὶ τούτοις, οὐκ εἴασαν σβεσθῆναι τὸ πῦρ, ἕως εἰς τέλος κατετέφρωσαν. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. ὁ δὲ Πάπας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πληττόμενοι ὑπὸ τῆς συνειδήσεως διὰ τὸν τέλειον χωρισμόν, ὃν προεγράψαμεν, ὃν ἐποίησαν ἐπὶ τῆς Βασιλείας κυροῦ Μανουήλ, ἀπέστειλαν τινὰς ὡς ἐγκαθέτους τῶν λεγομένων Φρεμενουρίων ἐπὶ τῆς βασιλείας κυρίου Ἰωάννου τοῦ Βατάτζη, οἵτινες δῆθεν ἀπερχόμενοι εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἐντυχόντες τῷ ἁγιωτάτῳ Πατριάρχῃ κυρίῳ Γερμανῷ ἐν τῇ πόλει Νικαίᾳ, χαιρετισμὸν ὡς ἀπὸ τοῦ Πάπα ἀπένεμον, εἶτα συνῆρε λόγους μετ' αὐτῶν ὁ Πατριάρχης διὰ τὰς καθ' ἑκάστην τυραννίδας, ἃς πάσχουσιν ἐξ αὐτῶν οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, ἤγουν ὑπὸ τῶν Λατίνων εἰς τὰς χώρας ὧν κρατοῦσι, καὶ μάλιστα διὰ τοὺς μνημονευθέντας ἁγίους πατέρας, οὓς μάρτυρας διὰ βασάνων ἀπέδειξαν ἐν τῇ Κύπρῳ, ἐκεῖνοι δὲ ὡς δῆθεν τῷ λόγῳ πληγέντες, ἀντέφησαν οὕτως, ὅτι ὁ Πάπας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρoῦχοντες οὐ μικρῶς εἰς τοῦτο ἀσχάλλονται, λέγοντες, ὅτι εἰ ἤθελον ἡ τῶν Γραικῶν Ἐκκλησία ἀποστεῖλαι ὧδε τινὰς πρὸς ἡμᾶς, εἶτ' ἂν ἄρα καὶ ᾐτήσαντο ἕνεκεν τῆς εἰρήνης καὶ ὁμονοίας, ἀσμένως τοῦτο ἐποιήσαμεν ἄν, οὐ γὰρ ἤθελον ἀποστεῖλαι ἐκεῖνοι πρὸς ἡμᾶς πρῶτον, ἵνα μὴ φανῶσιν ἐν ἀληθείᾳ κατεγνωκέναι ἑαυτῶν, καὶ ζητεῖν διόρθωσιν, ἀλλὰ μένοντες ἐν τῇ ὑψηλοφροσύνῃ αὐτῶν καὶ ἀπειθείᾳ, πρὸς ἀπάτην ἔστειλαν τοὺς σταλέντας τοῦ ἀπαιτῆσαι ὅπως ἀποστείλωμεν ἡμεῖς πρότερον πρὸς ἐκείνους, καὶ λαβὴν δώσωμεν, ὡς εἰ ἐσφάλλομεν ἡμεῖς, οὐκ ἂν πρότερον ἀπεστείλαμεν πρὸς αὐτούς, καθὼς ἡ ἐπιστολὴ αὐτῶν ὕστερον ἐδίδαξεν. ὁ δὲ Πατριάρχης κύριος Γερμανὸς ἀσμένως ταῦτα τῷ Βασιλεῖ ἀνέφερε, καὶ γράψαντες ἐπιστολὰς ὅ, τε Βασιλεὺς καὶ ὁ Πατριάρχης πεπληρωμένας πάσης ἀγάπης καὶ τῆς πραοφροσύνης καὶ ὁμονοίας, ἀπέστειλαν

πρὸς

πρὸς τὸν Πάπαν, ἡ δὲ τοῦ Πατριάρχου ἐπιστολή ἐστιν αὕτη, Ὦ Κύριε σῶσον δή, Ὦ Κύριε εὐόδωσον δή. ἦν δὲ ὁ Πάπας, πρὸς ὃν ὁ Γερμανὸς ἔγραψε, Γρηγόριος ὁ ἔνατος, ἐν ἔτει χιλιοστῷ διακοσιοστῷ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ. λέγει δὲ ὁ Γερμανὸς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ὅτι οἱ Λατῖνοι εἰσὶ σχισματικοί, καὶ ἔνοχοι τῷ τοῦ Παύλου πρὸς Γαλάτας ἀναθέματι, καὶ ὅτι οἱ αὐτοὶ εἰς Κύπρον τοσοῦτον ἠνάγκαζον τοὺς ὀρθοδόξους παπίζειν, ὥστε καὶ πολλοὺς μαρτυρικῷ ἀγῶνι τελειῶσαι, μὴ ἀνεχομένους προδοῦναι τὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ ὅτι οἱ ἀνατολικώτατοι Αἰθίοπες καὶ οἱ Βόρειοι Σύροι καὶ Ἴβηρες καὶ Ἀβασγοί, Λαζοί, Ἀλανοί, Γότθοι, Χαζάροι, Ῥῶσοι, Βούλγαροι, ὑπόκεινται τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ. ὁ δὲ Γρηγόριος ἀντέγραψεν εἰς τὸν Γερμανόν, καὶ ἔπεμψε καὶ πρέσβεις Οὔγωνα καὶ Πέτρον ἐκ τῶν κηρύκων, Ἀμμώνιον δὲ καὶ Ῥαδοῦλφον ἐκ τῆς τάξεως τῶν λεγομένων ἀδελφῶν πρὸς διάλεξιν, ὧν ἐλθόντων εἰς Νίκαιαν μετὰ τῆς ἐπιστολῆς, ἠθροίσθη σύνοδος μεγάλη εἰς τὸ καλούμενον Νύμφαιον, οὐδεμία ὅμως εἰρήνη ἠκολούθησεν, ἐπειδὴ μήτε οἱ Λατῖνοι ἀφῆκαν τὰς καινοτομίας αὐτῶν, μήτε οἱ Ἀνατολικοὶ ἠνέχοντο πρὸς ἕνωσιν δεχθῆναι τοὺς τοσαῦτα τολμήσαντας παρεισαγαγεῖν βλάσφημα καὶ ἄτοπα ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, προσεγένετο ὅμως ἐν ἀναγκαῖον, ὅτι καὶ τότε οἱ Λατῖνοι ἐδείχθησαν αἱρεσιόφρονες, καὶ ἀνεθεματίσθη συνοδικῶς τὰ ὑπ' αὐτῶν τολμηθέντα περί τε ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, καὶ περὶ καθαρτηρίου καὶ ἀζύμων καὶ ἄλλων πολλῶν. ἔγραψε δὲ καὶ ἐπιστολὴν ἡ παροῦσα Σύνοδος, ἥτις κεῖται ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ ἑνδεκάτου Τόμου τῶν Συνοδικῶν βιβλίων.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Ι′.

Περὶ τοῦ συναγωνισαμένου τοῖς ἐν τῇ ἐν Νυμφαίῳ Συνόδῳ πατράσι Νικηφόρου τοῦ Βλεμμύδους, καὶ τοῦ καιροῦ τῆς ἀθροίσεως αὐτῆς, καὶ τῶν ἐν Νικαίᾳ Πατριαρχῶν, Γερμανοῦ, Μεθοδίου, Μανουήλ, καὶ Ἀρσενίου ἐπὶ Θεοδώρου Βασιλέως.

Ἐν τῇ παρούσῃ εἰς τὸ Νύμφαιον Συνόδῳ ἦν συναγωνιζόμενος τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ μέγιστα καὶ Νικηφόρος Ἱερομόναχος ὁ Βλεμμύδης, ἄνθρωπος σοφώτατος καὶ ἀσκητικώτατος, γράφει γὰρ περὶ αὐτοῦ Νικηφόρος ὁ Γρηγορᾶς βιβλίῳ ἑνδεκάτῳ, Ἀνὴρ δὲ οὗτος ἀρετῇ καὶ πολλῇ τῇ σοφίᾳ ἐξησκημένος, ὁπόσην τε Ἑλλήνων ὑμνοῦσι παῖδες, καὶ ὁπόσην οἱ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας προστάται καὶ Ῥήτορες εἰς ἡμετέραν ὠφέλειαν προὔθηκαν. καὶ Λογοθέτης ὁ Ἀκροπολίτης ἐν τῇ ἱστορίᾳ λέγει, Ἐκείνου δὲ τελευτήσαντος μετὰ τὴν εἰς ἡμᾶς τῶν ποιημάτων σαφήνειαν, καὶ τὴν τῆς τῶν λόγων τέχνης διδασκαλίαν παρὰ τὸν Βλεμμύδην Νικηφόρον, ὃν τότε πάντες οἴδαμεν τελεώτερον τῶν ἄλλων ἐν ταῖς κατὰ φιλοσοφίαν ἐπιστήμαις, ἐφοίτησά τε αὐτὸς καὶ ὅσοι σὺν ἐμοὶ ἐτελοῦντο τὰ λογικά. ἀλλὰ δὴ καὶ Γεώργιος ὁ Παχυμέρης φησίν, Ὢν δὴ καὶ εἰς τὰ μάλιστα ὁ θαυμαστὸς ἅμ' ἀρετὴν καὶ λόγον Βλεμμύδης ἦν, ἀλλὰ καὶ ζηλωτὴς τις ἦν ὁ Βλεμμύδης περὶ τὰ θεῖα καὶ ἀψοφοδεής, βιβλίῳ πέμπτῳ. τούτων ἕνεκα καὶ Πατριάρχης γενέσθαι Κωνσταντινουπόλεως ἐζητήθη, γράφει γὰρ ὁ Ἀκροπολίτης ταῦτα, Ἐπεὶ δὲ ἐχήρευε τοῦ πατριαρχοῦντος ἡ Ἐκκλησία, πέφθακε γὰρ ὁ Πατριάρχης Μανουὴλ μικρόν τι τοῦ Βασιλέως Ἰωάννου προτελευτῆσαι, ἔδει δὲ πρότερον Πατριάρχην προβληθῆναι, ἵν' ἐπὶ τῷ Βασιλεῖ τὴν στεφηφορίαν ἐν τῷ ἱερῷ τελεσιουργήσῃ τεμένει, ἐζητεῖτο μὲν ὁ ἄξιος τοῦ τοιούτου θρόνου, ἡ δόξα δὲ τοῖς πολλοῖς ἐπὶ τῷ Βλεμμύδῃ ἐτύγχανε Νικηφόρῳ τῷ ἐμῷ Διδασκάλῳ τῶν τῆς φιλοσοφίας λόγων τε καὶ δογμάτων, αὐτῷ δὲ ἐκ νεότητος τὸν ζυγὸν ἀραμένῳ τοῦ μονήρους βίου, καὶ περιβοήτῳ τυγχάνοντι καὶ περὶ λόγον καὶ ἀρετήν, κἂν ἐνίων ὁ φθόνος καὶ μάλιστα τῶν προὐχόντων οὐ μόνον οὐκ ἐκφανῆ τούτῳ τὰ τῆς ἀρετῆς ἐποίει, ἀλλὰ καὶ κακίας τινὰς αὐτῷ προσεκόλλα. οὗτος οὖν πρὸς τὸν Βασιλέα Θεόδωρον φιλίως διέκειτο, καὶ παρ' αὐτοῦ ἐφιλεῖτο, τῶν γὰρ λόγων, ἐν οἷς τὰ πολλὰ ἐπεγάννυτο, διδάσκαλον καὶ αὐτὸν ἐπεγράφετο, σοφὸς γὰρ ἦν εἰς ἄκρον ταῖς ἀληθείαις ὁ Βασιλεύς, ὁ δὲ ὀκνηρότερος περὶ τὸ πρᾶγμα ἐτύγχανεν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ Βασιλεὺς αὐτὸς μαλακώτερον αὐτοῦ ἐπειρᾶτο, μᾶλλον γὰρ πρὸς βουλήσεως ἦν αὐτῷ τὴν προστασίαν μὴ καταδέξασθαι, ταπεινοτέρους γὰρ καὶ μετρίους εἶναι τὸ φρόνημα τοὺς πατριαρχεύοντας οἱ κρατοῦντες ἐθέλουσι, καὶ προσπίπτειν εὐχερῶς τοῖς σφῶν αὐτῶν βουλήμασιν ὡς προστάγμασιν, τοῦτο δὲ μᾶλλον οἱ ἀγροικότεροι πάσχουσιν, οὐδὲ γὰρ ἔχουσι τοῖς λόγοις θαρρεῖν. οἱ δὲ περὶ λόγους ἀκαμπέστεροι φαίνονται, καὶ τοῖς ἐκείνων θελισμοῖς ἀντιπίπτουσιν. ὁ γοῦν Βασιλεὺς Θεόδωρος διὰ ταῦτα μικράν τινα πεῖραν λαβὼν τοῦ ἀνδρός, ἐφ' ἑτέρους ἐτράπετο. ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Γρηγορᾶς ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ φησίν, Ἀλλ' ἠντηνικαῦτα ὁ πατριαρχικὸς θρόνος ὠρφανισμένος τοῦ διιθύνοντος, ἐπεὶ πρὸ βραχέος, ἔφη, γενόμενος ἐξ ἀνθρώπων ὁ Πατριάρχης Γερμανός, ἀνὴρ συνετὸς καὶ ἀρετῇ καὶ λόγῳ τὸν βίον κοσμήσας. σκέμματα τοίνυν καὶ λόγοι προὐτίθεντο περὶ τοῦ τῆς Πατριαρχείας ἀναδεξομένου τοὺς οἴακας, καὶ ἦσαν ἐπὶ γλώττης πολλοί τε τῶν ἐπιδόξων, ἄλλοι καὶ ἄλλοις, ἐν τοῖς πάντων δ' ἔκειτο στόμασι μᾶλλον ἁπάντων ὁ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ περιώνυμος Νικηφόρος ὁ Βλεμμύδης, ὃς ἐτύγχανε παρὰ τὴν αὐτοῦ Μονήν, ἀθόρυβον ποιούμενος τότε τὴν δίαιταν, καὶ ἀσκήσει τραχείᾳ συντήκων τὸν βίον, βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ πρώτῳ. ἐνταῦθα σημείωσαι, ὅτι ὁ Γερμανὸς ἐπατριάρχευσεν ἐν ἔτει χιλιοστῷ διακοσιοστῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ, ἡ δὲ Σύνοδος ἠθροίσθη τῷ

ἔτει χιλιοστῷ διακοσιοστῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ, ἡ δὲ Σύνοδος ἠθροίσθη τῷ ἔτει χιλιοστῷ διακοσιοστῷ τριακοστῷ τρίτῳ, ἐν δὲ τῷ χιλιοστῷ διακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει κατεβιβάσθη ὁ Γερμανὸς, καὶ ἐγένετο Πατριάρχης Μεθόδιος, ὅστις ἔγραψε κατὰ ἀζύμων, ὀλιγοχρονίσαντος δὲ τοῦ Μεθοδίου, καὶ κοιμηθέντος, ἐγένετο Πατριάρχης Μανουὴλ, οὗ κοιμηθέντος τῷ ἔτει χιλιοστῷ διακοσιοστῷ πεντηκοστῷ τετάρτῳ, ἀνέλαβε πάλιν τὸν θρόνον ὁ Γερμανὸς, οὗ ἀναπαυθέντος τῷ ἐφεξῆς ἔτει, ἤτοι τῷ χιλιοστῷ διακοσιοστῷ πεντηκοστῷ πέμπτῳ, ἐν ᾧ ἐβασίλευσε καὶ ὁ Θεόδωρος, ἐγένετο Πατριάρχης ὁ Ἀρσένιος. λέγει οὖν ὁ μὲν Ἀκροπολίτης, ὅτι ἀποθανόντος τοῦ Μανουὴλ, ὁ δὲ Γρηγορᾶς, ὅτι κοιμηθέντος τοῦ Γερμανοῦ, ἐζητεῖτο ὁ Βλεμμύδης εἰς τὸ Πατριαρχεῦσαι, καὶ δοκεῖ γραφικὸν ἁμάρτημα συμβεβηκέναι ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ Ἀκροπολίτου, ἀντὶ γὰρ Γερμανοῦ ἐγράφη Μανουήλ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΑʹ.

Περὶ ἐρωτήσεως τοῦ Βασιλέως Ἰωάννου πρὸς Βλεμμύδη, εἰ καλῶς περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος φρονοῦσιν οἱ Λατῖνοι, καὶ ἀποκρίσεως Βλεμμύδους, καὶ λόγων αὐτοῦ καὶ διαλέξεων μετὰ Λατίνων, λύοντος τὰ εἰς τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπιχειρήματα τῶν Λατίνων, καὶ θεολογίας αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπόρευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἠρώτησε τὸν Βλεμμύδη Ἰωάννης ὁ Βασιλεὺς, εἰ καλῶς φρονοῦσιν οἱ Λατῖνοι περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὁ δὲ ἰσχυρῶς ἀπέδειξεν αὐτῷ, ὅτι εἰ καὶ τῇ γλώσσῃ τὰ δύο εἰσάγειν αἴτια ἢ δύο ἀρχὰς ἀποφεύγουσιν, ἀλλὰ πάλιν ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα λέγοντες ἐκπορεύεσθαι, εἰς τοῦτο μᾶλλον τῷ νοῒ ἐμπίπτουσι, καὶ ὃ διὰ λόγων ἀποδιδράσκουσιν, εἰς τοῦτο αὐτὸ διὰ τοῦ ἔργου ἐπιτρέπονται, καὶ ἴδε περὶ τούτου εἰς πλάτος ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Ἀγάπης, καταβατῷ πεντακοσιοστῷ πρώτῳ. ὅτι δὲ ὁ Βλεμμύδης παρῆν ἐν τῇ Συνόδῳ, μαρτυρεῖ ὁ λόγος αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ, Λογίων δὲ τῷ τηνικάδε κατὰ τὴν τῆς Βιθυνίας Μητρόπολιν Νίκαιαν ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἐπιδεδημηκότων ἀνδρῶν, καί τινων ἐκ ταυτησὶ τῆς Ἑλλάδος συνηθροισμένων διὰ τὸ ἀμφήριστον δόγμα. ὅτι δὲ καὶ ἐν ἄλλῃ διαλέξει Ἑλλήνων τε καὶ Λατίνων παρῆν ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος, μάρτυς ἕτερος λόγος αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ, Λογίων δὲ ἐκ Ῥώμης ἐς αὖθις ἐπὶ συστάσει τοῦ οἰκείου δόγματος ἐπιπεφοιτηκότων ἀνδρῶν. ὅτι δὲ ἐν τῇ Συνόδῳ ἠγωνίζετο ὑπὲρ τῆς ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύσεως τοῦ παναγίου Πνεύματος, φανερόν ἐστιν ἐκ τοῦ εἰρημένου πρώτου λόγου, ἐν ᾧ πρὸς τοῖς ἄλλοις φησὶ, τοὺς Λατίνους προβαλεῖν ἐν τῇ Συνόδῳ, ὅτι τὸ Πνεῦμα λέγεται Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ καὶ τῆς ἀληθείας, καὶ παρὰ τοῦ Υἱοῦ δίδοται καὶ χορηγεῖται τοῖς ἀξίοις, καὶ ὅτι ὁ Υἱὸς πέμπει, δίδωσιν, ἀποστέλλει, καὶ παρέχει αὐτὸ, καὶ δι' αὐτοῦ ἐνεργεῖ ὁ Υἱὸς, καὶ εἰκὼν τοῦ Υἱοῦ λέγεται τὸ Πνεῦμα, λέγεται δὲ ὁ Υἱὸς εἰκὼν τοῦ Πατρὸς, καὶ ὅτι ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα λάμπει. ταῦτα τῶν Λατίνων προβαλλομένων, ὁ Βλεμμύδης ἀποκριθεὶς σοφῶς καὶ κατὰ τοὺς ἁγίους πατέρας, ἔλυσε ταῦτα, καὶ συνεπέρανεν, ὅτι μηδὲν τῶν ῥητῶν τούτων λέγει ἔχειν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὴν ὕπαρξιν καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ, Τοῖς ὁσίοις τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ. κεῖται δὲ ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Ἀγάπης, καταβατῷ τετρακοσιοστῷ ἐνενηκοστῷ τετάρτῳ. περὶ οὗ λέγει, ὅτι προέθετο αὐτὸν πάσης ἑτέρας ὑποτυπώσεως. εὑρίσκεται δὲ ὁ λόγος καὶ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῇ Καισαρικῇ ἐν τῇ Βιέννῃ τῇ ἐς τὴν Αὐγούστριαν. ὅθεν καὶ μετεγράψαμεν αὐτὸν, καὶ ἐπιγράφεται εἶναι ὕστατος αὐτοῦ λόγος. ἐν τούτῳ οὖν διαλαμβάνων περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, φησὶ, Καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀεὶ ἐκπορεύεται. καὶ κατωτέρω, Ἰδιότης δὲ καὶ ἰδίωμα καὶ ἴδιον λέγεται τὸ μιᾶς ἑκάστης χαρακτηριστικὸν ὑποστάσεως γνώρισμα, διὰ τὸ ἰδικῶς ἐκείνῳ μόνῳ προσεῖναι τῷ οὗ ἐστιν ἴδιον, οὐ μὴν καὶ ἄλλῳ τινί, τὸ γὰρ καὶ ἄλλῳ τινὶ προσὸν, τοῦτο κοινὸν καὶ οὐκ ἴδιον, οἷον ἴδιον τοῦ Πατρὸς τὸ ἀγέννητον, τοῦτο ἰδικῶς πρόσεστι τῷ Πατρί, μόνος γὰρ ὁ Πατὴρ ἀγέννητος, ἐπεὶ καὶ μόνος Πατήρ· ἴδιον τοῦ Υἱοῦ τὸ γεννητὸν, ἴδιον τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὸ ἐκπορεύεσθαι παρὰ τοῦ Πατρός. εἰ οὖν τὸ ἰδίωμα ἀκίνητόν ἐστι, καὶ μόνῳ πρόσεστι τῷ οὗ ἐστιν ἴδιον, ἴδιον δὲ τοῦ Πνεύματος τὸ ἐκπορεύεσθαι παρὰ τοῦ Πατρὸς, οὐκ ἐκπορεύεται ἄρα καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἡ ἰδιότης γὰρ ἀκίνητος. ταῦτα ὁ Βλεμμύδης. ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίου δεκάτου ἕκτου παράγραφον τέταρτον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΒʹ.

Περὶ ἀντιθέσεων παπιστῶν, σπευδόντων δεῖξαι διὰ Γρηγορᾶ, Παχυμέρους καὶ Βέκκου τὸν Βλεμμύδη φρονεῖν καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

Ἐπειδὴ ὁ παπισμὸς σύγκειται ὑπὸ ψευδολογιῶν, ὑπ' ἀναιδείας ἐξαγομένων, ἑπόμενοι οἱ παπισταὶ καὶ ἐνταῦθα ταῖς ἰδίαις ἀρχαῖς, σπουδάζουσιν ἀποδεῖξαι τὸν Βλεμμύδη περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος

φρονεῖν

φρονεῖν καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἔχειν τὴν ὕπαρξιν, καὶ δὴ προβάλλουσι τὸν Γρηγορᾶν πρῶτον λέγοντα, Ὀψὲ δὲ ἐπὶ νῦν ἀναβιβασάμενος ὁ Βασιλεύς, ὡς καὶ πρὸ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἐπὶ τῆς Ἰωάννου τοῦ Δούκα βασιλείας ἡ τοιαύτη παρὰ Λατίνων ἐκινήθη ὑπόθεσις, καὶ ἦν τηνικαῦτα σοφὸς ἀνὴρ Νικηφόρος ὁ Βλεμμύδης, θείων γραφῶν ἐμπειρότατος, ὃς σχολὴν δεδωκὼς ἑαυτόν, ἤρξατο συλλέγειν πολλὰς παρὰ τῶν θείων γραφῶν μαρτυρίας, συγκροτεῖν δοκούσας τῷ τῶν Λατίνων δόγματι, καὶ λογογραφεῖν ἐπὶ τούτοις, λάθρα μὲν διὰ τὴν τῶν πολλῶν ὑπόληψιν, ἐλογογράφει δ' οὖν ἔστιν ἅ, ταῦτα δὲ νῦν ὁ Βασιλεὺς ἀνευρών, πέμπει τῷ Βέκκῳ, ἅπερ αὐτὸς ἀναγνούς, μετὰ πολλῆς ἀγχινοίας τὰς τῶν ἁγίων ἐζήτει βίβλους, ἐξ ὧν ὁ Βλεμμύδης τὰς μαρτυρίας ἦν ἐκείνας ξυνειλοχώς, βιβλίῳ τῶν ἱστοριῶν πέμπτῳ. προσφέρουσι δεύτερον Γεώργιον τὸν Παχυμέρην γράφοντα, Πίπτει γοῦν εἰς χεῖρας ἐκείνῳ τῷ Βέκκῳ τὰ τῷ σοφωτάτῳ Βλεμμύδῃ γραφέντα, πρός τε τὸν Βασιλέα Θεόδωρον ἀρχὴν ἔχοντα τό, Ὁ ζητῶν ἐν οὐ καιρῷ καὶ λαμβάνων ἐν καιρῷ, καὶ τὰ πρὸς τὸν Βουλγαρίας Ἰάκωβον τό, Ἔστι μοι πάθος ὅπερ ἐξαγγελῶ, πρὸς ἀκέστορα γὰρ ἰατρὸν προοίμιον φέροντα, βιβλίῳ ἕκτῳ. τρίτον προσφέρουσιν Ἰωάννην τὸν Βέκκον λέγοντα, Ἐπὶ δὲ τούτῳ νεώτερον καὶ ὅσον τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς ἐστὶν εἰπεῖν τὸν Βλεμμύδη εὑρίσκω ἐκεῖνον, οὗ πολὺ τὸ ἐν λόγοις κλέος ἐστίν, οὗ τὴν σοφίαν οὐδ' ὁ πάνυ ἀπεχθῶς διακείμενος μὴ ἐπὶ πολὺ προελθεῖν δόξης διαβαλεῖ, γραφήν τινα περὶ τῆς ὑποθέσεως ἐγχαράττοντα ταύτης πρός τινα Βουλγαρίας μὲν Ἀρχιεπίσκοπον τῷ χρόνῳ ἀναδειχθέντα, διὰ δὲ βίου θεοφίλειαν πρὸς τὸ ὄρος τὸν Ἄθω ἀναχωρητικῶς ἑλόμενον ζῆν, οὗ καὶ αὐτοῦ τοῖς ἐν λόγοις περιουσίας πολλοὶ μὲν τῶν εἰσέτι ζώντων οἱ μάρτυρες, ἀκριβὴς δὲ ἀπόδειξις ἅπερ τῷ βίῳ μετὰ θάνατον ἐκεῖνος τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν διάστασιν ὑποδύρεται, τὴν κατὰ τῶν αἰτίων αὐτῆς ἐντεῦθεν παριστῶν ἑαυτοῦ ἀγανάκτησιν, ποιῶν δὲ οὕτω, δίδωσί μοι νοεῖν, μὴ ἄν ποτε τοιαῦτα πρὸς ἐκεῖνον λέγειν καὶ γράφειν, εἰ μὴ κἀκεῖνον ἔδει ἐπὶ τῇ τῶν Ἐκκλησιῶν ὀδυνώμενον διαστάσει, ὡς καὶ ἕτερός τις ἐκ τῆς τῶν γραμμάτων ἔχει συνιδεῖν περιλήψεως.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΓ'.

Περὶ λύσεως τῆς πρώτης τῶν παπιστῶν ἀντιθέσεως δεκαχῶς, ἐν ᾗ τὸν ὀρθόδοξον ὄντα Γρηγορᾶν μάρτυρα προσφέρουσι τῆς δῆθεν λατινόφρονος γνώμης τοῦ Βλεμμύδους.

Ἀλλὰ ῥητέον, πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ἡμῖν οὐ μέλει τί λέγει ὁ δεῖνα, ἀλλὰ τί διδάσκει ἡ ἁγία γραφή, καὶ τίνα οἱ ἑρμηνευταὶ αὐτῆς ἅγιοι πατέρες παρέδωκαν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ ἀποδοχῆς τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, διὸ καὶ ὁ ἐνταῦθα ᾀδόμενος Γερμανὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἔν τινι λόγῳ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος φησί, Δεῖ γινώσκειν, ὅτι τὰ κατὰ τὴν κοινὴν συνέλευσιν τῶν ἁγίων πατέρων γραφέντα καὶ λαληθέντα καὶ κυρωθέντα κατὰ πολὺ εἰσὶν ἀσφαλέστερα καὶ βεβαιότερα τῶν καταμόνας γραφέντων, καὶ τὰ κοινῶς γραφέντα τῶν ἰδίως γραφέντων ἐπικρατέστερα, ἐπεὶ πολλὰ τῶν ἰδικῶς γραφέντων παρά τινων ἁγίων παρενοθεύθησαν. καὶ περὶ τοῦ Νύσσης τὰ αὐτὰ λέγονται, καὶ μαρτυροῦσι τὰ παρ' αὐτοῦ λελεγμένα Μακρίνεια. δεύτερον, γράφει ὁ Ἀκροπολίτης, ὅτι Θεόδωρος Λάσκαρις ὁ πρεσβύτερος ἐβούλετο δοῦναι Ῥομπέρτῳ Λατίνῳ τῷ Βασιλεῖ Κωνσταντινουπόλεως τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα, ἐκωλύετο ὅμως ὑπὸ τοῦ τηνικαῦτα Πατριάρχου Μανουήλ, πρὸς τοῦτο δὲ λέγουσι τινές, τὸν Βλεμμύδη χαριζόμενον τῷ Βασιλεῖ, ποιῆσαι συλλογὴν μαρτυριῶν, ἵνα δείξῃ ὅτι οὐκ ἔστιν ἁμάρτημα τὸ κοινωνεῖν Λατίνοις, ἀλλὰ τοῦτο ψεῦδος ἐστὶν ἀπαρακάλυπτον, ὡς ἀνωτέρω ἐδείχθη λαμπρῶς, ὁ γὰρ Βλεμμύδης ἦν ὀρθόδοξος, καὶ ἀντικείμενος Λατίνοις, καὶ ἐν Συνόδοις καὶ ἐν διαλέξεσι καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ. εἶτα εἰ ἔγραφεν ἐναντία τῷ Πατριάρχῃ Μανουήλ, ταὐτὸν εἰπεῖν τῇ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Συνόδῳ, πῶς ἡ Σύνοδος οὐκ ἐπετίμησεν αὐτῷ; καὶ ἐὰν εἴπῃ τις, ὅτι ἔγραφεν ἐπερειδόμενος εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Βασιλέως, ὑφ' οὗ ἐκωλύετο καὶ ἡ Σύνοδος ἐπιτιμῆσαι αὐτῷ. ἀλλὰ ῥητέον, πῶς οὖν μετὰ ταῦτα οὐκ ἐπετιμήθη, οὔτε ἐνεκλήθη ὑπό τινος ὡς ἐναντία τῇ Ἐκκλησίᾳ φρονῶν; Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς γράφει, ὅτι Ἐπίσκοποί τινες θάρρει τῷ πρὸς τὴν Βασίλισσαν τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ Θεοδώραν ἀντέπραττον τῷ Πάπᾳ Ἀγαπητῷ σπουδάζοντι καθελεῖν τοῦ θρόνου τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἄνθιμον τὸν Αἱρετικόν, ἀλλὰ δὴ καὶ ἄλλοι Ἐπίσκοποι καὶ σοφοὶ ἀντεῖπον πολλοῖς τῶν ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν χαριζόμενοι τῶν Βασιλέων τισίν, ἀλλ' οὔτε ἡ ἀλήθεια ἐβλάβη, οὔτε τῆς Ἐκκλησίας ὁ ζῆλος μετεβλήθη, οὔτε ἡ πίστις ἐζημιώθη, καὶ οἱ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀντιλέγοντες, εἰ καὶ μὴ εὐθύς, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα κατεκρίθησαν, πῶς οὖν ὁ Βλεμμύδης συγγράψας μαρτυρίας κατὰ τῶν Κανόνων, οὐ καθῃρέθη, οὔτε κατεκρίθη, καὶ μάλιστα τῶν κατ' αὐτὸν Πατριαρχῶν Μανουήλ, Γερμανοῦ, Μεθοδίου, Μανουήλ, Ἀρσενίου, Νικηφόρου καὶ Ἰωσὴφ ἀγωνισαμένων κατὰ Λατίνων; τρίτον, εἰ ὁ Βλεμμύδης ποτὲ μὲν ἔγραφεν εὐσεβῶς, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ποτὲ δὲ αἱρετικῶς, ὡς βούλονται οἱ Λατῖνοι, φαίνεται ὅτι ἦν ἀμφιλαφὴς καὶ παλίμβολος, ἀπὸ δὲ συγγραμμάτων τῶν τοιούτων παλιμβόλων, οὐ παραβλάπτεται ἡ ἀλήθεια. τέταρτον, ὡς Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου καὶ Ὠριγένους καὶ ἑτέρων τινῶν τοιούτων δεχόμεθα τὰ καλά, ἀποβάλλομεν δὲ τὰ ἀντίδοξα, οὕτω καὶ τοῦ Βλεμμύδους, εἴγε καὶ δώσομεν συγγεγραφέναι μαρτυρίας συνιστώσας καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ

ἁγίου

ἁγίου Πνεύματος, τὰ μὲν ὑπὲρ τοῦ κυριακοῦ δόγματος, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνου διαλαμβάνοντα, δεχόμεθα, ἐπειδὴ πάντοτε ἐν τῷ κοινῷ τοιαῦτα ἐδίδαξε, τὰ δὲ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ὡς βλάσφημα ἀποσκυβαλίζομεν, ἐπεὶ καὶ ἀπόκρυφα καὶ λαθραίως καὶ καταμόνας ἐγράφη κατὰ τῶν κοινῶς διωρισθέντων μυριάκις. πέμπτον, εἰ ὁ Στουδίτης Θεόδωρος καὶ ὁ Πλάτων ἀντειπόντες τοῖς ἁγίοις Ταρασίῳ καὶ Νικηφόρῳ περὶ τῆς γενομένης οἰκονομίας εἰς τὸν πρεσβύτερον τὸν στεφανώσαντα Κωνσταντῖνον τὸν Βασιλέα, καὶ περὶ τῆς ἀπὸ λαϊκοῦ χειροτονίας, καίτοι δίκαια καὶ κανονικὰ λέγοντες, κατεκρίθησαν ὡς προπετεῖς τινές, πῶς ὁ Βλεμμύδης συγγράψας ἐναντία τῷ Πατριάρχῃ καὶ τῇ Συνόδῳ, καὶ τέως τοῖς ἱεροῖς Κανόσι, μεμένηκεν, ὡς εἴρηται, ἀνεπιτίμητος τὸ παράπαν; ἕκτον, Γεώργιος ὁ Ἀκροπολίτης ὁμολογεῖ, ὅτι εἶχε Διδάσκαλον τὸν Βλεμμύδην, ἔγραψε δὲ κατὰ Λατίνων ὁ Ἀκροπολίτης, καὶ πῶς οὐκ ἔγραψε καὶ κατὰ τοῦ ἰδίου Διδασκάλου, εἴγε λατινόφρονα αὐτὸν ἔγνω, καὶ μάλιστα ἐν τῇ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ προόδῳ, ἔνθα δύο εἰσάγονται αἴτια ἐν τῇ Τριάδι, ταὐτὸν εἰπεῖν δύο ἀρχαί, καὶ δύο Θεοί; καὶ προσέτι πολλὰ περὶ τοῦ Βλεμμύδου ἔγραψεν ὁ Ἀκροπολίτης, καὶ τοῦτο εἰ ἦν κατόρθωμα ἢ παράπτωμα τοῦ Βλεμμύδου, πῶς αὐτὸ ἐσιώπησεν εἰ ὅλως ἦν; καὶ πῶς οὔτε μετὰ ταῦτα οὐδεὶς ὀρθόδοξος συγγραφεὺς ἤλεγξε τοῦτο, οὐδὲ ἐμνήσθη ὡς λατινόφρονος τοῦ Βλεμμύδου; ἕβδομον, ὁ μὲν Γρηγορᾶς λέγει, ὅτι συνέγραψε τὰς μαρτυρίας ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Δούκα, ὁ δὲ Παχυμέρης, ὅτι ἐπὶ Θεοδώρου Λασκάρεως τοῦ νεωτέρου, ἄλλοι δέ, ὅτι ἐπὶ Θεοδώρου τοῦ πρώτου, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, πάντα δὲ ταῦτα ἀμφίβολα, καὶ οὐδὲ μία ἀλήθεια ἐκ τούτων συνάγεται, οὐδέ τις ἀπόδειξις συμπεραίνεται ὁπωσοῦν, ἀλλὰ λογομαχία ματαία, ὑπὸ τῶν προτιμώντων πᾶσι τρόποις τὴν ἀλήθειαν πιστῶν ὡς περιττόν τι χρῆμα καὶ ἀνόητον καὶ πρὸς τούτοις ἐπιβλαβὲς ἀποδιοπομπουμένη. ὄγδοον, εἰ ἔγραψεν ὁ Βλεμμύδης μαρτυρίας συγκροτεῖν δοκούσας τῷ Λατίνων δόγματι, ἀλλ' ἔγραψεν ἕνεκεν ἀσκήσεως καὶ μελέτης πρὸς μείζονα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν πρὸς τελείαν ἀποβολὴν τοῦ λατινικοῦ δόγματος, ὅθεν συγκροτεῖν δοκούσας εἶπον οἱ ἱστορικοί, ὅπερ ἐστίν, ὅτι τὸ δοκεῖν, ἐξ οὗ τὸ ἀπατᾶσθαι τοὺς ἁπλουστέρους, ἐκ τῶν τοιούτων μαρτυριῶν συνέβαινεν, ὅθεν ἠθέλησεν ὁ Βλεμμύδης διὰ τῆς τοιαύτης συλλογῆς εἰς φῶς ἀγαγεῖν καὶ ἀποτρέψαι, διὸ καὶ λάθρα ἐλογογράφει, ἵνα οἱ μὴ εἰδότες νόμους μελέτης καὶ ἀσκήσεως καὶ ἐπιστημονικῆς διδασκαλίας μὴ νομίσωσιν αὐτὸν λατινοφρονεῖν, οὐ μὴν καὶ λάθρα τῶν σοφῶν ὀρθοδόξων ἐλογογράφει, ἥτις λογογραφία ἐπειδὴ ἦν ἕνεκεν τῆς ὀρθοδοξίας, οὐδεὶς Πατριάρχης, ἢ ἄλλος Ἐπίσκοπος, ἢ Σύνοδος, ἢ σοφός, ἢ ἱστορικός, ἢ ἄλλος ὀρθόδοξος εἶπε καὶ ἔγραψε κατὰ Βλεμμύδου, ὅτι τὰ τοιαῦτα συγγράψας, ἐλατινοφρόνησεν, ἐπειδὴ ἦσαν ὀρθόδοξα. καὶ ἴσως ὑπὲρ ἐκείνων τῶν ῥημάτων συνέγραψε τῶν ῥηθέντων ἀνωτέρω Παραγράφῳ ἐνδεκάτῳ, τῶν προβληθέντων ὑπὸ τῶν Λατίνων ἐν τῇ Συνόδῳ, ἅπερ εἰσί, Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ, Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, χορηγεῖται, πέμπεται, δίδοται, καὶ λαμβάνει ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ, καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ ἐνεργεῖ, καὶ πρὸς τούτοις, ὅτι δι' Υἱοῦ ἐκπορεύεται, καὶ ἴδιόν ἐστι τοῦ Υἱοῦ, καὶ ἐκ τῆς οὐσίας ἐστὶ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, καὶ παρὰ τοῦ Υἱοῦ λαμβάνει, καὶ δι' Υἱοῦ ἐκπορεύεται, ἅτινα οἱ μὲν Λατῖνοι παρεξηγοῦνται καὶ λαμβάνουσιν εἰς δεῖξιν, ὅτι καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐστι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁ δὲ Βλεμμύδης ἡρμήνευσε πλατύτερον ταῦτα εἰς παράστασιν τῆς ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνου ὑπάρξεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος. ὁ δὲ Βασιλεὺς Μιχαὴλ τὰς μελέτας καὶ συλλογὰς ἔδωκε τῷ Βέκκῳ δολίως καὶ πανούργως εἰς παρατροπήν, ὅθεν ἐκεῖνος λαβών, μετήλλαξεν εἰς τὸ δοκεῖν αὐτῷ, ὥσπερ ποτὲ ὁ Αὐγουστάλιος Σεβηριανὸς κατὰ τὸν Μονομάχον Πέτρον μετέστρεψε ῥήσεις τινὰς Κυρίλλου, Νύσσης καὶ Ἀμφιλοχίου, ἵνα δείξῃ, ὅτι ταὐτόν ἐστι φύσις καὶ ὑπόστασις. ὅθεν ὁ μακάριος Κύριλλος γράφει πρὸς Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχείας ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ἧς ἡ ἀρχή, Εὐφρανέσθωσαν οἱ Οὐρανοί, ταῦτα, Ὅταν δέ τινες τῶν τὰ ὀρθὰ διαστρέφειν εἰωθότων τὰς ἐμὰς παρατρέπωσι φωνὰς εἰς τὸ ἑαυτοῖς δοκοῦν, μὴ θαυμαζέτω τοῦτο ἡ σὴ ὁσιότης, εἰδυῖα, ὅτι καὶ πάντες οἱ Αἱρετικοὶ ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς τὰς τῆς ἑαυτῶν πλάνης συλλέγουσιν ἀφορμάς, τὰ διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὀρθῶς εἰρημένα ταῖς ἑαυτῶν κακονοίαις παραφθείροντες. ἔνθα καὶ τίθησι παράδειγμα ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ἀποδεικνύς, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀθανασίου πρὸς Ἐπίκτητον παρεφθάρη. τὸ αὐτὸ φησὶ καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον ἐπιστολῇ, ἧς ἡ ἐπιγραφή, Ἀμοιβαία προσηγορία, Εἰ δὲ ὡς παρ' ἐμοῦ γραφέντα παρά τινων προσφέρεται, ὅτι μετεμελήθην περὶ τούτων ἃ ἐν τῇ Ἐφεσίων ἐπράξαμεν, γελασθήτω καὶ τοῦτο, ἐσμὲν γὰρ διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος καλοῦ νοός. ὡς οὖν καὶ Κυρίλλου καὶ πολλῶν ἑτέρων ἁγίων φωνὰς μετήλλαξαν καὶ παρέφθειραν τινὲς κατὰ τὴν ἀρέσκειαν αὐτῶν, οὕτω καὶ τὰ καλῶς γραφέντα τῷ Βλεμμύδῃ μετήλλαξεν ὁ θεοστυγὴς Βέκκος, ὅτι δὲ φθορεὺς τῶν βιβλίων τῶν ἁγίων ὁ Βέκκος, ἐροῦμεν ἐν τῷ δεκάτῳ βιβλίῳ. ἐζήτει δὲ ὁ Βέκκος τὰς τῶν ἁγίων βίβλους, ἐξ ὧν ὁ Βλεμμύδης συνῆξε τὰς συγκροτεῖν δοκούσας τῷ Λατίνων δόγματι μαρτυρίας, ἵνα καὶ τὰς μαρτυρίας μεταλλάξῃ, καὶ τὸν νοῦν τῶν ἁγίων παρασύρῃ εἰς τὸ ἀρέσκον αὐτῷ ἐντεχνικώτερον. ἔνατον, οἱ Λατῖνοι εἰς σύστασιν τῶν Αἱρέσεων αὐτῶν, καὶ αὐτὸς ὁ Βέκκος πλάττουσι τραγελάφους, ἀεὶ γὰρ συκοφαντοῦσι τοὺς ἁγίους, καὶ ἀρκεῖ εἰς ὑπόδειγμα τό, ὅτι ἦν ἡ προσθήκη ἐπὶ Δαμάσου ἐν τῷ Συμβόλῳ. οὕτω καὶ τὰς συλλογὰς ταύτας τοῦ Βλεμμύδου διὰ τὸ εἶναι ὀρθοδόξους οὐκ ἐφύλαξαν, ἅπερ ὅλως ἦσαν, ἀλλὰ διέφθειραν καὶ ἠφάνισαν, ἵν' ἔχωσι λέγειν περὶ αὐτῶν τὰ ἀρέσκοντα αὐτοῖς. δέκατον, ὅτι ὁ Γρηγορᾶς εἰ καὶ διὰ φιλονεικίαν καὶ φθόνον, ὃν εἶχε πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν,

λαμᾶν, ἔλεγε ταὐτὸν εἶναι οὐσίαν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν τοῖς λοιποῖς ἐφύλαττε τὴν ὀρθοδοξίαν ἀπαράτρεπτον, ὡς λέγει Γεώργιος ὁ Σχολάριος ἐν τῷ σημειώματι τῷ ὑπ' αὐτοῦ συγγραφέντι εἰς τὴν κατὰ Βέκκου Σύνοδον, κειμένῳ ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Ἀγάπης φύλλοις ἑπτά. καὶ μάλιστα οὐδαμοῦ φαίνεται συγγράψαι τὸν Γρηγορᾶν, ἢ συνηγορῆσαι τῇ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ὑπάρξει τοῦ ἁγίου Πνεύματος. καὶ πρὸς τούτοις ὁ αὐτὸς, αἰτούντων τινῶν Ἰταλῶν Ἐπισκόπων διαλέξεις ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκώλυσε τὴν διάλεξιν, καὶ ἴδε κατωτέρω βιβλίου ἐνάτου κεφάλαιον δέκατον. τοιοῦτος ὢν ὁ Γρηγορᾶς, εἶπεν ἄν τι, εἰ αἱ τοιαῦται συλλογαὶ τοῦ Βλεμμύδους ἐλατινοφρόνουν, καὶ ἤλεγξεν ἂν αὐτάς, ἀλλ' οὐκ ἤλεγξε, καὶ δὴ καὶ τὸν Βλεμμύδην ἀληθῶς σοφὸν εἶπε, καὶ τῶν θείων γραφῶν ἐμπειρότατον, ἅπερ οὐκ ἂν εἶπεν, εἴπερ ἔγνω αὐτὸν τῆς ἀληθείας παρατραπέντα. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸ πρῶτον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΔʹ.

Περὶ λύσεως τῆς δευτέρας τῶν παπιστῶν ἀντιθέσεως, ἐν ᾗ προσφέρουσι τὸν Παχυμέρη ὡς δῆθεν γράφοντα, ὅτι τὰ πρὸς Θεόδωρον τὸν Βασιλέα καὶ Ἰάκωβον τὸν Βουλγαρίας γράμματα τοῦ Βλεμμύδους ταῖς τοῦ Βέκκου χερσὶν ἐμπεσόντα, ἐγνώσθησαν συνηγοροῦντα τῷ παπισμῷ, καὶ περὶ ἐνδείξεως καὶ ἑρμηνεύσεως παρὰ τῷ Βλεμμύδει πλατυτέρου τοῦ πῶς νοεῖται τὸ διὰ Υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ὅτι ὁ Παχυμέρης καὶ ὁ Βασιλεὺς Θεόδωρος ὀρθόδοξοι.

Πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ῥητέον, πῶς ὁ Παχυμέρης πρότερος ὢν τοῦ Γρηγορᾶ, καὶ σύγχρονος σχεδὸν τοῦ Βλεμμύδους, οὐκ ἐμνήσθη τῆς συλλογῆς ταύτης τῶν μαρτυριῶν τοῦ Βλεμμύδους; ὥσπερ οὐδ' ὁ Ἀκροπολίτης; καὶ μόνων ἐμνήσθη τούτων τῶν δύο λόγων, ὧν οὐκ ἐμνήσθη ὁ Γρηγορᾶς; δεύτερον, ὀρθόδοξος ὢν καὶ αὐτὸς ὁ Παχυμέρης, ἔγραψε τὸ γενόμενον, καὶ ἐμνήσθη τῶν δύο λόγων τοῦ Βλεμμύδους, οὓς εἰ ἔγνω λατινόφρονας, ἤλεγξεν ἂν τὸν Βλεμμύδην ὡς κακόφρονα, ἀλλ' οὐκ ἤλεγξε, μάλιστα δὲ εὐφήμως σοφώτατον αὐτὸν εἶπεν, ἐπειδὴ κατὰ πάντα αὐτὸν ὀρθόδοξον ἐγίνωσκε. τρίτον, ὁ Βασιλεὺς Θεόδωρος ὀρθόδοξος ἦν, καὶ τοῖς Λατίνοις ἀντίπαλος, ὡς καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ Βασιλεῖς Ἰωάννης καὶ Θεόδωρος, καὶ πῶς ἠνέχετο ἵνα γράψῃ αὐτῷ ὁ Βλεμμύδης μαρτυρίας λατινοφρόνως; ὥστε ἢ ψευδεπίπλαστοί εἰσι δι' ὅλου αἱ τοιαῦται συλλογαὶ καὶ μαρτυρίαι, ἢ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας συνελέχθησαν καὶ οὐχ ὑπὲρ τῶν Λατίνων. ὅτι δὲ ὁ Βασιλεὺς Θεόδωρος οὐκ ἦν μόνον ὀρθόδοξος, ἀλλὰ καὶ Λατίνοις ἀντίπαλος, καὶ ἄκρος ζηλωτὴς τοῦ πατρίου δόγματος, μάρτυς ὁ ἀπολογητικὸς λόγος ὃν ἔγραψε πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Κορώνης κατὰ τῶν Ἰταλῶν, ἤτοι κατὰ τῶν Λατίνων, ὅπου ῥητῶς ταῦτα φησίν, Ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτη τοῦ Θεοῦ μεγάλη Ἐκκλησία, ὡς αὖ μέλλεις γνωρίσαι ἐκ τῶν κατωτέρω ῥηθησομένων ἐγγράφων μαρτυριῶν καὶ ῥήσεων εὐαγγελικῶν, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ μόνου ἐκπορεύεσθαι δογματίζει, ἐκ τοῦ Υἱοῦ δὲ οὐκ ἐκπορεύεσθαι μὲν φαμέν, διὰ τοῦ Υἱοῦ δὲ χορηγεῖσθαι ἡμῖν πρὸς κάθαρσιν καὶ ἁγιασμὸν καὶ πιστεύομεν καὶ δοξάζομεν, ἃς δὲ χρήσεις ἀνελεξάμην ἡ βασιλεία μου συντόμως τῇ σῇ παρατίθησιν ἱερότητι. ἄρχεται δὲ ἐκ τῆς αὐταληθείας αὐτῆς. Καλὸν γὰρ ἐκ Θεοῦ τ' ἄρχεσθαι, καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν. ἐν οἷς σημείωσαι δυοῖν θάτερον γεγονέναι, ἢ γὰρ ὁ Βασιλεὺς συλλογὴν μαρτυριῶν ἔπεμψε τῷ Κορώνης, καὶ οὐδὲ μία ἦν χρεία αὐτῷ τῶν παρὰ τοῦ Βλεμμύδους συνειλεγμένων μαρτυριῶν, ἢ λαβὼν παρὰ τοῦ Βλεμμύδους τὰς τοιαύτας συλλογάς, τοιαύτας ἔλαβεν, οἷαι ἦσαν αἱ δοθεῖσαι παρ' αὐτοῦ τῷ Κορώνης. καὶ τρίτον, πῶς τὰ μὲν τῷ Βασιλεῖ γραφέντα πρὸς τὸν Κορώνης εὑρίσκονται, τὰ δὲ τῷ Βλεμμύδει γραφέντα πρὸς τὸν Βασιλέα ἀπώλεσαν οἱ Λατῖνοι; τέταρτον, Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος ἐκβαλὼν τὸν Πατριάρχην Ἀρσένιον, ἀντεισήγαγε τὸν Ἀδριανουπόλεως Γερμανόν, εἶτα τὸν Ἰωσήφ, ὅστις ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔστεψε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀνδρόνικον ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ ἑβδομηκοστῷ πέμπτῳ, ὅπερ ἐστὶν ἀπὸ Χριστοῦ χιλιοστὸν διακοσιοστὸν ἑξηκοστὸν ἕβδομον, καὶ ἐν τούτῳ περιῆν ἔτι ὁ Βλεμμύδης, ὡς φαίνεται ἀπὸ τοῦ δευτέρου κεφαλαίου τοῦ πέμπτου βιβλίου τοῦ Παχυμέρους, καὶ ἴδε κατωτέρω βιβλίου ἐνάτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον ἕκτον. ὥστε ὁ Βλεμμύδης ἤκμαζεν ἐν τοῖς καιροῖς τῶν Βασιλέων Θεοδώρου τοῦ πρεσβυτέρου, Ἰωάννου τοῦ Δούκα, Θεοδώρου τοῦ νεωτέρου, Ἰωάννου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, καὶ ἐπὶ τῶν Πατριαρχῶν, ὡς εἴρηται, Μανουήλ, Γερμανοῦ, Μεθοδίου, Μανουήλ, Ἀρσενίου, Νικηφόρου, Γερμανοῦ καὶ Ἰωσήφ, ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα ἔτη θεολογῶν καὶ λόγους συγγράφων καὶ διαλεγόμενος ἐν τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰ ἐλατινοφρόνει ὁπωσδήποτε, πῶς αὐτοῦ ἐμνήσθη οὐδείς; καὶ μάλιστα ὡς λέγει ὁ Ἀκροπολίτης περὶ αὐτοῦ, ὅτι τινὲς τῶν προὐχόντων ἐφθόνουν αὐτῷ, καὶ κακίας τινὰς αὐτῷ προσεκόλλων. πῶς οὖν κακίας μὲν ἄλλας κατηγόρουν τοῦ Βλεμμύδους οἱ προὔχοντες, περὶ δὲ τοῦ τῶν κακῶν κακίστου φρονήματος τῶν Λατίνων οὐκ ἤλεγξαν αὐτόν; οὐκ ἤλεγξαν δέ, ἐπειδὴ ἦν ὀρθόδοξος. πέμπτον, ὁ Βλεμμύδης εἰ ἐν τῷ πρὸς τὸν Βουλγαρίας Ἰάκωβον αὐτοῦ λόγῳ ἐδικαίου τοὺς Λατίνους, καὶ συνηγόρει τῷ δόγματι αὐτῶν, πῶς τοὺς τόπους οὐκ ἐσημειώσατο ὁ Βέκκος, καὶ ῥητῶς τὰς φωνὰς οὐκ ἐνέθηκεν ἐν ταῖς κατὰ τῶν ὀρθοδόξων συγγραφαῖς αὐτοῦ, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπὶ χεῖρας; ἀλλὰ [illegible] εἶπον, ἐπειδὴ οὐκ εἶχε ψεῦδος τοιοῦτον ἀδυσώπητον ὑποση-

ὑποσημῆναι. Δύο τινὰ φέρονται ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ τοῦ Βλεμμύδους πρὸς τὸν Βουλγαρίας, ἅπερ οἱ Λατῖνοι νομίζουσι συνηγορεῖν αὐτοῖς, πρῶτον, ὅτι ὁ Βλεμμύδης μέμφεται τοὺς μὴ βουλομένους τὸ δι' υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι ἁγίων εἶναι φωνὴν, δεύτερον, ὅτι μηδ' ὁπωσοῦν ἀλλήλοις ἐναντία εἰσὶ κατά γε τὸ ἀληθὲς τὰ παρὰ τῶν ἁγίων λεγόμενα, κἂν δοκῇ τοῖς ἀπεριςκέπτοις. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι καὶ τὰ δύο ὑπὲρ τῶν ὀρθοδόξων συνέγραψε, πρῶτον, ὅτι οἱ μὲν ἀποβαλλόμενοι ὀρθόδοξοι λογογράφοι τὸ δι' υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι, δεικνύουσιν ἑαυτοὺς μὴ εἰδέναι μήτε τὰ συγγράμματα, μήτε τὸν σκοπὸν τῶν ἁγίων πατέρων, ὅθεν ἀρνοῦνται ὅπερ εἶπε Βασίλειος, Ταράσιος, Μάξιμος καὶ ἄλλοι, νομίζοντες τοῦτο τὴν ἐκπόρευσιν ὑποδηλοῦν, ὅπερ ὅτι οὐχ οὕτως ἔχει, εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου ἕκτου κεφαλαίου ἑβδόμου Παραγράφῳ δεκάτῳ ἑβδόμῳ, καὶ βιβλίου πέμπτου κεφαλαίου δεκάτου ἕκτου Παραγράφῳ δευτέρῳ. καὶ ῥηθήσεται βιβλίου ἐνάτου κεφαλαίῳ τρίτῳ. οἱ δὲ Λατῖνοι δέχονται τὴν φωνὴν, ἀλλὰ κακούργως, ἐπειδὴ δέχονται αὐτὴν οὐ διὰ τὸ σημαινόμενον, ᾧ ἐχρήσαντο οἱ ἅγιοι πατέρες, ἀλλ' ἵνα δείξωσιν ὅτι τὸ δι' υἱοῦ δηλοῖ τὸ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ὅπερ ἀντίκειται τῇ δόξῃ τῶν χρησαμένων τὴν φωνὴν πατέρων. ἀπέβαλεν οὖν ὁ Βλεμμύδης καὶ τὰ δύο μέρη, ἤτοι καὶ τοὺς δεχομένους τὴν φωνὴν, καὶ τοὺς μὴ δεχομένους, ὃν εἴρηται τρόπον, οὐ μὴν ὅτι καὶ λέγει, οὐ νομίζει τὸ δι' υἱοῦ ἐστὶ ταὐτὸν τῷ ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ γὰρ οὐ δύνανται δεῖξαι τοῦτο οἱ Λατῖνοι, κἂν ἐν ταὐτῷ συναγάγωσι πάντας τοὺς σοφιστὰς, καὶ πάσας τὰς ἐπὶ παρατροπῇ τῆς πίστεως συνέσεις αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ δεύτερον ὀρθῶς λέγει ὁ Βλεμμύδης. ἐπειδὴ γὰρ οἱ Λατῖνοι σπουδάζουσι παρασύρειν τοὺς πατέρας εἰς βοήθειαν τῶν καινοτομιῶν αὐτῶν, ἐξ οὗ παρὰ τοῖς ἁπλουστέροις ἀντιλέγειν ἐφαίνετο τοὺς ἁγίους αὐτοὺς ἑαυτοῖς, ὁ Βλεμμύδης οὐκ ἐναντία ἔφη εἶναι τὰ τοῖς ἁγίοις λεγόμενα, κἂν τοῦτο δοκῇ τοῖς ἀπεριςκέπτοις. ἀλλ' οἱ Λατῖνοι οἱ βιάζοντες τὰ τῶν ἁγίων ῥητὰ μεμπτέοι, οὐχ οἱ ἅγιοι, οἱ ἀεὶ συμφωνοῦντες ἀλλήλοις καὶ ἑαυτοῖς, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφάλαιον δέκατον ἔνατον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΕ.

Περὶ λύσεως τῆς τρίτης τῶν παπιστῶν ἀντιθέσεως, τοὺς Πάπας τῆς διαστάσεως τῶν Ἐκκλησιῶν αἰτίους δεικνυούσης, καὶ περὶ τοῦ ψευδεπίπλαστα γράφοντος Βέκκου, σπεύδοντος δεῖξαι τὴν πρὸς Ἰάκωβον Βουλγαρίας ἐπιστολὴν τοῦ Βλεμμύδους λατινόφρονα.

Πρὸς δὲ τὸ τρίτον ῥητέον πρῶτον, ὅτι οὐ μόνον ὁ Βλεμμύδης καὶ ὁ Βουλγαρίας, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν διάστασιν ἀποδυρόμεθα, καὶ ὀδυνώμεθα, καὶ χείρονας παντὸς ἀσεβοῦς νομίζομεν τοὺς ταύτην ποιήσαντας, οὐ μὴν ἐπειδὴ ὀδυρόμεθα τὴν διάστασιν τῶν Ἐκκλησιῶν, νομίζομεν ἄλλως, ἀλλ' ἢ ὅτι Λατῖνοι εἰσὶ καὶ οἱ Πάπαι Ῥώμης οἱ ποιήσαντες αὐτὴν, ἀποσχισθέντες τῆς καθόλου Ἐκκλησίας διὰ τὰς ἐν τῇ καθόλου πίστει καινοτομίας αὐτῶν. δεύτερον, πῶς ὁ Βέκκος ἐξ εἰκασίας τοῦ θρήνου τοῦ Βουλγαρίας καὶ τοῦ Βλεμμύδους ἕνεκεν τῆς διαστάσεως τῶν Ἐκκλησιῶν νομίζει μὲν αὐτοὺς λατινόφρονας, οὐκ ἐνέθηκε δὲ ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ ταύτῃ, οὐδὲ ἐμνήσθη οὔτε τῶν μαρτυριῶν ἃς συνέλεξεν ὁ Βλεμμύδης, ὧν ἐμπεσουσῶν, ὥς φησιν, εἰς χεῖρας αὐτοῦ, γέγονεν ὁ Βλεμμύδης ἀπὸ ὀρθοδόξου ἑτερόδοξος; τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Βλεμμύδους πρὸς τὸν Βουλγαρίας ἐσημείωσε, πῶς δὲ ἐπελάθετο τοῦ λόγου καὶ τῶν συλλογῶν τῶν παρὰ τοῦ Βλεμμύδους πρὸς Θεόδωρον τὸν Βασιλέα; καὶ πῶς μεγίστῃ λήθῃ δέδωκεν (ἐπιλεκτέον γὰρ) τὰς συλλογὰς τὰς συγκροτεῖν δοκούσας τῷ δόγματι τῶν Λατίνων, τὰς δοθείσας αὐτῷ ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Δούκα πρὸ εἰκοσιπέντε ἐτῶν τῆς παρατροπῆς τοῦ Βασιλέως Μιχαήλ; πῶς οὖν ὥσπερ τι μορμολύκειον, ἢ λακωνικὸν κωνίδιον ἐζήτει ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ εὑρεῖν τινὰς μάρτυρας πρὸς βεβαίωσιν τοῦ καλῶς φρονεῖν τοὺς Λατίνους; καὶ ἴδε κατωτέρω βιβλίου ἐνάτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον δέκατον τέταρτον. καὶ τοσούτων ἀναγκαίων ὁ σοφώτατος ἐπελάθετο Βέκκος, καὶ μόνης τῆς πρὸς τὸν Βουλγαρίας ἐπιστολῆς ἐμνήσθη, καὶ ταύτης ἄνευ τοῦ εἰπεῖν τοὺς ἐν αὐτῇ τόπους τοὺς συνηγοροῦντας τῷ δόγματι τῶν Λατίνων; οὐδὲν οὖν καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὸν Βλεμμύδην συκοφαντίας, ἢ καὶ ἐλπίδος ὠφελήθησαν οἱ σοφοὶ τῶν παπιστῶν.

ΚΕΦΆΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ τῶν πολέμων Φελδερίκου Βασιλέως Γερμανίας, Γρηγορίου τε ἐνάτου καὶ Ἰννοκεντίου τετάρτου τῶν παπῶν, καὶ τῆς εἰς Φράντζαν φυγῆς τοῦ Ἰννοκεντίου, τῆς τε ἐν Λουγδούνῳ Συνόδου καὶ τῆς δι' ἣν ἠθροίσθη αἰτίας, καὶ τοῦ πότε τὰ κόκκινα ἐφόρεσαν οἱ Καρδινάλεις, καὶ περὶ τῆς εἰς Αἴγυπτον καὶ Ἱερουσαλὴμ ἐκστρατείας Λοδοβίκου Ῥηγὸς τῆς Φράντζας καὶ τῆς δυστυχίας αὐτοῦ, τοῦ καὶ ἀπατηθέντος κατὰ τὴν Κύπρον ὑπό τινων Τατάρων δεδιωγμένων ἀπὸ τῆς αὐθεντίας τοῦ Ἐρχαλτάου Χάνη.

Εἰς τοὺς χιλίους διακοσίους τεσσαρακονταπέντε ἐγέγονε Σύνοδος λατινικὴ εἰς τὸ Λουγδοῦνον τῆς Φράντζας, ὅτε ἦν Ῥώμης Ἰννοκέντιος ὁ τέταρτος, καθότι ὁ Γερμανῶν Ῥὴξ Φελδέρικος ἔχων τοὺς Γιβελίνους εἰς τὴν Ἰταλίαν βοηθοὺς, ἐπολέμησε μετὰ τοῦ ἄνωθεν Πάπα Γρηγορίου, εἰ καὶ κατεπολεμήθη ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου, ὁμοίως καὶ τοῦ μετ' ἐκεῖνον Ἰννοκεντίου, καθὼς καὶ Ὄθων ὁ Σάξων, Γερμανὸς καὶ αὐτὸς Βασιλεὺς, ἀφωρίσθη ὑπὸ τῶν Παπῶν, οἵτινες ἐρεθίζουσι, ζηλοῦσι καὶ θυμοῦνται καὶ μάχονται, καὶ πάλιν λέγουσιν εἶναι ἀναμάρτητοι. ὁ οὖν Ἰννοκέντιος τὴν Σύνοδον ἤθροισεν, ἵνα καταπραΰνῃ τὰς συγχύσεις τοῦ Φελδερίκου, περιποιούμενος δώροις τοὺς κύκλῳ Ῥῆγας, καὶ κολακεύων τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς, ὅθεν καὶ τοῖς Καρδηνάλεσιν ἔδωκε φορεῖν κόκκινα Σκιάδεια καὶ χλαμύδας, ἵνα μὴ ἐάσῃ τι τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἠθῶν ἀνόθευτον. Λέγομεν πάλιν, ὁ Ἰννοκέντιος διωκόμενος ὑπὸ τοῦ Φελδερίκου, καὶ ἀποδρὰς εἰς τὴν Φράντζαν, ἤθροισε Σύνοδον, καὶ ἐκάλεσε τὸν Φελδέρικον εἰς κρίσιν, ὃν μὴ ἐλθόντα, ἀφώρισε καὶ ὑστέρησε τῆς Βασιλείας. μαθὼν δὲ ὁ Φελδέρικος ταύτην τὴν αὐθάδειαν ἀπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ ἑβδόμου, καὶ ἀλογήσας τῶν ἀφορισμῶν ὡς παρανόμων, τί προεξένησε κατὰ τοῦ Πάπα καὶ τῆς Ἰταλίας, ἴδε τὸν Πλάτινα. Ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ διώρισαν ἀναμαχέσασθαι καὶ τοῖς Σαρακηνοῖς, καὶ ἀνακτήσασθαι τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ δὴ ὁ Λοδοβῖκος Ῥὴξ τῆς Φράντζας (αὐτός ἐστιν ὃν λέγουσιν ἅγιον) προχειρίζεται Στρατηγὸς τοῦ τοιούτου πολέμου, καὶ ἡτοιμάσθη καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς ἁγίας πόλεως, πλὴν λίαν ἐδυστύχησε καὶ ᾐχμαλωτίσθη, καθότι ἀπελθόντος αὐτοῦ εἰς τὴν Κύπρον μετὰ τῶν Στρατευμάτων αὐτοῦ, ἦλθον οἱ Χωρασμιᾶνοι Τάταροι δεδιωγμένοι ὑπὸ τῶν ἰδίων Ταταρῶν μετὰ γραμμάτων, ὡς δῆθεν ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ Αὐθέντου τοῦ Ἐρχαλτάου, ὃν εἶπον Χριστιανίσαντα βαπτισθῆναι μετὰ πάντων τῶν πρώτων αὐτοῦ Ἀρχόντων, καὶ προθύμως ἔχοντα ἐλθεῖν καὶ αὐτὸν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα μετὰ τῶν Στρατευμάτων αὐτοῦ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως. τῶν γραμμάτων ἐκείνων τὸ ἴσον ἔχεις φιλαναγνῶστα εἰς τὸν συγγραφέα Βικέντινον, βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ ἐννενηκοστῷ πρώτῳ.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ γραμμάτων φιλικῶν καὶ σκηνῆς, τοῖς διωχθεῖσι Ταττάροις δοθέντων παρὰ τοῦ ἀνωτέρω Λοδοβίκου διὰ τὸν Ἐρχάλταον, καὶ τῆς μάχης Φριδερίκου Βασιλέως Γερμανίας καὶ Ἰννοκεντίου Πάπα, καὶ τῆς ἁλώσεως Λοδοβίκου Ῥηγὸς Φράντζας ὑπὸ τοῦ Σαφαδίνου, καὶ τῶν τοὺς ἐν Ἀσίᾳ Φράγγους καταπολεμησάντων Γρωσόλων.

Πέμπει γοῦν ὁ Λοδοβῖκος εἰς τὸν Ταταρχάνην Ἐρχάλταον φιλικώτατα γράμματα, παρακαλῶν ὁμοῦ καὶ παρακινῶν αὐτὸν ἐλθεῖν διὰ τάχους εἰς συνδρομὴν καὶ βοήθειαν, ὅθεν χάριν φιλίας ἔστειλεν αὐτῷ καὶ μίαν κοκκίνην σκηνὴν, ἤτοι τένδαν, ἥτις ἔφερε τύπον μιᾶς ὡραίας Ἐκκλησίας, ἔχουσα ἐντέχνοις ποικίλμασιν ὅλα τοῦ Κυρίου τὰ πάθη καὶ τὰ θαύματα, εἶτα ἀπῆλθε τοῦ λαβεῖν τὸ Ταμιάθι, ὃ καὶ ἔλαβε, καὶ ἐποίησε καὶ ἄλλα ἔργα θαυμαστὰ, ἀλλ' ὁ Φελδέρικος, ὡς εἴρηται, ἀνανήψας τῶν ἡδονῶν, πάλιν μάχεται τῷ Ῥώμης Ἰννοκεντίῳ, καὶ εἴργονται τὰ πλείω Στρατεύματα, καὶ ὕστερον ἐποίησε τὰ χείριστα Μαυρέδος ὁ Δοὺξ μετὰ τοῦ τετάρτου Ἀλεξάνδρου, καὶ ἔλειψεν ἡ βοήθεια. τέλος πάντων ὑπὸ τὸ Ταμιάθι τὸ κάστρον τὸ δυνατὸν καὶ ὡραῖον, κά-μονον κατὰ τὸ Πηλούσιον στόμα τοῦ χρυσοῤῥόου Νείλου, ἐλήφθη αἰχμάλωτος ὑπὸ τοῦ Σαφαντίνου τοῦ υἱοῦ τοῦ Σαλαδίνου ὁ Ῥὴξ Λοδοβῖκος εἰς τοὺς χιλίους διακοσίους πεντήκοντα. ὅθεν ὕστερον ἐξηγοράσθη πλείστῳ χρήματι, δίδους ἐνέχυρον τὰ Μυστήρια ταῖς χερσὶ τοῦ νικητοῦ Σαφαδίνου, τὸ πιστὸν παρέχοντα τῷ Σαφαδίνῳ τῆς ἐξαγορεύσεως αὐτοῦ. Σὺ δὲ σημείωσαι, ὅτι καὶ οἱ ἐθνικοὶ ἐγίνωσκον, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρεσβεύουσι τὴν μετουσίωσιν, διὰ τοῦτο ἐδέξατο καὶ Μυστήρια ἐνέχυρον τοῦ τοσούτου Ῥηγός. Σημείωσαι, ὅτι τότε Γρωσόλοι, ἔθνος αὐστηρὸν τῆς Ἀραβίας, παρακινηθέντες ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Βαβυλῶνος, κατεπολέμησαν τοὺς Φράγγους τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅθεν εὐκόλως ἔλαβον καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ τοῦ ἐξ ἀνδραπόδων ἰσχυροῦ Στρατεύματος τοῦ τῆς Αἰγύπτου Σουλτάνου, καὶ τοῦ ὅθεν ἠγόραζε τὸ πρῶτον ὁ Σουλτάνος οὗτος τὰ ἀνδράποδα ταῦτα, καὶ ἐπὶ τίνος βασιλέως Ῥωμαίων, καὶ περὶ τῆς καταστροφῆς καὶ διώξεως ἀπὸ Λιβύης ἕως Γαδείρων καὶ Κιλικίας τῶν Κελτῶν καὶ Γαλατῶν διὰ τοῦ Στρατεύματος τούτου, καὶ ἐκστρατείας Βερδάρδου υἱοῦ Ῥηγὸς Ἐγλητέρας εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τοῦ βοηθοῦ αὐτῷ Κασινοῦ Ταταρχάνη, καὶ τοῦ τελείου διωγμοῦ τῶν Λατίνων ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τῶν κακῶν ὅσων αἴτιος γέγονεν ἐν Ἀνατολῇ καὶ Δύσει ὁ ἱερὸς οὗτος πόλεμος.

Ὁ Σουλτᾶνος τῆς Αἰγύπτου ἔστειλε πρέσβεις εἰς Μιχαὴλ τὸν Παλαιολόγον εἰς τὸ Βυζάντιον, καὶ ἀφῆκεν ὁ Μιχαὴλ τὰ καράβια τῆς Αἰγύπτου ἀμοιβαδὸν πλεῖν τὴν μαύρην Θάλασσαν, καὶ ἀγοράζειν αἰχμαλώτους ἀπὸ τῶν πέριξ αὐτῆς βαρβάρων ἐθνῶν. καὶ λοιπὸν ἐποίησαν οἱ Αἰγύπτιοι ἐκ τῶν τοιούτων ἀνδραπόδων ἰσχυρὸν Στράτευμα, καὶ κατέστρεψαν ἀπὸ Λιβύης ἕως Γαδείρων καὶ ἕως Κιλικίας Κελτοὺς καὶ Γαλάτας, καὶ ἐδίωξαν αὐτοὺς ἐκεῖθεν. ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς Σουλτάνους τῆς Αἰγύπτου συνέβη γίνεσθαι ἐξ ἐκείνων τῶν δούλων ἕως ἐτῶν χιλίων πεντακοσίων δεκαπέντε, ἐν οἷς διέλυσε τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ὁ Σουλτὰν Σελήμ. ἀλλ' ἔλθωμεν μικρὸν ἀνωτέρω. Ἐπὶ τοῦ παρόντος Μιχαὴλ περὶ που τὰ χίλια διακόσια ἑβδομήκοντα ἔτη Βερδάρδος τοῦ Ῥηγὸς ὁ υἱὸς τῆς Ἐγκλητέρας ἀπῆλθεν ἵνα ἐλευθερώσῃ καὶ αὐτὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τῶν Σαρακηνῶν, ὅτε καὶ εἰς τὴν Πτολεμαΐδα περιέμενεν ἐλθεῖν ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς Λοδοβῖκον τὸν ῥῆγα τῶν Κελτῶν, ἀλλὰ μήτε τότε ἐδυνήθησαν ἐνεργῆσαί τι ἄξιον. μετὰ μερικοὺς δὲ χρόνους, ἤτοι εἰς χίλια διακόσια ὀγδοήκοντα ὀκτὼ ἔτη, ὁ Μέλεκ Σιαραφαντίνης ἔλαβε τῶν Λατίνων τὰ εἰς τὴν Φοινίκην ἐμπόρεια, Τύρον, Τρίπολιν, Σιδῶνα, καὶ τὰ λοιπά, καὶ τὴν Πτολεμαΐδα ἔλαβεν εἰς τοὺς χιλίους διακοσίους ἐννενήκοντα καὶ ἕνα χρόνους, ἔτυχε δὲ βασιλευθῆναι τότε τὸν Κασινὸν Ταταρχάνην, καὶ τῇ ἐκείνου βοηθείᾳ ἔλαβον οἱ Λατῖνοι ὀπίσω τὰ ἐρημωμένα κάστρα, καὶ ὅλην τὴν Συρίαν, καὶ αὐτὴν τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς τοὺς χιλίους διακοσίους ἐννενήκοντα ὀκτώ, ἀλλ' εἰς τρεῖς χρόνους ὁ Σουλτᾶνος ἔλαβε πάλιν καὶ τὴν Συρίαν καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἴδε τὸν Σαβέλλικον εἰς τὸ ἔβδομον τῆς ἐννεάδος αὐτοῦ. εἰς τοὺς πολέμους δὲ αὐτοὺς ἠφανίσθη καὶ τὸ τάγμα τῶν Τεμπλαρίων, ὅθεν καὶ οἱ Πιτάλιδες ὑστερηθέντες τῆς Πτολεμαΐδος, καὶ ἀπελπισθέντες ἀπὸ τοῦ ἰσχῦσαι ἔτι τοὺς Λατίνους ἐξουσιάσαι τῆς Παλαιστίνης καὶ Συρίας, ἐπειδὴ τὰ πλεῖω κάστρα καὶ αὐτὴν τὴν Τύρον καὶ Πτολεμαΐδα, Ἰόππην, Ἀσκάλωνα καὶ ἄλλα ἐκρήμνισαν οἱ Αἰγύπτιοι ἐκ βάθρων, ἀνεχώρησαν, καὶ ἀπελθόντες ἔλαβον νόμῳ πολέμου τὴν Ῥόδον ἐν ἔτει χιλιοστῷ τριακοσιοστῷ ὀγδόῳ, καὶ ἐκράτησαν αὐτῆς ἔτη διακόσια δεκατέσσαρα, ἕως οὗ ἔλαβεν αὐτὴν ὁ Σουλτὰν Σουλεϊμὰν δηλονότι, καὶ αὐτοὶ ἀπῆλθον εἰς τὴν Μάλταν. τοιοῦτον τέλος ἔλαβον οἱ τῶν Λατίνων ἀγῶνες περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ χιλίων ἐννενήκοντα ἑπτὰ ἕως χιλίων τριακοσίων ὀκτώ, ὥστε ἀφανισθῆναι τὰς πόλεις καὶ χώρας καὶ τὸ πλῆθος τῶν Χριστιανῶν τὸ ἐν τῇ Συρίᾳ, Φοινίκῃ καὶ Παλαιστίνῃ, καὶ κατασκαφῆναι τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰ Μοναστήρια καὶ τὰς πλείονας οἰκοδομὰς τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ αὐτὸν τὸν ἅγιον τάφον, καὶ τὸν Ναὸν αὐτοῦ, καὶ ἀφαιρεθῆναι τὴν εὐπρέπειαν αὐτῶν, καὶ γενέσθαι ὡς ἐρείπιον, καὶ ποιῆσαι καὶ τὸν Σαλαδῖνον τὸ Πατριαρχεῖον τζαμὶ, καὶ ἁλῶναι τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τῶν Λατίνων, καὶ μερισθῆναι εἰς βασίλεια τῶν ὀρθοδόξων, καὶ λαβεῖν τοὺς Λατίνους τοσαύτας Νήσους καὶ τόπους τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἀδυνατῆσαι τὸ βασίλειον, καὶ καταπολεμηθῆναι εὐκόλως ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν, ὅλως γὰρ τὸ τέλος τούτου τοῦ μιαροῦ πολέμου ἦν, ἵνα ἀφανισθῶσιν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ αὐξηθῶσιν οἱ ἐθνικοί, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς θηρίοις τούτοις τοῖς ἀγρίοις, οἱ Πάπαι τῆς Ῥώμης συναίτιοι καὶ πρωταίτιοι.

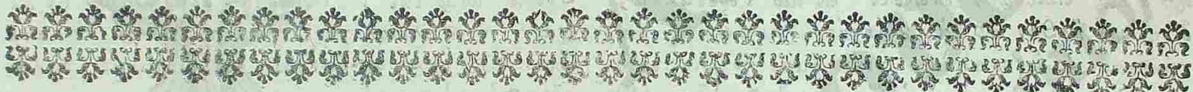
ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ὅτι τὸ τοῦ ἱεροῦ πολέμου καὶ τῶν διηνεκῶν ἐν Δύσει ταραχῶν αἴτιόν ἐστι, τὸ ζητεῖν τοὺς Πάπας στέφειν καὶ ὑπ' αὐτοὺς ἔχειν τοὺς τῆς Δύσεως Βασιλεῖς, καὶ περὶ τῶν καθ' ἀλλήλων καὶ κατὰ τῶν δυτικῶν Βασιλέων καὶ ῥηγῶν παπικῶν πολέμων, καὶ ὧν ἐποίησεν ἀλληλεπαλλήλων κακῶν Γρηγόριος ὁ ἕβδομος καὶ οἱ λοιποὶ Πάπαι, καὶ περὶ τῆς δι' Ἰννοκεντίου τοῦ τρίτου ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων καὶ τοῦ ἐν ᾧ ἑάλω ἔτους.

Ποιοῦντες τέλος τῆς ἐπιτομῆς ταύτης, καὶ περὶ τοῦ πολέμου τούτου τοῦ ἱεροῦ, ταὐτὸν εἰπεῖν ψωριῶντος λεγομένου, ὅτι εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον ὅλως ἦν πάντοτε ἡ Δύσις εἰς συγχύσεις καὶ ταραχάς, ἐζήτουν γὰρ οἱ Πάπαι στέφειν τοὺς Καίσαρας. λέγει δὲ Ὄθων ὁ Φρισιγένσης Ἐπίσκοπος βιβλίῳ πέμπτῳ, κεφαλαίῳ τριακοστῷ πέμπτῳ, ὅτι ἐμάχοντο μάλιστα Ἑνρῖκος καὶ ὁ Γρηγόριος, καὶ Πάπαι κατὰ Παπῶν, καὶ ἠκολούθησαν σχίσματα καὶ φθορά. ὅθεν ἀναξίως ἄρα τῆς σοφίας καὶ ἁγιότητος αὐτοῦ (εἰ καὶ οἰκονομικῶς) ὁ Θεσσαλονίκης Βασίλειος εἶπε τὸν Πάπαν Ἀδριανὸν εἰκόνα καὶ ἀφομοίωμα τοῦ Χριστοῦ, καθότι πάντα μετὰ τὸ σχίσμα Πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἀδύνατόν ἐστιν εἶναι τοιοῦτον, μάλιστα δὲ τινὲς αὐτῶν

φανε-

φανερῶς ἐγένοντο ἀφομοίωμα τοῦ Ἀντιχρίστου, ὡς ἦν καὶ αὐτὸς ὁ ἕβδομος Γρηγόριος, ὅστις ἔλεγεν, ὁ μὴ προσκυνῶν αὐτὸν, ἐστὶν Εἰδωλολάτρης, τοὺς μεγάλους ἀφώριζε, τοὺς μικροὺς ἐκίνει καὶ συνεχώρει κατὰ τῶν Αὐθεντῶν αὐτῶν, καὶ οὓς οὐκ ἐδύνατο καταβαλεῖν, ἐδίδου γράμματα συγχωρητικὰ ὡς ἂν ἀπέλθωσιν εἰς τὸν ἱερὸν πόλεμον. τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Ἀββᾶς Οὐρσπεργένσης, καὶ ὅτι ὅτε ἦν εἰς τὸν πόλεμον ὁ Φρειδέρικος, ὁ Γρηγόριος ἐναντίως ἐσπούδαζε λαβεῖν τοὺς τόπους αὐτοῦ. λέγει δὲ εἰς Φρειδέρικον πρῶτον καὶ Ἐνρίκον πέμπτον καὶ Φίλιππον, καὶ ἕως τέλους τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ ὁ Ἀββᾶς τὰς ἐπιορκίας καὶ ἀσυμφωνίας καὶ δόλους καὶ ἀπιστίας καὶ πολέμους καὶ προδοσίας καὶ ἐπαναστάσεις τῶν Παπῶν, καὶ τὰς αἰχμαλωσίας καὶ ἀφανισμοὺς οὓς προεξένουν τῷ γένει τῶν Χριστιανῶν, ὧν ἐξουσιάζει δηλονότι ἡ ἀποστασία αὐτοῦ τοῦ Πάπα, καὶ ὅτι ἐνόμιζεν ὁ Πάπας διὰ τοῦ πολέμου τούτου χειροτονεῖν Πατριάρχας καὶ Ἐπισκόπους τῆς Ἀνατολῆς, ὡς Εὐγένιος ὁ τρίτος Πάπας ἀποβλέπων εἰς τοῦτο τὸ πρόδαγμα, ἠθέλησε ποιῆσαι τοιοῦτον πόλεμον ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ὄθων βιβλίῳ πρώτῳ τῆς ζωῆς Φρειδερίκου τοῦ πρώτου, κεφαλαίῳ τριακοστῷ τετάρτῳ, καὶ ὅτι ἐστήχθησαν εἰς Ἀντιόχειαν καὶ Ἱεροσόλυμα Ἐπίσκοποι Λατῖνοι, διὸ ἐσπούδαζον καὶ περὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. ὅθεν Ἰννοκέντιος ὁ τρίτος παρεκίνησε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἣν καὶ ἔλαβον οἱ Λατῖνοι τῷ ἔτει χιλιοστῷ διακοσιοστῷ τετάρτῳ κατὰ τὸν Χωνιάτην, καὶ ἦν γέμων ὁ κόσμος ὅλος αἱμάτων Χριστιανικῶν, φθορᾶς γραμμάτων, ἀφορισμῶν Ἐπισκόπων, ταλαιπωρίαι Ἱερέων, διωγμοὶ Μοναχῶν ἐγένοντο, ἀφανισμοὶ Μοναστηρίων, διωγμοὶ εὐσεβῶν καὶ ἐλάττωσις, αὔξησις δὲ καὶ πληθυσμὸς τῶν ἐθνικῶν μιᾶς καὶ μόνης ἕνεκεν αἰτίας, ὅτι τῷ ἀποστάτῃ Πάπᾳ οὐκ ἐπείθοντο.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Κ´.

Περὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ βασιλείας Θεοδώρου τοῦ νέου, τοῦ καὶ μονάσαντος ὕστερον, καὶ τῆς Πατριαρχείας Ἀρσενίου.

Ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Θεόδωρος νεώτατος, καὶ γενόμενος ἐτῶν τριάκοντα ὀκτὼ, ἐγένετο Μοναχὸς, καὶ πολλὰ διανείμας πτωχοῖς, ἐκοιμήθη. ἐπὶ τούτου ἐζητήθη ὁ Βλεμμύδης γενέσθαι Πατριάρχης, χηρεύοντος τοῦ θρόνου, καὶ ἐπειδὴ οὐκ ἐπείσθη, προχειρίζεται Ἀρσένιός τις, ὃς ἠσκήτευεν εἰς τὴν Ἀπολλωνιάδα, ἐνάρετος μὲν, ἀλλ᾽ ἀπράγμων. λέγει δὲ ὁ Γρηγορᾶς, ὅτι δεῖ τὸν ἀπράγμονα εἶναι ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἐπειδὴ ἐν ταῖς πόλεσιν ἡ ἀρετὴ δεῖται καὶ πολιτικοῦ χαρακτῆρος. λέγει γὰρ ὁ Κύριος, Βλέπετε πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε. καὶ τὰ ἑξῆς, τὴν πολιτικὴν τοῦ λόγου δύναμιν ἐν τῷ Χριστιανῷ Ἄρχοντι ἀναγκαίαν εἶναι ὑπαινιττόμενος.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Β´.

Περὶ τῆς Μουζάλωνος σφαγῆς ἐπιτρόπου Βασιλέως Ἰωάννου τοῦ νέου, καὶ τῆς Μιχαὴλ Παλαιολόγου ἐπιτροπῆς, καὶ εἶτα βασιλείας, ἐξορίας τε Ἰωάννου τοῦ νέου, καὶ φυγῆς Ἀρσενίου Πατριάρχου, καὶ Πατριαρχείας Νικηφόρου Ἐφέσου, ἁλώσεώς τε Μαιώτιδος καὶ τῶν ἐκεῖ ῥωμαίων χωρῶν ὑπὸ τῶν Ταταρων, τῶν καὶ καταδραμόντων ἅμα Γότθοις, Ῥώσσοις καὶ Ἀλανοῖς τὴν τῶν Ῥωμαίων γῆν.

Ἔμεινε τοῦ Θεοδώρου διάδοχος ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰωάννης, ὢν ἐτῶν ἕξ, ἔχων ἐπιτρόπους τὸν Μουζάλωνα, καὶ τὸν Πατριάρχην Ἀρσένιον, ἀλλ᾽ εἰς τὰ ἔννατα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ σφάττεται ἔνδον εἰς τὸ ἅγιον βῆμα εἰς τὴν μονὴν τῶν Σωσάνδρων ὁ Μουζάλων, καὶ ἐπειδὴ ἐδόκει Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος ἱλαρὸς προσώπῳ, χρηστὸς ὁμιλίᾳ, ἤθει ἀστεῖος, χεῖρα φιλότιμος, προχειρίζεται ἐπίτροπος τοῦ Βασιλέως, μέγας Δοὺξ ὤν, ἔχων δὲ εἰς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ κακὰ κατὰ τοῦ Ἰωάννου, ἐκολάκευε τὸν Πατριάρχην, ᾧ καὶ ὑπηντία μακρόθεν ἐρχομένῳ εἰς τὸν Βασιλέα, εἶτα κρατῶν τοὺς χαλινοὺς τῆς Ἡμιόνου ἐν ᾗ ὁ Πατριάρχης ἐκάθητο, ἤρχετο πρόσω ἕως τῶν ἀνακτόρων. προεβλήθη ὁ Παλαιολόγος Δεσπότης, φανεὶς δὲ ἄριστος εἰς τοὺς πολέμους κατὰ τῶν Ἠπειρωτῶν, ἀναγορεύεται Βασιλεὺς εἰς τὴν Μαγνησίαν, στεφθεὶς ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου κατὰ τὸν Γρηγορᾶν. ἔβαλε δὲ αὐτὸν εἰς φρικτοὺς ὅρκους ὁ Ἀρσένιος τοῦ μή τινα ἐπιβουλὴν ἀρτύσαι κατὰ τοῦ παιδὸς, ἤτοι τοῦ Ἰωάννου, καὶ ἔστεψεν αὐτὸν, ὅμως ἕως ἂν ἔλθῃ εἰς ἡλικίαν ὁ Βασιλεύς. πλὴν ὁ Μιχαὴλ ἀλογήσας τῶν ὅρκων, ἐξώρισε τὸν Βασιλέα εἰς Μαγνησίαν. ὅθεν διὰ τὴν προξενίαν δι᾽ ἣν καὶ ὁ Ἰωάννης κατεφρονεῖτο, καὶ ὁ Πατριάρχης οὐκ ἐσηκούετο περὶ τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καθηκόντων, ἅμα εἰπὼν πρὸς τὸν Κλῆρον, καὶ ἅμα ὁρμήσας, τὴν πύλην τῆς Νικαίας καταλαμβάνει ὁ Ἀρσένιος πεζὸς, καὶ ὡς εἶχε τὸν περὶ αὐτὸν ὄχλον ἀποτιναξάμενος, φεύγει μετ᾽ ὀλίγων, καὶ προχειρίζεται Πατριάρχης ὁ Ἐφέσου

Νικη-

Νικηφόρος, ὃς καὶ πρὸ τῆς ἁλώσεως τοῦ Βυζαντίου ἀπέθανεν. Εἰς τοὺς τότε καιροὺς καὶ οἱ Τατάροι ἦλθον καὶ εἰς τὴν Μαιώτιν, καὶ λαβόντες καὶ ἐκεῖ τῶν Ῥωμαίων χώρας, ἰδιοποιήσαντο, εἶτα φιλιωθέντες μετὰ τῶν Γότθων καὶ Ῥώσων καὶ Ἀλανῶν, κατέτρεχον τὴν Ῥωμαίων γῆν, καὶ εἰ καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐδεξιοῦτο αὐτοὺς δώροις, ἀλλ' ἐκεῖνοι κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ Γηγγὴζ Χάνη τοῦ πρωτάρχου αὐτῶν κατέτρεχον καὶ κατέφθειρον.

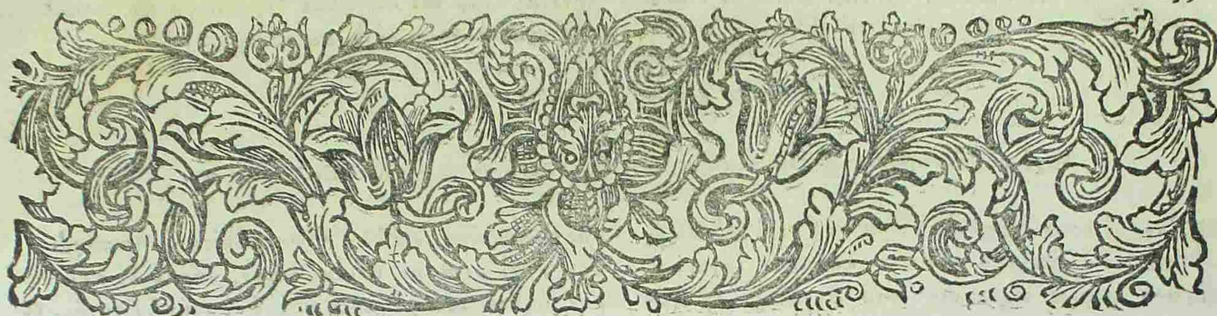
ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γʹ.

Περὶ ἀνακαινισμοῦ τοῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου τάφου ὑπὸ τοῦ τῶν Ἀρμενίων Ῥηγὸς, καὶ ἑτέρων αὐτοῦ οἰκοδομιῶν, καὶ σφαγῆς τῶν ἐν Σικελίᾳ Κελτῶν ὑπὸ τῶν Σικελιωτῶν, ἐξ ὧν ἡ παροιμία, Σικελικὸς ἑσπερινός.

Ἀφ' οὗ ἔλαβον οἱ Λατῖνοι τὴν Κιλικίαν εἰς τοὺς χιλίους ἐνενήκοντα ἑπτὰ, ἐχρημάτισε καὶ Ῥὴξ Ἀρμενίων εἰς τὴν Κιλικίαν, καὶ διέμενεν ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ἕως τοῦ νῦν. καὶ ἐπειδὴ ὁ Ναὸς τοῦ ἁγίου τάφου ἦν σεσαθρωμένος, καὶ ὁ Σατράπης τῆς Δαμασκοῦ Κάππακος ἦν κρύφιος Χριστιανὸς, ἐδεήθη αὐτοῦ ὁ Ῥὴξ τῶν Ἀρμενίων, ἵνα ἐάσῃ αὐτὸν ἀνακαινίσαι τὸν Ναὸν, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν καὶ ἀνεκαίνισε τὸν Ναὸν εἰς πολλὰ, καὶ ἄλλας οἰκοδομὰς ἐποίησεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅθεν καὶ ἦλθον ἀφ' ἑκάστου ῥηγάτου Χριστιανοὶ καὶ κατῴκησαν εἰς Ἱερουσαλήμ, γνοὺς ὅμως τὸ πλῆθος ὁ Σουλτάνος, ἔστειλε καὶ ἠρεύνησεν ἵνα μὴ ὦσι διὰ ἀνταρσίαν, ἀφῆκεν ὅμως αὐτοὺς εἰς εἰρήνην. Σὺ δὲ σημείωσαι ὡς ἥδισμα ὅπερ ἔπαθον εἰς τοὺς καιροὺς τούτους οἱ Φραντζέζοι· οἵτινες ἐπειδὴ ὁπωσδήποτε ἐξουσίασαν τῆς Σικελίας, ἐποίησαν ἐκεῖ κατὰ τὸ ἀπάνθρωπον τῆς φύσεως αὐτῶν, καὶ ἐκάκουν τὸ ὑπήκοον, ἀλλ' οἱ Σικελιῶται εἰς τὸν ἑσπερινὸν τοῦ Πάσχα κατέσφαξαν ὀκτὼ χιλιάδας Κελτοὺς, ὅθεν ἡ παροιμία, Σικελικὸς ἑσπερινός. μετεπέμψαντο δὲ πρὸς ἑαυτοὺς τὸν Πέτρον τὸν Ῥῆγα τῆς Ἀραγωνίας καὶ ὑπετάχθησαν αὐτῷ ἕως τῆς σήμερον. ἀλλ' ἔλθωμεν εἰς Μιχαὴλ τὸν Παλαιολόγον, ἵνα εἴπωμεν καὶ τὰ κακὰ ἅπερ ἐβούλοντο προξενῆσαι καὶ ψυχικῶς οἱ Λατῖνοι εἰς τοὺς Ῥωμαίους.

Κἀνταῦθα λῆξις βιβλίου τοῦ ὀγδόου.

ΔΟΣΙΘΕΟΥ

ΠΑΤΡΙΆΡΧΟΥ ἹΕΡΟΣΟΛΎΜΩΝ

ΠΕΡῚ ΤΩ͂Ν ἘΝ ἹΕΡΟΣΟΛΎΜΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΥΣΆΝΤΩΝ

ΒΙΒΛΊΟΝ Θ'. ΚΕΦΆΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου διὰ τοῦ Καίσαρος Ἀλεξίου, καὶ ἀποδιώξεως τῶν Λατίνων.

Μιχαὴλ τοίνυν ὁ Παλαιολόγος, ὃς ἐβασίλευσε χρόνους εἰκοσιτέσσαρας, ἔλαβε τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τὸν ἕκτον χρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐκβαλὼν τὸν Βαλδουῖνον τῷ σοφῷ στρατηγήματι τοῦ Καίσαρος Ἀλεξίου, ὅστις Στρατηγόπουλος τὴν νύκτα μετὰ τετρακοσίων νεανίων ὑπεισδὺς κρυφίως ἔσω τῶν παλαιῶν καναλίων, εἰσῆλθον εἰς τὸ βασιλικὸν Παλάτιον, καὶ βοήσας μεγαλοφώνως, καὶ πυρκαϊὰν μεγάλην ἀνάψας εἰς πλείστους καὶ διαφόρους τόπους, τόσον ὥστε καὶ φόβον καὶ τρόμον ἐνέβαλε τοῖς Πέρσαις καὶ ἐγκατοίκοις καὶ παροίκοις, οἳ πάντες οἷον ἀσπάλακες κατεχώθησαν, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐξελθεῖν τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ὥστε τὸν Ἀλέξιον αὐτὸν ἀφόβως ἀπελθεῖν καὶ ἀνοῖξαι τῆς πόλεως τὰς πύλας, καὶ εἰσαγαγεῖν ἄλλους ἑπτακοσίους πεντήκοντα, οἵτινες ἦσαν ἔξω ἐνεδρεύοντες. τοιούτῳ γοῦν τρόπῳ ἐκυρίευσαν πάλιν οἱ Ῥωμαῖοι τῆς κλεινῆς μεγαλοπόλεως. ὁ φιλαναγνώστης ἰδέτω κατὰ πλάτος τὴν ἱστορίαν καθὼς αὐτὴν ἐξηγεῖται ὁ Γρηγορᾶς Νικηφόρος εἰς τὸ τέταρτον βιβλίον τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ὁμοῦ καὶ ὁ Παχυμέρης.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τῶν πρὸς τὸν Πάπαν πρέσβεων Μιχαὴλ τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν πονηριῶν αὐτοῦ, καὶ ὧν ἔπαθον οἱ πρέσβεις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Πάπα.

Ἁλούσης τοίνυν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Ῥωμαίων, εἰσῆλθεν ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ εἰς αὐτὴν γυμνοκέφαλος καὶ πεζός. φοβούμενος δὲ τὴν ἐπέλευσιν τῶν Λατίνων κατὰ τῆς πόλεως πάλιν, ἀφεὶς τὸν Θεόν, διενοήθη βασιλεύειν μετὰ πονηριῶν. ὅθεν ηὗρε μέσον χλευάζειν τὴν Ἐκκλησίαν, ἵνα ἡσυχάζῃ αὐτός. καὶ δὴ στέλλει πρέσβεις πρὸς τὸν τότε Πάπαν τὸν Νικηφορίτζην Ῥωμαῖον, καί τινα Ἀλουβάδην ὑπογραφέα Βαλδουΐνου, τοῦ χρηματίσαντος ἐν Βυζαντίῳ Βασιλέως. ἀλλὰ προδότας αὐτοὺς ἡγησάμενοι οἱ Λατῖνοι, τὸν μὲν Νικηφορίτζην ζῶντα ἐξέδειραν, ἅμα καὶ διὰ αἰσχύνην τοῦ Μιχαήλ, ὁ δὲ Ἀλουβάδης φυγὼν ἐσώθη.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς μετὰ τελευτὴν Νικηφόρου Πατριαρχείας αὖθις Ἀρσενίου, καὶ ἀνακαθάρσεως τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἀπὸ τῶν λατινικῶν δυσωδιῶν.

Προσκαλεῖται δὲ πάλιν τὸν Ἀρσένιον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὸν θρόνον μόνος ὁ Βασιλεύς, ἀπολογησάμενος

πρῶτον

πρῶτον περὶ τοῦ Ἰωάννου, καὶ τινα Μοναχὸν Ῥοῦσαν ἔπαξεν ἐπιστάτην καὶ ἐκαθάρισε τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν ἀπὸ τῶν λατινικῶν δυσωδιῶν, καὶ ἀνεκαίνισε πάντα τὰ ἐν αὐτῇ σεσαθρωμένα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δʹ.

Περὶ τῆς ἣν ἐποίησεν ἀθεμιτογαμίας πρὸς τοὺς Ταττάρους Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος.

Ἐπεκράτησαν δέ, καὶ οἱ Τάταροι τότε περὶ τὴν Μαιώτιν, ὁ δὲ Μιχαὴλ ἐποίησεν ἀθέμιτον ἔργον, καὶ ἔστειλε Μαρίαν πορνογενῆ αὐτοῦ θυγατέρα τῷ Χαλαοῦ εἰς γυναῖκα μετά τινος Ἀρχιμανδρίτου τοῦ Παντοκράτορος, καὶ μετὰ πολυτίμων δώρων, ἐπειδὴ δὲ ὁ Χαλαοῦ προαπέθανεν, ἔλαβεν αὐτὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀπαγᾶς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Εʹ.

Περὶ τυφλώσεως Ἰωάννου τοῦ νέου ὑπὸ Μιχαὴλ Παλαιολόγου, καὶ συχνῶν τοῦ Μιχαὴλ πρέσβεων καὶ δώρων πρὸς τὸν Ῥώμης, ἐξορίας τε ἀδίκου τοῦ Πατριάρχου Ἀρσενίου, καὶ Πατριαρχείας Γερμανοῦ Ἀδριανουπόλεως καὶ παραιτήσεως, καὶ Πατριαρχείας Ἰωσήφ.

Τὸν δὲ Ἰωάννην οὐκ ἤρκει ὅτι εἶχεν ἀπόβλητον τῆς βασιλείας, ἀλλὰ καὶ ἐτύφλωσεν αὐτὸν καὶ ἐξώρισε, τὰς δὲ δύο αὐτοῦ ἀδελφὰς πρὸς γάμον ἐξέδωκεν εἰς Φραγγίαν, ὅθεν ὁ Πατριάρχης ἀφώρισεν αὐτὸν φανερῶς διὰ τὸ παντόλμον ἔργον, ὑπέμεινεν ὅμως τὸ ἐπιτίμιον. φοβούμενος δὲ πάλιν τοὺς Λατίνους, λέγει ὁ Παχυμέρης βιβλίῳ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ, συχνάκις μὲν πρὸς τὸν Πάπαν πρέσβεις ἐξῆγε, καὶ δώροις ὑπῆρχετο, αἰεὶ γὰρ ἐκεῖθεν τὸν κίνδυνον καθυπώπτευεν, ὡς μὴ δ' ὁπωσοῦν ἠρεμησόντων τῶν Ἰταλῶν, δι' ὧν καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν ὡς εὖ κατασφαλιζόμενος, ἐπεχείρει τοῖς ἄλλοις θαῤῥούντως. συχναῖς γοῦν πρεσβείαις καὶ δεξιώσεσι μὴ μόνον τὸν Πάπαν, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν Καρδηνάλεων καὶ τῶν παρ' ἐκείνῳ δυναμένων ἐξεμειλίσσετο. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. ζητῶν ὅμως συγχώρησιν ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου, ἀπογυμνοῦ τὴν κεφαλὴν τῆς καλύπτρας, ἔκυπτεν, ἐδέετο, ὁ δὲ μᾶλλον αὐτὸν ἤλεγχεν. εὑρισκομένου δὲ τοῦ Βασιλέως εἰς Ξάνθην, δεδώκασιν αὐτῷ τινὲς λίβελλον κατὰ τοῦ Πατριάρχου, ὁ δὲ συνῆξε μερικῶν Ἀρχιερέων Σύνοδον, καὶ ἐμήνυσεν αὐτῷ εἰς τὸ Βυζάντιον διὰ δύο Ἀρχιερέων ἐλθεῖν εἰς ἀπολογίαν. φοβούμενος δὲ τὴν καθαίρεσιν ὁ Ἀρσένιος, οἰκονομήσας καλῶς, συνεπέρανε τὸν καιρόν, τὸν Βασιλέα δὲ ἐλθόντα εἰς Βυζάντιον ἤλεγχε σφοδρῶς, ὅτι κατὰ ὁμοφύλων ἐστράτευσε τῶν Ἠπειρωτῶν, καὶ ἀφῆκε τυχὸν τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἐπλατύνθησαν. μεταταῦτα δὲ πάλιν ἐδόθη λίβελλος τῷ Μιχαὴλ κατ' αὐτοῦ, ὁ δὲ μηνιῶν δέχεται ἀσμένως, καίτοιγε καὶ αἱ κατηγορίαι ἦσαν τὸ οὐδέν, καὶ λοιπὸν Σύνοδον ἀθροίζει ἐν τῷ Τρικλίνῳ, ἐν ᾗ ἦσαν καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Νικόλαος, καὶ ὁ Ἀντιοχείας Εὐθύμιος, ἦσαν δὲ καὶ Ἄρχοντες, καὶ Μοναχοὶ ἀπὸ τῶν Μοναστηρίων, κληθεὶς δὲ ὁ Πατριάρχης εἰς κρίσιν, εἶπεν ὅτι οὐκ ἀποφεύγει τὴν Σύνοδον, ἀλλὰ τὸν τρόπον τῆς Συνόδου, καθότι ὁ Βασιλεὺς ἐχθρός, ὁ τόπος οἰκεῖος, τὰ πρόσωπα ἀσυνήθη. ἦν δὲ τῶν κατηγοριῶν μία καὶ αὕτη, ὅτι ἐπειδὴ οἱ Τάταροι διέβησαν τὸν Εὐφράτην, καὶ ἐκυρίευσαν ἕως αὐτὲς Ἅλυος, καὶ κατέδραμον Μεσοποταμίας, Συρίας, Κιλικίας, φθάσαντες καὶ ἕως Λυκαονίας, φεύγων τὴν καταδρομὴν τούτων ὁ Σουλτάνος τοῦ Ἰκονίου Ἀζατίνης, ἦλθεν εἰς τὸν Μιχαὴλ ὡς πρὸς ἀρχαῖον αὐτοῦ φίλον, Χριστιανῶν δὲ υἱὸς ὤν, ἐφίλει τὰς ἁγίας Εἰκόνας, καὶ πολλάκις ἀπερχόμενος καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν συνωμίλει τῷ Πατριάρχῃ ἐκεῖ, κατηγόρουν οὖν τοῦ Πατριάρχου περὶ τούτου, ὁ δὲ ἀπεσκυβάλιζε τὰς κατηγορίας, ἀλλὰ μὴ εἰσακουόμενος, αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ μηδέποτε ἱππεύσας, τότε ἀπῆλθεν εἰς τὸν Βασιλέα ἔφιππος, νομίζων αἰσχυνθῆναι τὸν Βασιλέα καὶ παῦσαι τῶν συκοφαντιῶν. ὁ δὲ Βασιλεὺς νομίσας ἔχειν χερσὶ τὸν Λέοντα, καὶ εὑρεῖν καιρὸν τοῦ λαβεῖν συγχώρησιν, ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ χαρᾶς, καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ ἡδέως. ἐλθούσης δὲ ὥρας Λειτουργίας, ἦν χρεία προσαγορεύεσθαι αὐτοὺς εἰς τὸ λειτουργηθῆναι. ἦν δὲ συνήθεια πρῶτον τὸν Βασιλέα εἰσερχόμενον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀσπάζεσθαι τὰς ἁγίας Εἰκόνας, εἶτα ἄρχεσθαι ἐπιτελεῖσθαι τὴν Λειτουργίαν, ἐγίνωσκε δὲ ὁ Μιχαὴλ ὅτι συνήρχετο μὲν ἐκείνῳ ὁ Ἀρσένιος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μετὰ δὲ τὸν ἀσπασμὸν τῶν Εἰκόνων ἐξήρχετο, ἵνα μὴ συλλειτουργηθῇ τῷ ἀφωρισμένῳ, ὅθεν ἐμήνυσε κρυφίως τῷ λειτουργοῦντι ἱερεῖ, ἵνα ἄρξηται τῆς λειτουργίας πρὶν ἢ προσκυνῆσαι αὐτὸν τὰς Εἰκόνας, ἵνα μείνῃ ὁ Πατριάρχης συλλειτουργηθῆναι αὐτῷ, καὶ δόξῃ ὅτι συνεχώρησεν αὐτῷ κοινωνήσας αὐτῷ: τὸν δὲ Πατριάρχην κρατῶν ἀπὸ τοῦ Μανδύα, ἅμα δὲ καὶ κολακεύων συνεπορεύετο αὐτῷ, ὡς δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸν Ναόν, καὶ εἶπεν ὁ Ἱερεὺς πρὶν ἢ προσκυνῆσαι τὸν Βασιλέα τὰς Εἰκόνας τό, Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία, ὁ Ἀρσένιος κατανοήσας τὸ δρᾶμα, καὶ ὀνειδίσας τὸν Βασιλέα, ὅτι μετὰ δολιότητος καὶ χωρὶς φόβου Θεοῦ βούλεται λαβεῖν τὴν συγχώρησιν, καὶ ἀποσπάσας ἑαυτὸν τῆς βασιλικῆς χειρός, κατῆλθε δρομαίως εἰς ἀκάτιον, καὶ ἐπανάγεται εἰς τὰ ἴδια. ὁ δὲ Μιχαὴλ μετὰ τὴν Λειτουργίαν ἀθροίζει Σύνοδον ἄνομον καὶ ἐκάθηρεν αὐτόν, καὶ ἐμήνυσεν αὐτῷ διὰ

δύο

δύο Ἀρχιερέων τὴν καθαίρεσιν, ὁ δὲ περιέμενε τὸ πῦ ἐξορίσει αὐτὸν, εἶχε δὲ παλαιότατον ἓν βιβλίον ἵνα λαβῇ μεθ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ τρία μόνα φλωρία, ἅτινα καὶ αὐτὰ εἶχε λαβὼν ἀπὸ καλλιγραφίας αὐτοῦ. ἐξωρίσθη οὖν εἰς Προικόνησον, πολλῶν ἀστραπῶν καὶ βροντῶν γενομένων, καὶ ζάλης πολλῆς. ἐκοινώνησε δὲ εἰς τὴν καθαίρεσιν καὶ ὁ Ἀντιοχείας διὰ πάθος, ὁ Ἀλεξανδρείας ὅμως τὸ μῖσος κατέπτυον. προεβλήθη δὲ Πατριάρχης ὁ Ἀδριανουπόλεως Γερμανὸς, ἀχρεῖός τις ἄνθρωπος. ἀλλὰ καὶ αὐτὸν δι᾽ αἰτίας ἀδρανεῖς ἐκολάκευσαν, ἵνα ἐάσῃ τὸ πατριαρχεῖον, καὶ ἐκεῖνος δῆθεν ὡς υἱὸς εἰρήνης παρῃτήσατο, καὶ προεβλήθη Ἰωσὴφ, ἄνθρωπος μέτριος, ἐφ᾽ οὗ ἔστεψεν ὁ Μιχαὴλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀνδρόνικον ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ ἑβδομηκοστῷ πέμπτῳ, ὅτε καὶ τὴν συγχώρησιν ἐλάμβανε, πρηνὴς πεσὼν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅτε ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς τὴν συγχώρησιν ἀνεγίνωσκον αὐτῷ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛ'.

Περὶ στάσεως Μοναχῶν δι᾽ Ἀρσένιον καὶ Ἰωσὴφ τοὺς Πατριάρχας, καὶ ὧν ἔπαθον κακῶν ὑπὸ Γεωργίου Ἀκροπολίτου.

Ἐστασίασαν οἱ Μοναχοὶ τῶν Μοναστηρίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῶν πέριξ διὰ τοὺς Πατριάρχας Ἀρσένιον καὶ Ἰωσὴφ, καὶ οἱ μὲν τοῦτον, οἱ δὲ ἐκεῖνον ἐδέχοντο. ἀλλ᾽ ἐξουσίαν λαβὼν ὁ μέγας Λογοθέτης Γεώργιος ὁ Ἀκροπολίτης κατ᾽ αὐτῶν, δῆθεν εἰρηνεῦσαι αὐτοὺς, τόσα κακὰ ἐποίησεν αὐτοῖς, ὅσα καὶ ὁ Καββαλῖνος ἐποίησεν εἰς τοὺς καιροὺς αὐτοῦ τοῖς Μοναχοῖς, ηὔξανεν ὅμως τὸ μέρος τοῦ Ἀρσενίου, καὶ προεξενεῖτο σχίσμα, καθότι πᾶσι τρόποις ἔλεγον τὸν Ἰωσὴφ παράνομον. ἦσαν δὲ εἰς τὸ σχίσμα καὶ πολλοὶ τῶν οἰκούντων εἰς τὴν Ἀνατολὴν, ἄνθρωποι εὐλαβεῖς τε καὶ ἐνάρετοι. ὅθεν εὔλογον ἐνόμισεν ὁ Ἰωσὴφ ἀπελθεῖν ὁ αὐτὸς ὡς ἂν εἰρηνεύσῃ αὐτούς. ἦν δὲ ἐκεῖ καὶ ὁ Βλεμμύδης, καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ ὁ Παχυμέρης εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον τοῦ πέμπτου βιβλίου, ὅτι διὰ τὸ εἶναι σοφὸς ἦν καὶ ἀπαθὴς, ὅθεν ἐδέξατο τὸν Ἰωσὴφ καθὼς καὶ τὸν Ἀρσένιον, λέγων, ὅτι μόνον ἐστὶν ἀναγκαῖον τὸ εὐσεβές.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Περὶ τῆς παρατροπῆς Μιχαὴλ τοῦ Βασιλέως, ἐπὶ Θεοὺς Ἑλλήνων, Ἀσσυρίους τε καὶ Σύρους καὶ τὸν Πάπαν αἰτίᾳ ἑνώσεως ἐλπίσαντος.

Ἀνέθη τῶν πολέμων ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, τί ἐποίησεν; ὅσα τὸ δεύτερον καὶ τρίτον βιβλίον ἐσημείωσεν. ἀνέθησαν τῶν πολέμων Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς, τί ἐποίησαν; ὅσα ἐσημειώθη εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου βιβλίου. καὶ οὗτος ὁ Μιχαὴλ ἐτύφλωσε τὸν γνήσιον Βασιλέα Ἰωάννην, περιώρισεν αὐτὸν, ἐξέδωκε πρὸς γάμον τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ εἰς Φραγγίαν, ἵνα ᾖ ἐσβεσμένον τὸ γένος τοῦ Λασκάρεως, ἐξέβαλε τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ τὸν Πατριάρχην, ἔλαβε συγχώρησιν, ἔστεψε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Βασιλέα, καὶ ἐβεβαιώθη πᾶσι τρόποις Βασιλεὺς, τί ποιεῖ; ὁπλίζεται κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀφεὶς τὸν Θεὸν, ἐνόμισεν ὅτι ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ὑψώθη; ὅθεν οὐκ ἐζήτει βοήθειαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ ἀπὸ Ἀσσυρίων καὶ Σύρων; καὶ δὴ καὶ περὶ ὑγιείας ἔπεμψεν εἰς Βάαλ, καὶ εἰς Μυῖαν Θεὸν Ἀκκαρών. ἀκούων οὖν τὸν Φραγγίας Ῥῆγα Κάρολον μελετῶντα στρατεῦσαι κατὰ τοῦ Βυζαντίου, ἐθεράπευσε τὸν Πάπαν ποικίλως, καὶ τὸ μέσον ἦν πάλιν ἡ τῶν Ἐκκλησιῶν ἕνωσις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Περὶ τῶν πρὸς Μιχαὴλ Βασιλέα πρέσβεων Γρηγορίου δεκάτου χάριν ἑνώσεως, καὶ τῆς ἣν ἐποίησεν ὁ Μιχαὴλ Συνόδου καὶ οὗ ἐποίησε σεσοφισμένου Τόμου πρὸς Ἰωσὴφ τὸν Πατριάρχην.

Θεοβάλδος τις, ὁ ἀπελθὼν εἰς τὴν Παλαιστίνην μετὰ Ἐρδάρδου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ῥηγὸς τῆς Ἐγκλιτέρας, εὑρισκόμενος εἰς τὴν Πτολεμαΐδα, ἀνηγορεύθη Πάπας μετονομασθεὶς Γρηγόριος δέκατος. οὗτος προμαθὼν τὸν σκοπὸν τοῦ Μιχαὴλ, ἀναγόμενος εἰς Ἰταλίαν ἀπὸ Συρίας, ἔστειλε πρέσβεις περὶ ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν οἷς καὶ Ἰωάννην σοφιστήν τινα καὶ περίεργον, ὅστις πολλὰ ἐσπούδαζε ὀφθῆναι συνήγορος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ἀπατήσῃ τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ᾽ οὐδὲν ἤνυσε, Συνόδου γὰρ γενομένης μόνος Κωνσταντῖνος ὁ Μελιτηνιώτης καὶ Ἀρχιδιάκονος βασιλικὸς, καὶ ὁ Πρωταποστολάριος Γεώργιος ὁ Κύπριος ἦσαν μέτοχοι τῆς γνώμης τοῦ Βασιλέως, οἱ δ᾽ ἄλλοι καθάπαξ πάντες ἀντικείμενοι προφανῶς, ὅτε καὶ ὁ Βέκκος μέγας Χαρτοφύλαξ ὢν, εἶπε περὶ τῶν Λατίνων, Εἰ καὶ Αἱρετικοὶ οὐ λέγονται, ἀλλ᾽ εἰσὶν Αἱρετικοὶ, φυλακίζοντες εἰς πύργον. ἐπεὶ δὲ διὰ Συνόδου οὐκ ἴσχυεν ὁ Μιχαὴλ, συγγράφει Τόμον τινὰ σεσοφισμένον, καὶ στέλλει αὐτὸν τῷ Πατριάρχῃ ὡς ἂν ὑπογραφῇ, ἀλλὰ γυμνοῦται ἡ ἐν αὐτῷ βλασφημία, καὶ ἀποσκυβαλίζεται παρὰ τοῦ Πατριάρχου Ἰωσήφ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ΄.

Περὶ τῶν Βέκκου παρεξηγήσεων, τοῦ συναινέσαντος τῇ γνώμῃ τοῦ Βασιλέως, καὶ τῆς αὐτοῦ ἐπιορκίας καὶ παλιμβόλου γνώμης.

Ἔμελλε φανεροῦσθαι καὶ ἡ τοῦ Βέκκου ὑπόκρισις, καὶ δειχθήσεσθαι, ὅτι οὐκ ἦν ἐρριζωμένος εἰς τὴν εὐσέβειαν ὁ Βέκκος, ἀλλ᾿ ἦν ὑποκριτής, ὅθεν οἱ εἰρημένοι Κωνσταντῖνος καὶ Γεώργιος ἔδωκαν αὐτῷ τεμάχια τινὰ ἔχοντα τινὰς ῥήσεις ἁγίων καὶ τινὰς μαρτυρίας συνειλεγμένας δῆθεν τῷ Βλεμμύδῃ περὶ Τριάδος, καὶ ἔτι πολλὰ βιβλία ἁγίων· ὁ δὲ ἄνομος σοφίζεται καὶ παρεξηγεῖται καὶ τὴν γραφὴν καὶ τοὺς ἁγίους, καὶ ἑκουσίως ἁμαρτάνων, κλίνει εἰς τὴν γνώμην τοῦ Βασιλέως, κλώθων τὰ ἄκλωστα δῆθεν διὰ κυβέρνησιν. ὅτι δὲ ὁ Βέκκος ἦν καὶ ἐπίορκος καὶ ψεύστης καί, ὡς εἴρηται, παλίμβολος, δῆλον καὶ ἐξ ἄλλων τινῶν, γράφει γὰρ ὁ Παχυμέρης βιβλίῳ ἕκτῳ, ὅτι ἐποίησεν ὁμολογίας πρὸς τὸν μέγαν Οἰκονόμον τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Θεόδωρον τὸν Ξιφιλῖνον, ὥστε οὐ γράφοι, ὥστε οὐκ ἀντείποι περὶ δογμάτων, κἂν ὅτι λέγοιεν ἄλλοι, ἀλλ᾿ ὁσημέραι δεχόμενον τὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὰ ἑξῆς· ὁ δὲ ἀντεῖπε, καὶ ἀντέγραψε σχεδὸν ἄθεα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι΄.

Περὶ τῶν πρὸς τὸν Πάπαν πρέσβεων τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ, καὶ ὧν εἰργάσατο διαφόρων κακώσεων τοὺς ὀρθοδόξους, καὶ οὗ μεθ᾿ ὅρκων ἐποίησε Τόμου τοῦ γενέσθαι ἕνωσιν ἐπὶ Ἐκκλήτῳ, μνημοσύνῳ καὶ πρωτείῳ μόνον τοῦ Πάπα.

Ἔπεμψε δὲ καὶ ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸν Γρηγόριον πρέσβεις τινάς, καὶ Γερμανὸν τὸν παρανόμως χρηματίσαντα Πατριάρχην τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἐκείνων ὄντων ἔτι ἐν τῇ ὁδῷ, ὁ Βασιλεὺς τῶν ἑδραίων εἰς τὴν πίστιν τινὰς μὲν ἐπαρασαμένους αὐτῷ, τινὰς δὲ ὑβρίσαντας, ἐδήμευεν, ἐξώριζεν, ἐκάκου, ὥσπερ ὁ Φιλιππικός, ὁ Χαμαιλέων, καὶ αὐτὸς ὁ Καββαλῖνος, καὶ δὴ καὶ Ὁλόβωλόν τινα Ῥήτορα ἐξώρισεν εἰς Νίκαιαν ἅμα τῷ Ἰὼβ τῷ Ἰασίτῃ καὶ ἑτέροις δέκα, οὓς συκοφαντήσας δι᾿ ἑτέρας αἰτίας, ἥπασι προβάτων ἔδειρε, καὶ ἄλλα μυρία κακὰ αὐτοῖς ἐποίησεν. ὅθεν οἱ λοιποὶ βλέποντες αὐτὸν ποιοῦντα πάντολμα καὶ τυραννικά, ἐσιώπων μὲν καὶ ἐνεδίδουν, ὁ δὲ τύραννος οὐδὲν αἰδούμενος, πονηρεύεται καὶ προβάλλει Χρυσόβουλλον γέμον μυρίων ὅρκων, εἰς τρία μόνα γενέσθαι τὴν ἕνωσιν, εἰς Ἔκκλητον, Μνημόσυνον καὶ Πρωτεῖον ἐν αὐτῷ διαλαμβάνων. καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου ἔλεγε; Καὶ τίς ἀπέρχεται εἰς τὴν Ῥώμην κριθῆναι. περὶ δὲ τοῦ δευτέρου, ὅτι μνημονεύομεν καὶ ἀσεβῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. περὶ δὲ τοῦ τρίτου, ὅτι νομίζει αὐτὸ καθὼς αὐτὸ εἶχεν ὁ Πάπας ἀπ᾿ ἀρχῆς, καὶ οὐχὶ καθὼς νῦν αὐτὸ βούλεται ἔχειν. τὸ Σύμβολον ὅμως κατὰ πάντα τρόπον μένειν ἀκαινοτόμητον. ἐγίνετο δὲ ταῦτα εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅτε καὶ ἡ ἐν Λουγδούνῳ Σύνοδος ἠθροίζετο.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΑ΄.

Περὶ τῆς παραιτήσεως Ἰωσὴφ καὶ Πατριαρχείας Βέκκου, ἐξορίας τε τοῦ Ἰωσὴφ καὶ ἑτέρων πολλῶν.

Τὸν οὖν Πατριάρχην Ἰωσὴφ εὐλαβούμενος ὡς λύσαντα αὐτὸν τοῦ ἀφορισμοῦ, οὐκ ἐκάκου αὐτόν, ἐκεῖνος ὅμως ὁρῶν βιαζομένην τὴν Ἐκκλησίαν ἕνεκεν τοῦ κοινωνῆσαι τῇ Αἱρέσει τοῦ παπισμοῦ, παραιτεῖται μετὰ τὸ ἐπανελθεῖν τοὺς πρέσβεις ἀπὸ τῆς Ῥώμης, καὶ προβάλλεται ὁ Βέκκος Πατριάρχης. ὁ δὲ Ἰωσὴφ ἀπῆλθε καὶ ἐκάθητο εἰς Μονὴν τινὰ κειμένην ἐν τῷ Ἀνάπλῳ (Ἀνάπλους δὲ λέγεται κατὰ τὸν Γρηγορᾶν βιβλίῳ πέμπτῳ, ὁ τόπος ἀπὸ Βοσπόρου ἕως τοῦ Ἱεροῦ) ἀπήρχοντο δὲ εἰς αὐτὸν ἐκεῖσε οἱ μὴ κοινωνοῦντες τῇ Αἱρέσει, καὶ προσεκλαίοντο, καὶ συνέβαινε γίνεσθαι μέτριον σχίσμα· ἀφ᾿ οὗ οἱ νεωτερισταὶ ἐδυσχέραινον. ὅθεν ἐμήνυσεν αὐτῷ ὁ Βασιλεὺς κωλῦσαι τὰς πρὸς αὐτὸν ἐσόδους τοὺς ἀπερχομένους εἰς αὐτόν. ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη, ὅτι προκρίνει ἐξορισθῆναι, ἢ ἀποβαλεῖν τοὺς ὀρθοδόξους, καὶ λοιπὸν ἐξορίζεται εἰς Χηλήν. ἐξώρισε δὲ καὶ ἄλλους ὁ Βασιλεὺς ἐκείνῳ προσκειμένους ἀλλαχοῦ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΒ΄.

Περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ προκαθαιρεθέντων Συγκλητικῶν καὶ συγγενῶν αὐτῷ, τῶν παῤῥησίᾳ αὐτὸν ἐλεγξάντων λαλήσαντα, καὶ γράμματα πρὸς Νικόλαον τὸν τρίτον ὑπὸ τῶν τὴν Σύνοδον δῆθεν δεχομένων ὑπογεγραμμένα πέμψαντα, καὶ περὶ τῶν ἑκατέρωθεν πρέσβεων.

Ἔβαλε

Ἔβαλε δὲ εἰς φυλακὴν καὶ τοὺς προφανῶς ἀνθισταμένους αὐτῷ διὰ τὴν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν καινοτομίαν Συγκλητικούς, Μανουὴλ, Ἰσαάκιον, Ἰωάννην τὸν Καντακουζηνὸν καὶ τὸν Πρωτοστράτορα Ἀνδρόνικον. ἐν τούτοις ἦλθον καὶ πρέσβεις ἀπὸ τοῦ Πάπα Γρηγορίου, λέγοντες αὐτῷ, μὴ εἶναι μόνον τοῖς λόγοις λατινόφρονα, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις. ὅθεν προσεκαλέσατο τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς, καὶ εἶπον αὐτοῖς, ὅτι τὴν ἕνωσιν ποιεῖ οἰκονομικὴν, καὶ φανῆναι λοιπὸν καὶ αὐτοὺς κοινωνοὺς τῆς γνώμης αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν πρέσβεων. εἶτα προσκαλεῖται καὶ τοὺς πρέσβεις, καὶ στέλλει αὐτοὺς μετὰ τοῦ Ἐφέσου Ἰσαὰκ εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ εἶδον ἐκεῖ τοὺς εἰρημένους Συγκλητικοὺς καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ τοὺς μὴ συμφωνοῦντας τῇ ἑνώσει εἰς τὰ δεσμά. ἔπειτα γράφει εἰς τὸν μετὰ τὸν Γρηγόριον Πάπαν γράμμα μετὰ πολλῶν Ἐπισκόπων ὑπογραφῶν, τῶν δεχομένων δῆθεν τὴν Σύνοδον. ἔστειλε δὲ αὐτῷ καὶ τινὰς τῶν σχιζομένων, οὓς ἐκεῖνος φιλοδωρησάμενος, ἔστειλεν εἰς τὸ Βυζάντιον, καὶ ἔγραψε καὶ περὶ αὐτῶν μέτρια. ὁ δὲ Βέκκος εἰ καὶ ἦν νεωτεριστὴς διὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ χρώμενος τὴν κενοδοξίαν αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς θελήμασιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Βασιλέα, ἐμισεῖτο. ὅθεν ἔφερον ὁ Βασιλεὺς ἀπὸ τῆς Χηλῆς εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Κοσμιδίου τὸν Ἰωσὴφ (ἥτις ἔκειτο ἔξω τῆς πόλεως κατὰ τὸ μέρος τῆς Βλαχέρνας) καὶ ἔλεγον αὐτῷ, ἵνα λάβῃ πάλιν τὸ Πατριαρχεῖον. ὁ δὲ ἀπεκρίθη, ὅτι λαμβάνει αὐτὸ, ἐὰν λυθῶσιν οἱ νεωτερισμοί. ἐν τούτοις δὲ ἔστειλε καὶ ὁ γενόμενος Πάπας Νικόλαος τρίτος πρέσβεις περὶ τῶν αὐτῶν εἰς τὸν Μιχαὴλ, καὶ ἀντἀπέστειλε καὶ ὁ Μιχαὴλ πρέσβεις μετὰ τῆς αὐτῆς ὑποκρίσεως καὶ ὑπουλότητος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΓ΄.

Περὶ τῆς ἀρχαιοτέρας γνώμης κατὰ τῆς προσθήκης καὶ τῶν προσθεμένων ὁ Βέκκος, καὶ τῆς ὕστερον αὐτοῦ παρατροπῆς.

Ὁ Βέκκος, ὡς εἴρηται, οὐχ ὡς δεχόμενος ἁπλῶς τὸ λατινικὸν δόγμα, τὴν γὰρ προσθήκην ἐν τῷ Συμβόλῳ εἶχεν ἀσυγχώρητον, ἀλλὰ τὴν ἕνωσιν τοῖς Λατίνοις δι' οἰκονομίαν πραγματευόμενος δῆθεν τὸ τὸ ἀνεπιτίμητον, συνέγραφεν, ὅθεν καὶ ἐν τῷ Συνοδικῷ τῆς ὀρθοδοξίας ἀναθεμάτιζε τρὶς τοὺς ἐξ αἰτίου, ἢ συναίτιον τὸν Υἱὸν τῷ Πατρὶ τοῦ Πνεύματος λέγοντας, καὶ διὰ ταῦτα ὁ Παχυμέρης ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ λέγει περὶ αὐτοῦ, Δεδιὼς δὲ (ἤγουν ὁ Βέκκος) καὶ τὰς κατηγορίας τῆς τόλμης, ὀρκωμότει μὴ καταγινώσκειν τῶν ἡμετέρων, ἢ ἐγκαλεῖν ἐλλείψεως, κἀκείνοις προσκεῖσθαι ὡς κρείττονα λέγουσιν, ἢ τι τοιοῦτον ἐννοεῖν γράφοντα, ἀλλ' ἵνα τὸ ἔγκλημα θεραπεύοιτο τῶν Ἰταλῶν, ἐκείνους γὰρ κἂν ἐπὶ πᾶσιν ἀφῶνται τῶν ἐγκλημάτων, ἀλλ' ἐν τῷ τολμῆσαι προστεθεῖναι τῷ Συμβόλῳ τὴν λέξιν, ἔγκλημα κεῖσθαι τὸ μέγιστον, ἀλλὰ τῶν κοινωνούντων ἐκείνοις τὰ πρὸς εἰρήνην. ἐκεῖνοι γὰρ χωρὶς τῶν ἄλλων ὧν ἔχουσιν Αἱρέσεων, τῷ τολμῆσαι προσθεῖναι μόνον τῷ Συμβόλῳ τὴν λέξιν, μεγάλης Αἱρέσεως εἰκότως ἔνοχοι γίνονται. ταῦτα μὲν οὖν ὁ Βέκκος, μὴ εἰδὼς, ὅτι καὶ ἡ μικρὰ παρατροπὴ τῆς πίστεως ἐστὶν ἀθέτησις, ὡς ἔλεγον ὅ, τε Ταράσιος καὶ Φώτιος μάλιστα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΔ΄.

Περὶ δοξομανίας καὶ φθόνου τοῦ Βέκκου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ παρεξηγήσεων τῶν γραφῶν, καὶ τῶν δι' αὐτοῦ Συνόδων τοῦ Βασιλέως ὑπὲρ τοῦ παπισμοῦ, καὶ τῶν ἣν ἐποίησε φθορᾶς τῶν πατρικῶν βιβλίων ὁ Βέκκος εἰς βεβαίωσιν τοῦ παπισμοῦ.

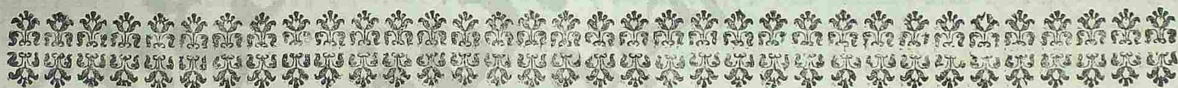
Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δοξομανὴς ὢν, καὶ φθονῶν τῆς πρὸς τὸν Βασιλέα οἰκειότητος τῷ Ἰωσὴφ καὶ τῷ Ἐφέσου Ἰσαὰκ, οὐκ ἔμενεν ἐν οἷς ἔλεγε κατὰ τὸ ἴδιον τῶν Αἱρετικῶν, ἀλλ' ἐπεκτείνων ἑαυτὸν εἰς τὴν κακίαν, παρερμήνευε τὴν γραφὴν καὶ τοὺς ἁγίους πάλιν διὰ τὴν ἕνωσιν, ὅθεν καὶ παροτρύνων τὸν Βασιλέα εἰς τὴν ἀσέβειαν, πολλὰς Συνόδους ποιῆσαι παρεσκεύασεν αὐτὸν, καὶ κακουχήσαντα τοὺς ὀρθοδόξους πρῶτον διαφόροις βασάνοις, ὕστερον δὲ καὶ τινὰς πλανῶντα καὶ λέγοντα αὐτοῖς, ὅτι καὶ Παῦλος περιέτεμε τὸν Τιμόθεον οἰκονομικῶς, καὶ οἱ Ἀντιοχεῖς καὶ Κύριλλος ὀρθόδοξον ὡμολόγησαν τὸν Μοψουεστίας Θεόδωρον, καὶ Βασίλειος ἐσιώπησε τὴν περὶ τοῦ Πνεύματος θεολογίαν. ταῦτα λέγει ὁ Παχυμέρης. ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Βέκκος ἐν τῇ σημειώσει τῶν βιβλίων αὐτοῦ, Παραγράφῳ τετάρτῳ, καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ περὶ τῆς ἀδικίας ἧς ὑπέστη, ἀγωνίζεται δεῖξαι ὅτι διὰ ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν συνέθετο Λατίνοις. φέρει δὲ μάρτυρας Βασίλειον, Ἀθανάσιον, τὸν Ναζιανζηνὸν καὶ τὸν Κύριλλον κατὰ ταῦτα τοῖς οἷς ἔγραφε καὶ ὁ Μονοθελήτης Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννης πρὸς τὸν Ῥώμης Κωνσταντῖνον δικαιολογούμενος, ἀλλ' οὐδὲν ὠφελήθη οὗτος ὡς καὶ ἐκεῖνος, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ἕκτου κεφάλαιον δέκατον ὄγδοον. ἐφόρει γὰρ ὁ Βέκκος, λύκος ὢν, προβάτου κώδιον, ὡς λέγει ὁ Ἐπιφάνιος Αἱρέσει τεσσαρακοστῇ περὶ τοῦ ἀρχοντικοῦ Πέτρου, καὶ ἐκάθητο ὡς ἐκεῖνος ἐν σπηλαίῳ ὑποκρινόμενος εὐσέβειαν, ἀλλ' οὐκ ἔλαθε τοὺς ἐκδίκους τῆς Ἐκκλησίας, ὅθεν καὶ ὁ ἴδιος λέγει ἐν ταὐτῷ, ὅτι τρεῖς συνελεύσεις ἐγένοντο κατ' αὐτοῦ παρόντος καὶ τοῦ λαοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐπαρωνοῦν αὐτῷ, δηλονότι ὥσποτε ἐγένετο περὶ τοῦ θεοστυγοῦς Σεβήρου,

καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφάλαιον πρῶτον. Φέρει ὁ αὐτὸς καὶ τὸν Βουλγαρίας καὶ Βλεμμύδην καὶ τὸν Ἀντιοχείας Πέτρον μόνην κακίζοντας τὴν προσθήκην καὶ οὐ τὸ δόγμα, ἤτοι τὴν ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπόρευσιν, ψεύδεται ὅμως, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφαλαίου δευτέρου Παράγραφον ὄγδοον, καὶ βιβλίου τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον ἕβδομον. ἔτι δὲ προσφέρει ὁ Βέκκος ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ πρὸς τὸν Σουγδαΐδας Θεόδωρον, καὶ ὁ Μελιτηνιώτης λόγῳ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ πρὸς τὸν αὐτὸν τὸ ῥητὸν τοῦ Βασιλείου ἐν τῷ τρίτῳ κατ' Εὐνομίου νενοθευμένον, ὡς εἶπον αὐτὸ καὶ οἱ Λατῖνοι ἐν τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ καὶ εἰκοστῇ τρίτῃ πράξει τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου, καὶ δοκεῖ ὁ Βέκκος διαφθεῖραι πολλὰ βιβλία τῶν πατέρων, ὡς ἔλεγον εἰς τοὺς εἰρημένους τόπους ὁ Ἐφέσου. ὁ μὲν οὖν Βέκκος οὕτω γράφων καὶ σπεύδων καὶ συλλογιζόμενος, ἐγίνετο δεξιὰ χεὶρ τῆς δυσσεβείας τοῦ ἀνόμου Βασιλέως εἰς βεβαίωσιν τῆς αἱρέσεως, λέγω πάλιν ὁ παμμίαρος Βέκκος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΕ'.

Περὶ ὧν εἶπεν ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος ἀστείων ἅμα καὶ γενναίων λόγων, καὶ περὶ τῶν τυραννηθέντων ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ Συγκλητικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν διαφόροις εἴδεσι κολάσεων διὰ τὸ μὴ δεχθῆναι τὴν καινοτομίαν αὐτοῦ.

Ὁ Ἀθηνῶν ὅμως Μελέτιος ἐμέμφετο μάλα γενναίως τὴν περὶ τὴν πίστιν καινοτομίαν, ὥστε καὶ εἰς μίαν τῶν Συνόδων ἐλευθεροστομήσας, εἶπε τὰ ἀναγκαῖα ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ τέλος πάντων ἔδωκε τὸ ῥάσον αὐτοῦ τῷ ὑπηρέτῃ, εἰπὼν εἶναι ἕτοιμον εἰς ἐξορίαν, τὰ αὐτὰ καὶ εἶπε καὶ ἐποίησε καὶ ὁ Ἐφέσου. τῶν δὲ εἰς τὴν φυλακὴν Συγκλητικῶν ὁ μὲν Ἀνδρόνικος ἐκοιμήθη ἐκεῖ, λαβὼν τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου. τοὺς δ' ἄλλους τρεῖς ἔφερεν ὁ τύραννος ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ τοῦ μὲν Μανουὴλ καὶ Ἰσαακίου ἐξορύττει τοὺς ὀφθαλμοὺς, διότι πικρῶς ἤλεγξαν αὐτὸν διὰ τὴν παρατροπὴν τῆς πίστεως, εἶτα ἐξώρισε, χωρίσας ἀπ' ἀλλήλων. καὶ δὴ καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Δεσπότου Μιχαὴλ ἐτύφλωσεν. ὁ δὲ Καντακουζηνὸς ὀκλάσας διὰ φόβον ἀνθρώπινον, ἐκοινώνησεν. ἐμίσει δὲ ὁ Βασιλεὺς τοὺς ἐναπολειφθέντας Μοναχοὺς, τοὺς ἀποβαλόντας τὴν ἕνωσιν, ὅθεν καὶ εἰς τὰς ἐξορίας ἐκάκου αὐτοὺς, πλάττων ἄλλας ἀντ' ἄλλων αἰτίας. καὶ δὴ τὸν μὲν Γαλακτίωνα ἐκτυφλοῖ, Μελέτιον δὲ γλωσσοκοπεῖ, καὶ πρὸς τούτοις Λάζαρον καὶ Μακάριον, πρῶτον εἰπὼν περὶ τῆς ἑνώσεως, καὶ ταύτην μὴ καταδεξαμένους, ἐν οἷς καί τινα Καλοειδᾶν καὶ ἄλλους ἐτύφλωσε, καὶ ἐξώρισε, καὶ τὸν Ἀκροπολίτην Θεόδωρον καὶ τὸν Μουζάλωνα καὶ τοὺς Συγκλητικοὺς καὶ οἰκείους ἀπώσατο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τῶν διορισθέντων ἐν τῇ ἐν Λουγδούνῳ ἀθεμίτῳ Συνόδῳ κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ὑπὲρ τῶν ἀλλοκότων προνομίων τοῦ Πάπα, καὶ περὶ τῆς ἀσεβείας Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου καὶ Γρηγορίου τοῦ δεκάτου.

Ῥητέον δὲ, ἐπαναλαβόντες ἀπ' ἀρχῆς, περὶ τῆς ἐν Λουγδούνῳ Συνόδου, ἀθροισθείσης ἐν ἔτει χιλιοστῷ διακοσιοστῷ ἑβδομηκοστῷ τετάρτῳ. ὁ Παλαιολόγος τοίνυν Μιχαὴλ ἐγκαταλειφθεὶς ἀπὸ Θεοῦ, ὡς παραβὰς τοσούτους φρικτοὺς ὅρκους, ἐξεμάνη κατὰ τοῦ Βασιλέως Ἰωάννου καὶ παντὸς τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ Πατριάρχας συχνῶς ἐξέβαλεν ἀδίκως. καὶ λαβὼν ἀπὸ τῶν Λατίνων τὴν Κωνσταντινούπολιν, οὐκ ἤλπισεν εἰς Θεὸν τὸν ἐλεήσαντα αὐτὸν, ἀλλ' ὡς λέγει ὁ Παχυμέρης εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον αὐτοῦ καὶ ἄλλοι, φοβούμενος τὸν δυτικὸν Κάρολον, αὐστηρὸν καὶ ἀπάνθρωπον ὄντα, καὶ μαινόμενον διὰ τὴν ἐπιγαμβρείαν ἣν εἶχε μετὰ τοῦ Βαλδουΐνου κατὰ τοῦ Μιχαὴλ, ἐκολάκευσε τοὺς Πάπας Ῥώμης, καὶ μάλιστα τὸν εἰρημένον Γρηγόριον, ὃς καὶ ἤθροισε τὴν Σύνοδον εἰς τὸ Λουγδοῦνον ὢν καὶ αὐτὸς ἐκεῖ παρών. λέγουσι δὲ, ὅτι ἦσαν πεντακόσιοι Ἐπίσκοποι καὶ ἄλλοι τόσοι Ἡγούμενοι, καὶ διώρισαν τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. δεύτερον, τοῦ Πάπα τὸ μνημόσυνον, ὅταν καὶ οἱ Πατριάρχαι μνημονεύωνται. τρίτον, ὅτάν τις καταφεύγῃ εἰς τὴν Ῥώμην διὰ κρίσιν ἣν ἔχει μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου αὐτοῦ, ἢ Πατριάρχου αὐτοῦ, μὴ κωλύεσθαι παρά τινος, καὶ ὠνόμασαν τοῦτο Ἔκκλητον. τέταρτον, ἵνα ἔχῃ ὁ Ῥώμης τὰ πρωτεῖα ἐν πᾶσι. καὶ ταῦτα μὲν μόνοι οἱ Λατῖνοι ἐνομοθέτησαν περὶ ἑαυτῶν, ἐναντία ὄντα τῷ Εὐαγγελίῳ καὶ ταῖς Συνόδοις καὶ πάσῃ ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ὅτι ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁ Χριστὸς καὶ οἱ πατέρες εἶπον, καὶ ὅτι κατὰ τὴν γραφὴν καὶ

τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν δεῖ ἔχειν τὸν Ῥώμης Ἐπίσκοπον τὰ προνόμια ὡς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἐπισκόπων, ἀλλ᾽ οὐκ ἀντιχριστιανικῶς καὶ ἀποστατικῶς.

Ὅτι μὲν γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνου, εἶπε τοῦτο μόνος ὁ Χριστὸς καὶ οἱ πατέρες, ὅτι δὲ ὁ Πάπας εἶχε τὸ μνημόσυνον, εἶχε τοῦτο οὐχ ὅτι ἦν κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον μὲν γὰρ κατὰ τὴν μόνην καὶ ἰδιάζουσαν κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας ἔστι μόνος ὁ Χριστὸς, καὶ ὅστις λέγει ὅτι ἐστὶν αὐτοκρατορικὴ κεφαλὴ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας πλὴν τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖνος ἀναμφιβόλως ἐστὶν ὁ ἐξαίρετος πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου. ὅσον δὲ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν, καθ᾽ ἣν κυβερνᾷ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς μέρος αὐθεντικῶς κατὰ τὴν γραφὴν καὶ τὴν παράδοσιν, ἐστὶν ἕκαστος Ἐπίσκοπος, καὶ ἰδιαίτερον ἕκαστος τῶν πέντε Πατριαρχῶν, καὶ καθό εἰσι τοιαύτη κεφαλὴ καὶ οἱ πέντε Πατριάρχαι, ἐμνημονεύοντο εἰς τὰ Δίπτυχα διὰ τὴν πρὸς τὴν μίαν κεφαλὴν τὸν Χριστὸν ὀρθόδοξον ἀναγωγήν τε καὶ ἕνωσιν, ἐπειδὴ μία πίστις καὶ εἷς Κύριος. ἀφ᾽ οὗ δὲ ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης ἐφαντάσθη ἀλλόκοτα περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκαινοτόμησεν εἰς τὸ ἅγιον Σύμβολον, μὴ καταδεξάμενος τὴν διόρθωσιν, ἀπεβλήθη καὶ ἐξεβλήθη καὶ ἀπὸ τοῦ μνημοσύνου, ὡς ἐπὶ Σεργίου καὶ Κηρουλαρίου τῶν ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν, καὶ ἕως οὗ μένῃ ἡ προσθήκη, ὁ συγχωρῶν ἀσυγχώρητος εἶπε καὶ ὁ Βουλγαρίας Θεοφύλακτος. περὶ δὲ τοῦ τῆς Ἐκκλήτου τυραννικοῦ, καὶ τοῦτο τῆς τοῦ ἑωσφόρου ἀποστασίας ἴδιον ἐστὶ, καὶ ἀντίκεινται αὐτῷ κατὰ διάμετρον οἱ Κανόνες καὶ οἱ πατέρες, καὶ μάλιστα ἡ γραφή. περὶ δὲ τοῦ πρωτεύειν ἐν ἅπασιν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ, οὐ κωλύομεν ὅτε ἐστὶν ὁ Ῥώμης ὀρθόδοξος ἵνα ᾖ πρῶτος κατὰ τάξιν, καὶ ἵνα γράφηται ὡς θέλει, ἢ οἰκουμενικὸς, ἢ ὅπως δόξῃ αὐτῷ, καθὼς καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως φημίζεται οἰκουμενικὸς, καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας κριτὴς τῆς οἰκουμένης, καὶ ἡμῖν οὐδὲν μέλει. εἰ δὲ ζητεῖ ἵνα πρωτεύῃ μοναρχικῶς, ἡμεῖς ἕως οὗ ἔχομεν τὰς φρένας, ἀξίωμα τοῦ Ἀντιχρίστου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οὐ καταδεχόμεθα, καὶ οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος, ἀλλὰ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, ὡς ῥηθήσεται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ εἰσακούειν τὸν Βασιλέα τοῦ Πάπα, πότερον τὸν Βασιλέα τῷ Πάπᾳ πείθεσθαι, ἢ τῇ κοινῇ τῶν πατέρων γνώμῃ καὶ μὴ τῷ Πάπᾳ, ἢ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, καὶ περὶ τοῦ ἐν τίσιν οὐ χρῆται τῷ Πάπᾳ ὁ Βασιλεύς.

Εἰ δὲ καὶ θέλει ἵνα πρωτεύῃ καὶ εἰς τὰ κοσμικὰ, ἂν στρέψῃ αὐτός τι ἀνθρωπάριον καὶ εἴπῃ αὐτὸ ἢ Καίσαρα, ἢ Βασιλέα, ἢ Πρίγκιπα, ἐξουσιαζέτω αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἐὰν ᾖ Βασιλεὺς καὶ Αὐτοκράτωρ γνήσιος, ὅσον μὲν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πείθεται τῷ Πατριάρχῃ αὐτοῦ, εἰ δὲ καὶ ἔστι καὶ ὁ Πάπας ὀρθόδοξος, καὶ λέγει σοφώτερα καὶ ἐκκλησιαστικώτερα, ἀκούει μᾶλλον ἐκείνου. εἰς δὲ ζήτημα δύσκολον, καὶ ἀναφυεῖσαν ἀμφιβολίαν πείθεται τῇ κοινῇ γνώμῃ τῶν Πατριαρχῶν τῶν καθολικῶν θρόνων, εἰ δὲ καὶ ἐκεῖνοι οὐ δυνηθεῖεν λῦσαι, ἀποβλέπει εἰς Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἵνα λύσῃ καὶ ἑρμηνεύσῃ αὐτὴν, ὡσανεὶ ἦν τὸ ἅγιον Πνεῦμα τὸ λαλῆσαν. εἰς δὲ τὰ πολιτικὰ τὸν Πάπαν οὐκ ἔχει, ἀλλὰ τοὺς Νόμους καὶ τὸ δίκαιον, καὶ τὸν Θεὸν αὐτὸν, τὸν Πάπαν δὲ ἔχει ὡς Ἐπίσκοπον, καὶ οὐχὶ ἄλλο.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ΄.

Περὶ συναγωγῆς τῶν τελεσθέντων ἕνεκεν τῆς ψευδενώσεως κακῶν ἀπὸ τῆς λατινοφρονήσεως Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου μέχρι τέλους, ἐν οἷς δείκνυται καὶ τὸ παπικὸν ἀξίωμα ἀπάνθρωπον, πολεμικὸν, φονικὸν, τυραννικὸν καὶ παράνομον, ἐξ ὧν καὶ συνίσταται.

Σημείωσαι εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην πρῶτον, ὅτι ὁ Μιχαὴλ οὐκ ἐζήτησε τὴν ἕνωσιν παρὰ τοῦ Πάπα διὰ εὐλάβειαν, ἀλλὰ ἐξ ἀνάγκης τῆς ἀπὸ τοῦ Καρόλου, ὡς ὁ Παχυμέρης λέγει, ὅτι ἔλεγεν ὁ Βασιλεὺς τοῖς Κωνσταντινουπολίταις ἀπαρεσκομένοις τῇ τοιαύτῃ ἑνώσει, ὦ ἄνθρωποι ἀπαράτρωτα τὰ τοῦ ἡμετέρου δόγματος ἔσται, τρία μόνα ἀπονέμομεν τῷ Πάπᾳ, Πρωτεῖον, Ἔκκλητον καὶ μνημόσυνον, ταῦτα δὲ λύτρα ἔσονται πολλῶν αἱμάτων Ῥωμαίων ἐκχυθῆναι κινδυνευόντων. δεύτερον, ὅτι καίτοι τοιαῦτα λέγοντος τοῦ Μιχαὴλ, ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς οὐκ ἐπείθοντο. ὅθεν οἱ Πατριάρχαι Ἀρσένιος καὶ Ἰωσὴφ καὶ Γρηγόριος ἐναντιοῦνται, καὶ ἄλλος ἀφίησι τὸν θρόνον καὶ ἀναχωρεῖ, ἄλλος διώκεται· καὶ οἱ ἔγκριτοι Ἀρχιερεῖς καὶ Κληρικοὶ, καὶ δὴ καὶ Ἄρχοντες μαστιγοῦνται, δημεύονται, φυλακίζονται, πάσχουσιν ὑπὸ τοῦ Ῥώμης Γρηγορίου, καὶ τοῦ Μιχαὴλ, ὅσα ἔπαθον οἱ πάλαι ἅγιοι ὑπὸ τοῦ Νέρωνος, Δεκίου, Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ, ὅτε καὶ ὁ Βέκκος φυλακιζόμενος ἀπεφήνατο, ὅτι οἱ Λατῖνοι ἂν καὶ οὐ λέγωνται ἕως τοῦ νῦν Αἱρετικοὶ, ὅμως Αἱρετικοί εἰσιν. τρίτον, ὅτε τὸ τοῦ Ῥώμης μνημόσυνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐξεφωνήθη, γέγονε ταραχὴ, σύγχυσις, θόρυβος, καὶ ἠκολούθησε σχίσμα μέγα, ὥστε οἱ Ῥωμαῖοι οὐκ ἤθελον προ-

σαγο-

σαγορεύειν τοὺς πλησίον, ἢ συνεσθίειν, ἢ συμπίνειν ἢ ὅλως συναναστρέφεσθαι οἷς εἶχον εἰς ὑποψίαν, καὶ οἱ εὑρέθησαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτε ὁ Πάπας ἐμνημονεύθη. τέταρτον, ἡ Σύνοδος ματαία ἐστὶ πολλῶν ἕνεκεν, ἀλλὰ καὶ ὅτι εἰς τὴν τρίτην αὐτῆς συνέλευσιν ἐξεφωνήθη ἡ προσθήκη, καὶ εἰς τὴν τετάρτην ἀνεγνώσθησαν αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Μιχαὴλ. ὅθεν καὶ ἀπόπλυστος οὐ μόνον ὡς παράνομος, ἀλλά γε καὶ ὡς παράλογος. εἰ δὲ καὶ ἦσαν καὶ τοῦ Βασιλέως πρέσβεις, ἀλλ' ἦσαν καὶ Τοποτηρηταὶ εἰς τὴν ἐπὶ Διοσκόρου λῃστρικήν, καὶ πολυπληθὴς ἦν ἡ ἐν Ἀριμίνῳ, καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ Κοπρωνύμου, ἀλλὰ πάντοτε ἡ ἀλήθεια ἐνίκα, καὶ τὸ ψεῦδος ἐστηλιτεύετο. ἴδε τοὺς τόπους τῶν Συνόδων τῶν προειρημένων ἀνωτέρω, καὶ τὸν Μάξιμον τί ἔλεγε περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδων τῶν Μονοθελητῶν βιβλίου αὐτοῦ κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, καὶ βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίῳ ὀγδόῳ. πέμπτον, ὅτι ὑπωπτεύοντο τὸ κοινὸν τῆς Ἐκκλησίας ἵνα μὴ βιασθῶσιν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ εἰς πλείονα τοῦ Πρωτείου, Ἐκκλήτου καὶ Μνημοσύνου, διὰ τοῦτο ὁ Βασιλεὺς ποιεῖ Χρυσόβουλλον γράμμα μετὰ φρικτῶν ὅρκων καὶ μεγάλων ἀρῶν· ἵνα μὴ πλέον αὐτοὺς βιάσηται εἰς ἄλλο τι, ἢ ἀναγκασθῇ γενέσθαι τι εἰς τὸ Σύμβολον ἕως καὶ μικρᾶς κεραίας, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. ἕκτον, ὅτι ἔπεμψεν εἰς τὴν Ῥώμην πρέσβεις τὸν ποτὲ Πατριάρχην Γερμανόν, καὶ τὸν Νικαίας Θεοφάνη, καὶ τὸν μέγαν Λογοθέτην καὶ τὸν προκαθήμενον τοῦ Βεσταρίου Πανάρετον, καὶ τὸν μέγαν Διερμηνευτήν, ὅτι δέχεται τὰ τρία ταῦτα κεφάλαια, ἐξ ὧν οἱ μὲν Ἄρχοντες κατεποντίσθησαν ἐν τῇ θαλάσσῃ, οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς ἀπῆλθον εἰς τὴν Ῥώμην, ἀλλ' οὐδεὶς λόγος ὅτι ἐδέχθησαν ἢ τὴν προσθήκην, ἢ τὴν ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπόρευσιν. ἕβδομον, ὅτι οἱ Φρέροι οἱ ἐλθόντες ἀπὸ τῆς Ῥώμης εἰς τὸν Βασιλέα, ἅπαξ καὶ μόλις αὐτοὺς ἀφῆκε λειτουργῆσαι εἰς τὴν Βλαχέρναν, οὐ μὴν καὶ εἶχον ἄλλην τινὰ παρρησίαν, ἐπειδὴ ἦσαν ὅλα δρᾶμα διὰ μόνον τὸν Κάρολον, καίτοιγε καὶ εἰς τοῦτο ἐματαιώθησαν, ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ Πάπα οὐκ εἶδον βοήθειαν οὐδὲ μίαν, ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς δώροις καὶ στρατηγήμασιν ἤγειρε τοὺς Σικελοὺς καὶ Βενετίκους κατὰ τοῦ Καρόλου, καὶ ἐκώλυσεν αὐτόν, καὶ ἴδε τὸν Γρηγορᾶν εἰς τὸ πέμπτον βιβλίον. ὄγδοον, ὁ Γρηγορᾶς ῥητῶς λέγει εἰς τὸ πέμπτον βιβλίον, ὅτι ὁ Βασιλεὺς πρεσβεύεται εἰς τὸν Πάπαν περὶ ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐὰν τὸν Κάρολον παύσῃ τῆς ὁρμῆς, καὶ γίνεται ἡ ἕνωσις ἐπὶ τριῶν, Μνημοσύνου, Ἐκκλήτου καὶ τοῦ Πρωτείου, σιωπὴ δὲ γίνεται περὶ τῆς προσθήκης καὶ ἄλλων. ἀναχωρεῖ ὁ Πατριάρχης Ἰωσὴφ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Βοσπόρου, θορυβεῖται ἡ Σύνοδος, χαίρεται ὁ Βασιλεὺς κολακεία πολλούς, φεύγουσι πολλοί, ἵστανται ἑδραῖοι οἱ δόκιμοι. ἔνατον, ὅτι ὁ Βέκκος ὢν εἰς τὴν φυλακήν, καὶ ἰδὼν δῆθεν τοῦ Βλεμμύδους τὰς μαρτυρίας τὰς περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, ἔκλινεν εἰς λατινισμόν, ἦσαν δὲ τοῦ Βασιλέως, ὃς δὴ ἅπαξ γενόμενος φιλολάτινος, καὶ κλίνας εἰς ἀσέβειαν, ἀπατᾷ καὶ τοὺς βασιλικοὺς Ἀρχιδιακόνους Κωνσταντῖνον τὸν Μελιτηνιώτην καὶ Γεώργιον τὸν Μετοχίτην, οἵτινες καὶ πρέσβεις ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἐπορεύθησαν τοῦ Πάπα λειτουργοῦντος εἰς τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ, καθὼς καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Πάπα ἐλθόντες Φρέροι ἐστήκασιν εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ Πατριάρχου Ἰωσήφ, ὅμως ὁ Μελιτηνιώτης καὶ Μετοχίτης διὰ τὸ ἐν τῇ Ῥώμῃ παραγενέσθαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν λειτουργοῦντος τοῦ Πάπα, ὡς παραβάντες τὰ μέγιστα, τελείᾳ ὑπέπεσον καθαιρέσει ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ σημείωσαι τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης ἑνώσεως. δέκατον, ὅτι μετὰ Γρηγόριον τὸν εἰρημένον γενομένου Πάπα Ἰννοκεντίου, εἶτα Ἀδριανοῦ, εἶτα Νικολάου, εἶτα Μαρτίνου, ἐφ' οὗ ἦσαν εἰς τὴν Ῥώμην πρέσβεις ὁ Ἡρακλείας Λέων καὶ ὁ Νικαίας Θεοφάνης, μαθόντες οἱ Ἰταλοὶ ταύτης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑνώσεως ὑπάρξαι κατ' εἰρωνείαν, οὐκ εἴων εὐκόλως τοὺς πρέσβεις ἐντυχεῖν τῷ Μαρτίνῳ, καὶ τέλος Βασιλέα μὲν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀφώρισαν, καὶ γὰρ τὸ κακὸν μάχεται αὐτὸ ἑαυτῷ, τοὺς δὲ πρέσβεις ἀπεδίωξαν. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ Λέων καθ' ὁδόν, ὁ δὲ Θεοφάνης ἐλθὼν εἰς τὸν Μιχαὴλ, εἶπεν αὐτῷ ἀκριβῶς τὰ γενόμενα, ὅθεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν μνημονευόντων τοῦ Διακόνου τοῦ Πάπα, ἐκώλυσεν ὁ Μιχαὴλ τὸ μνημόσυνον εἰπών, Ἐγὼ μετὰ τῶν οἰκείων ἐποίησα τόσα σκάνδαλα· καὶ ἐποίησα αὐτοῖς τόσα καλά· καὶ πάλιν οἱ Λατῖνοι εἰσὶν ἀχάριστοι. ἠβουλήθη δὲ βαλεῖν τὸν Ἰωσὴφ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, καὶ ἀφανίσαι τὴν ψευδένωσιν καὶ τὰς καινοτομίας, ἀλλὰ πάλιν συνεπέρανε τὸν καιρόν, ἴσως τοῦ Θεοῦ μὴ δεχομένου τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ, ὅτι ἑκουσίως ἐκάκωσε τὴν Ἐκκλησίαν, Παχυμέρης βιβλίῳ ἕκτῳ. εἶτα ἀπέθανεν Ἰωσὴφ ὁ Πατριάρχης, οὗ εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ μὴ εἰπόντες τὸν Βασιλέα ἅγιον κατὰ τὴν συνήθειαν, ἐδυσχέρανεν ὁ Βασιλεύς, ὅμως ἤκουσεν, ὅτι ὁ ὀρθόδοξος Πατριάρχης οὐ κατεδέξατο εἰπεῖν ἅγιον τὸν ἄνομον, οὐδὲ μία γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος. ἰστέον δέ, ὅτι εἰ καὶ ἐπλανήθη ὁ Μιχαὴλ εἰς τὴν τοιαύτην ἕνωσιν, ἦν ὅμως εὐλαβέστατος, πολεμῶν γὰρ μετὰ Καρόλου ἐξουσιαστοῦ δυτικοῦ, ἐδεήθη τῶν Ἀρχιερέων καὶ τοῦ Πατριάρχου καὶ ἐποίησαν Εὐχέλαιον, καὶ ἤλειψαν τοὺς Στρατιώτας τῷ ἐλαίῳ, καὶ οὕτως ἐνίκησαν. ἑνδέκατον, ὅτι τὸν Βασιλέα Μιχαὴλ ἀποθανόντα, οὐκ ἔθαψαν βασιλικῶς ὡς λατινόφρονα, ἀλλ' εἰς τὴν ἐρημίαν αὐτὸν ἔθαψαν ὡς ἀνάξιον βασιλείας γεγονότα διὰ τὸν λατινισμόν. δωδέκατον, ὅτι βασιλεύσαντα τὸν Ἀνδρόνικον, ὁ λαὸς οὐκ ἀφῆκε στεφθῆναι, πρὶν ἢ ἀναβῆναι εἰς τὸν Ἄμβωνα τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ ἀναθεματίσαι πρῶτον τὸν πατέρα αὐτοῦ, καίπερ δυσχερῶς, ὅτι εἰ καὶ ἀσεβής, ἀλλὰ πατὴρ ἦν. ἀλλὰ καὶ τὸν μέγαν Λογοθέτην, ὃς ἦν σύμβουλος τοῦ Μιχαὴλ εἰς τὴν τοιαύτην ἕνωσιν, ἔκλεισεν ὁ Ἀνδρόνικος εἰς ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν εἰς τὴν φυλακήν, οὐχὶ ἀπὸ ἰσχύος τοῦ δήμου, ὡς λέγουσιν οἱ Λατῖνοι, ἀλλ' ἀπὸ κρίσεως ἰδίας καὶ τῆς Συγκλήτου, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ Μιχαὴλ γυνὴ λόγον συνέταξε τῆς ὀρθῆς πίστεως, οὗ ἡ ἀρχή, Θεοδώρα ἐν Χριστῷ πιστὴ Αὐ-

γοῦσα

γοῦσα καὶ Αὐτοκρατόρισσα Ῥωμαίων Δούκαινα Κομνηνὴ Παλαιολογίνα. Οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατορθωμάτων ὅσα τὶς ἐπὶ σωτηρίας κατορθώσει διωγήσεται, οὕτω μοι καὶ ἐπὶ τῆς εὐσεβείας αὐτῆς δοκεῖ. κεῖται δὲ τὸ γράμμα τοῦτο ἐν τῇ Βιέννῃ τῇ ἐν τῇ Αὐγούστῃ ἐν τῇ Βασιλικῇ Βιβλιοθήκῃ, ἐξ ἧς μετεγράψαμεν αὐτό. δέκατον τρίτον, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Ἀνδρόνικος ἀφ' ἑαυτοῦ ἐσπούδασε διὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ὅθεν καὶ ἐν τῇ τῶν Χριστουγέννων ἑορτῇ οὐχ ὑπέφερε λειτουργῆσαι τὸν Βέκκον λατῖνον ὄντα, ἀλλ' ἐμήνυσεν αὐτῷ διὰ τοῦ χαρτοφύλακος τοῦ μελιτηνιώτου καὶ κατέβη ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ ἀνάγεται εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ὁ Ἰωσήφ, καὶ πρῶτον γίνεται Ἁγιασμὸς, εἶτα Λειτουργία. γέγονε δὲ καὶ πρᾶγμα σημειώσεως ἄξιον, ὅτι ὁ Μιχαὴλ ὅτε ἐβίαζεν εἰς παπισμὸν, καὶ ἀντέλεγον αὐτῷ οἱ ὀρθόδοξοι, ἔκοψε τὴν γλῶσσαν Μελετίου τοῦ ἐπονομαζομένου ἁγίου (ἀλλὰ καὶ ἀληθῶς ἅγιος ἐγένετο, καὶ ἔκατο τὸ λείψανον αὐτοῦ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Λαζάρου) ὅτι ὁ Μιχαὴλ καὶ Γαλακτίωνα τὸν Γαλησιώτην τὸν ἐλέγξαντα αὐτὸν διὰ τὸ εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἱερουργῆσαι τὸν ἱερέα αὐτοῦ δι' ἀζύμων, καὶ εἰπόντα αὐτὸν νέον Ἰουλιανὸν, ἐτύφλωσεν. οὗτος ὁ Γαλακτίων εἰς τὸν τότε Ἁγιασμὸν τῶν Θεοφανείων, λέγει ὁ Παχυμέρης βιβλίῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, ὅτι ψηλαφῶν ἐλάμβανεν ἁγίασμα καὶ ἡγίαζε τοὺς κίονας καὶ τὰ προαύλια καὶ Εἰκόνας τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα δηλαδὴ ἁγιάσῃ αὐτὰ ὡς μιανθέντα παρὰ τῶν λατινοφρονούντων. Σὺ δὲ σημείωσαι, ὅτι ὁ Ἀδριανουπόλεως Γερμανὸς ὁ ἐπικληθεὶς Μαρκουτζᾶς, Παχυμέρης βιβλίῳ τετάρτῳ, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Βασιλέως μετετέθη εἰς Κωνσταντινούπολιν λῃστρικῶς, λατινοφρονήσας, καὶ ἐξήγειρε μέγαν διωγμὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὸν παπισμόν. τοιοῦτον γάρ ἐστι τὸ ἀξίωμα τὸ νῦν τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης, δηλονότι ἀπάνθρωπον, ἐπειδὴ πολέμοις, μάχαις, φόνοις, τυραννίαις καὶ παρανομίαις συνίσταται.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Περὶ τῆς ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Συνόδου ταύτης τοῦ λατινόφρονος Μιχαὴλ Παλαιολόγου ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τὸν Ῥώμης, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ὀκτὼ ἀτόπων ὑπὲρ τῆς μοναρχίας τοῦ Ῥώμης.

Εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ψευδοσυνόδου ταύτης εὑρίσκεται ἐπιστολὴ τοῦ Παλαιολόγου Μιχαὴλ τούτου τοῦ λατινόφρονος, ἥτις καίπερ καὶ ἀπὸ τῆς φράσεως αὐτῆς (οὐ γὰρ παραλληλίζει τῇ ὑφ' Ἕλληνος γινομένῃ ἡ συνώθεσις αὐτῆς, ἐχούσης καί τινα ὀνόματα λατικὰ ἐκφερόμενα κατὰ τὸ ἰδίωμα αὐτῶν) φαίνεται νόθη, εἴτε ἀληθὴς ὅμως, εἴτε ὕποπτος, περιέχει ἄτοπα. πρῶτον, ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ αὐτῆς ἐστι, Τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ τῷ πρώτῳ καὶ ἄκρῳ Ἀρχιερεῖ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, τῷ Οἰκουμενικῷ Πάπᾳ, καὶ κοινῷ πατρὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν, Μιχαὴλ, καὶ τὰ ἑξῆς. δεύτερον, ὅτι πέμψας ὁ Ῥώμης Γρηγόριος πρέσβεις εἰς τὸν Μιχαὴλ καὶ ἐπιστολὴν, ἐκτίθεται ὁμολογίαν πίστεως ἐκείνην ἣν κρατεῖ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης. τρίτον, ὅτι ὁ Μιχαὴλ εἰσδέχεται τὸ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τὸ Πουργατόριον ὑποτίθησι. τέταρτον, ὑποτιθέμενος τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἁγίων, ὁμοίως καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν τὴν τελείαν κόλασιν, λέγει, ὅτι εἰς τὴν ἀνάστασιν μόνα τὰ σώματα λαμβάνουσιν ἀμφότεροι, καὶ οὐχὶ ἄλλο. πέμπτον, ὅτι ἡ Ἐκκλησία Ῥωμαίων κρατεῖ ἑπτὰ Μυστήρια. ἕκτον, ὅτι ἡ Ἐκκλησία Ῥωμαίων πρωτεῖον ἄκρον καὶ τέλειον, καὶ ἀρχὴν ἐπὶ πᾶσαν τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν κατέχει, ἣν ὁ Χριστὸς ἔδωκε τῷ Πέτρῳ, οὗ διάδοχος ὁ Ῥώμης, ἵνα διορίζῃ τὰ περὶ πίστεως εἰς τὰς ἀναφυομένας ζητήσεις, καὶ ἔχῃ προσέτι καὶ τὴν ἔκκλητον πάντων τῶν βαρυνομένων. ἕβδομον, ὅτι τὰς ἑτέρας Ἐκκλησίας, ἐξαιρέτως δὲ τὰς πατριαρχικὰς αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης ἐτίμησε διαφόροις προνομίοις, πλὴν τοῦ ἰδίου πρεσβείου, ὅπερ πάντοτε φυλάττεται εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους καὶ εἴς τινα ἕτερα πράγματα. ὄγδοον, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης τούτοις πᾶσι πιστεύει, καὶ στερρῶς βεβαιοῖ. ταῦτα ἡ ἐπιστολή.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ ϛ'.

Περὶ ἀναιρέσεως τοῦ πρώτου ἀτόπου τῆς τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου ἐπιστολῆς, ὅ ἐστιν ἡ ἐπιγραφὴ αὐτῆς.

Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι οὕτως ἔγραφον οἱ ἀρχαῖοι Βασιλεῖς τοῖς Πάπαις, Κωνσταντῖνος σεβαστὸς Μιλτιάδῃ Ἐπισκόπῳ Ῥωμαίων. Εὐσέβιος ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας βιβλίῳ δεκάτῳ. Οὐαλεντιανὸς καὶ Μαρκιανὸς νικηταὶ, ἔνδοξοι, τροπαιοῦχοι καὶ πρῶτοι Βασιλεῖς Λέοντι τῷ εὐλαβεστάτῳ Ἐπισκόπῳ τῆς ἐνδόξου πόλεως Ῥώμης. Συνόδῳ τετάρτῃ μέρει πρώτῳ. Αὐτοκράτωρ Φλαούϊος Κωνσταντῖνος πιστὸς μέγας Βασιλεὺς Δόμνῳ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικῷ Πάπᾳ. συνόδῳ ἕκτῃ, μέρει πρώτῳ. Ὁ αὐτὸς, Λέοντι τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ τῆς ἀρχαίας καὶ περιδόξου πόλεως Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικῷ Πάπᾳ. οὕτως ἔγραφον οἱ ἀρχαῖοι Αὐτοκράτορες πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους Ῥώμης, νῦν δὲ Μιχαὴλ ὁ γενναδᾶς γράφει ἀνομοίως, πρῶτον, ὅτι προτάττει τὸ ὄνομα τοῦ Πάπα, ὑποτάττει δὲ τὸ ἑαυτοῦ. δεύτερον, ὅτι λέγει αὐτὸν ἄκρον Ἀρχιερέα. τρίτον, ὅτι λέγει αὐτὸν κοινὸν πατέρα πάντων τῶν Χριστιανῶν. ἐν οἷς σημείωσαι πρῶτον, ὅτι ἀνόμοιος ἡ ἐπιγραφὴ

φὴ τοῦ Μιχαὴλ πρὸς τὸν Πάπαν ταῖς ἐπιγραφαῖς τῶν ἀρχαίων Αὐτοκρατόρων πρὸς τὸν αὐτὸν, ἀνόμοιος ἄρα καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐκείνοις τοῖς Βασιλεῦσι, καὶ ὁ Πάπας οὗτος τοῖς ἀρχαίοις Πάπαις. δεύτερον, ἡ ἀνομοιότης ἐστὶν, ὥστε τὸν Πάπαν τὸν νῦν εἶναι τύραννον, τὸν δὲ Μιχαὴλ οὐ Βασιλέα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τύραννον καὶ βασιλίσκον. τρίτον, ὅτι ὁ Πάπας ἄκρος κληθεὶς, ἤτοι μόνος ὡς μονὰς, ὁ αὐτός ἐστι τῷ εἰπόντι, θήσω τὸν θρόνον μου ἐπὶ τῶν νεφελῶν. καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀδελφὸς Ἐπίσκοπος, ἀλλὰ τύραννος, τοῖς ἁγίοις πατράσι καὶ ἀρχαίοις Πάπαις ἀντίδοξος, ὅθεν καὶ ἀντίθεος. τέταρτον, ὅτι πατὴρ πάντων τῶν Χριστιανῶν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ὕψος τῆς μονότητος καθήμενος, χριστιανικὴ προσηγορία πατὴρ οὐκ ἔστι τῶν Χριστιανῶν, ἀλλὰ τῶν ἀπεσχισμένων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Περὶ ἀναιρέσεως τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου ἀτόπου τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς, ἅ εἰσιν ἔκθεσις τῆς παπικῆς πίστεως τοῦ Μιχαὴλ, καὶ ἡ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκπόρευσις.

Πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ἀποκρίνεται ὁ μέγας Ἀθανάσιος κατακρίνων τὸν Βασιλέα Κωνστάντιον πεισθέντα τοῖς Ἀρειανοῖς, καὶ ἀθροίσαντα Συνόδους πρὸς ταῖς ἄλλαις καὶ εἰς Ἀρίμινον καὶ Νίκην τῆς Θράκης, αἳ ἐποίησαν Ἔκθεσιν πίστεως εἰς ἀθέτησιν τῆς ἐν Νικαίᾳ πίστεως, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφάλαιον δέκατον. λέγει δὲ ὁ ἅγιος, ὅτι ζητοῦντες οἱ Αἱρετικοὶ Ἔκθεσιν πίστεως, μαρτυροῦσιν μὴ ἐγνωκέναι πίστιν, ὡσανεὶ ἐκοιμῶντο καὶ τότε ἐξύπνησαν, ὅθεν καὶ ἀσεβεῖς ἐκρίθησαν, ἐπειδὴ ἔδειξαν ὅτι ἐπὶ Κωνσταντίου ἤρξατο ἡ πίστις αὐτῶν, διὰ τοῦτο προσέθηκαν καὶ χρόνον καὶ Μῆνα καὶ καιρὸν τοῦ τότε βασιλεύοντος, ὅπερ ἐστὶ παράνομον. ἀλλ' οἱ Ἀρειανοὶ ἔδειξαν κατὰ τοῦτο ὅτι νεώτερόν ἐστι τὸ ἐφεύρεμα τῆς πίστεως αὐτῶν καὶ καινοτομία, οὐχ οὕτως ὅμως ἡ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος, ἀλλ' ὅσον περὶ τοῦ Πάσχα, ἐπειδὴ διωρίσθη τότε πότε γίνεσθαι, ἔταξαν καὶ Ὑπατείαν καὶ καιρὸν, περὶ δὲ τῆς πίστεως εἶπον, οὕτω πιστεύει ἡ Ἐκκλησία, ἤγουν ἀπ' ἀρχῆς. λοιπὸν καὶ νῦν ἐκθέμενος ὁ Μιχαὴλ ὁμολογίαν πίστεως ἣν πρεσβεύει ἡ Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης, δείκνυσι δύο τινὰ, πρῶτον, ὅτι οὐκ ἐγίνωσκεν εἰς ὃ ἐπίστευε. δεύτερον, ὅτι ἐξέθετο πίστιν μετὰ προσρήματος παρανόμου, οὐχὶ καθολικοῦ, ἀλλὰ ῥωμαϊκοῦ, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ἕκτου κεφαλαίου τετάρτου Παράγραφον πέμπτον. καὶ γὰρ ἐκθέμενος τὴν πίστιν αὐτοῦ εἰς τὴν Σύνοδον ὁ Γρηγόριος οὕτως, Εὐσεβεῖ καὶ πιστῇ ὁμολογίᾳ φαμὲν ἀϊδίως τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, οὐχ ὡς ἐκ δύο ἀρχῶν, ἀλλ' ὡς ἐκ μιᾶς, οὐ δυσὶ πνεύσεσιν, ἢ ἐκπορεύσεσιν, ἀλλ' ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἐκπορεύσει, ἐπήγαγε, Τοῦτο ἄνωθεν ὡμολόγει ἡ ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἡ μήτηρ πάντων τῶν πιστῶν καὶ Διδάσκαλος. εἶτα κρίνων τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν Αἱρετικὴν, καὶ μόνην τὴν ῥωμαϊκὴν ὀρθόδοξον, μετά τινα εἶπεν, Ἀλλ' ἐπειδή τινες διὰ τὴν ἄγνοιαν ταύτης τῆς ἀληθείας εἰς ποικίλας Αἱρέσεις ὑπωλίσθησαν, ἡμεῖς πᾶσαν ὁδὸν τῶν τοιούτων Αἱρέσεων ἀποφράττειν ἐπιθυμοῦντες, τῆς ἱερᾶς συμψηφιζομένης Συνόδου, κατακρίνομεν καὶ ἀποδοκιμάζομεν πάντας τοὺς ἀρνεῖσθαι τολμῶντας αἰωνίως ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι Πνεῦμα. οὕτω γοῦν τὴν ῥωμαϊκὴν διακρατοῦντος, καὶ ἐξυβρίζοντος τὴν ἀρχαίαν καὶ κοινῶς παραδιδομένην πίστιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Γρηγορίου, καὶ κοινωνοῦντά πως ἔχοντος τὸν Μιχαὴλ, δυνάμεθα εἰπεῖν περὶ αὐτῶν ὅπερ ἔλεγε περὶ τοῦ Ἀρείου ὁ μέγας Κωνσταντῖνος παρὰ Γελασίῳ, Καὶ ἑρμηνεῖς τῆς πίστεως καὶ αὐτόχρημα Εἰκόνες καὶ Ἀνδριάντες τοῦ Διαβόλου Γρηγόριος καὶ Μιχαήλ. ὁρᾶτε δὴ, ὁρᾶτε πάντες, ὡς γοερὰς ἤδη προΐενται φωνὰς, τῷ τοῦ ἔχεως ἐνισχημένοι δήγματι, καὶ αἱ φλέβες αὐτῶν σάρκες, τῷ ἰῷ ἐγκατειλημμέναι, καὶ συνέδραμεν αὐτοῖς ὁμοῦ οἶστρος μανία τε καὶ ματαιότης. πῶς γὰρ δυνατὸν μιᾷ πνεύσει ἐκπορεύεσθαι ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον; ὡς ἀπὸ μιᾶς οὐσίας; καὶ λοιπὸν ἑτέρας οὐσίας τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, πάντα γὰρ τὰ κοινὰ Πατρὶ καὶ Υἱῷ, κοινὰ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι κατὰ τοὺς ἁγίους πατέρας, εἰ δὲ κοινὴν οὐσίαν ἔχει ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, ἣν οὐκ ἔχει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἑτέρας οὐσίας λοιπὸν ἔσονται, καὶ τριὰς καὶ δυὰς ἔσται ἐν τῷ Θεῷ. εἰ δ' ὡς ἐκ δύο ὑποστάσεων, ἰδοὺ δύο ἀρχαὶ ἐν τῇ Τριάδι, καὶ ἐγγὺς ἡ πολύθεος πλάνη. καὶ πῶς τοῦτο οὐκ εἶπεν ἡ γραφὴ, οὐκ εἶπον οἱ πατέρες, οὐκ εἶπον αἱ Σύνοδοι, οὐκ ἐφρόνησεν ἡ Ἐκκλησία; ἀλλ' οἱ Φραντζέζοι πρῶτον ἐφεῦρον, οἳ καὶ ἐζήτουν ἵνα βεβαιώσῃ αὐτὸ ὁ Πάπας Λέων ὁ ὄγδοος, καὶ ὕστερον ἐπρέσβευσαν οἱ προσθέμενοι εἰς τὸ Σύμβολον. καὶ δὴ πάλιν εἰς τὴν Φράντζαν τελευτᾷ ὁ κολοφὼν τῆς ἀσεβείας, καὶ νομοθετεῖ καταποντισμοῦ ῥήματα ὁ πάντων καὶ Αἱρετικῶν καὶ ἁμαρτωλῶν χείριστος Γρηγόριος, καὶ συμψηφίζεται ἡ ἐναγὴς ἐκείνη καὶ ἐπάρατος Σύνοδος τῶν παρανόμων, καὶ πείθεται αὐτοῖς ὁ παράνομος Βασιλεύς. κατακρίνει δὲ ὁ Πάπας τοὺς ἀρνουμένους εἶναι καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἀναθεματίζει, ὅπερ ταὐτόν ἐστιν ὅτι ἀναθεματίζει πάντας τοὺς ἁγίους πατέρας, καὶ πάντας τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς, καὶ αὐτὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν εἰπόντα, ὅτι ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, καὶ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους τοὺς γράψαντας καὶ κηρύξαντας τοῦτο ἐν πάσῃ τῇ κτίσει, καὶ τοὺς βεβαιώσαντας τοῦτο πατέρας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὅθεν ἕπεται εἶναι ὑπὸ πάντων τούτων ἀναθέματι ὑποβεβλημένους τοὺς τοῦτο καινοτομήσαντας Πάπας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Περὶ ἀναιρέσεως τοῦ πέμπτου, ἕκτου καὶ ἑβδόμου ἀτόπου τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς, ἅ εἰσι τὰ ἑπτὰ Μυστήρια, ἃ ἡ ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία λέγει κρατεῖν, καὶ ὅτι οὐκ Ἀρχιερεὺς ὁ Ῥώμης ἢ κριτὴς, ἀλλὰ λαϊκὸς καὶ πρόβατον ψωριῶν, καὶ ψεῦδος τὸ παρ' αὐτοῦ τοὺς Πατριάρχας τετιμῆσθαι προνομίοις.

Πρὸς δὲ τὸ πέμπτον (ἐπειδὴ τὰ λοιπὰ γινώσκουσι καὶ τὰ μικρὰ παιδία, περιφανῶς γάρ εἰσιν ἀθεμιτά τε καὶ παράνομα) τὸ λέγον τὴν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν κρατεῖν ἑπτὰ Μυστήρια, ῥητέον πρῶτον, ὅτι γελοῖόν ἐστιν· εἰ γὰρ αὐτὰ ἐκράτει ἡ Ῥώμη καθότι αὐτὴ ταῦτα παρέδωκεν, ἀσεβὴς ἂν εἴη ὅστις ἔστεργε κρατεῖν Μυστήρια ἅπερ ἡ Ῥώμη παρέδωκεν, ἐπειδὴ Μυστήρια οὐδεὶς δύναται παραδοῦναι, ἀλλ' ἢ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὥστε ὅσα παρέδωκεν ἡ Ῥώμη μόνη Μυστήρια, εἰσὶ κατάπτυστα. δεύτερον, ὅτι τὰ ἑπτὰ Μυστήρια παρέδωκεν ὁ Κύριος, καὶ συνέχονται ποῖα εἰς τὴν γραφὴν ῥητῶς, λέγω εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, ποῖα εἰς τὰς ἐπιστολὰς τῶν Ἀποστόλων, ἀφ' ὧν ἡ καθόλου Ἐκκλησία ταῦτα ἐδέξατο καὶ κρατεῖ ὡς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος παραδεδομένα. οὐκ ἀληθεύει οὖν ὁ Πάπας τὰ κοινὰ λέγων ἴδια, καὶ κατὰ ἀλήθειαν τοιοῦτος πατὴρ ἦν ὁ Γρηγόριος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοιαῦτα λαλῶν, οἷος ἐκεῖνος περὶ οὗ ἔλεγεν ὁ Κύριος ὅτι ψεύστης ἐστὶ, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. πρὸς δὲ τὸ ἕκτον εἴρηται καὶ ῥηθήσεται πολλάκις, καὶ ἐνταῦθα ἀρκεῖ εἰπεῖν τὸ εἰρημένον ἐν τῷ Διαλόγῳ Μιχαὴλ Ἀγχιάλου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Μανουὴλ Αὐτοκράτορος τοῦ Κομνηνοῦ περὶ αὐτοῦ, ἤγουν τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης. Τῆς Ἀρχιερατικῆς εὐκλείας ἀποπεσὼν, οὐκ αὖ εἴη πρῶτος τῶν οἳ τὴν χάριν διεφυλάξαντο, λαϊκὸς δέγε καὶ παρ' ἄλλων ἁγιαζόμενος, ἀλλ' οὐκ αὐτὸς ἁγιάζων ἄλλους, ἢ καὶ πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους καὶ τοὺς τῶν μειζόνων βαθμῶν προβαλλόμενος, πολλῷ δὲ πλέον οὐδὲ τῶν τοιούτων κριτὴς, τὸ γὰρ ἀφιέναι τοὺς τοιούτους τὰ ἁμαρτήματα, ἢ καὶ ἁμαρτάνουσι συγχωρεῖν, μανίας ἂν ἐσχάτης ἔγωγε κρίναιμι. οἶδα δὲ ὡς καὶ πάντες ὅσοι συγκαταλεγόμενοι τοῖς γε νοῦν ἔχουσιν, ἴσως δὲ οὐδὲ τῶν ὀρθοδόξων ἁπλῶς καθηγητὴς ὀρθεὶς, ἵνα τὸν λόγον ἐπαναλήψωμαι, οὐ γὰρ ποιμὴν, ἀλλὰ πρόβατον ἀπὸ τοῦδε, καὶ πρόβατον ψωριῶν καὶ ἰατρείων δεόμενον ἀποδέδεικται, ὅθεν καὶ χεῖρον ἐστὶ κατὰ πολὺ καὶ τῶν ἑτέρων θρεμμάτων, οἷς τὸ ὑγιὲς διασώζεται. πρὸς δὲ τὸ ἕβδομον ῥητέον, καίτοιγε καὶ τίς μὴ γελάσῃ, ἢ μὴ κλαύσῃ τὴν πώρωσιν αὐτῶν; λέγουσι γὰρ, ὅτι ὁ Πάπας τοὺς Πατριάρχας ἐτίμησε προνομίοις, καὶ πῶς τοῦτο εἰ ἀληθὲς ἦν, οὐκ ἀνέθηκεν ἐν τῇ Ἐκθέσει αὐτῆς ἡ ψευδοσύνοδος τοὺς τοῦτο διαγορεύοντας Κανόνας, ἢ τὰς μαρτυρίας τῶν Συνόδων, ἢ καν ἑνὸς τῶν ἐγκρίτων ἱστορικῶν, ἢ ἁγίων πατέρων; Ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς, ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ, ἔλεγεν ὁ Πρόδρομος, καθὸ καὶ ἀμάρτυρα λαλεῖ, καὶ ἐναντία τῇ γραφῇ, τοῖς Κανόσι, τῷ ἔθει, τῇ παραδόσει καὶ ἁπλῶς τῇ ἀληθείᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς κατὰ Βέκκου ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ πρῶτον γενομένης Συνόδου ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου καὶ Ἰωσὴφ Πατριάρχου, καὶ τῆς ἐμπρήσεως τῶν ὑπὸ τῶν παπιζόντων συγγραφέντων Τόμων, καὶ τῆς παραιτήσεως Θεοδοσίου Ἀντιοχείας φόβῳ καθαιρέσεως, καὶ προχειρίσεως Διονυσίου ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον.

Ὀκτὼ χρόνους ἐπεκράτησεν ὁ παπισμὸς τοῦ Μιχαὴλ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς μόνον αὐτὸν καὶ τινὰς ὀλιγαριθμήτους. ἦν δὲ ὄργανον αὐτοῦ ὁ Βέκκος, ὡς εἴρηται, ὃς καὶ αὐτὸς ὀκτὼ ἔτη ἐπατριάρχευσεν, ὡς γράφει Γεώργιος ὁ Κύπριος ἐν τῷ Τόμῳ. ἀλλ' ὁ Ἀνδρόνικος μετὰ τὸ καθελεῖν τοῦ θρόνου τὸν Βέκκον, ἀθροίζει Σύνοδον εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἰωσὴφ ἠσθένει, ἦν ἐν τῇ Συνόδῳ μόνος ὁ θρόνος αὐτοῦ. παρῆν δὲ τῇ Συνόδῳ ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος, ἅγιος ἄνθρωπος (οὗτος ἐστὶν ὁ ἐπιτρέψας Γεωργίῳ τῷ Παχυμέρει ποιῆσαι τὴν παράφρασιν εἰς τὸν Ἀρεοπαγίτην) καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ μάλιστα ὁ μέγας Λογοθέτης, καὶ ὁ Κύπριος Γεώργιος, ἐν ᾗ τοὺς Τόμους οὓς συνέγραψαν οἱ παπίζοντες, καὶ ὅλα τὰ προγεγονότα τοιαῦτα κατέκαυσαν, καὶ τὸν Βέκκον ᾐτιῶντο· ὡς λαβόντα ῥησείδια τῶν πατέρων, καὶ παρερμηνεύσαντα αὐτὰ, καὶ αἰτίαν δεδωκότα τῷ καινοτομήματι, καὶ γινώσκεται καὶ μόνη ἡ πονηρία, ὅτι φανερὰ τὰ ῥητὰ ἦσαν πονηρῶς ἑρμηνευθέντα. ἐξ ὧν σημείωσαι· ὡς ἐλέγομεν ἀνωτέρῳ βιβλίῳ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ ὀγδόῳ, ὅτι καὶ τοῦ Βλεμμύδους τὰς μαρτυρίας διέφθειρε. προσκαλέσαντες λοιπὸν αὐτὸν εἰς τὴν Σύνοδον, ἐκάθισαν αὐτὸν εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, καὶ ἐλεγχθεὶς ὡς καινοτόμος, καὶ ὡς ἐκβαλὼν παρὰ Κανόνας τὸν ἴδιον Πατριάρχην, ἔδωκε λίβελλον ἀποβαλλόμενος τὴν καινοτομίαν, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῆς βασιλίσσης Θεοδώρας ἐζήτησαν λίβελλον πίστεως, ἵνα ἀποβάλῃ τὰ προγε-

προγεγονότα, καὶ μὴ ζητήσῃ ἐνταφιασθῆναι τὸν Μιχαὴλ μετὰ ψαλμῳδιῶν, ὡς εἴρηται, ὃν καὶ ἔδωκεν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. ἔπειτα καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας συνέθετο εἰς τὴν καθαίρεσιν τῶν καινοτόμων, καὶ ἁπλῶς εἰς τὴν Σύνοδον, καὶ ὅσους ὁ Βέκκος ἐχειροτόνησεν, ἐκάθηραν, ὅσοι δηλαδὴ ἦσαν ἔνδον εἰς τὴν πόλιν, ἐπειδὴ ἐφαίνετο ὅτι καὶ συνήργουν. τοῖς δὲ ἔξω τῆς πόλεως συγγνώμην ἔδωκαν, ὡς τὸν λατινισμὸν ἀποβαλλομένοις, τοῖς δὲ Κληρικοῖς συνεχώρησαν τὸ ἁμάρτημα, πρότερον κανονίσαντες. ὁ δὲ Ἀντιοχείας Θεοδόσιος ὑφορώμενος τὴν καθαίρεσιν, ἔφυγε κρυφίως εἰς τὴν Ἀντιόχειαν καὶ παρῃτήσατο, καὶ ἐγένετο ἀντ᾽ αὐτοῦ Πατριάρχης ἐκεῖ Ἀρσένιος ὁ Ἁγιοσυμεωνίτης, ὅντινα διὰ τὸ ἀπελθεῖν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τοῦ Ῥηγὸς τῶν Ἀρμενίων, ἐκάθηραν, εἰς δὲ Πατριάρχου ἐκλογὴν σχίζονται οἱ Ἀντιοχεῖς καὶ οἱ Κίλικες, καὶ οἱ μὲν ἐκλέγουσι Κύριλλον τὸν Τύρου, οἱ δὲ τὸν Πομπηϊουπόλεως Διονύσιον, ἰσχύουσιν ὅμως οἱ Ἀντιοχεῖς, καὶ προβιβάζεται εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ὁ Διονύσιος. Σημειώσαι ὅτι καὶ τὸν θανόντα Ἰωσὴφ τὸν Πατριάρχην ἐμέμψατο ἕνεκα δύο τινῶν, πρῶτον, ὅτι συνεχώρησε τῷ Μιχαὴλ διὰ τὴν πρὸς τὸν Βασιλέα Ἰωάννην ἐπιβουλήν. δεύτερον, διὰ τὴν ἀναβίβασιν, ζῶντος τοῦ Ἀρσενίου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τῆς κατὰ Βέκκου δευτέρας Συνόδου, ὑφ᾽ ἧς καθαιρεθεὶς καὶ ἀναθεματισθεὶς ἅμα τοῖς αὐτῷ ὁμόφροσι, σὺν αὐτοῖς ἐξωρίσθη.

Εὑρισκομένου εἰς ἐξορίαν τοῦ Βέκκου εἰς Προῦσαν, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἐξωρίσθη, καὶ ἴδε τὸν Παχυμέρη ἱστοριῶν βιβλίῳ ἕκτῳ. ὁ Προύσης Νεόφυτος διὰ τὸ προγεγονὸς τοῦ Πάπα μνημόσυνον, ἐκανόνισε τοὺς Προυσαεῖς διωρισμέναις νηστείαις κρεῶν, καὶ ἄλλοις τρόποις. ὁ δὲ Βέκκος ἐδυσχέραινε, καὶ τὴν ἔγγραφον ὁμολογίαν, ἣν ἔδωκε καὶ ἀπεβάλετο τὸν παπισμόν, ἀθετῶν, ἐζήτει γενέσθαι Σύνοδον καὶ εἰπεῖν ἐν αὐτῇ τὸ ἀληθές. ὅθεν καὶ ὁ Βασιλεὺς συγκατανεύσας, ἄγει αὐτὸν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Κοσμιδίου, εἶτα ἀθροίζει Σύνοδον, ὡς γράφει ὁ Παχυμέρης ἱστοριῶν βιβλίῳ ἑβδόμῳ, εἰς τὸν Ἀλεξιακὸν Τρίκλινον, παρόντων τῶν Πατριαρχῶν Γρηγορίου Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀρχιερέων καὶ Μοναχῶν καὶ τοῦ τῆς Συγκλήτου περιφανοῦς. προεκάθητο δὲ ὁ Βασιλεύς, ἐν ᾗ προκατάρχει ὁ Ῥήτωρ τῆς Ἐκκλησίας, εἶτα ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος καὶ ὁ σοφώτατος Λογοθέτης, ἔπειτα ὁ Βέκκος καὶ ὁ Μελιτηνιώτης καὶ ὁ Μετοχίτης ἔλεγον μὴ εἶναι αἴτιον ἢ συναίτιον τὸν Υἱόν, ἀλλὰ τὸν Πατέρα διὰ τοῦ Υἱοῦ προβάλλειν, ἠλέγχθη ὅμως ἡ σοφιστεία αὐτῶν, ὡς ῥηθήσεται. προέβαλον οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ῥητὸν τοῦ Δαμασκηνοῦ, λέγοντος, Διὰ Λόγου Προβολεὺς ἐκφαντορικοῦ Πνεύματος, καὶ ἴδε περὶ τούτου ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίου δεκάτου ἐν τῷ Παραγράφῳ πέμπτῳ. προέβαλον ἔτι τὸ τοῦ Νύσσης, Διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου. ἀλλὰ τοῦτο προβληθὲν ὑπὸ τῶν Λατίνων ἐν τῇ Νικαίᾳ, ἡρμηνεύθη ὑπὸ τοῦ τότε Κωνσταντινουπόλεως Γερμανοῦ, καὶ ἀνεθεματίσθησαν οἱ παρερμηνεύοντες αὐτό. πρὸς τούτοις εἰπόντων πολλὰ καὶ ἀηδείας μεστὰ τῶν περὶ Βέκκον, ὁ Ἀλεξανδρείας ἀπεκρίθη κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν τύπον, καὶ εἶπε πρὸς τὸν Βέκκον, Εἰ ταῦτα κατεῖχεν ἡ Ἐκκλησία, πῶς ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν αὐτά; ἡμεῖς ἐκεῖνα ἅπερ ἡ Ἐκκλησία ἀπ᾽ ἀρχῆς παρέδωκεν, ἐκεῖνα μόνα οἴδαμεν, καὶ ἐκεῖνα κρατοῦμεν, καὶ ἐν οἷς ἀνετράφημεν μένομεν. οὕσαν δὲ καὶ τὰ λοιπὰ ἐπιχειρήματα τῶν περὶ Βέκκον αὐτὰ τὰ κατατετριμμένα καὶ σοφιστικὰ παρέγγραπτα. ὅθεν τὸν Βέκκον καὶ τοὺς Ἀρχιδιακόνους ζητοῦντας στῆσαι τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην, καὶ πρὸς τούτοις, ἀσυνήθη τινὰ βουληθέντας εἰσενεγκεῖν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καθαιροῦσι καὶ ἀναθεματίζουσιν αὐτούς, καὶ ἐξορίζει αὐτοὺς ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸ Φρούριον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τὸ εἰς τὸν Ἀσακηνὸν κόλπον, ὅπου καὶ ἐτελεύτησαν, Παχυμέρης βιβλίῳ ἑβδόμῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Περὶ τῶν περιεχομένων ἐν τῇ καθαιρέσει τοῦ Βέκκου καὶ τῶν αὐτῷ ὁμοφρόνων.

Περιέχει δὲ ἡ καθαίρεσις αὐτῶν πρῶτον, τὰς αἰτίας τῶν καινοτομιῶν αὐτῶν. δεύτερον, Ἔκθεσιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. τρίτον, τὴν ὁμολογίαν τοῦ Βέκκου, ἣν ἔδωκεν εἰς τὴν ἐπὶ Ἰωσὴφ Σύνοδον πρὸ τοῦ ἐξορισθῆναι, ἐν ᾗ ἀποβάλλεται τὴν ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπόρευσιν, καὶ ὁμολογεῖ τὴν ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνου, καὶ ἀναθεματίζει τοὺς μὴ οὕτω φρονοῦντας, καὶ εἰς τὸ μέλλον φρονήσοντας, καὶ λέγει αὐτοὺς εἶναι ἀκοινωνήτους καὶ ἀποβλήτους, καὶ πόῤῥω τῆς τῶν Χριστιανῶν ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ δέχεται τὴν κατ᾽ αὐτοῦ συνοδικὴν καθαίρεσιν ὡς δικαίαν, καὶ ὅτι οὐδέποτε δοκιμάσει τὴν ἱερωσύνην ἀνακαλέσασθαι. τέταρτον, λέγει τὴν αἰτίαν τῆς ἀληθείας Συνόδου. πέμπτον, ἐκτίθησιν ἡ Σύνοδος κεφάλαια ἕνδεκα ἀναθεματίζοντα τὴν καινοτομίαν καὶ Βέκκον καὶ τοὺς περὶ αὐτόν. ἕκτον, περιέχει ἀπειλὴν καὶ νουθεσίαν εἰς τοὺς ὀρθοδόξους, καὶ τελευταῖον τὰς ὑπογραφάς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ΄.

Περὶ τῶν περιεχομένων ἐν τοῖς ἕνδεκα κεφαλαίοις τῆς παρούσης Συνόδου, κατὰ Βέκκου καὶ παντὸς παπισμοῦ τὸν ἀναθεματισμὸν ἐπαγομένης, καὶ περὶ τῆς ἐκ Πατρὸς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ αὐτῆς τῆς ἁγίας Τριάδος θεολογούσης, καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς κεφαλαίοις ὑπογραψάντων.

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον ἀποβάλλουσι Βέκκον, Γεώργιον καὶ Κωνσταντῖνον, ὅτι ἀλλότρια δόγματα καὶ παράνομα εἰσήνεγκαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐβοήθησαν τῇ καινοτομίᾳ τοῦ Πάπα καὶ λόγοις καὶ συγγράμμασι, καὶ πρὸς τούτοις ὅτι μετανοήσαντες, πάλιν ὑπέστρεψαν εἰς τὸν ἴδιον ἔμετον. εἰς τὸ δεύτερον, ἡ αὐτὴ ἀπόφασις, ὅτι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἰσήνεγκαν ἐναντία τοῖς Διδασκάλοις. εἰς τὸ τρίτον, ἡ αὐτὴ ἀπόφασις, διότι εἶπον συναίτιον τὸν Υἱὸν τῷ Πατρὶ εἰς τὴν ἐκπόρευσιν, προβάλλοντες τὸ ῥητὸν τοῦ Δαμασκηνοῦ, καίτοι αὐτὸς ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον λέγει ῥητῶς, Μόνος γὰρ αἴτιος ὁ Πατήρ. καὶ ἀλλαχοῦ, Ἐκ τοῦ Υἱοῦ δὲ αὐτὸ (τὸ ἅγιον Πνεῦμα) οὐ λέγομεν. εἰς τὸ τέταρτον, ἡ αὐτή, ὅτι εἶπον διὰ τοῦ Υἱοῦ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, φέροντες παραδείγματα τινῶν, ἃ τὴν φανέρωσιν δηλοῦσιν ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ, οὐ τὴν ἐκπόρευσιν, ὀρθῶς ἐννοούμενα. εἰς τὸ πέμπτον, ἡ αὐτή, ὅτι εἶπον σημαίνειν τὴν ΔΙΑ τὸ αὐτὸ τῇ ΕΚ προθέσει, ὅθεν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Υἱοῦ καθὼς καὶ ἀπὸ τοῦ Πατρός, καὶ ἀθετοῦσιν ἃ ἡ Ἐκκλησία κοινῶς δοξάζει, καὶ οἱ ἅγιοι λέγουσιν, ὅτι Πηγὴ Υἱοῦ καὶ Πνεύματος ὁ Πατήρ, καὶ μόνη πηγὴ τῆς Θεότητος ὁ Πατήρ, καὶ μόνος αἴτιος ὁ Πατήρ, εἰ δὲ καὶ εἶπον τινὲς τὸ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἀλλὰ τὴν ἀΐδιον ἔκφανσιν δηλοῖ ἐκεῖ ἡ ΕΚ, οὐ τὴν ἐκπόρευσιν, ὅτι οὕτως ἀκολουθεῖ μὴ εἶναι τὸν Πατέρα μόνον αἴτιον, καὶ παρεθέσαμεν τὸ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, λέγοντος, Πάντα ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ τοῦ Υἱοῦ ἐστι, πλὴν τῆς αἰτίας. εἰς τὸ ἕκτον, ἡ αὐτή, ὅτι λέγουσι τὴν μίαν οὐσίαν καὶ Θεότητα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τῆς τοῦ Πνεύματος ὑπάρξεως εἶναι αἰτίαν, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἡ οὐσία αἰτία ὑποστάσεως, ὥστε μήτε προβλητικὴ μήτε γεννητική. ἡ δὲ μετὰ ἰδιωμάτων οὐσία, ἥτις καὶ ὑπόστασις κατὰ τὸν Μάξιμον καὶ κατ' αὐτὸν δὴ τὸν μέγαν Βασίλειον ἐστὶν ὁρίζουσα τὴν κοινὴν καὶ ἀπερίγραπτον ἐν τῷ τινὶ πράγματι, διὰ τῶν ἐπιφαινομένων ἰδιωμάτων παριστῶσα καὶ περιγράφουσα αὐτήν, ὅθεν καὶ ἄτομον τὸ ἄτομον γεννᾷ, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν εἰκόνα ἀναγκαίως ὁ Πατὴρ μόνος γεννᾷ, καὶ μόνος ἐκπορεύει, ἐπειδὴ ὡς τὸ γεννῶν ἄτομον, οὕτω καὶ τὸ γεννώμενον, καὶ ὡς τὸ προβάλλον, οὕτω καὶ τὸ προβαλλόμενον, Πατρὸς δὲ καὶ Υἱοῦ ἡ οὐσία μία, ἀλλ' οὐχ ὡς ἄτομον. εἰς τὸ ἕβδομον, ἡ αὐτὴ ἀπόφασις, ὅτι αἴτιον τοῦ Πνεύματος τὸν Πατέρα καὶ Υἱὸν λέγουσιν, εἰ καὶ οὐχ ὡς δύο ἀρχὰς καὶ δύο αἴτια τερατεύονται, ἀλλὰ κἂν καὶ ἀρνῶνται, ὅμως ἕπεται τῷ τοιούτῳ λόγῳ εἶναι δύο ἀρχὰς τοῦ Πνεύματος. εἰς τὸ ὄγδοον, ἡ αὐτή, ὅτι λέγουσι τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν αἰτίαν τοῦ Πνεύματος, ἀλλὰ τῷ λόγῳ τῆς φύσεως, καὶ οὐ τῷ λόγῳ τῆς ὑποστάσεως, καὶ οὕτως ἕπεται πρῶτον, εἶναι καὶ τὸ Πνεῦμα τινὸς αἰτίαν, ἐπειδὴ ἐστὶ τῆς αὐτῆς φύσεως Πατρὶ καὶ Υἱῷ. δεύτερον, ἀκολουθεῖ εἰς πλῆθος προχωρεῖν τὰς αἰτίας, ἐπειδὴ ὅσαι ὑποστάσεις μετέχουσι τῆς φύσεως, δεῖ ταύτας μετέχειν καὶ τῆς αἰτίας. τρίτον, ἕπεται τὴν κοινὴν φύσιν καὶ οὐσίαν ὑποστάσεως εἶναι αἰτίας, ὅπερ κοινῶς ἀπαγορεύεται. εἰς τὸ ἔνατον, ἡ αὐτή, ὅτι λέγουσιν, ὡς εἰς τὴν δημιουργίαν ἡ δι' Υἱοῦ φωνὴ σημαίνει τὸν Πατέρα προκαταρκτικὴν αἰτίαν, ἀλλ' οὐκ ἀποβάλλει εἶναι τὸν Υἱὸν συνδημιουργὸν καὶ συναίτιον, οὕτω καὶ εἰς τὴν Θεολογίαν, εἰ καὶ ἀρχικὸν αἴτιον Υἱοῦ καὶ Πνεύματος ὁ Πατὴρ λέγεται, ὅμως καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν αἴτιος, καὶ οὐ διαιρεῖται τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱὸς εἰς τὴν ἐκπόρευσιν, ἀλλὰ τοῦτο ἐσμὸν ἐπάγει βλασφημιῶν. ἡ αὐτὴ δὲ περὶ τῶν ὁμοίων γίνεται ἀπόφασις καὶ εἰς τὸ δέκατον. εἰς δὲ τὸ ἑνδέκατον τὸν Βέκκον λέγουσι συκοφάντην τῶν ἁγίων, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι τὸν Πατέρα αἴτιον διὰ τοῦ Υἱοῦ οὐκ εἶπον, οὔτε τὸν Πατέρα τῷ λόγῳ τῆς φύσεως εἶπον τοῦ Πνεύματος αἴτιον, ἵνα καὶ συναίτιος νομισθῇ ὁ Υἱός, ἀλλὰ τῷ λόγῳ τῆς ὑποστάσεως. ἀποβάλλουσι δὲ τὴν γενομένην πρᾶξιν ἐπὶ Μιχαήλ, καὶ ἀναθεματίζουσι καὶ τὸν Βέκκον καὶ τοὺς τοιαῦτα καὶ φρονοῦντας καὶ φρονήσοντας. ἦν δὲ ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπογραφὴν πρῶτος, ὥσπερ καὶ εἰς τὴν ἐν Τρούλλῳ ὑπέγραψε πρῶτος ὁ Ἰουστινιανός, καὶ εἰς τὴν ἐπὶ Μανουὴλ αὐτὸς πρῶτος ὑπέγραψεν ὁ Μανουήλ. εἶτα ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος, καὶ τεσσαράκοντα δύο Ἀρχιερεῖς, καὶ Κληρικοὶ ἕξ, καὶ καθεξῆς οἱ Ὀφφικιάλιοι τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τοῦ βασιλικοῦ Κλήρου Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι ἕως τῶν Νοταρίων. λέγει δέ τις ὀρθόδοξος περὶ τῆς Συνόδου ταύτης, ἤτοι περὶ τῆς πρὸ αὐτῆς, ἀρχαῖος καὶ ἀξιόπιστος, ὕστερον τὸ τῆς ἀληθείας αὖθις ἐπέλαμψε φῶς ταῖς Ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ, τὴν ψαλιδῶσαν τῆς Ῥώμης Ἐκκλησίαν ἐκ τῆς ποίμνης Χριστοῦ ἀποσκορακίσαντος τοῦ εὐσεβοῦς Βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ μετονομασθέντος Ἀντωνίου Μοναχοῦ, τοῦ τὸ πατρικὸν μὲν διαδεξαμένου σκῆπτρον, πολὺν δὲ ζῆλον ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων τρέφοντος, καὶ διὰ τοῦτο πάλιν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸν ἴδιον κόσμον καὶ τὴν προτέραν εὐγένειαν ἐπανασώσαντος, ὃς δὴ καὶ Σύνοδον συναθροίσας ἅμα τῷ ὑπὲρ τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἐξορισθέντι Ἰωσὴφ Πατριάρχῃ τῷ ὁμολογητῇ, καὶ τοῖς λοιποῖς τρισὶ Πατριάρχαις, ἀναθέματι διὰ τῆς Συνόδου καθυπέβαλε τόν τε Πάπαν καὶ πᾶσαν τὴν τῶν Λατίνων Αἵρεσιν, καθὼς ἔστιν ἰδεῖν ἀπὸ τῶν πρακτικῶν καὶ τοῦ Ὅρου τῆς Συνόδου ταύτης εἰς δόξαν τοῦ παναγίου Πνεύματος,

ματος, τοῦ ἐκ Πατρὸς μὲν ἐκπορευομένου, δι' Υἱοῦ δὲ χορηγουμένου τοῖς ἀξίοις. ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφαλαίου δεκάτου πέμπτου Παράγραφον τεσσαρακοστὸν τρίτον, καὶ βιβλίου πέμπτου κεφάλαιον δέκατον ἕκτον, καὶ βιβλίου ὀγδόου κεφάλαιον δέκατον καὶ δέκατον ὄγδοον, καὶ μάλιστα κεφάλαιον δεύτερον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Εʹ.

Περὶ τοῦ σταλέντος πρὸς Ἀνδρόνικον τὸν Βασιλέα Τόμου παρὰ τῶν ἐν τῷ Ἄθῳ ὄρει πατέρων κατὰ τοῦ Πάπα Ῥώμης, καὶ ὧν εἰργάσαντο φόνων οἱ λατινόφρονες τοὺς ἐν τῷ Ἄθῳ.

Εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἐπὶ Γρηγορίου Συνόδου ταύτης ἐπισυνάπτει ὁ συλλέξας καὶ ἐπιστολὴν τῶν Ἁγιορειτῶν πρὸς Ἀνδρόνικον τοῦτον τὸν Βασιλέα, ἐν ᾗ κατατρέχοντες τῶν περὶ Βέκκον, καὶ ἀγωνιζόμενοι κατὰ τῆς ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύσεως καὶ ἄλλων, φάσκουσι πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι ὁ Τόμος τῆς ἑνώσεως λέγει, Ἅπαντα τὰ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν καὶ διδασκαλίαν καὶ ὑποτύπωσιν τῶν μακαρίων πατέρων πραχθέντα καὶ πραχθησόμενα, ἀνάθεμα. καὶ ὅτι οἱ Λατῖνοι κοινωνοῦσι καὶ Ἰουδαίοις καὶ τοῖς Ἀρμενίοις καὶ Ἰακωβίταις καὶ Νεστοριανοῖς καὶ Μονοθελήταις, καὶ ἄλλα, ἐν οἷς φανεροῦσι τῶν Λατίνων τὰς καινοτομίας, καὶ περὶ τῶν συγκοινωνούντων τοῖς Λατίνοις λέγουσιν, ὅτι εἰσὶν ἀσυγχώρητοι καὶ ἀκοινώνητοι, καὶ περὶ τοῦ Πάπα λέγουσι, πῶς ἐστὶ δυνατὸν πρωτεῖον δοῦναι αὐτῷ αἱρετίζοντι; τοῦτο γὰρ τελεία παραδοχή ἐστι, καὶ οὐχὶ οἰκονομία, καὶ ὅτι ὁ Πάπας μήτε τῆς ἐσχάτης τάξεως ἐστὶν ἄξιος νῦν. ὅσα δὲ βάσανα καὶ αἰκισμοὺς καὶ τιμωρίας, καὶ ὅσους πονηροὺς θανάτους ἐποίησαν οἱ λατινόφρονες τοῖς εἰς τὸ ἅγιον ὄρος τοῦ Ἄθωνος πατράσιν, οὐδεὶς Εἰδωλολάτρης διώκτης ταῦτα ἐποίησεν. ἦν δὲ ὅτε ἐποίησαν τὰ τοιαῦτα οἱ λατινόφρονες εἰς τὸν Ἄθωνα ἔτος ἑξακισχιλιοστὸν ἑπτακοσιοστὸν ὀγδοηκοστὸν τρίτον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ϛʹ.

Περὶ τοῦ προβληθέντος ῥητοῦ τοῦ Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου ἐν τῇ Συνόδῳ ὑπὸ τοῦ Βέκκου, καὶ τοῦ κατὰ Βέκκου συγγραφέντος Τόμου ὑπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως σοφοῦ Γρηγορίου, καὶ ἧς ἐμέφθη μέμψεως ὁ Γρηγόριος διὰ τοῦτο πρὸς τῶν ἀπαιδεύτων, καὶ τῆς παραιτήσεως αὐτοῦ καὶ κοιμήσεως.

Ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ προέβαλεν ὁ Βέκκος τὸ ῥητὸν τοῦ Δαμασκηνοῦ, Διὰ Λόγου Προβολεὺς ἐκφαντορικοῦ Πνεύματος. καὶ ὁ μὲν Χαρτοφύλαξ Γεώργιος ὁ Μοσχάμπαρ ἔλεγεν, ὅτι τὸ ῥητόν ἐστι νόθον, ἀλλ' ἀνήρει τὸν λόγον τὸ βιβλίον τοῦ Δαμασκηνοῦ εὑρισκόμενον ἐν τῇ ἱερᾷ Βιβλιοθήκῃ. καὶ λοιπὸν τινὲς προσέφερον τὸν Κομνηνὸν Μανουὴλ Βασιλέα εἰπόντα ἐν τῇ κατ' αὐτὸν Συνόδῳ, περὶ ἧς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίῳ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ, ὡς οὐκ ἐξ Υἱοῦ, ἀλλὰ διὰ Λόγου τε καὶ Υἱοῦ οἱ Θεολόγοι ἀπεφήναντο. καὶ αὐτὸς ὁ Δαμασκηνὸς λέγει, Ἐκ τοῦ Υἱοῦ δὲ τὸ Πνεῦμα οὐ λέγομεν. εἰς μείζονα ὅμως σαφήνειαν ἐπετράπη τῷ τότε Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχῃ Γρηγορίῳ, σοφωτάτῳ ὄντι συγγράψαι περὶ τούτου, καὶ συνέθετο Τόμον γενναῖον, ἐν ᾧ ἔλεγε παριστᾶν τὴν λέξιν καὶ τὴν ἐκπόρευσιν, ἤτοι τὴν ἐκ τοῦ Πατρὸς φυσικὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκπόρευσιν, σημαίνειν δὲ καὶ τὴν ἀΐδιον ἔκφανσιν. ἀπεσχίζοντο ὅμως ἀπ' αὐτοῦ ὅ, τε Ἐφέσου Ἰωάννης ὁ Χηλᾶς, καὶ Δανιὴλ ὁ Κυζίκου, καὶ ὁ Φιλαδελφείας Θεόληπτος, καὶ πολλοὶ τοῦ Κλήρου, οἵτινες καὶ ἀναφορὰς ἔγραψαν πρὸς τὸν Βασιλέα κατ' αὐτοῦ λέγοντες, ὅτι αἱ λέξεις, ἐκπόρευσις, προβολὴ καὶ πρόοδος ταὐτοδύναμοί εἰσι, καὶ παριστάνουσι τὴν ἐκ Πατρὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος φυσικὴν ὕπαρξιν, τὸ δὲ λέγειν ἐπὶ τῆς Θεολογίας δηλοῦν τὰς λέξεις ταύτας νῦν μὲν τὴν ἐκ Πατρὸς φυσικὴν ὕπαρξιν, νῦν δὲ σημαίνειν τὴν ἀΐδιον ἔκφανσιν, ἔκλαμψιν καὶ φανέρωσιν, βλάσφημον, καὶ τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων ἀλλότριον. παρῄνουν δὲ τὸν Πατριάρχην μεταθεῖναι τὰς λέξεις καὶ μένειν ἀκίνδυνον καὶ λοιδορίας ἐκτός. ὁ Γρηγόριος ὅμως τὰ τῆς παραινέσεως γνοὺς οὐχ ὑγιᾶ καὶ ὕποπτα, ἀλλὰ τῇ καθολικῇ πίστει ἀντικείμενα, κατεφρόνει τῶν παραινέσεων, μὴ ἔχων δὲ τὸν βοηθοῦντα μήτε τὸν Βασιλέα, μήτε ἄλλον τινὰ τῶν δυναμένων, ἀνεχώρησε τοῦ θρόνου, καὶ κατῴκησεν εἰς τὴν Μονὴν τῆς Θεοτόκου τῶν Ὁδηγῶν, Παχυμέρης βιβλίῳ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ πρώτῳ, καὶ Γρηγορᾶς βιβλίῳ ἕκτῳ. ὅτι ὅμως ὁ Γρηγόριος ἐφρόνει καλῶς, ὁ δὲ Ἐφέσου καὶ Κυζίκου καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς ἐφρόνουν κακῶς ἐκ πεισμονῆς, καὶ μᾶλλον ἐξ ἀγνοίας, δῆλον. καὶ γὰρ αἱ εἰρημέναι λέξεις δηλοῦσι καὶ τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τὴν δι' Υἱοῦ φανέρωσιν καὶ χορηγίαν, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφάλαιον δέκατον ἕκτον. καὶ Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος τὸν Τόμον ἐξ ὁλοκλήρου ἀποδέχεται, γράφει γὰρ λόγῳ ἐνάτῳ, Ὅτι δὲ ταῦτα οὐ στοχαζόμενοι λέγομεν, καὶ ὁ κατὰ Λατίνων γενόμενος Τόμος συνοδικὸς πρὸ χρόνων πέντε καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατὸν οὕτω δίεισιν, Ἡ τοῦ θείου Δαμασκηνοῦ ῥῆσις, ἡ, ὅτι Προβολεύς ἐστι τοῦ ἐκφαντορικοῦ Πνεύματος ὁ Πατὴρ διὰ τοῦ Υἱοῦ, οὐδαμῶς τὴν ὕπαρξιν διὰ τοῦ Υἱοῦ καὶ τὸ εἶναι τὸ Πνεῦμα δίδωσιν ἐννοεῖν, ἀλλὰ βούλεται τρανῶς τὴν δι' Υἱοῦ ἐκ Πατρὸς φανέρωσιν τοῦ Πνεύματος παριστᾶν. καὶ Γεώργιος ὁ Σχολάριος ἀποδέχεται καὶ ἄκρως ἐπαινεῖ περὶ τούτου

αὐ-

αὐτὸν, καὶ ἴδε ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Ἀγάπης καταβατῷ ὀγδόῳ. καὶ ἀλλαχοῦ περὶ αὐτοῦ φησὶ, Τῶν δὲ ὑστέρων ἁπάντων βέλτιον μὲν καὶ ἱκανώτερον καὶ τῷ μεγέθει τῆς ὕλης ταύτης συμμέτρως, μάλιστα μὲν ὅ, τε θεσπέσιος Νεῖλος καὶ ὁ ἱερὸς Θεοφάνης, μετ' αὐτοὺς δὲ καὶ τῶν ἱερῶν Γρηγορίων (ἤτοι ὁ παρὼν καὶ ὁ Παλαμᾶς) οἱ ὁμώνυμοί τε καὶ ἀκριβεῖς ὀπαδοὶ συνεγράψαντο. ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Γρηγορᾶς λέγει περὶ αὐτοῦ, Καὶ ἐν τῇ Συνόδῳ τοῦ Βέκκου παρελθόντος εἰς μέσον, καὶ πάσῃ τῇ γενναίᾳ παλάμῃ τῆς γλώσσης σφοδρῶς συγκυκῶντος, καὶ ἀναξαίνοντος ὁπόσα οἱ τ' ἀσφαλὲς περιφέροντες δόγμα ἐπέφερον, εἰ μὴ Γρηγόριος ὁ Πατριάρχης καὶ Μουζάλων ὁ μέγας Λογοθέτης σοφίας περιουσίᾳ καὶ γραφῶν ἱερῶν ἐκλογαῖς ἀντεῖχον, καὶ τὸν σφοδρὸν ἐκεῖνον χειμῶνα τῆς παλαμναίας ἐκείνης ἀνέστελλον γλώττης, τάχ' ἂν τὸ ψεῦδος κατὰ τῆς ἀληθείας ἐλάμβανε κράτος, βιβλίῳ ἕκτῳ. ἐν τούτοις σημείωσαι ἔτι, ὅτι ὁ Γρηγορᾶς, ὡς ἐλέγομεν ἀνωτέρω, ἦν ὀρθόδοξος καὶ τῇ ὑπὲρ τῶν Λατίνων διδασκαλίᾳ τοῦ Βέκκου ἰσχυρῶς ἀντικείμενος. Ἔθαλπε δὲ ἐξ αὐτῆς καὶ ἐγκρατέστερα τὸν Γρηγόριον ἡ Πρωτοβεστιαρίσσα Ῥαοῦλαινα, ἀνεψιὰ τοῦ Βασιλέως, Παχυμέρης βιβλίῳ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ ἐνάτῳ. ἀσθενήσας δὲ πολλὰς ἡμέρας ὁ Γρηγόριος, ἢ ὡς λέγουσι τινὲς διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν παρόρασιν ἐκ μικροψυχίας τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ ἐτάφη ἐν πάσῃ κατὰ τὸ εἰκός. ἐκώλυσεν ὅμως ὁ Βασιλεὺς ἵνα καὶ ὡς Ἀρχιερεὺς ταφῇ, Παχυμέρης βιβλίῳ τῷ αὐτῷ, κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ, καὶ ἴσως δικαίως, διότι οὐκ ἐνέμεινεν ἐν τῷ θρόνῳ πρὸς διόρθωσιν τῶν σκανδαλισθέντων, ἀλλ' ἀνεχώρισεν ἰδίᾳ γνώμῃ, ὅπερ οὐκ ἐξῆν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Ὅτι ὁ κατὰ Βέκκου καὶ κατὰ τῆς ἐν Λουγδούνῳ Συνόδου Τόμος τοῦ ἀνωτέρω ῥηθέντος Γρηγορίου συνοδικός ἐστι. καὶ περὶ τῆς ἀτιμίας τοῦ λειψάνου Μιχαὴλ Βασιλέως Παλαιολόγου τοῦ λατινόφρονος.

Σημείωσαι, ὅτι εἰς τὸ τέταρτον κεφάλαιον τοῦ ἐνάτου τμήματος τοῦ Συροπούλου Σιλβέστρου ὁ Ἡρακλείας θέλων ἀναγνῶναι ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ τοῖς Ἀνατολικοῖς τὸν Τόμον τοῦτον, ἐκωλύθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου πρωτοσυγκέλλου. φαίνεται δὲ, ὅτι ἦσαν σπάνια τὰ τοιαῦτα βιβλία, διὰ τοῦτο ἐπαρηγορεῖται ὁ Συρόπουλος τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ εἰρξαντι αὐτοὺς τῆς εἰδήσεως αὐτοῦ, λέγει δὲ αὐτὸν Τόμον συνοδικὸν τὸν κατὰ τοῦ Βέκκου καὶ τῆς ἐν Λουγδούνῳ συστάσης ἑνώσεως. ὁ δὲ Γεώργιος Λογοθέτης εἰς τὸ τρίτον βιβλίον τῆς ἱστορίας αὐτοῦ λέγει, ὅτι ὁ Μιχαὴλ θανὼν, οὐκ ἠξιώθη ταφῆς παρὰ τοῦ υἱοῦ, ἀλλὰ σωρῷ λίθων ἐσκεπάσθη ὑπ' αὐτοῦ, ἵνα μὴ θηρίοις βορὰ γένηται. τοῦτο αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Γρηγορᾶς βιβλίῳ πέμπτῳ, ὁ δ' υἱὸς καὶ Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τηνικαῦτα παρὼν, μὴ ὅτι γε τῆς τοῖς Βασιλεῦσι νενομισμένης οὐκ ἠξίωσε τὸν πατέρα ταφῆς, ἀλλ' οὐδ' ὁποίας βαναύσοις ἢ σκαπανεῦσιν ἔφειται, πλὴν ἢ ὅτι παρεκελεύσατο νύκτωρ βραχέας τινὰς ἀνδρας πόρρω που τοῦ Στρατοπέδου ἀπαγαγόντας, πλείστην ἐπισωρεῦσαι γῆν, τοῦτο μόνον αὐτοῦ προμηθευσάμενος, μὴ θηρίων στόμασιν ἴσως σῶμα βασιλικὸν διαμελισθῇ, τὸ δ' αἴτιον, ὅτι τοῦ ὀρθοῦ τῆς Ἐκκλησίας δόγματος ὑπῆρχε παρατροπὴ, ἣ ζῶν μὲν ἐκεῖνος, ὡς πρόσθεν εἰρήκαμεν, οὗτος δὲ λάθρα προθέσεσιν ὅλαις ἀπέστεργε τῆς ψυχῆς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Περὶ ὧν ἔπαθεν ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Εὐρίπῳ παπιστῶν καὶ ἐν ταῖς Θήβαις τῆς Βοιωτίας συμφορῶν Ἀθανάσιος ὁ Ἀλεξανδρείας.

Σημείωσαι δὲ, ὅτι ὁ ῥηθεὶς Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος ἠθέλησεν ἀποδημῆσαι εἰς τὰ ἴδια, ὅμως Σιναΐτης ὢν πρότερον, ἔδοξεν αὐτῷ ἀπελθεῖν εἰς τὸν Χάνδακα εἰς τὸ μετόχιον τῶν Σιναϊτῶν ἡσυχίας χάριν, καὶ δὴ ἀπερχόμενος καὶ περῶν διὰ τῆς Εὐρίπου, φιλοξενεῖται ὑπὸ τῶν δημοτικῶν ὀρθοδόξων, ἀλλὰ γνόντες αὐτὸν οἱ Λατῖνοι, συνέλαβον αὐτὸν, καὶ ἔλεγον αὐτῷ δεχθῆναι τὸν παπισμὸν, καὶ μάλιστα περὶ τῶν ἀζύμων. ὁ δὲ Πατριάρχης ἔλεγεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνάγκη δέξασθαι τὸν παπισμόν. διώρισαν ὅμως ἢ εἰπεῖν, ἢ μὴ, κατακαῦσαι αὐτὸν ὡς ἁμαρτάνοντα εἰς τὴν ἰδίαν Ἐκκλησίαν. ἤθροισαν δὲ καὶ ἵνα σύλλογον λαοῦ, καὶ ἐβίαζον αὐτὸν εἰπεῖν, καὶ ἐκεῖνος ἔλεγεν, ὅτι οὐκ ἔστι Σύνοδος ἔννομος. ἐπεχείρουν τοιγαροῦν αὐτὸν καῦσαι. τινὲς δὲ πραγματευταὶ φοβούμενοι ἵνα μὴ αὐτοὺς ἐνοχλήσωσιν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν οἱ συγγενεῖς τοῦ Ἀθανασίου περὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, ἀπήλλαξαν αὐτὸν τοῦ θανάτου, φυγόντα δὲ εἰς τὰς Θήβας, συλλαμβάνει αὐτὸν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τόπου (ὁ μέγας τυχὸν Κύριος, ἢ κατὰ τὸ πάλαι δοθὲν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τῇ Βοιωτίᾳ προνόμιον, ὡς ὁ Γρηγορᾶς λέγει, Πριμμικήριος) καὶ φυλακίζει αὐτὸν, καὶ ζητεῖ αὐτὸν δύο χιλιάδας νομίσματα, ἀλλὰ θείᾳ οἰκονομίᾳ ἀρρωστήσας καὶ ὠφεληθεὶς παρ' αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου, ἀπέλυσεν αὐτὸν καὶ ἀπῆλθε.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Περὶ ἀντιθέσεων πέντε παπιστῶν, σπευδόντων δεῖξαι ὁμοθρήσκους ἑαυτοῖς τοὺς Ἕλληνας μέχρι τοῦ Βασιλέως Ἀνδρονίκου διὰ συνοικεσίων καὶ ἑτέρων ψευδολογιῶν, καὶ περὶ τῆς αὐτῶν ἀνατροπῆς.

ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ τῶν Λατίνων πρώτη. Ὁ Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος μὴ ἔχων γυναῖκα, ἐζήτησε λαβεῖν ἀπὸ τοῦ Ῥηγὸς τῆς Ἱσπανίας, καὶ ἔστειλεν αὐτῷ ἐκεῖνος ἐκ τοῦ γάμου αὐτοῦ τὴν γενομένην Βασίλισσαν Εἰρήνην, μὴ ἐρωτήσας τὸν Πάπαν κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἐντιμοτέρων Λατίνων, οἵτινες ποιοῦντες γάμους μετὰ Ῥωμαίων, λαμβάνουσι τὸ ἐνδόσιμον παρὰ τοῦ Πάπα, ἀλλὰ λάθρα ταύτην ἐκπέμψας, Γρηγορᾶς βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ τετάρτῳ. λέγουσιν οὖν οἱ Λατῖνοι, ἰδοὺ θελήματι τοῦ Πάπα γάμους ἐποίουν Ἕλληνες καὶ Λατῖνοι, ἐπειδὴ περὶ τὸ δόγμα πάλιν τότε οὐκ εἶχον διαφοράν, ἀλλ' ἦσαν ὁμόθρησκοι. Ἀλλὰ ῥητέον πρῶτον, ὅτι ὁ Πατριάρχης Μανουὴλ ἐκώλυσε Θεόδωρον τὸν πρεσβύτερον τοῦ δοῦναι τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ Λατίνῳ Ῥομπέρτῳ, ὡς ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφαλαίου δεκάτου ὀγδόου Παραγράφῳ δεκάτῳ τρίτῳ εἴρηται, δεύτερον, ὅτι Ἰωάννης ὁ Δούκας ἔλαβε γυναῖκα ἐκ τῆς Ἀλαμανίας Λατινίδα, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφαλαίου δεκάτου ὀγδόου Παραγράφῳ δευτέρῳ, ἀλλ' εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν αὐτὴν μεταβαλὼν διὰ τῶν ἐθίμων τῆς Ἐκκλησίας, εἶχε γυναῖκα, ποῖα δὲ ἦσαν τὰ ἔθιμα ὧν γινομένων ἐδέχοντο τοὺς Λατίνους ὡς ὀρθοδόξους οἱ Ἕλληνες, λέγει αὐτὰ ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος ὁ τρίτος καὶ ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἐν Λατεράνῳ Συνόδῳ, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφαλαίου δεκάτου ἑβδόμου τὰ Παράγραφα, ἐξ ὧν δείκνυται ὅτι οὐχ ὁμόθρησκοι ἦσαν καὶ οἱ τότε Ἕλληνες καὶ Λατῖνοι, ἀλλ' ἑτερόθρησκοι, καὶ οἱ μὲν ὀρθόδοξοι, οἱ δὲ ἑτερόδοξοι, ἀνάθεμα γὰρ ἐρρέθη συνοδικῶς πολλάκις τοῖς λέγουσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἔχειν τὴν ὕπαρξιν, καὶ τοῖς ποιήσασι καὶ ἀποδεχομένοις τὴν ἐν τῷ Συμβόλῳ προσθήκην ὁ συγχωρῶν ἀσυγχώρητος. εἶτα οἱ πιστοὶ εἰσὶ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδὴ κεφαλὴ αὐτῶν ἐστιν αὐτὸς ὁ Χριστός, οἱ δὲ Λατῖνοι ἐβλάστησαν ἑαυτοῖς κεφαλὴν ἰσοδύναμον τῷ Χριστῷ τὸν Πάπαν, καὶ αὐτοῦ σῶμα γεγόνασι, καὶ πῶς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ σῶμα τοῦ Πάπα συνέρχονται; ὅθεν οὐδὲ νόμιμος γάμος γίνεται ἀναμεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Λατίνων, καὶ οἱ γενόμενοι, πορνεία καὶ ὡς μὴ γεγονότες εἰσί, διὰ τοῦτο καλῶς ἐποίησε Μανουὴλ ὁ πρῶτος, κωλύων τὸν Βασιλέα δοῦναι τῷ Ῥομπέρτῳ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ. ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ παρέβαλε τὴν εἰρήνην ἣν ἐζήτει ποιῆσαι μετὰ τῶν Λατίνων τῇ ἣν ἐζήτει ποιῆσαι Ἰωάννης ὁ Δούκας εἰρήνῃ, ὡς γὰρ λέγει ὁ Παχυμέρης ὑπεσχέθησαν ὅτε Ἰωάννης οὗτος καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῦ Σύνοδος μνημονεύειν τοῦ Πάπα, μόνον ἵνα μὴ βοηθῇ τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει Λατίνοις, ἔπεμψε δὲ καὶ πρέσβεις τὸν Σάρδεων Ἀνδρόνικον καὶ τὸν Κυζίκου Γεώργιον, καὶ ἐγίνετο τοῦτο, εἰ ὁ Πάπας κατεδέχετο τὴν πρεσβείαν. παρέβαλον οὖν ὁ Μιχαὴλ τῇ Συγκλήτῳ δηλαδὴ καὶ τῇ Συνόδῳ, ὅτι ὁ Πατριάρχης Μανουὴλ καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Ἰωάννης ὁ Δούκας ἤθελον μνημονεύειν τοῦ Πάπα, καὶ τὰ ἑξῆς, βιβλίῳ πέμπτῳ. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι καὶ τοῦτο ψεῦδος ἐστὶν εἰλικρινές, ἐπειδὴ καὶ ὁ Μανουὴλ οὗτος ὁ δεύτερος ἦν ὀρθόδοξος, λέγει γὰρ ὁ Ἐφραὶμ περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦν γέρων καὶ πρᾷος, καὶ οὕτως ἐκοιμήθη. καὶ Γεώργιος ὁ Ἀκροπολίτης γράφει περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦν ἀνὴρ εὐλαβὴς καὶ βίου καὶ πολιτείας σεμνῆς, οὐ λέγει δὲ ὅτι ἦν καὶ λατινόφρων, ὅπερ εἰ ἦν, ἔλεγεν ἄν, λατινομάστιξ ὢν ὁ Ἀκροπολίτης, ἔπερ ἤθει ταῦτον τὸν Μανουήλ. καὶ ἐν τῷ Συνοδικῷ τῆς ὀρθοδοξίας μακαρίζεται οὗτος ὁ Μανουήλ, ὃς καὶ Μοναχὸς γενόμενος, Ματθαῖος μετεκλήθη. εἶτα ὁ πρὸ αὐτοῦ Μεθόδιος ἔγραψε κατὰ ἀζύμων, καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Γερμανὸς ἠγωνίσατο κατὰ Λατίνων, καὶ μακαρίζονται ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ ὡς ὀρθόδοξοι καὶ αὐτοί, καὶ πῶς ὁ ἐν μέσῳ τούτων πρᾷος καὶ γέρων καὶ εὐλαβὴς καὶ βίου καὶ πολιτείας σεμνῆς καὶ μακαριζόμενος ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὡς ὀρθόδοξος λατινόφρων; πρὸς τούτοις οἱ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Ἀρχιερεῖς ἦσαν οἱ τὰς Συνόδους καὶ τοὺς ἀναθεματισμοὺς συνθέμενοι κατὰ Λατίνων, καὶ πῶς πάλιν ὑπέσχοντο μνημονεύειν τοῦ Πάπα, καὶ εἶναι αὐτοὺς καὶ ὑπὸ τὸ ἴδιον ἀνάθεμα; Ἰωάννης ὁ Δούκας ἦν ὁ τὰς Συνόδους ἀθροίσας κατὰ Λατίνων, καὶ πῶς πάλιν ἔκλινεν εἰς παπισμὸν ἐκεῖνος ὁ καὶ ἐν τῷ Συνοδικῷ μακαριζόμενος ὡς ὀρθόδοξος; μυριάκις ἦλθον φράτρες καὶ Καρδηνάλεις πρὸς σύνοδον εἰς τὴν Νίκαιαν, καὶ πάντοτε ἀπέτυχον, καὶ πῶς πάλιν οἱ αὐτοὶ Ἕλληνες ἔπεμψαν πρέσβεις καὶ ὁ Πάπας οὐκ ἐδέξατο αὐτούς; ἐψεύσθη ἄρα ὁ Μιχαήλ, καὶ ὁ Παχυμέρης οὐκ εἶπε τὸ γεγονὸς ἐν Νικαίᾳ, ἐπεὶ ταῦτα οὐδὲ ἐγίνετο πώποτε, ἀλλ' εἶπε τὸ φρόνημα καὶ τὴν πονηρίαν καὶ τὸν δόλον καὶ τὴν ἀπάτην τοῦ Μιχαήλ, ὃς ἐσυκοφάντησε τὸν Μανουὴλ καθὼς καὶ τὸν Βλεμμύδη. ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ ΤΡΙΤΗ. Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος μὴ συγχωρούμενος ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἀρσενίου διὰ τὰ ὅσα κακὰ εἰργάσατο τὸν Βασιλέα Ἰωάννην, ἀπειλῶν ἔλεγε περὶ τοῦ Ἀρσενίου, ὅτι ἐπεὶ τῶν Κανόνων ὑπερφρονεῖ ὁριζόντων μετάνοιαν, προσπίπτειν τῷ τῆς Ῥώμης Πάπᾳ καιρός, καὶ ἀντιβολεῖν σώζεσθαι, ὁ Παχυμέρης βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἐνάτῳ, δείκνυται δὲ ἐκ τούτου ἡ ἄκρα καὶ ὑπὲρ πάντων τοῦ Πάπα ἐξουσία. Ἀλλὰ ῥητέον πρῶτον, ὅτι καὶ Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς ἕνεκεν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐθνικοῦ ἠπείλησε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸν Πάπαν ἄγειν εἰς Σύνοδον, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι Βασιλεῖς πρὸς βεβαίωσιν αἱρέσεων τὸν Πάπαν ἐκάλεσαν συνεργόν, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφαλαίου δεκάτου Παράγραφον ἕκτον. ὁ Μιχαὴλ

ἐπιορκήσας

ἐπιορκήσας εἰς τὸν Βασιλέα αὐτοῦ Ἰωάννην, ὃν καὶ ἐξώρισε καὶ ἀπέκτεινε, καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ τοῦ Ἰωάννου ἔδωκε τοῖς Λατίνοις, τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἔδωκε τῷ Εἰδωλολάτρῃ Χαλαοῦ, ἕνεκεν τοῦ παπισμοῦ ἐδίωξε τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὲρ τοὺς Εἰδωλολάτρας, Πατριάρχας ἔβαλε, καὶ ἐξέβαλε, καὶ ἐκάκωσεν ἀδίκως, καὶ ἄλλα ἐποίησε πάνδεινα, τί θαυμαστὸν εἰ καὶ τὸν Πάπαν ὡμολόγησεν εἶναι ἄκρον Ἀρχιερέα καὶ Διδάσκαλον καὶ πατέρα τῶν Χριστιανῶν, ἵνα καὶ εἰς συγχώρησιν τοῦ πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ Αὐθέντην αὐτοῦ μύσους προσκαλέσηται; εἶτα ὁ Μιχαὴλ εἶπε ταῦτα, τὸν ἴδιον Πατριάρχην παραζηλῶν, οὐκ ἐζήτησεν ὅμως συγχώρησιν παρὰ τοῦ Ῥώμης περὶ οὐδενὸς ἁμαρτήματος, ἐπειδὴ τὰ πάντα ἐποίει οἰκονομικῶς, ἢ καὶ κακοτρόπως πρὸς τὸν Πάπαν, ὡς εἴρηται. ὅτι δὲ ὁ Μιχαὴλ ἦν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ὀρθόδοξος, καὶ μετεμέλετο ἐγκαρδίως ἐφ' οἷς ἔπραξε, λέγει αὐτὸ ὁ Γρηγορᾶς, ὃς ῥητῶς περὶ αὐτοῦ λέγει ταῦτα, Εἶχε δὲ καὶ, ὥς τινες ἔφασαν, συντριβήν τινα λογισμῶν, κεντοῦσαν ἀεὶ τὸ συνειδὸς τῆς ψυχῆς διὰ τὴν καινοτομίαν τοῦ δόγματος, εἰς ἣν ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς παῖδας διαδοχῆς τῆς Βασιλείας ἑαυτὸν κατήνεγκεν, ἀφ' ὧν ὡς τὸ εἰκὸς αὐτὸς ἀπώνατο, μὴ δὲ ταφῆς τελευταῖον ἀξιωθῆναι βασιλικῆς, τοὺς τῆς Ἐκκλησίας θεσμοὺς τῆς πατρικῆς στοργῆς πολλῷ προτιμώντων, βιβλίῳ πέμπτῳ. ἈΝΤΊΘΕΣΙΣ ΤΕΤΆΡΤΗ. ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀθανήσας πολλὰ, ἀπέθανε, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ Ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ὡς Ματθαῖος ὁ Τζιγάλας λέγει ἐν τῇ συνόψει τῶν ἱστοριῶν, καὶ Ματθαῖος ὁ Μονεμβασίας μαρτυρεῖ. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι τοῦτο ταὐτόν ἐστιν ἐκείνῳ τῷ τοῦ Θωμᾶ Ἀκυΐνα, ὅστις μαρτυρεῖ, ὅτι Γρηγόριος ὁ Διάλογος ἐδίδου τὰ συγχωρητικὰ ἅπερ δίδωσι νῦν ὁ Πάπας, ὡς ἐροῦμεν κατωτέρω. εἶτα εὐηθές ἐστι περὶ τῶν ἀρχαίων τοὺς ἀρχαίους μάρτυρας παραβλέπειν, Γρηγορᾶν καὶ τοὺς καθ' αὐτὸν ἐγκρίτους, καὶ προσέχειν τοῖς χθεσινοῖς καὶ λατινόφροσι, καὶ οὐ μόνον κατὰ τὸ δόγμα τῆς εὐσεβείας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ζωὴν αὐτῶν μικροῖς οὖσι καὶ διόλου βεβήλοις, καὶ ψευδεπίπλαστα γράφουσιν. ἈΝΤΊΘΕΣΙΣ ΠΈΜΠΤΗ. Δημήτριος Ῥαοὺλ Καβάκος Σπαρτιάτης καὶ Βυζάντιος ἐπιστολῇ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μανόλιον λέγει, ὅτι ὁ Ἀνδρόνικος ἔφερεν ἀπὸ τῆς φυλακῆς μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν τὸν μέγαν Λογοθέτην, καὶ εἶπεν αὐτῷ μετανοῆσαι καὶ συγχώρησιν αὐτῷ δοῦναι, ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Βέλτιον εἴδωσαι τὴν βασιλείαν σου τὴν γνώμην τοῦ Αὐθέντου μου τοῦ πατρός σου, καὶ ὁ υἱός μου τὴν ἐμὴν, ἢ ἡμεῖς τὴν ὑμετέραν. ὅθεν προστάξει τοῦ Βασιλέως ἔστρεψαν αὐτὸν εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ μέχρι τελευτῆς. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι τὸν μέγαν Λογοθέτην οὐκ ἔκλεισεν ὁ Ἀνδρόνικος ὡς λατινόφρονα, ὅτι ἦσαν καὶ ἄλλοι λατινόφρονες, καὶ οὐκ ἔκλεισεν αὐτοὺς, ἔκλεισε δὲ τὸν Λογοθέτην, διότι ἐγένετο συνεργὸς τῷ Βασιλεῖ Μιχαὴλ εἰς τὴν μετὰ Λατίνων ἕνωσιν, νομίζων μὴ εἶναι ἁμαρτίαν τὸ τοιοῦτον μύσος, ἀλλ' οἰκονομίαν. ταῦτα εἰσὶ τὰ τέλη τῆς ἐν Λουγδούνῳ Συνόδου. ὁποίας δὲ δυνάμεώς ἐστιν ἡ κατὰ Βέκκου Σύνοδος, ἴδε τὸ περὶ αὐτῆς σημείωμα τοῦ Σχολαρίου ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Ἀγάπης ἐν φύλλοις ἑπτά.

ΚΕΦΆΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῆς ἀναδείξεως τοῦ Ὀτμὰν, καὶ πῶς ἐγένετο Σουλτάνος, καὶ πόθεν ἔχει τὸ γένος, καὶ ποῦ ἐγεννήθη καὶ ἐτάφη.

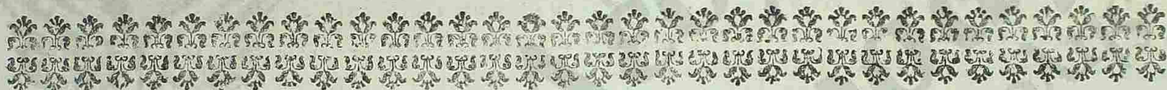
ΕΝ τοῖς καιροῖς καθ' οὓς ἠθροίσθη ἡ ἐν Λουγδούνῳ Σύνοδος κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, κατ' ἐκείνους ἀνεφάνη καὶ ὁ Ὀτμάν. ἡ Σύνοδος ἦν τὸ ἔτος χιλιοστὸν διακοσιοστὸν ἑβδομηκοστὸν τέταρτον. ὁ Ὀτμὰν ἀνέλαβε τὴν πατρικὴν ἀρχὴν κατὰ τὸν Γεώργιον Λογοθέτην τὸν Φραντζῆν τὸ ἔτος ἑξακισχιλιοστὸν ἑπτακοσιοστὸν ἑξηκοστὸν ἔνατον, καὶ ὅτε ἐγίνετο ἡ Σύνοδος, τότε ἤρξατο φαίνεσθαι ἰσχυρὸς, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ Σουλτάνος. καὶ γὰρ ἀποθανόντος τοῦ Σουλτάνου τοῦ Ἰκονίου τῷ ἔτει αὐτῶν ἑξακοσιοστῷ ἐνενηκοστῷ ἐνάτῳ, ἡ γερουσία τῆς ἐν τῷ Ἰκονίῳ ἡγεμονίας τῶν Τούρκων προσεκαλέσαντο τὸν Ὀτμὰν, καὶ περιέζωσαν αὐτὸν ῥομφαίαν, καὶ ἀνέδειξαν αὐτὸν Σουλτάνον, ὡς εἴρηται ἐν ἔτει τῷ αὐτῶν ἑξακοσιοστῷ ἐνενηκοστῷ ἐνάτῳ, ὅπερ ἐστὶ σωτήριον χιλιοστὸν τριακοσιοστόν. ὅτε δὲ ἐπῆλθον ὁ βλάσφημος φλωρεντινὸς ὅρος, καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον ἐπραγματεύετο ἡ ὀρθοδοξία χάριν τοῦ ἐλθεῖν δῆθεν βοήθειαν ἀπὸ τῶν Λατίνων, τότε ὁ Κύριος παρέδωκε τὴν ἐπίγειον πόλιν, ἵνα φυλάξῃ τὴν πνευματικὴν, τὴν ἁγίαν λέγω Ἐκκλησίαν ἀδιαλώβητον ἀπὸ τῶν πυλῶν τοῦ ᾅδου, ὅστις ἐστὶν ὁ παπισμός. κατάγεται δὲ ὁ Ὀτμὰν κατὰ μὲν τὸν Φραντζῆν ἀπὸ τοῦ γένους τῶν Κομνηνῶν, κατὰ δὲ Λαόνικον καὶ ἄλλους, ἀπὸ τοῦ Ἀρχαίου γένους τῶν Τούρκων. ἐγεννήθη δὲ εἰς τὸ Σογοὺτ κώμην Βιθυνίας, ἀπέχουσαν Νικαίας ἀπερχομένῳ εἰς Ἰκόνιον ὡσεὶ ὥρας δεκαπέντε. φαίνεται δὲ ἐκεῖ καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἕως τῆς σήμερον, πλὴν κατημελημένον, καὶ μόνοις δενδρεσί τισι περιηγμένον. εἰς αὐτὸ οὖν ὁ Ὀυγούζης γεννᾷ ὀρθογρέλλην, κἀκεῖνος τὸν Ὀτμάν.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ Ἀνδρονίκου τοῦ δευτέρου τῶν Παλαιολόγων, καὶ ὧν ἤθροισε Συνόδων κατὰ Βέκκου καὶ τῆς Λουγδουνικῆς Συνόδου

Συνόδου ὑπὲρ διορθώσεως τῆς Ἐκκλησίας, καὶ περὶ τοῦ Ῥωμαίοις πολεμίου Ῥογερίου, καὶ ὧν ἐποίησαν ἀθέσμων ἔργων ὁ τοῦ Ἀνδρονίκου τούτου ἔγγονος Ἀνδρόνικος, καὶ ὅπως αὐτῷ συνεβασίλευσε, καὶ περὶ τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ τῶν Ὀθωμανιδῶν αὐξήσεως.

Ἐβασίλευσε μετὰ τὸν Μιχαὴλ ὁ γηραιὸς Ἀνδρόνικος, ὁ ἀθροίσας, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, τὰς κατὰ τοῦ Βέκκου καὶ τῆς λουγδουνικῆς ἀθροίσεως συνόδους, καὶ πέμψας θεσπίσματα βασιλικὰ τὴν τῆς Ἐκκλησίας διόρθωσιν εὐαγγελιζόμενα, καὶ ἐλευθεροῦντα τοὺς ἐξορίστους διὰ τὴν εὐσέβειαν. ἐπὶ τούτου ὁ Ὀτμὰν ἐξήπλωσε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἦλθεν ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας Ῥογέριός τις μετά τινων Κατελάνων, καὶ ἐχρημάτισε πολέμιος Ῥωμαίοις. εἶτα ἔχοντος τοῦ Ἀνδρονίκου υἱοὺς Μιχαὴλ καὶ Μανουήλ, ὁ υἱὸς τοῦ Μιχαὴλ Ἀνδρόνικος ἀπέκτεινε πορνιδίου τινὸς οὕνεκα τὸν Μανουήλ, δι᾽ ὃ λυπηθεὶς ὁ Μιχαὴλ, διετριβόμενος εἰς Θεσσαλονίκην ἀπέθανεν. ὁ δὲ Ἀνδρόνικος φοβηθεὶς μὴ ἀποκηρυχθῇ τῆς βασιλικῆς διαδοχῆς ὑπὸ τοῦ πάππου διὰ τὸ μῦσος, ἔφυγε, καὶ πορθηθεὶς, καὶ ἀθροίσας στρατεύματα Σέρβων, Βουλγάρων καὶ Ῥωμαίων τινῶν, ἦλθε κατὰ τοῦ πάππου, καὶ συνεβασίλευσαν ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ τριακοστῷ ἕκτῳ. ὁ δὲ γηραιὸς πῆ μὲν συμβασιλεύων, πῆ δὲ καὶ ἡσυχάζων, ἑκὼν καὶ ἄκων ἀπέθανε. διὰ οὖν τοὺς Κατελάνους καὶ τοὺς συνεχεῖς πολέμους Ῥωμαίων, Σέρβων, Βουλγάρων καὶ Ἠπειρωτῶν, ηὐξήθησαν οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν Ἀσίαν, λέγει ὁ Γρηγορᾶς.

ΚΕΦΑ´ΛΑΙΟΝ Ε´.

Περὶ Θωμᾶ τοῦ Ἀκβίνα, πότε ἦν, καὶ ὧν συνέγραψεν ὑπὲρ Λατίνων καὶ κατὰ τῆς ὑγιοῦς ἡμῶν πίστεως, καὶ περὶ τῆς μυθολόγου ἀλιότητος αὐτοῦ παρὰ Λατίνοις ἐπιθυμίᾳ τριχίδων, ἤτοι σαρδελῶν.

Τότε ἤκμαζεν (ἤγουν εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Παλαιολόγου Μιχαὴλ) καὶ Θωμᾶς ὁ Ἀκβίνας, Λατῖνος διδάσκαλος, καταγόμενος ἀπὸ τῆς Νεαπόλεως, ὅστις ἀπελθὼν εἰς τὴν Κολωνίαν, γέγονεν ἐπισήμων, εἶτα εἰς τὸ Παρίσιον ἔδοξεν ἄξιος διδάσκαλος, ὢν δὲ πολὺς εἰς τὰ ἀριστοτελικὰ μαθήματα, καὶ εἰς τὴν παίδευσιν τῆς γραφῆς, ὡς μαρτυρεῖ Ματθαῖος Κοιαίστωρ Ἄγγελος ὁ Παναρέτης. ὅθεν οἱ Λατῖνοι ὀνόμιζον αὐτὸν δεύτερον Χρυσόστομον. προτροπῇ δὲ μάλιστα Οὐρβανοῦ τοῦ ἕκτου ἔγραψεν εἰς γλῶσσαν λατίνα σχολαστικὴν θεολογίαν, καὶ ἔτι ἔγραψεν εἰς τὰ πλείω μέρη τῆς ἁγίας γραφῆς, πλὴν χωλεύων εἰς ὅλα, ἐπειδὴ θεολογεῖ κατὰ τὰς καινοτομίας τῶν Λατίνων, ὧν αὐτὸς ὑπέλαβεν εἶναι καὶ βεβαιωτὴς, ἐπειδὴ καὶ ἔμιξε τὸν Ἀριστοτέλην τῷ Εὐαγγελίῳ, καὶ ἐνόμισε τὰ ξένα καὶ παράλογα αὐτοῦ δόγματα συμπεραίνειν ἀπὸ τῆς ἔξω σοφίας. συνέγραψε δὲ προσέτι καὶ ἐρωτήσεις καὶ λύσεις εἰς τὴν ἁγίαν γραφὴν, ἐμβιβάζων καὶ ἀμφισβητῶν καὶ ἐπιλύων, καὶ ὡς εἰπεῖν καθάπαξ ὅλην τὴν γραφὴν ἀναλύων καὶ διαλύων καὶ σπερμολογῶν ἐριστικῶς καὶ σοφιστικῶς, καὶ ἀπαιδεύτως μᾶλλον, ἢ κατὰ τὴν σοφίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. συνέγραψε δὲ καὶ κατὰ τῆς ὑγιοῦς ἡμῶν πίστεως πολλὰ βιβλία, διαστρέφων τὴν ἁγίαν γραφὴν, καὶ ἐπεκδικῶν τὰ λατινικὰ δόγματα, ὡς εἴρηται, ἅπερ οὐκ ἦσαν γνώριμα τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἕως τῆς βασιλείας Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ, οὗ εἰς τῆς βασιλείας τὸ τέλος Δημήτριος Κυδώνης ὁ Θεσσαλονικεὺς ἐξέδωκέ τινα, καὶ μάλιστα τὰ δοκοῦντα ἐπίσημα εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, παράδοξα δοκοῦντα καὶ τῷ Κυδώνῃ καὶ τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ, ἦν γὰρ λατινόφρων, καὶ ἴδε περὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς προλεγομένοις ἐν τῇ Ἀγάπῃ, ἐξ ὧν καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐκεῖνος μετέγραψε μερικὰ, καὶ ἔβαλεν αὐτὰ εἰς τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ. εἰς δὲ τὸ περὶ καθαρτηρίου πυρὸς συνέγραψεν ἀντιρρητικὰ ὁ ῥηθεὶς Πανάρετος, ὃς ἔτι ἔγραψε καὶ ἐν ἄλλοις φρονήμασι Λατίνων. διὰ δὲ τὸ γράψαι τὸν Θωμᾶν πολλὰ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, ἐχειροτόνησεν αὐτὸν ὁ Πάπας ἅγιον, εὑρὼν τυχὸν αἴτιον ὅτι συνέγραψε πολλὰ βιβλία. εἰς σύστασιν δὲ ὅτι ἦν ἅγιος, προσφέρουσιν οἱ Λατῖνοι θαῦμα, ὃ πεποιηκέναι αὐτὸν λέγουσιν, τὸ δὲ ἦν τριχίδες, ἤτοι θρίσσαι αἱ κοινῶς λεγόμεναι σαρδέλαι, ἐπιθυμήσαντος γάρ φασιν αὐτοῦ φαγεῖν σαρδέλας, ὁ Θεὸς ὀψάριά τινα εἴδους ἑτέρου, χάριν τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης τὸν Θωμᾶν μετέβαλεν εἰς σαρδέλας. γράφει ὁ μέγας Γρηγόριος, ὅτι Φαυστίνου Πατρικίου υἱὸς Ὀνωρᾶτος καλούμενος μονάσαι θέλων, κρέας οὐκ ἤσθιε, καὶ ἀντλοῦντος αὐτοῦ ὕδωρ εἰς ὑπουργίαν τοῦ συμποσίου, ἀνέβη ἰχθὺς ἀπὸ τῆς πηγῆς, βιβλίῳ πρώτῳ τῶν διαλόγων. τὸ μέντοι μεταβαλεῖν τὸν Θεὸν τὰ ἑτέρου εἴδους ὀψάρια εἰς σαρδέλας, τοῦτό ἐστιν ἀπὸ τῶν μεταμορφώσεων τοῦ Ἀντωνίνου. τὰς δὲ κυριωτέρας αἱρέσεις αὐτοῦ καταριθμεῖ Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος ἐν τῇ πρώτῃ διαλέξει μετὰ τοῦ λατινόφρονος Μαξίμου, καὶ ἴδε τὸν τόπον ἐκεῖ.